

Λαοντιάδης

4858

ΧΡΙΣΤΟΜΑΘΕΙΑ ΚΟΡΑΣΙΑΚΗ
ΠΡΟΣ
ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ
ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΔΕΚΑ.

ΔΙΑ ΤΑΣ ΤΡΕΙΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ
ΤΗΣ ΚΟΡΑΣΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΤΗΝ ΠΡΟΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΝ Η ΠΡΩΤΗΝ, ΤΗΝ ΜΕΣΗΝ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΑΝΩΤΕΡΑΝ, ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ
ΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΝΕΩΤΕ-
ΡΑΣ ΤΕ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΑ, ΚΑΙ ΤΑ ΗΘΙΚΑ Η
ΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΤΟΥ ΘΘΟΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ ΚΟΡΗΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΝ ΑΥΤΗΣ.

ΥΠΟ
ΣΑΠΦΟΥΣ Κ. ΛΕΟΝΤΙΑΔΟΣ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Περιέχων τὰ Βιογραφικά, Ἠθικά καὶ Γλωσσικά μαθήματα
τῆς Βασικῆς τάξεως κατὰ τὸ Βον ἔτος τῆς Προπαιδευτικῆς
ἡ Λης περιόδου τῆς τῶν κορασίων Ἐκπαιδεύσεως.

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

• Ἄλλ' εἰς οἶκον ἰούσα τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε. •
(Ὅμηρος, Ὀδύσ. Α. στλ. 356).

ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ,
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ «Ο ΚΟΡΑΝΗΣ».
1881.

12 34 5 6 7 8 9 10

101

12 5

μου' αὐτῶν

α

7
Παν αντίτυπον μὴ φέρων τὴν ιδιόχειρον ὑπογραφὴν
μευ καταμηνύεται ὅπως κλειψίτυπον, πρὸς τὴν κατὰ
τοὺς νόμους καταδώξιν τοῦ τυποκλοπήσαντος.

μαί
α.β.γ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἐκδοῦσα τὸν Β' τοῦτον τόμον τῆς Κορασιακῆς Χρηστομα-
θείας μου, περιλαμβάνοντα τὰ Βιογραφικά, Ἠθομορφωτικά
καὶ Γλωσσικά μαθήματα τῆς Βασικῆς τάξεως τοῦ Προπαιδευτικοῦ
Σχολείου ἐν τοῖς Παρθενωγαγείοις, ἐπειδὴ ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ
Αου τόμου ἐξέθηκα ἐν ἐκτάσει τὰς περὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ
συστήματος ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ τῶν κορασιῶν γνώμας μου καὶ
τὰς πρὸς τὴν μεταρρύθμισιν τούτου πολυετείς προσπάθειάς
μου ἀπὸ τῆς νηπιαγωγικῆς περιόδου τῆς τε Προπαιδευτικῆς
μέχρι τῆς ἀνωτέρας αὐτῶν Ἐκπαιδεύσεως, περὶ τε τοῦ σχε-
δίου, καθ' ὃ τὴν παροῦσαν Κορασιακὴν Χρηστομάθειαν συντάτ-
τω τὰ δέοντα εἶπον, περιορίζομαι ἐν τῷ δευτέρῳ νὰ προτάξω μόνον
τὰ ἑξῆς :

Πρῶτον ὅτι ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ τόμου τούτου θρεῖται καὶ δη-
μοσίᾳ ν' ἀπονεύω τὴν δικαίαν εὐγνωμοσύνην διακεκριμένῳ
ἐν Κων/πόλει Εὐεργέτῃ τοῦ ἔθνους, γνωριμωτάτῳ τε ἐν ἐμ-
πόροις, καὶ ἀρίστῳ τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν παιδείας καὶ ἀρετῆς
κηδεμόνι καὶ ἐπιμελητῇ, γενομένῳ μοι διὰ τῆς πολυτίμου
ἠθικῆς αὐτοῦ καὶ ὕλικῆς συνδρομῆς ἀρωγῆ εἰς τὴν ἐκτύπωσιν
τοῦ τόμου· καὶ ὅ ἡ ἀξιάχαστος μετριοφροσύνη ἀποτρέπουσά με
τὸ κλεινὸν αὐτοῦ ὄνομα δηλώσαι, προσφωνῆσαι τε τὸ βιβλίον
αὐτῷ, οὐκ ἀποκαλύπει με ὅμως καὶ εἰπεῖν ὅτι διὰ τῆς συνδρομῆς

ταύτης τὰ μέγιστα ἐδωρήσατο τῆς κορ. νεότητι καθόσον τὸ πολυδάπανον τῆς ἐκδόσεως καὶ ἡ ἐκ τοῦ Α'. τόμου προσγενομένη εἰς τὸ διδασκαλικὸν μου βαλάντιον ζῆμια ἐποίει με διατάζειν περὶ τὴν ἐκδοσιν τοῦ β'. καὶ περὶ τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ὅλου ἔτι ἔργου.

Δεύτερον ὅτι τὸν β'. τοῦτον τόμον διείλον εἰς δύο τεύχη διαμοιράσασα εἰς ἐνάτερον καταλλήλως τὴν ὕλην, ἤτοι εἰς μὲν τὸ α. τεῦχος περιλαβοῦσα τὰ πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἀναγινώσκειν καὶ ἐκμάθησιν βιογραφικὰ μαθήματα, τὰ τε ἠθομορφωτικὰ καὶ ποιητικὰ. Εἰς δὲ τὸ β'. τὰ ἰδίως πρὸς ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης μαθήματα, καὶ τὸ διὰ τὴν β'. τάξιν ὠρισμένον τῆς Γραμματικῆς μέρος, καὶ τὴν ὀνοματολογίαν. Ἐποίησα δὲ τὴν διαίρεσιν ταύτην, διότι ἡ ὕλη οὐσα περισσοτέρα κατὰ τὸ βιογραφικὸν καὶ τὸ γραμματικὸν ἢ γλωσσικὸν μέρος ἢ ἐν τῷ Α'. τόμῳ ἤθελε καταστήσει τὸν τόμον τοῦτον ὀγκωδέστερον ἐκ 14 περίπου τυπογραφικῶν φύλ. καὶ οὕτως οὐχὶ τόσον εὐχέριστον ταῖς 9ετέσι ἢ 10ετέσι κορασίαις· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ πάντες οἱ ἐπόμενοι τόμοι ἀπαρτισθήσονται ἐκ δύο τευχῶν. Καὶ διότι αἱ βιογραφίαι τοῦ Α'. τόμου καὶ πολλῶ μᾶλλον τούτου καὶ τῶν λοιπῶν τόμων, ὡς σπουδαιότεραι (διότι εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἀνάγονται) χρησιμεύουσι πρὸς ἐκμάθησιν καὶ εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις, ὧν αἱ μαθήτρια ὑποχρεοῦνται ν' ἀγοράζωσιν οὕτω μόνον τὸ περιέχον αὐτὰς τεῦχος, καὶ οὐχὶ ὀλόκληρον τὸν τόμον· τῶν δὲ δύο τευχῶν ὄντων ὠρισμένων διὰ τὴν β'. τάξιν τῆς Προπαιδεύσεως.

Τρίτον ὅτι ἡ εἰς πλεῖστα τῶν τε ἐνταῦθα καὶ ἀλλαγῶν Παρθεναγωγείων εἰσαγωγή τοῦ Α'. τόμου, καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ προκύψασα ὠφέλεια ταῖς μαθητρίαις, καὶ εὐκολία περὶ τὴν διδασκαλίαν μοι διαβεβαίωσι τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐπισημῶς χρῆσιν καὶ τοῦ παρόντος τόμου, ὅπερ ἐνθαρρύνει με εἰς τὴν ταχύτεραν ἐκδοσιν καὶ τῶν λοιπῶν δύο τόμων διὰ τὰς δύο ἀνωτέρας τάξεις τῆς Προπαιδεύσεως ὅπως οὕτω συμπληρωθῇ τὸ

ὅλον σύστημα τῶν διδασκτικῶν βιβλίων τῆς Κορασιακῆς Προπαιδεύσεως. (1).

Τέταρτον σημειῶ ὅτι τὰς εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν λέξεις καὶ φράσεις ἐν τοῖς Γλωσσικοῖς μαθήμασι τοῦ β'. τεύχους παρατίθημι οὐχὶ ἐν παρενθέσει ὡς ἐν τῷ Α'. τόμῳ, διότι τοῦτο παρετήρησα ὅτι φέρει σύγχυσιν ταῖς μαθητρίαις, ἀλλ' ἐν ὑποσημειώσει· ἡ δὲ διδασκάλισσα θέλει δεικνύει ταύτας ταῖς μαθητρίαις ὁδηγοῦσα αὐτὰς νὰ τὰς μανθάνωμεν ἢ ἀπλῶς νὰ βλέπωσι· μάλιστα καὶ ὀλοκλήρους περιόδους τῆς ἀρχαίας ὑποσημειῶ ἐνιαχοῦ, ἃς αἱ μαθήτρια μετὰ τῆς παραφράσεως δύνανται νὰ ἐκστηθίζωσι.

Πέμπτον, καθάπερ ἐν τῷ Α'. τόμῳ ὑπεσχόμην, ἐκτίθημι καὶ ἐνταῦθα τὸ πρόγραμμα τῶν λοιπῶν μαθημάτων, ἅπερ ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ περιλαμβανομένων δέον νὰ διδάσκωνται ἐν τῇ β'. τάξει.

1ον. Θρησκευτικὰ : τὸ βον ἐξάμηνον μέρος τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν κλπ. ἐκ τοῦ Ἰεροῦ Ἐκλογίου καὶ ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς Παλ. Γραφῆς· τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν συντελεστικώτερα καὶ προαγωγικώτερα.

2ον. Γεωγραφικὰ : Διδασκαλία τῆς ἐθνικῆς Χώρας, ἐνθα διατρέβουσι αἱ κόραι, ἐπὶ τῶν Γεωγραφικῶν Πινάκων ἀρχομένη ἀπὸ τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου, ἐν ᾧ τὸ Παρθεναγωγεῖον λ. χ. ἀπὸ τῆς Σμύρνης, εἶτα περὶ τῆς Ἰωνίας, εἶτα τῆς μικρᾶς Ἀσίας, καὶ ἐπομένως τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, μετὰ τῆς ἐν ἐκάστη θέσει ἀφηγήσεως τῶν ἐπισημοτέρων παλαιῶν καὶ νεωτέρων γεγονότων καὶ τῆς γεννήσεως τῶν διασημοτέρων προσώπων, τῆς τ' ἀπὸ τόπου εἰς τόπον διευθίνσεως. Πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖοι μὲν κατάλληλοι Γεωγραφικοὶ Πίνακες, ὧν στεροῦμεθα ἀναγκαῖον δὲ καὶ βιβλίον τοιοῦτο Γεωγραφικοῦ ἱστορικὸν πρὸς χρῆσιν τῶν διδασκαλισσῶν ἢ καὶ τῶν μαθητριῶν.

(1). Γεγράτομον Χριστομάθειαν διὰ τὴν προπαιδεύσιν ἢ τὴν Δημοτικὴν παιδεύσιν τῶν ἀβέντων ἐνέκρινεν ἡδὴ καὶ ὁ ἡμέτερος Διδ. Σύλλογος.

3ον. Ἐξακολούθησι καὶ ἐν τῇ β'. ταύτῃ τάξει τῶν πρώτων γνώσεων φυσικῶν, γεωμετρικῶν, ἀστυνομικῶν, ζωολογικῶν κλ. ὁποῖον περιεκτικὸν βιβλίον εἶδον ἐσχάτως δημοσιευθὲν, καὶ εἰσήγαγον αὐτὸ ἐν τῷ Προπαιδευτικῷ Σχολείῳ τοῦ ἡμετέρου Παρθενιαγωγείου μέχρι τῆς ἐμφανίσεως καλλιτέρου.

4ον. Ἀριθμητικὴ Διδασκαλία τῶν 2 ἀκολουθῶν πράξεων Πολλαπλασιασμοῦ καὶ Διαιρέσεως ἐπὶ προβλημάτων σχετικῶν πρὸς τὸν οἰκιακὸν καὶ τὸν κοινωνικὸν βίον πρακτικῶς καὶ θεωρητικῶς.

5ον. Μαθήματα Ὀδικῆς Μουσικῆς, ὡς ἀναφέρω ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ Α'. τόμου ἐν ἐκτάσει.

6ον. Παίγνια πρὸς γύμνασιν τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος μετὰ μολπῆς καὶ τραγωδίου.

Ταῦτα τὰ κατὰ τὴν β'. τάξιν μαθήματα ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ παρόντι Β'. τόμῳ βιογραφικῶν, ἠθικῶν καὶ γλωσσικῶν μαθημάτων.

Τελευτῶσα προστίθημι ὅτι ἐγκριθέντος καὶ ἐπικυρωθέντος τοῦ Αου τόμου ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Πατριαρχικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ὡς καταλλήλου πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, ὑπὸ τε τῶν ἐπισημοτέρων τοῦ Ἔθνους Συλλόγων, ἰδίᾳ τε ὑπὸ πολλῶν λογίων καὶ πεπαιδευμένων ἐπιδοκιμασθέντος ἤδη τοῦ ἔργου μου, μεγίστην προσεκτικὰμην ἰσχὺν καὶ θάρρος περὶ τὴν ἐνσχόλησιν καὶ τὴν ἀποτελείωσιν αὐτοῦ ἐπικαλουμένη πρὸ πάντων τὴν ἀφύωγὴν τοῦ Ὑψίστου τοῦ ἐπιβλέποντος ἄνωθεν τὴν τῶν παιδῶν ἡμῶν ἀφρένων τε καὶ θηλέων Ἑλληνοχρηστικὴν μόρφωσιν καὶ ἐκπαίδευσιν.

Ἐν Σμύρῃ τὸν Ἀπρίλιον 1875.

Σ. Κ. ΛΕΟΝΤΙΑΣ.

ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ ΚΟΡΑΣΙΑΚΗ

ΠΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΙΑΓΩΓΕΙΟΝ
ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΓΩΓΕΙΩΝ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Σοφία, Παιδαγωγικὴ Σχολὴ.
Αἰθὴ Ἀλακτιοῦ.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΝ Τῷ ΑΦ' ΤΕΥΧΕΙ ΤΟΥ ΒΩΘ ΤΟΜΟΥ.

Πρόλογος . . . . . Σελ. α.—δ'.

Α'

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΕΠΑΙΔΕΥΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΝΑΡΕΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.

Σαπφώ ἢ Λεσβία	Σελ.	1—	13
Ἥρινα	»	14—	22
Κόριννα	»	22—	41
Ἡ Πυθαγορεῖα Θεανώ	»	42—	59
Τελέσιλλα	»	59—	72
Μίλλα καὶ Μεγιστώ	»	76—	87
Ἄρτεμισία	»	88—	101
Τιμόκλεια	»	101—	106

Β'

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΗΘΙΚΑ.

Ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον	»	107—	111
Ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα	»	111—	117
Ἀγαθοποιΐα	»	118—	120

Γ'

ΠΟΙΗΜΑΤΑ.

Α'. Μῦθοι	»	121—	128
Β'. Ὄδαι	»	128—	134
Β'. Ὕμνοι	»	134—	143

Α'.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ

ΠΡΟΣ ΒΕΛΑΣΚΗΣΙΝ ΤΟΥ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΕΙΝ

ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΕΚΜΑΘΗΣΙΝ.

Βιογραφίαι πεπαιδευμένων καὶ ἐναρέτων γυναικῶν
ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἱστορίας κατὰ
τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους.

(600—520 π. Χ.).

ΣΑΠΦΩ Η ΛΕΣΒΙΑ.

ΜΕΤΑ τοὺς ἠρωϊκοὺς χρόνους, περὶ τῶν ὁποίων εἶπομεν
εἰς τὰς Βιογραφίας τοῦ Αου τόμου τῆς Κορασιακῆς Χρηστομα-
θείας, ἐπῆλθον εἰς τὴν ἀγαπητὴν ἡμῶν πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα,
οἱ χρόνοι οἱ ὀνομαζόμενοι Ἱστορικοί. Ὀνομάσθησαν δὲ οὕτω,
διότι ἀπὸ τοὺς χρόνους τούτους ἤρχισαν νὰ γράφωνται τὰ ὅσα
συνέβησαν εἰς τοὺς προγόνους ἡμῶν Ἕλληνας, καὶ πάντα τὰ
ἔργα αὐτῶν μὲ πᾶσαν τὴν καθαρὰν ἀλήθειαν καὶ ἀκρίβειαν, τὸ
ὁποῖον ὀνομάζεται Ἱστορία ἐν ᾧ εἰς τοὺς ἠρωϊκοὺς χρόνους τὰ
(Χρηστομ. Κορασιακῆ. Τόμ. Β').

ὅσα ἔγειναν, ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν ποιητῶν, καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ θαυμαστοῦ Ὀμήρου, ὡς εἶδομεν, μὲ πολλὰς μυθολογίας καὶ πλάσματα· διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἠρωϊκοὶ ἐκεῖνοι χρόνοι ὠνομάσθησαν καὶ Μυθικοί. Ἀρχονται δὲ οἱ Ἱστορικοὶ χρόνοι ἀπὸ τοῦ 800 π. Χ. μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Καὶ εἰς μὲν τοὺς ἠρωϊκοὺς χρόνους ἐφάνησαν, ὡς εἶδομεν εἰς τὸν Ἄον τόμον, οἱ θαυμαστοὶ ἐκεῖνοι διὰ τὰς λαμπρὰς καὶ ἀθανάτους ἀρετὰς τῶν ἥρωες καὶ αἱ θαυμασταὶ ἐκεῖναι ἠρωΐδες, τῶν ὁποίων τὰς ὠραίας καὶ τόσον διδακτικὰς βιογραφίας μετὰ τόσης εὐχαριστήσεως καὶ ὠφελείας ἀνέγνωμεν εἰς τὸν προηγούμενον Τόμον. Εἰς τούτους δὲ τοὺς Ἱστορικοὺς χρόνους ἤκμασαν καὶ διέπρεψαν οἱ τόσοι ἀθάνατοι σοφοὶ καὶ πεπαιδευμένοι εἰς πᾶσαν τέχνην καὶ ἐπιστήμην Ἕλληνες, καὶ αἱ τόσοι θαυμαστοὶ καὶ ἐνδοξότατοι κατὰ τὰς ἀρετὰς, ὡς καὶ αἱ τόσαι σοφαὶ καὶ πεπαιδευμέναι Ἑλληνίδες, εἰς τοὺς ὁποίους πάντες οἱ σήμερον πεπολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς χρεωστοῦσι τὴν μόρφωσιν τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας τῶν καὶ ὅλον τὸν θαυμαστὸν πολιτισμὸν τῶν. Διότι ἀπὸ τὰ λαμπρότατα ποιήματα καὶ ἄλλα πολυειδῆ συγγράμματα, τὰ ὁποῖα ἐκεῖνοι ἀφῆκαν γεγραμμένα εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ἡμῶν γλῶσσαν, τὴν ὠραιότατην καὶ εὐγενεστάτην πασῶν τῶν γλωσσῶν τῆς γῆς, ἀπ' αὐτὰ, λέγω, τὰ ἀμίμητα συγγράμματα πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐδιδάχθησαν παντὸς εἶδους καλὰς καὶ ὠφελίμους γνώσεις καὶ πάσας τὰς ἀρετὰς, τὰς ὁποίας πρέπον εἶνε καὶ ἀναγκαῖον νὰ ἔχωσιν οἱ ἄνθρωποι διὰ νὰ ζῶσιν εὐτυχεῖς καὶ εὐδαίμονες ἐν τῇ ζωῇ.

Ἐκ τούτου ἡ ὠραία ἡμῶν πατρίς, ἡ Ἑλλάς, ὠνομάσθη δικαίως ἐστία τῶν φῶτων, δηλ. τῶν γνώσεων, αἱ ὁποῖαι φωτίζουν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, καὶ τὸ ὁδηγοῦν εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ἀγαθόν, καὶ πατρίς τῶν Μουσῶν, δηλ. τῶν γραμμάτων καὶ τῆς παιδείας· διότι ἐν αὐτῇ ἐγεννήθησαν, ἐκτὸς τοῦ μεγάλου Ὀμήρου, τοῦ πρώτου πάντων τῶν ποιητῶν καὶ φιλοσόφων,

ἐγεννήθησαν, λέγω, καὶ τόσοι ἄλλοι περιφημώτατοι σοφοὶ καὶ ἐνάρετοι ἄνδρες, καθὼς, ὁ Θαλῆς, ὁ Ἀναξαγόρας, ὁ Σόλων, ὁ Σωκράτης, ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Εὐριπίδης, ὁ Ἐπαιμινόνδας, ὁ Περικλῆς, ὁ Δημοσθένης, ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ἄλλοι πολλότατοι· πρὸς τούτους ἐν αὐτῇ ἐγεννήθησαν καὶ τόσαι πεπαιδευμέναι καὶ σοφαὶ καὶ ἐνάρετοι γυναῖκες, καθὼς, ἡ Σαπφῶ, ἡ Ἥρινα, ἡ Κόριννα, ἡ Θεανῶ, ἡ Δαμῶ, ἡ Λέαινα, ἡ Τελέσιλλα καὶ αἱ λοιπαί, τὰς ὁποίας ἡμεῖς αἱ νέαι Ἑλληνίδες ὀφείλομεν νὰ μιμώμεθα εἰς τὴν παιδείαν καὶ εἰς τὰς ἀρετὰς, καὶ τῶν ὁποίων τὰς βιογραφίας θὰ ἴδωμεν εἰς τὸν τόμον τοῦτον ἀρχίζουσαι ἀπὸ τὴν ἐνδοξοτάτην ποιήτριαν, Σαπφῶ τὴν Λεσβίαν.

Πρὶν ὅμως ἀρχίσωμεν τὴν βιογραφίαν τῆς περιφήμου ταύτης Ἑλληνίδος, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότατους χρόνους οἱ Ἕλληνες οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἦσαν διηρημένοι εἰς τρεῖς φυλὰς τὴν τῶν Αἰολέων, τῶν Ἰώνων καὶ τῶν Δωριέων, ἢ τὴν Αἰολικὴν φυλὴν, τὴν Ἰωνικὴν καὶ τὴν Δωρικὴν, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον τὰς ὀνομασίας ταύτας ἀπὸ τοὺς τρεῖς υἱοὺς τοῦ Ἐοῦθου υἱοῦ τοῦ Ἑλλήνος, τὸν Αἰόλον, τὸν Δῶρον καὶ τὸν Ἴωνα, αἵτινες λέγονται οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἡμῶν ἔθνους. Εἰς τὸ τέλος λοιπὸν τῶν μυθικῶν ἢ ἠρωϊκῶν χρόνων πολλοὶ ἐκ τῶν Δωριέων, καὶ τῶν Ἰώνων καὶ τῶν Αἰολέων, ἀπὸ διαφόρων αἰτίας ἀναγκασθέντες, ἀνεχώρησαν ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, καὶ διαπλεύσαντες τὸ Αἰγαῖον πέλαγος πρὸς ἀνατολὰς, ἤλθον εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας, καὶ εἰς τὰς πλησίον τῶν παραλίων τούτων νήσους, δηλ. τὴν Δέσπον, Χίον, Σάμον, Ρόδον, κλ. καὶ κατόκησαν εἰς τὰ μέρη ταῦτα κτίσαντες πολλὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὠνομάσθησαν ἀποικίαι Ἑλληνικαί· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων εἴμεθα καὶ λεγόμεθα Ἕλληνες καὶ ἀπόγονοι ἐκεῖνων γνήσιοι, καὶ οἱ τόποι, ὅπου κατοικοῦμεν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου

μέχρι τῶν πρὸς τὴν Ἀφρικὴν ἄκρων τῆς Μεσογείου, καὶ ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, ἀποτελοῦν μέρος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἧτις ἐξετείνετο ἐπὶ τῶν μερῶν τούτων.

Καὶ οἱ μὲν Αἰολεῖς κατώκησαν εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας παρὰ τὸν Ἑλλησποντον καθὼς καὶ εἰς τὰς πλησίον κειμένης νήσους, Λέσβον (Μιτυλήνην), Τένεδον καὶ τὰ Ἐκατόνησα (Μοσχονήσια), καὶ ὅλη ἡ χώρα αὕτη ὠνομάσθη Αἰολίς. Εἰς αὐτὴν ἐκτεῖναν δώδεκα πόλεις τῶν ὁποίων αἱ σημαντικώταται ἦσαν: Τῆμος, Κύμη, Κίλλα καὶ Σμύρνη, ἧτις ἔπειτα κατετάχθη εἰς τὰς Ἰωνικὰς πόλεις. Οἱ Ἴωνες ἐκτεῖναν ὁμοίως δώδεκα πόλεις πρὸς μεσημβρίαν τῶν αἰολικῶν: Φώκαιαν, Κλαζομενάς, Χίον Ἐρυθράς, Τέων, Λέβεδον, Κολοφῶνα, Ἐφεσον, Σάμον, Πριήνην, Μυοῦντα καὶ Μίλητον, ἧτις ἦτο ἡ πλέον ἐνδοξος καὶ ἀξιόλογος πασῶν διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ πλοιά της ἡ δὲ χώρα αὕτη, ὅπου κατώκησαν ὠνομάσθη Ἰωνία, καὶ εἶνε ἡ ὠραιότατη πασῶν τῶν παραλίων χωρῶν τῆς μικρᾶς Ἀσίας διὰ τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος της καὶ τὴν ὠραιότητα τοῦ οὐρανοῦ της. Καὶ τέλος οἱ Δωριεῖς ἀποκατεστάθησαν εἰς τὰ νότια παράλια καὶ εἰς τὰς νήσους Κῶν, καὶ Ρόδου καὶ ἔκτισαν ἐπὶ μὲν τῆς ξηρᾶς τὰς πόλεις: Ἀλικαρνασσὸν καὶ Κνίδον, ἐπὶ δὲ τῆς νήσου Ρόδου τὰς πόλεις: Λίνδον, Ἰαλυσοῦν καὶ Κάμειρον. Ἐκ τούτων δὲ πασῶν τῶν πόλεων ἄλλαι μὲν σώζονται τὴν σήμερον εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, ὅπου ἦσαν καὶ τὸ πάλαι, καὶ μὲ τὸ ἴδιον ὄνομα, καθὼς ἡ Σμύρνη, ἡ Μιτυλήνη, ἡ Ἐφεσσος, ἡ Κύμη, ἡ Ἀλικαρνασσὸς κλ. ἄλλαι δὲ μὲ ἄλλα ὀνόματα, καὶ ἄλλαι οὐδὲ ὑπάρχουσι πλέον διόλου καταστραφεῖσαι εἰς διαφόρους περιστάσεις ὑπὸ διαφόρων βαρβάρων ἐχθρῶν.

Οὗτοι οἱ Ἕλληνας οἱ ὁποῖοι ἦλθον εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας, προῶδευσαν ἐνωρίτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, οἱ ὁποῖοι ἔμειναν ἐπὶ τῆς στερεᾶς, Ἑλλάδος εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῆς πεπολιτισμένης ζωῆς. Διὰ

τοῦτο εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν καθὼς εἰς τὴν Λέσβον, Σμύρνην, Ἐφεσον, Τέων, Κλαζομενάς, Μίλητον καὶ ἄλλας ἐγεννήθησαν οἱ πλέον ἐπίσημοι φιλόσοφοι τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ πλέον ἐνδοξοὶ καὶ περίφημοι ποιηταί, ἐκ τῶν ὁποίων μία ἦτο καὶ ἡ Σαπφώ, τῆς ὁποίας τὴν βιογραφίαν ἤδη ἀρχίζομεν.

Ἡ Σαπφώ ἦτο ἐκ τῆς νήσου Λέσβου ἡ ὁποία κεῖται πρὸς βορρᾶν τοῦ κόλπου τῆς Σμύρνης, ἀρκετὰ πλησίον τῶν ὠραίων ἀκτῶν τῆς Ἰωνίας, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Αἰολεῖς εἶχον ἀποικήσει, ὡς εἶπομεν, καὶ ἔκτισαν ἐξ πόλεις, Μιτυλήνην, Μήθυμναν, Ἀντισσαν, Ἐρεσσὸν, Πύρραν καὶ Ἀρίσθην. Ἐκ τούτων δὲ τῶν πόλεων ἡ Μιτυλήνη μάλιστα ἐγένετο πολὺ περίφημος διὰ τοὺς ἐνδόξους ἄνδρας, οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν εἰς αὐτὴν καὶ οἱ ὁποῖοι ἦσαν ὁ Πιττακὸς εἰς ἀπὸ τοὺς 7 σοφοὺς τῆς Ἑλλάδος (1), καὶ ὁ λυρικὸς ποιητὴς Ἀλκαῖος. Εἰς τὴν Μιτυλήνην πρὸς τούτοις ἐγεννήθη περὶ τὰ 600 π. Χ. καὶ ἡ ἐνδοξος αὕτη ποιήτρια Σαπφώ, τὴν ὁποίαν οἱ παλαιοὶ τόσον ἐθαύμαζον καὶ ἐτίμων, ὥστε ἔλεγον περὶ αὐτῆς ὅτι ἦτο θαυμαστόν τι πρᾶγμα, καὶ ὅτι εἰς ὅλον τὸ διάστημα τοῦ χρόνου δὲν ἐφάνη ἄλλη τοιαύτη γυνὴ ὁμοία μὲ αὐτὴν κατὰ τὴν παιδείαν καὶ τὴν ποιητικὴν ἰκανότητα καὶ ἀξίαν. Κατήγετο δὲ ἀπὸ ἐπίσημον οἰκογένειαν τῆς Μιτυλήνης· διότι ὁ πατήρ αὐτῆς Σκαμανδρώνυμος ὀνομαζόμενος, ἦτο εἰς ἐκ τῶν ἀρχόντων τῆς πόλεως, ὁ δὲ ἀδελφὸς Χάραξος ἐξηγόρασεν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ τὴν σύνδουλον τοῦ μυθοποιῦ Αἰσώπου Ροδόπιν ὀνομαζομένην, πληρώσας δι' αὐτὴν πολλὰ χρήματα, ἐκ τοῦ ὁποίου φαίνεται ὅτι ἦτο ἰκανῶς πλούσιος.

Ἡ ἔξοχος αὕτη Ἕλληνίς ἦτο πρικισμένη μὲ λαμπροτάτην

(1) Οἱ ἐπιφανέστατοι ἑπτὰ σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὁποῖοι εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους πρῶτοι διέπρεψαν, ἦσαν οὗτοι: Θεόκλης ὁ Μιλήσιος, Βίτας ὁ Πριηνεὺς, Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος, Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος, Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, Περίανδρος ὁ Κορίνθιος, Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος.

Εἰς τὴν Μιτυλήνην, μάλιστα τὴν ὡραίαν πατρίδα τῆς Σαπφοῦς ἦτο τότε συνήθεια αἱ κόραι μόναι τὸν νὰ ἐκλέγῃσι τὴν διδάσκαλόν των, καὶ ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι ἦσαν πολλαὶ αἱ πεπαιδευμέναι γυναῖκες, αἱ ἐνθουσιώδεις λάτριες τῶν Μουσῶν, καὶ αἱ διδάσκαλοι τῆς γυναικείας νεολίας· ὅποια εὐτυχὴς ἐποχὴ τοῦ γυναικείου φύλου! Καὶ μάλιστα ἐπειδὴ ἡ ποίησις καὶ ἡ μουσικὴ ἦτο πλέον περισπούδαστον καὶ εὐγενέστερον μάθημα, διὰ τοῦτο αἱ νεάνιδες ἤρχοντο πρὸς τὰς διδασκάλους τῶν μαθημάτων τούτων, αἱ ὅποια εἶχον τὴν μεγαλειτέραν ὑπόληψιν, αἱ ὅποια ἐφημίζοντο διὰ τὴν χάριν καὶ τὴν κομψότητα τῶν τρόπων των. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν σχολὴν τῆς Σαπφοῦς τῆς περιφημοτάτης διὰ τὴν παιδείαν, καὶ τὴν ποιητικὴν καὶ τὴν μουσικὴν τέχνην, συνηθροίσθησαν, ὡς εἶπομεν, πολλαὶ μαθήτραι καὶ ἐξ ἄλλων πόλεων, ὡς Ἀνακτορία ἢ Μιλησία, Γογγύλη ἢ Κολοφωνία, Εὐνίκη ἢ Σαλαμινία, Γυρινῶ, Ἄτθις, Μνασιδίκη, Δαμοφίλη ἐκ Παμφυλίας καὶ ἡ ἐπισημοτέρα ὄλων Ἡριννα καὶ ἄλλαι.

Ταύτας ἡ Σαπφὼ ἐδίδασκε διὰ τῆς μελωδικωτάτης φωνῆς τῆς ἐκτὸς τῶν ποιητικῶν καὶ ἄλλων ἐκπαιδευτικῶν τοῦ ἤθους καὶ τοῦ νοῦς μαθημάτων, καὶ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὅποιον ἔπρεπε νὰ ζῶσιν ἐν τῷ οἴκῳ ὡς ἀδελφαὶ καὶ ὡς σύζυγοι καὶ ὡς οἰκοδέσποιναί, ποῖαν δηλ. χάριν καὶ γλυκύτητα καὶ εὐγένειαν ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν εἰς τοὺς τρόπους καὶ ὅλην τὴν συμπεριφορὰν των, διὰ νὰ κάμνωσι τὸν οἰκιακὸν βίον εὐχάριστον καὶ εὐτυχῆ εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, ὡς εἶνε μάλιστα τὸ καθῆκον τῶν γυναικῶν. Διὰ τοῦτο ἡ καλὴ Σαπφὼ, ὡς ἀληθῆς καὶ ἐνθουσιώδης λάτρις τῶν Μουσῶν, δηλ. τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀληθῶς εὐγενοῦς καὶ χαριτωμένης συμπεριφορᾶς, ἐμέμφετο καὶ κατεφρόνει τὰς γυναῖκας, ὅσαι ἦσαν πλούσιαι, καὶ εἰς τὸν πλοῦτόν των ὑπερηφανεύμεναι μετεχειρίζοντο αὐτὸν μόνον εἰς τὸ νὰ καλλωπίζωσι τὸ σῶμά των μὲ πολυτελεῖα φορέματα καὶ κοσμήματα, καὶ διόλου δὲν ἐφρόντιζον διὰ τὸν στολισμὸν

τοῦ πνεύματός των, ὅστις γίνεται διὰ τῆς παιδείας, οὔτε διὰ τὴν εὐμορφὸν καὶ ἐξηυγενισμένην συμπεριφορὰν καὶ διαγωγὴν. Διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τινὰ πλούσιαν μὲν, ἀλλ' ἀπαιδεύτον γυναῖκα ἔγραψε τὸ περίφημον τοῦτο ποιημάτιον, τὸ ὅποιον ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὅποιαν τὸ ἐποίησε, παραφράζομεν κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον :

Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν σου ὄλοι θὰ σὲ λησμονήσουν,
Σύγχρονοι κι' ἀπόγονοί σου, ποτὲ δὲν θὰ ὀμιλήσουν
Περὶ τοῦ ὀνόματός σου· θὰ καλύψῃ μαῦρον χῶμα
Αἰώνιως καὶ τὸν πλοῦτον καὶ τ' ὠραῖόν σου τὸ σῶμα!
'Επειδὴ ἀπὸ τὰ ῥόδα τῶν Μουσῶν δὲν ἐστολίσθης,
'Αλλὰ μόνον μὲ τὸν πλοῦτον τὸν φθαρτὸν ἐκαλλωπίσθης·
Κι' εἰς τὸν Ἄδην κατελθοῦσα ἐκεῖ ἀφανῆς θὰ κῆσαι,
Μεταξὺ νεκρῶν τοσοῦτων σὺ ἀσήμαντος θὰ ἦσαι.

Πρὸς τοῦτοις παραλαμβάνουσα συνεχῶς τὰς ἀγαπητὰς μαθητριάς τῆς περιηγείτο τὰς ὡραίας ἐξοχὰς τῆς πατρίδος τῆς, καὶ ἐμπνεομένη ἀπὸ τὰ γοητευτικὰ θέληγτρα καὶ τὰς ἐρατεινὰς χάριτας τῆς φύσεως, ἐτόνιζεν ἐνθουσιωδῶς τὴν καλλιχορδὸν λύραν τῆς, καὶ ἔψαλλεν ἀρμονικώτατα ἄσματα ἄλλοτε μὲν πρὸς τὰς Ἐλικωνιάδας Μούσας καὶ τὰς ῥοδοχρούους θεὰς Χάριτας, ἄλλοτε δὲ πρὸς τὴν Σελήνην, ὑπὸ τῆς ὁποίας τὸ γλυκὺ φῶς ἠγάπα νὰ διανυκτερεύῃ, καὶ ἄλλοτε πρὸς τὸν στιλπνὸν τῆς ἐσπέρας ἀστέρα, τὸν ἰλαρὸν Ἑσπερινόν. Ἐκ τῶν ἰσμάτων, τὰ ὅποια ἐποίησε πρὸς τὸν γλυκύτατον τοῦτον ἀστέρα μᾶς ἔμεινε μόνον τὸ ὠραῖον τοῦτο καὶ ἀπλούστατον κομμάτιον βουκολικὸν ἢ ποιμενικόν: (1)

Ἐσπερε στὸν οἶκον, φέρεις ὅσα ἡ αὐγὴ σκορπίζει,
Ἐσπερε φέρεις τὴν αἶγα, καὶ τὸ πρόβατον ὀπίσω,
Ἐσπερε φέρεις τὸν παῖδα στὴν μητέρα του πλησίον.

(1) Ποίημα τῆς ζωῆς τῶν βουκόλων ἢ τῶν ποιμένων.

Ἠγάπα δὲ πολὺ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη, καθὼς πᾶσα καρδία τρυφερὰ καὶ εὐαίσθητος καὶ εὐγενής· εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀγαπᾷ ταῦτα τὰ χαριτωμένα τῆς φύσεως γενήματα, εἰς τὰ ὁποῖα ζωγραφίζεται ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ ἀπειρος καλλονὴ τοῦ ὕψιστου Δημιουργοῦ τῆς κτίσεως. Διὰ τοῦτο ἡ φιλόανθρωπος Σαπφὼ εἰς ἓν ὠραῖον ἄσμα τῆς παρουσιάζει τὴν νεότητά καὶ τὸ ἀγνὸν κάλλος μιᾶς ἀθώας παρθένου μὲ ἓν σπάνιον εἶδος μήλου, τὸ ὁποῖον λησμονοῦν οἱ ἄνθρωποι, ἢ δὲν ἐμποροῦν νὰ τὸ φθάσωσιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου καὶ ἐκεῖνον μένον ἐκεῖ ἄθικτον (ἀνέγγιστον) ἀπορροφᾷ ὅλην τοῦ δένδρου τὴν δρόσον καὶ τὴν ἰκμάδα (ὕγρασίαν), καὶ γίνεται ὠραιότατον παρὰ πάντα τὰ ἄλλα. Εἰς ἄλλο πάλιν ἄσμα τῆς παρομοιάζει τὴν ἔρημον κόρην, ἣτις ἔμεινε χωρὶς σκέπην καὶ προστασίαν πατρὸς καὶ μητρὸς, ἀλλ' εἶνε φρόνιμος καὶ σεμνή, τὴν παρομοιάζει μὲ τὸν ὠραῖον ὑάκινθον (ζιμποῦλι), ὁ ὁποῖος φυτρώνει εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐν ᾧ οἱ ποιμένες τὸν καταπατοῦσι μὲ τοὺς πόδας των, ἐκεῖνος φυλάττει τὸ ὠραῖον πορφυροῦν χρῶμά του, καὶ λέγει·

Ὡς ὁ ὑάκινθος εἰς τὰ ὄρη,
 Αὐτὴ ἡ ἔρημος εἶνε κόρη.
 Ὑπὸ τοὺς πόδας των τὸν πατοῦσι
 Ἄνδρες ποιμένες, ἀλλὰ τ' ὠραῖον
 Πορφυροῦν χρῶμά του εἶν' ἀκμαῖον.
 Οὕτω τὴν κόρην περιφρονοῦσι
 Τὴν ἀπροστάτευτον, ἀλλ' ἐκεῖνη
 Τὸ σεμνὸν ἦθος τῆς δὲν ἀφίνει.

Ὁμοίως ἡ Σαπφὼ ἔψαλλεν ἀρμονικώτατα τὰς χάριτας τῶν γάμων καὶ τοῦ συζυγικοῦ βίου, καὶ ἐποίησε τὰ μελωδικώτατα ἐκεῖνα ἄσματα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται Ἐπιθαλάμια καὶ Ὑμέναιοι, καὶ τὰ ὁποῖα ἔχουσι πολλὴν γλυκύτητα καὶ καλλονὴν, διότι ζωγραφοῦσι τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν ἀφέλειαν τῶν ἡθῶν

τῆς ἐποχῆς τῆς καὶ τῆς καρδίας τῆς τὴν εὐαίσθησιαν καὶ ἀρετὴν.

Ἀφ' οὗ δὲ ἡ τόσον πεπαιδευμένη αὐτὴ γυνὴ ἐγένετο σύζυγος καὶ οἰκοδέσποινα καὶ μήτηρ, πάλιν ἐξηκολούθει νὰ λατρεύη τὰς Μούσας, νὰ καταγίνεται δηλ. εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὴν ποίησιν. διότι δὲν πρέπει αἱ γυναῖκες νὰ προφασίζονται ὅτι αἱ οἰκιακαὶ φροντίδες καὶ ὑπηρεσίαι δὲν ἀφίνουσιν εἰς αὐτὰς καιρὸν, ὥστε νὰ καταγίνωνται καὶ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ὠφελίμων βιβλίων, ἢ καὶ εἰς τὴν συγγραφὴν τοιούτων, ὅταν ἀπέκτησαν τὸ εὐτύχημα νὰ παιδευθῶσι καὶ νὰ μορφώσωσι τὸν νοῦν των διὰ τῶν γραμμάτων· ἀλλ' ἐξ ἐναντίας χρεωστοῦσι νὰ τακτοποιῶσι τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας των, καὶ τὸν χρόνον, ὁ ὁποῖος περισσεύει ἀπ' αὐτὰς, νὰ μὴ τὸν ἐξοδεύωσιν εἰς ματαίας ἀσχολίας ὡς συνηθίζουν νὰ κάμνωσιν, ἀλλ' εἰς ἐργασίας εὐγενεῖς ἀληθῶς καὶ ὠφελίμους, ἔχουσαι παράδειγμα τὴν ἑνδοξον ἐκεῖνην Σαπφῶ· οἱ δὲ μὴ, περιττὸν εἶνε νὰ ἐκπαιδεύωνται καὶ νὰ μανθάνωσι γράμματα, καὶ ἔπειτα ὡς πρὸς τὰς ἐργασίας νὰ μὴ διαφέρωσι ποσῶς ἀπὸ τὰς ἀγραμμάτους καὶ ἀπεδευτοῦς.

Ὡς πρὸς τὴν συζυγικὴν ζωὴν δυστυχῶς ἡ μουσοτραφῆς Σαπφὼ ἐγένετο ἀτυχῆς! διότι ἐνωρὶς ἐστερήθη τοῦ συζύγου τῆς καὶ πολὺ νῆα ἔμεινε χήρα. Εἶχε δὲ μίαν μόνην θυγατέρα Κληρίδα ὀνομαζομένην, τὴν ὁποίαν ἠγάπα μὲ ἄκραν φιλοστοργίαν, ἐκ τῆς ὁποίας φαίνεται πόσον εὐαίσθητος καὶ ἀγαθὴ μήτηρ ἦτο, καὶ πόσον φρόνιμος σύζυγος. Ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη πρὸς τὴν θυγατέρα τῆς φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ποιημάτιον, τὸ ὁποῖον εἶχε ποιήσει δι' αὐτὴν, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον τὴν παρομοιάζει μὲ τὰ χρυσαῖα ἄνθη, γράφουσα ταῦτα:

Ἡ ἀγαπητὴ Κληρίς μου εἶν' θυγάτηρ μου καλὴ,
 Ὁμοιάζει μὲ τὰ ἄνθη τὰ χρυσαῖα, τὰ εὐθαλῆ.
 Δὲν ἀλλάσσω ἐγὼ ταύτην οὐδὲ μ' ὄλην τὴν Λυδίαν,
 Οὐδὲ μὲ τὴν προσφιλῆ μου καὶ ὠραῖαν Ἰωνίαν.

Δὲν εἶχε δὲ ἡ Σαπφῶ αἰσθήματα μόνον γλυκέα καὶ ἰλαρά, τὰ ὁποῖα ἐξέφραζεν εἰς τὰ μελωδικώτατα ἄσματά της, ἀλλ' ἡ μουσοτραφῆς καὶ εὐπαιδευτος καρδιά της ἐκυριεύετο καὶ ὑπὸ τῶν ὑψηλοτέρων καὶ γενναιοτέρων αἰσθημάτων τῆς φιλοπατρίας καὶ φιλελευθερίας. Διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ εἰς τὰς ἡμέρας της ἐδυνάστευε τὴν πατρίδα της ὁ Πιττακὸς εἰς ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους σοφοὺς τῆς Ἑλλάδος, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, διὰ τοῦτο ἡ Σαπφῶ ἐτόνισε κατ' αὐτοῦ τὴν καλλιχορδὸν λύραν της, καὶ παρεκίνει διὰ τῶν ἐνθουσιαστικῶν καὶ ἀνδρικοτέρων ἄσμάτων της τοὺς συμπολίτας της Λεσβίου διὰ νὰ καταλύσωσι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, καὶ νὰ ἐλευθερώσωσιν ἀπ' αὐτὸν τὴν ἀγαπητὴν της πατρίδα. Ἐξ αἰτίας τούτου ὁ Πιττακὸς μὴ ὑποφέρων τὰ τόσον φιλελεύθερα καὶ πατριωτικὰ φρονήματά της, τὰ ὁποῖα εἰς τὰ ἐνθουσιώδη ποιήματά της ἐξέφραζεν, ἐξώρισεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Λέσβου, καὶ τότε ἡ Σαπφῶ ἔφυγεν εἰς τὴν Σικελίαν, ὅπου λέγουσιν ὅτι καὶ ἀπέθανε, καθὼς φανερόναι καὶ τὸ ἄγαλμα, τὸ ὁποῖον τότε κατεσκευάσθη ἐκεῖ εἰς μνήμην της· οἱ δὲ συμπατριῶται αὐτῆς τιμῶντες τὴν παιδείαν καὶ ἀρετὴν της ἐχάραττον ἐπάνω εἰς τὰ νομίσματά των τὴν προτομὴν αὐτῆς, καὶ οὕτως ἐδείκνυον πόσῃ ὑπόληψιν εἶχον πρὸς αὐτὴν καὶ πόσῃ εὐγνωμοσύνην.

Ἐποίησε δὲ, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἡ περίφημος αὕτη ποιήτρια πολλὰ καὶ ὠραιότατα ποιήματα, μάλιστα εἰς μέτρον δηλ. στιχοιουργίαν, ἰδιαιτέρον, τὸ ὁποῖον ἡ ἴδια ἐπενόησε· διὰ τοῦτο ὠνομάσθη καὶ σαπφικόν, καὶ ἦτο τὸ τρυφερότερον καὶ χαριέστερον πάντων τῶν μέτρων τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Δυστυχῶς ὅμως ὅλα τὰ ποιήματα αὐτῆς ἐχάθησαν ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ μόνον τεμάχια τινὰ ἐκ τῶν τόσων ποιημάτων της ἔμειναν, καὶ μία μόνη ὠδὴ πρὸς τὴν θεὰν Ἀφροδίτην ὀλόκληρος, ἡ ὁποῖα φημίζεται διὰ τὴν χάριν καὶ λεπτότητα, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐκφράζει ἡ εὐαίσθητος ἐκείνη ποιήτρια τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας της.

Τόσον δὲ ἦτο περίφημος ἡ Σαπφῶ καὶ ἐνδοξος εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν γλυκύτητα καὶ χάριν τῆς ποιήσεώς της, καὶ διὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ παιδείαν της, ὥστε λέγουσιν ὅτι ὁ Σόλων αὐτὸς, ὁ μέγας νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, καὶ εἰς ἀπὸ τοὺς 7 σοφοὺς τῆς Ἑλλάδος, ὡς εἶπομεν, ὅστις ἦτο καὶ σύγχρονος τῆς Σαπφῶς, ἀκούσας μίαν ἡμέραν τὸν ἀνεψιὸν του νὰ ψάλλῃ ἐν ἄσμα αὐτῆς νεωστὶ πεποιημένον, νύχθη νὰ μὴν ἀποθάνῃ πρὶν ἢ τὸ μάθῃ καὶ αὐτός. Ὁ δὲ φιλόσοφος Πλάτων, ὁ μέγας ἐκεῖνος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, τὴν ὠνόμαζε σοφῆν, καὶ λέγουσιν ὅτι ἐποίησε δι' αὐτὴν τὸ ἐξῆς ὠραῖον ἐπίγραμμα, εἰς τὸ ὁποῖον τὴν ὀνομάζει δεκάτην Μοῦσαν. Ἴδου αὐτὸ παραφρασμένον εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν μας στιχοιουργίαν:

Τὰς Μούσας ὅταν λέγωμεν ἐννέα, εἶν' ἀπάτη.

Ἴδ' ἡ ποιήτρια Σαπφῶ ἐκ Λέσβου ἢ δεκάτη.

ΠΟΙΗΜΑΤΙΟΝ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΝ.

Τὰς Μούσας νὰ λατρεύωμεν κι' ἡμεῖς ἀπὸ καρδίας,

Ὡς τῆς Σαπφῶς ἀπόγονοι ἐκείνης τῆς καλῆς,

Τ' ἀμάραντα νὰ δρέπωμεν ῥόδα τῆς Πιερίας,

Καὶ μὲ αὐτὰ τῆς νέας μας τὸ κάλλος κεφαλῆς

Ἐπιμελῶς ν' αὐξάνωμεν.

Κι' ὁπόταν ἀποθάνωμεν.

Τὸ ὄνομα κι' ἡ μνήμη μας θὰ μένουν θαλερά·

Δὲν θὰ καλύψῃ πώποτε ἡμᾶς ἡ θλιβερά

Σκιά τῆς λήθης. Ἐπειδὴ ποτὲ δὲν ἐμαράνθη

Ἡ καλλονὴ τῆς γυναικὸς, ἥτις ἀπὸ τὰ ἄνθη

Τοῦ Ἑλικῶνος τὰ κλεινὰ ἦτο ἐστολισμένη,

Καὶ μ' εὐφυΐαν πνεύματος καὶ χάριν προικισμένη.

Η ΡΙΝΝΑ.

Εἰς τὴν ἀνωτέρω βιογραφίαν τῆς ἐνδόξου ποιητρίας Σαπφοῦς εἶπομεν ὅτι πολλαὶ μαθήτριαι ἐκ διαφόρων πόλεων τῆς Ἑλλάδος συνοιθορίσθησαν εἰς τὴν σχολὴν αὐτῆς, καὶ ἐπομένως διέδωκαν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν ὠραίων ποιημάτων των πολλὴν χάριν καὶ γλυκύτητα τῆς ποιήσεως, ἡ ὁποία τόσον ἐξευγένισε τὰ ἦθη τῶν προγόνων μας, καὶ ἐνέπνευσεν εἰς τὰς εὐαισθητοὺς καρδίας των ζωηρότατα αἰσθήματα εὐσεβείας καὶ φιλοπατρίας καὶ πάσης ἄλλης ἀρετῆς, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἀκολούθως ἐπραξάν τὰ τόσα μεγάλα καὶ θαυμαστά ἔργα, ὡς θέλομεν ἰδεῖ εἰς ἀκολούθους βιογραφίας.

Ἐξ ὧν ὅμως τῶν μαθητριῶν τῆς Σαπφοῦς ἐπισημοτέρα ἦτο ἡ Ἥρινα. Αὕτη ἐγεννήθη εἰς τὴν Τέω πόλιν τῆς Ἰωνίας, καὶ πατρίδα μετὰ ταῦτα τοῦ ποιητοῦ Ἀνακρέοντος, ὁ ὁποῖος ἤμαζεν εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Πολυκράτους, τοῦ περιφήμου τυράννου τῆς Σάμου, καὶ προσκληθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἦλθεν εἰς τὴν αὐλήν του, καὶ διατρίβων ἐκεῖ ἔψαλλε τὰ τόσον εὐθυμὰ καὶ ἠδονικά του ποιήματα, τὰ ὀνομαζόμενα Ἀνακρεόντεια. Ἦτο δὲ ὁ τύραννος οὗτος τῆς Σάμου πολὺ πλούσιος καὶ εὐτυχῆς, καὶ σχεδὸν ποτὲ δὲν εἶχεν ὑποφέρει κάμριαν λύπην. Διὰ τοῦτο ὁ φίλος του Ἄμασις ὁ βασιλεὺς τότε τῆς Αἰγύπτου, τὸν εἶχε συμβουλευσὶ νὰ βίβῃ εἰς τὴν θάλασσαν τὸ δακτυλίδιον του, διὰ νὰ χάσῃ αὐτὸ καὶ νὰ αἰσθανθῇ ὀλίγην λύπην· διότι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐφρόνουσιν ὅτι δὲν εἶνε καλὸν νὰ ζῆ κανεὶς ζωὴν ὅπως διόλου ἄλυσον καὶ κατὰ πάντα περιχαρῆ καὶ ἡδυσχευμένην. Συνέβη ὅμως ἀφοῦ ἐρριψεν ὁ Πολυκράτης τὸ δακτυλίδιον του, μετ' ὀλίγον οἱ ἄλλοι εἰς νὰ πιάσωσιν ἕνα μέγιστον ἰχθῦν, τὸν ὁποῖον ὡς τοιοῦτον ἔφεραν εἰς τὸν βασιλέα· ὅταν δὲ ὁ μάγειρος ἤνοιξε τὴν κοιλίαν τοῦ ἰχθύος, εὗρεκεν εἰς αὐτὴν τὸ δακτυλίδιον τοῦ βασιλέως, ὅστις ἐκυριεύθη ἀπὸ πολλὴν ἀπορίαν διὰ τὸ παράδοξον τοῦτο

συμβεβηκός· ὁ Ἄμασις ὅμως ἀκούσας τοῦτο, ἀμέσως ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν φιλίαν τοῦ Πολυκράτους, διότι εἶπεν, ὅτι κανὲν μέγαν δυστύχημα ἐμελλε νὰ συμβῆ εἰς αὐτόν. Καὶ τῷ ὄντι μετ' ὀλίγον ὁ Πολυκράτης ἐκίνησε πόλεμον κατὰ τοῦ μεγάλου Κύρου βασιλέως τότε τῆς Περσίας, καὶ κατεστράφη ὑπ' αὐτοῦ.

Ἡ Ἥρινα λοιπὸν ἦτο συμπατριῶτις τοῦ Ἀνακρέοντος, ὡς εἶπομεν, καὶ ἀναχωρήσασα ἀπὸ τὴν πατρίδα τῆς Τέω ἦλθεν εἰς τὴν Λέσβον, ἣτις κεῖται σχεδὸν ἀντικρὺ αὐτῆς, καὶ ἐμαθήτευσεν εἰς τὴν περὶφημον σχολὴν τῆς Σαπφοῦς, διδασκομένη τὴν ποιητικὴν τέχνην καὶ τ' ἄλλα μαθήματα, τὰ ὁποῖα ἡ Σαπφὼ ἐδίδασκε μὲ τόσην χάριν καὶ γλυκύτητα, μορφόνουσα τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν μαθητριῶν τῆς. Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι ἦτο σύγχρονος τῆς Σαπφοῦς, ὀλίγον ὅμως νεωτέρα ἐκείνης. Τοιοῦτοτρόπως ἐκπαιδευθεῖσα ἡ Ἥρινα ἀνεδείχθη πολὺ ἔτι νέα, θαυμαστὴ καὶ διάσημος, ποιήτρια, διότι ἐποίησε πολλὰ καὶ ἀξιόλογα ποιήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δυστυχῶς μόνον ὀλίγοι στίχοι ἐσώθησαν. Ἐνῶ δὲ ἦτο τόσον πολὺ πεπαιδευμένη, καὶ κατεστολισμένη ἀπὸ τὰ ἄνθη τῶν Μουσῶν, ἦτο συγχρόνως καὶ πολὺ σεμνὴ καὶ σώφρων κόρη καὶ εὐπειθεστάτη εἰς τὴν μητέρα τῆς. Διότι ὅταν μετὰ τὸ τέλος τῶν μαθημάτων τῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς τῆς, εὐχαρίστως ἐδέχθη νὰ καταγίνηται καὶ εἰς τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν τότε συνήθειαι εἰς τὰς γυναῖκας, νὰ κλώθῃ δηλ. καὶ νὰ νήθῃ καθημέραν πλησίον τῆς μητρὸς τῆς, καὶ μετὰ πολλῆς φιλοπονίας νὰ ἐργάζεται.

Διὰ τοῦτο καὶ ἐνῶ εἰργάζετο ἔψαλλεν ὠραῖα ᾠσματα, τὰ ὁποῖα ὀνομάσθησαν Ἠλακάτη ἐκ τῆς ἠλακάτης (τοῦ ἀδρακτιῦ δηλ.), μὲ τὸ ὁποῖον ἐνθε, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἐξέφραζε τὰ εὐγενῆ καὶ σεμνὰ τῆς καρδίας τῆς αἰσθήματα, καὶ τοὺς σώφρονας καὶ ἠλαροὺς συλλογισμοὺς τοῦ νοῦς τῆς. Ἦσαν δὲ τόσον ἀξιόλογα τὰ ποιήματά τῆς ταῦτα, ὥστε ἐθαυμάζοντο ὁμοίως μὲ τὰ ποιήματα τοῦ μεγάλου Ὀμήρου, ὁ ὁποῖος, ὡς εἶπομεν εἰς τὰς βιογραφίας τοῦ Ἀ. τόμου, ἐποίησε τὰ δύο ἀθάνατα ᾠσματα, τὴν Ἰ-

λιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν διὰ τοὺς ἥρωας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Ἐκ τούτου βλέπομεν ὅτι ἡ εὐπαιδευτος καὶ εὐφροεστάτη Ἡριννα δὲν ἐμποδίζετο διόλου ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς οἰκίας, ὥστε νὰ παραμελῇ τὴν λατρείαν τῶν Μουσῶν· ἀλλὰ μὲ μεγάλην φιλομουσίαν ἐκαλλιέργει τὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα τόσον ἐπιτυχῶς εἶχε μάθει, καὶ συγχρόνως μὲ τὴν ἐργασίαν ἐσκέπτετο μὲ τὸν πεπαιδευμένον νοῦν τῆς, ἐμελέτα διάφορα καλὰ καὶ ὠραῖα πράγματα, καὶ τὰς ἀφελίμους καὶ ἀγαθὰς ταύτας ἰδέας τῆς ἐφάνερον μὲ ποιητικὴν χάριν· καὶ οὕτω δὲν ἐξώδευε τὸν πολύτιμον χρόνον τῆς εἰς τὸ νὰ συλλογιζῆται ἀνοησίας, καὶ νὰ φλυαρῇ αὐτάς, ἐν ᾧ εἰργάζετο, ὡς κάμνομεν δυστυχῶς ἡμεῖς τὴν σήμερον. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ ποιημάτων, τὰ ὁποῖα ἐποίησεν ἡ Ἡριννα ἐσώθησαν τρία ἐπιγράμματα τὸ ἐν διὰ τὴν εἰκόνα τῆς φίλης τῆς Ἀγαθαρχίδος, καὶ τὰ ἄλλα δύο ἐπιτύμβια δηλ. χαραγμένα ἐπὶ τοῦ τάφου (τύμβου) τῆς νύμφης Βαυκίδος, ἧτις ἦτο ἐκ τῆς νήσου Τήνου, καὶ φαίνεται ὅτι ἦτο φίλη αὐτῆς ἀγαπητὴ, ἀποθανοῦσα εἰς νεαρὰν πολὺ ἡλικίαν. Ἐπιγράμματα δὲ λέγονται ἀπλαῖ καὶ πολὺ σύντομοι ἐπιγραφαί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γεγραμμένοι εἰς στίχους δύο ἢ τέσσαρας ποιητικούς, τοὺς ὁποῖους συνηθίζουσι νὰ ἐπιγράφουσι ἐπάνω εἰς ναοὺς, εἰς εἰκόνας, εἰς στήλας, εἰς μνημεῖα, εἰς ἀγάλματα ἐπισήμων ἀνθρώπων, καὶ εἰς διάφορα μεγάλα οἰκοδομήματα, διὰ νὰ φανερώσωσι τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἔγειναν, καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἔγειναν, ἢ διὰ νὰ φανερώσωσι τὰς ἀρετὰς τῶν προσώπων, τῶν ὁποίων εἶνε τὰ ἀγάλματα, ἢ αἱ εἰκόνας, ἢ αἱ στήλαι.

Καὶ ἡ Ἡριννα λοιπὸν διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν τρυφεράν καὶ ἀδελφικὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν εἶχε πρὸς τὴν φίλην τῆς Ἀγαθαρχίδα, ἐνταυτῷ δὲ νὰ παραστήσῃ καὶ τὰς σωματικὰς καὶ ψυχικὰς χάριτάς τῆς ἔγραψεν ὠραιότατον καὶ χαριέστατον ἐπίγραμμα εἰς τὴν εἰκόνα αὐτῆς, διὰ τοῦ ὁποίου ἐφάνερον ταῦτα. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς ἀγαπητῆς φίλης τῆς Βαυκίδος,

ἧτις νεαρὰ νύμφη ἀπέθανεν, ἐχάραξε δύο ἐπιτάφια ἐπιγράμματα, διὰ τῶν ὁποίων ἐφάνερον ἐπλούστατα ποῖα ἦτο ἡ κειμένη ἐκεῖ εἰς τὸν τάφον, ποίας ἡλικίας ἦτο, καὶ ποῖα τῆς ἔκαμε τὸ ἐπίγραμμα. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπιτάφιον ἐπίγραμμα ἦτο τοῦτο παραφρασμένον εἰς στίχους τῆς νέας μας γλώσσης:

Ὡ στήλαι καὶ Σειρήνες καὶ πένθιμος ὕδρια.

Στοὺς ἐρχομένους ὠδε ζένους κ' ὀμοπατρίους

Εἶπετε ὅτι τούτου τοῦ τάφου γῆ ἡ κρύα

Στοὺς κόλπους αὐτῆς ἔχει τοὺς μαύρους κ' ἀνηλίους

Νύμφην ἐκ Τήνου νέαν τὸ ὄνομα Βαυκίδα.

Τὰ γράμματα δὲ ταῦτα στὸν τάφον τῆς ἐπάνω

Ἐχάραξε πενθοῦσα ἡ φίλη τῆς Ἡριννα.

Ἀναφέρει δὲ ἡ ποιήτρια εἰς τὸ ἐπίγραμμά τῆς τοῦτο στήλας καὶ σειρήνας καὶ ὕδριαν, διότι φαίνεται, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν, ἐπάνω εἰς τὸν τάφον τῆς νύμφης Βαυκίδος εἶχον στημένους στήλας μαρμαρίνους (κολώνας) μὲ τέχνην πολλὴν πελεκημένους καθὼς καὶ σειρήνας ἀπὸ μάρμαρον κατεσκευασμένας, αἱ ὁποῖαι εἶνε εἶδος πτηνοῦ ἐκβάλλοντος φωνὴν θρηνώδη, ὁμοίως εἶχον ἐπάνω τοῦ μνήματος καὶ ὕδριαν μαρμαρίνην, ἡ ὁποία ὠνομάζετο καὶ κρωσσός, καὶ εἰς αὐτὴν ἐναπέθετον ἢ τὴν στάκτην τοῦ νεκροῦ, τὸν ὁποῖον ἔκαιον ἢ τὰ δάκρυα τῶν κλαιόντων. Τὸ δὲ δεύτερον ἐπίγραμμα ἦτο τὸ ἐπόμενον ὁμοίως εἰς τὴν στιχοιουργίαν τῆς νεωτέρας μας Ἑλληνικῆς παραφρασμένον:

Εἶμαι τάφος τῆς νύμφης Βαυκίδος,

Τῆς ὁποίας τὸ κάλλιστον εἶδος

Καὶ τὸ σῶμα τὸ νέον φρονήσας

Φεῦ! ὁ βάσκανος ἄδης, κ' ὀμνήσας

Σκληρῶς ἤρπασ' αὐτήν· κ' ἐν τῷ ἄνθει

Τῆς νεότητος κατεμαράνθη.

(Χρυστομ. Κορρασιακῆ. Τόμ. Β').

Ταῦτα ἦσαν τὰ ποιήματα τῆς ἀγαθῆς ποιητρίας Ἡρίνης, τὰ ὅποια μόνον ἐσώθησαν ἀπὸ τὸ τόσον πλῆθος τῶν ποιημάτων, τὰ ὅποια ἐποίησεν. Ἐκ τούτων δὲ βλέπομεν ὅποσον τρυφερά καὶ ἀφελῆ καὶ ἀγαθὰ ἦσαν τὰ αἰσθήματά της, καὶ πρὸς τοῦτοις μανθάνομεν καὶ τί εἶδους ποίημα εἶνε τὸ ἐπίγραμμα, καὶ εἰς ποίας περιστάσεις χρησιμεύει τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ποιήματος δηλ. ὅτι χρησιμεύει καὶ τὸ μεταχειρίζονται οἱ ποιηταί, ὅταν θέλωσι νὰ ἀποθανάτισωσι δηλ. νὰ ἀφήσωσιν εἰς μνημὴν αἰώνιον τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς χάριτας ἀνθρώπων ἀγαπητῶν δι' αὐτοὺς κατέπιστῶν, τότε ἐπὶ τῆς εἰκόνης αὐτῶν ἢ ἐπὶ τοῦ μνηματὸς των, ἀφ' οὗ ἀποθάνωσι, χαράττουσιν τὸ ἐπίγραμμα, τὸ ὅποιον ποιοῦσιν οἱ ποιηταί.

Τοιοῦτοτρόπως εἰς τοὺς ἐνδόξους ἐκείνους ἱστορικοὺς χρόνους τῆς Ἑλλάδος, καὶ 150 σχεδὸν ἔτη μετὰ τὴν Ἡρινναν, ὅποτε οἱ πρόγονοι ἡμῶν Ἕλληνας κατεστολίζοντο ἀπὸ τὰς θαυμαστάς ἀρετὰς τῆς φιλοπατρίας, τῆς γενναιοψυχίας, καὶ προθύμους ἐθυσίαζον τὴν ζωὴν των διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν δόξαν τῆς ὡραίας ταύτης πατρίδος μας, εἶχε στείλει ἐναντίον αὐτῆς διὰ νὰ τὴν κυριεύσῃ πρῶτον ὁ Δαρεῖος, βασιλεὺς τῆς Περσίας τὸ 490 π. Χ., 260 χιλ. Περσῶν· ἔπειτα μετὰ 10 ἔτη εἶχεν ἐκστρατεύσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ξέρξης, ὁ ἴδιος μὲ πολυάριθμον στρατεύμα ἀπὸ βαρβάρους καὶ ἀνάνδρους Πέρσας καὶ ἄλλους Ἀσιανούς, καὶ μὲ 1200 πλοῖα πολεμικά. Τότε λοιπὸν ἐναντίον μὲν τοῦ στρατεύματος τοῦ Δαρείου, τὸ ὅποιον ἀπεβίβασθη εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀντεστάθησαν 10 χιλ. Ἀθηναῖοι ἔχοντες στρατηγὸν τὸν ἐνδοξότατον Μιλτιάδην, καὶ χίλιοι Πλαταιεῖς, καὶ ἀφ' οὗ ἐπολέμησαν γενναίως κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τοὺς ἐνίκησαν, καὶ τοὺς ἠνάγκασαν νὰ φύγωσιν εἰς τὴν Περσίαν κατηρσχυμμένοι, διότι ἐνῶ ἦσαν εἰκοσαπλάσιοι κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἐνίκηθησαν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι ἦσαν τὸ ἕν εἰκοστὸν ἐκείνων.

Ἐναντίον δὲ τοῦ πολυαρίθμου ἐκείνου στρατοῦ καὶ τοῦ φο-

βεροῦ στόλου (τῶν πολεμικῶν πλοίων) τοῦ Ξέρξου, ἀντεστάθησαν ὅλοι σχεδὸν οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Πελοποννήσου διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης, δηλ. μὲ στρατιώτας πεζοὺς καὶ μὲ πλοῖα, τὰ ὅποια ἦσαν μόλις περὶ τὰ 300. Εἶχον δὲ στρατηγούς τὸν γενναῖον Λεωνίδα, βασιλεῖα τῆς Σπάρτης, τὸν ἰκανώτατον Θεμιστοκλέα, τὸν δίκαιον Ἀριστείδην, τὸν Εὐρυβιάδην, καὶ ἄλλους, καὶ ὅλοι ἐκυριεύοντο ἀπὸ θερμώτατον ζῆλον καὶ γενναιοτάτην προθυμίαν νὰ σώσωσι τὴν Πατρίδα ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον ἐκείνον κίνδυνον, καὶ νὰ ἀποκρούσωσι τοὺς βαρβάρους ἐχθρούς. Καὶ πραγματικῶς τοὺς ἐπολέμησαν ἀνδρείως εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὰς Θερμοπύλας, εἰς τὴν Σαλαμίνα, ὅπου ἔκαμαν περίφημον ναυμαχίαν δηλ. μάχην μὲ τὰ πλοῖα, καὶ εἰς τὰς Πλαταιάς, καὶ τοὺς κατένικησαν εἰς τόσον βαθμὸν, ὥστε ἠνάγκασαν τὸν τόσον υπερήφανον πρὶν Ξέρξην νὰ ἐπιστρέψῃ ταπεινωμένος εἰς τὴν Ἀσίαν μὲ πλοῖον ἀλιευτικόν, ἐν ᾧ εἶχε πρὶν ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ στόλον 1200 πλοίων, ὡς εἶπομεν. Οὗτοι οἱ πόλεμοι, περὶ τῶν ὁποίων θὰ ὀμιλήσωμεν καὶ εἰς ἄλλας ἐπομένους βιογραφίας, ὠνομάσθησαν Περσικοὶ ἢ Μηδικοὶ, καὶ εἰς αὐτοὺς οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἀπέκτησαν διὰ τὰς ἐξόχους ἀρετὰς των δόξαν, ἢ ὅποια μέχρι τῆς σήμερον καὶ ἕως τοῦ τέλους τοῦ κόσμου θὰ μένη θαυμαστὴ καὶ ἀείμνηστος.

Τότε λοιπὸν διὰ μὲν τοὺς γενναίους πολεμιστὰς, οἱ ὅποιοι ἔπεσαν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι στήλην ἀπὸ λευκὸν μάρμαρον, καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἐχάραξαν εἰς αἰώνιον τιμὴν καὶ ἐνθύμησιν τῶν ἀρετῶν τῶν γενναίων ἐκείνων ἀνδρῶν τὸ περίφημον ἐπίγραμμα, τὸ ὅποιον ἐποίησε τότε ὁ ποιητὴς Σιμωνίδης, καὶ τὸ ὅποιον μὲ πολλὴν ἀπλότητα ἔλεγε ταῦτα :

Ἐν Μαραθῶνι ὑπὲρ Ἑλλήνων μόνου μαχόμενοι Ἀθηναῖοι

στρατοὺς τῶν Μήδων τῶν χρυσοφόρων σ' τὴν γῆν κατέ-

στρώσαν οἱ γενναῖοι.

Διὰ δὲ τοὺς 300 ἀνδρείους Σπαρτιάτας, οἱ ὅποιοι μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Λαωνίδα ἀντεστάθησαν εἰς τὰς Θερμοπύλας κατὰ τόσων μυριάδων ἐχθρῶν, ὡς εἶπωμεν, καὶ ὅλοι γενναίως ἐκεῖ ἐπέσαν, ἔστησαν ὁμοίως στήλην, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐχάραξαν τὸ ὄρατον τοῦτο καὶ περίφημον διὰ τὴν ἀπλότητά του ἐπιγράμμα ὡς ἐκ μέρους δῆθεν τῶν κειμένων ἐκεῖ πολεμιστῶν.

Ἐδῶ πῶς κείμεθα, ὦ ξένε, εἰπέ στοὺς Λακεδαιμονίους
Ψιθόμενοι στὰ βήματά των καὶ εἰς τοὺς νόμους τοὺς πατρίους.

Τέλος εἰς τὸν χρυσοῦν τρίποδα, τὸν ὅποιον οἱ Ἕλληνες τότε ἀφιέρωσαν εἰς τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν ἀπὸ τοὺς μεγάλους θησαυροὺς, τοὺς ὁποίους ἀπέκτησαν ἀπὸ τοὺς Πέρσας καὶ Μήδους, ἀφοῦ τελείως τότε τοὺς κατετρόπωσαν καὶ τοὺς ἐδίωξαν ἀπὸ τὴν πατρίδα, ἔγραψαν τὸ ἐξῆς ὄρατον ἐπιγράμμα πρὸς τιμὴν ὅλων τῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος εἰς ἐκείνους τοὺς τρομεροὺς πολέμους ἀγωνισθέντων καὶ ἐλευθερωσάντων τὴν πατρίδα ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας :

Τὸν τρίποδ' ἀφιέρωσαν σωτῆρες τῆς γλυκειᾶς
Ἑλλάδος, αὐτὴν σώσαντες ἐκ τῆς σκληρᾶς δουλείας.

Ἐκ τῶν ὀρατίων λοιπῶν τούτων ἐπιγραμμάτων μανθάνομεν ὅχι μόνον τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ κατορθώματα τῶν ἀθανάτων ἐκείνων προγόνων μας, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν θάυμαστὴν φιλοπατρίαν καὶ γενναιότητα ἀπέδιωξαν τοὺς βαρβάρους ἐκείνους ἐχθροὺς τῆς πατρίδος, ἀλλ' ἀκόμη μανθάνομεν καὶ πόσον οἱ πρόγονοί μας ἐκείνοι ἐτίμων καὶ ἐθαύμαζον τοὺς ἐναρέτους ἀνθρώπους καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδας θυσιάζοντας τὴν ζωὴν των.

Ἄς ἐπανέλθωμεν δὲ ἤδη εἰς τὴν βιογραφίαν τῆς ἀγαθῆς ποιητρίας Ἡοίνης, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ εὐχαριστήσωμεν,

διότι μὲ τὰ ἀφελῆ τῆς ἐπιγράμματα ἔγεινεν αἰτία νὰ εἶπωμεν ὀλίγα καὶ περὶ τῶν ἐνδοξοτάτων μηδικῶν πολέμων τῆς πατρίδος μας, καὶ νὰ ἴδωμεν καὶ πῶς οἱ πρόγονοί μας ἀπθανάτιζον τὴν ἀμίμητον φιλοπατρίαν καὶ γενναιότητα αὐτῶν, καὶ τοὺς ὁποίους ὀφείλομεν πάντες ἡμεῖς νὰ μιμώμεθα, καὶ νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἀπαθανατίζωμεν τὸ ὄνομά μας ὅχι μὲ τὴν ἀνέγερσιν μεγάλων καὶ πολυτελῶν οἰκιῶν, καὶ μὲ τὴν κατασκευὴν λαμπρῶν φορεμάτων, ἀλλὰ μὲ τὴν πράξιν τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς καὶ πρὸς τὴν πατρίδα μας καὶ πρὸς πάντας ἐν γένει τοὺς ὁμοίους μας. Διότι ὡς Χριστιανοὶ ὀφείλομεν πάντας τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀγαπῶμεν καὶ πρὸς πάντας νὰ πράττωμεν τὸ ἀγαθὸν καὶ καλόν.

Ἡ ἀγαθὴ λοιπὸν ποιήτρια Ἡριννα, ἀφοῦ ἐθρήνησε τόσον τρυφερῶς τὸν ἄωρον θάνατον τῆς φίλης τῆς Βαυκίδος, δὲν ἔζησε δυστυχῶς ἐπὶ πολὺ, ἀλλὰ πρὸς μεγάλην ζημίαν τῆς ποιήσεως καὶ τῶν γραμμάτων ἀπέθανε καὶ αὐτὴ εἰς τρυφεροτάτην ἡλικίαν 19 ἐτῶν, ἐν ᾧ εὕρισκετο εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ζωηροτάτης ποιητικῆς φαντασίας τῆς. Καὶ ἐὰν ἐπὶ πολὺ ἔζη, ἤθελε προξενήσει εἰς τὴν ἀγαπητὴν ἡμῶν πατρίδα τὴν Ἑλλάδα μεγάλην δόξαν διὰ τὰ λαμπρὰ ποιήματά τῆς καὶ τὰς ὀραιοτάτας ἀρετὰς, αἱ ὁποῖαι κατοστόλιζον τὸν πεπαιδευμένον, νοῦν τῆς καὶ τὴν εὐγενῆ καὶ ἀγαθὴν καρδίαν τῆς. Ἄς χαράζωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν γλυκεῖαν αὐτῆς μνήμην τὸ ἐπιγράμμα τοῦτο :

Ἡ Ἡριννα ὡς ῥόδον Μάτου ἐμαράνθη,
Ἄφ' οὗ τ' ἄνθη τοῦ βίου ποιητικῶς ὡσπράνθη !
Τί κρίμα μέχρι γήρωσ βαθεός νὰ μὴ ζήσῃ,
Πολυετῶς τὰς Μούσας ὅπως ὑπηρετήσῃ !
Ἦθελεν ἐνδεκάτη Μουσῶν ὀνομασθῆ,
Καὶ ἡ Ἑλλάς ἐκ ταύτης μεγάλως δοξασθῆ.

ΠΟΙΗΜΑΤΙΟΝ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΝ.

Τὴν Ἥρινναν, ὦ ἀδελφαί, κί' ἡμεῖς ἀς μιμηθῶμεν,
 Στὴν νέαν ἡλικίαν μας ἀς καταστολισθῶμεν
 Μὲ τ' ἄνθη τῆς ποιήσεως, μὲ τ' ἄνθη τῆς Παιδείας
 Μὲ σωφροσύνης ἀρετὴν καὶ μὲ φιλοπονίας·
 Κί' ἐν ᾧ στοὺς κήπους τῶν Μουσῶν τὸν νοῦν μας προση-
 λῶμεν

Τὰ ἔργα τὰ οἰκιακὰ ἀς μὴ καταφρονῶμεν·
 Κί' ἡμεῖς ἀς ἐργαζόμεθα, ὡς ἔκαμνεν ἐκεῖνη·
 Εὐπίθειαι πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ μετριοφροσύνη
 Πρέπει τὸ ἦθος, ἀδελφαί, ἡμῶν νὰ ὠραίζη
 Καὶ ἡ ἀργία πώποτε νὰ μὴ μᾶς ἀσχημίζῃ!

ΚΟΡΙΝΝΑ

Αἱ δύο προηγουμένως βιογραφηθεῖσαι πεπαιδευμέναι Ἑλλη-
 νίδες καὶ ἐξοχοὶ ποιήτριαι ἡ Σαπφῶ καὶ ἡ Ἀξία αὐτῆς μαθή-
 τρια Ἥριννα ἀνήκον εἰς τὴν Αἰολικὴν φυλὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ
 ἡμῶν ἔθνους, καὶ ἡ παιδεία, τὴν ὅποιαν εἶχον λάθει καθῶς
 καὶ ἡ γλῶσσα εἰς τὴν ὅποιαν ἔγραψαν τὰ ὠραία ποιήματά των
 ἦτο ἡ Αἰολικὴ διάλεκτος τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἡμῶν γλῶσ-
 σης. Ἐζῶν δὲ ὑπὸ τὸν γλυκὺν καὶ ὠραῖον οὐρανὸν τῆς Ἰωνίας
 ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ἦδη ἀπὸ τὴν βιογραφίαν ταύτης τῆς θαυ-
 μαστῆς καὶ καλλικελλάδου ποιητρίας Κορίννης ἀφίνομεν τὴν εὐ-
 ἥλιον, ἰλαρὰν Ἰωνίαν, τὴν ζηλωτὴν τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶσων σο-
 φῶν καὶ ποιητῶν πατρίδα, καὶ διαπερῶσαι τὸ πολυκύμαντον
 πέλαγος τοῦ Αἰγαίου, μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἀντικρὺ τῆς Ἰωνι-
 κῆς παραλίας χερσονήσον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἠπείρου, καὶ ἐκεῖ
 εἰς τὴν ἐπ' αὐτῆς κειμένην Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννη-
 σον, ὅπου, ὡς εἶπομεν, ἐξ ἀρχῆς κατόκησαν οἱ πρόγονοι ἡμῶν

Ἑλληνες, ἐκεῖ λέγομεν, ἐνδικαίως ἀρχίζομεν τὰς βιογρα-
 φίας τῶν διαπρεφῶτων ἐκεῖ Ἑλληνίδων, ἀπὸ τῆς περιφήμου
 Κορίννης.

Συγχρόνως δὲ, ἐνῶ θὰ βλέπομεν μετὰ θαυμασμοῦ εἰς τὰς
 βιογραφίας ταύτας τὴν λαμπρὰν παιδείαν καὶ τὰς ὠραίας ἀρε-
 τὰς τῶσων Ἑλληνίδων τῶν ἱστορικῶν χρόνων, θὰ διδασκώμεθα
 καὶ διάφορα συμβάντα μεγάλα καὶ σημαντικώτατα, εἰς τὰ ὁ-
 ποῖα οἱ πρόγονοι ἡμῶν Ἑλληνες, οἱ πρὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰη-
 σοῦ Χριστοῦ ζήσαντες, ἔδειξαν τὴν μεγαλοφυῶν τοῦ πνεύματός
 των καὶ τὴν μεγάλην ἀξίαν καὶ δύναμιν τοῦ ἠθικοῦ χαρακτή-
 ρός των. Διότι τὸ Ἑλληνικὸν ἡμῶν ἔθνος εἰς μὲν τοὺς μυθικοὺς
 χρόνους ὁμοιάζε παιδίον, εἰς δὲ τοὺς ἠρωϊκοὺς χρόνους νέον, ὁ
 ὅποιος εὐχαριστεῖται καὶ κατατέρπεται εἰς τὰ ἰλαρὰ καὶ χαρί-
 εντα πλάσματα τῆς ζωηροτάτης φαντασίας του· εἰς τοὺς ἱ-
 στορικοὺς ὁμως χρόνους ὁμοιάζει μὲ ἄνδρα τέλειον, ὁ ὅποιος εἰς
 τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας του εὐρισκόμενος, ὁρμᾷ εἰς ἐπιχειρήσεις
 τοῦ πραγματικοῦ βίου μεγάλας καὶ ἀξιολόγους, ζητεῖ πανταχοῦ
 τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ καλόν, προοδεύει εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ
 εἰς τὰς καλὰς τέχνας καὶ πράττει ἔργα πολὺ ἀγαθὰ καὶ ὠφέ-
 λιμα καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, ὄχι μόνον τοὺς
 συγχρόνους του, ἀλλὰ καὶ τοὺς μεταγενεστέρους.

Ἡ Κορίννα λοιπὸν ἡ ἐνδοξοτάτη αὕτη Ἑλληνίς δια τὴν λάμ-
 πρὰν παιδείαν της, διὰ τὴν εὐφυῶν τοῦ πνεύματός της, διὰ τὴν
 ζωηροτάτην καὶ ὑψηπετὴ ποιητικὴν φαντασίαν της, καὶ σὺν πᾶσι
 τούτοις διὰ τὴν ἠθικὴν σεμνότητά της καὶ ἅμα διὰ τὴν σωμα-
 τικὴν καλλονήν της, ἐγεννήθη ἐν τῇ Τανάγρα πόλει τῆς Βοιω-
 τίας περὶ τῷ 520 π. Χ. ἐκ πατρὸς Ἀγελοδώρου ὀνομαζομένου
 καὶ μητρὸς καλουμένης Προκρατίας. Ἡ Βοιωτία, ἥτις εἶχε τὸ
 εὐτύχημα νὰ ὀνομασθῇ πατρίς τῆς εὐλάου ταύτης Μουσοποιοῦ,
 ἡ Λυρικῆς Μούσης, ὡς τὴν ἐπωνόμασεν οἱ ἀρχαῖοι, θρυμιάζοντες
 τὴν ποιητικὴν αὐτῆς χάριν καὶ μεγαλοπρέπειαν, εἶνε χώρα, ὡς
 γνωρίζομεν ἐκ τῆς Γεωγραφίας, τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, κειμένη

πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀττικῆς, καὶ πρὸς ἀνατολὰς ἔχουσα τὴν νῆσον Εὐβοίαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ πορθμοῦ τοῦ ὀνομαζομένου Εὐβοίου. Εἰς τὴν χώραν ταύτην τῆς Βοιωτίας εὐρίσκονται τὰ περίφημα ὄρη ὁ Ἑλικὸν καὶ ὁ Παρνασσός, τὰ ὁποῖα τόσο πολλοὶ ἠγάπησαν αἱ Μοῦσαι (ὡς εἶδομεν εἰς τὴν μυθολογίαν αὐτῶν) ὥστε ἠὲ χαριστοῦντο νὰ διατρίβωσι πάντοτε εἰς τοὺς τερπνοὺς καὶ θελητικωτάτους λειμῶνάς των, καὶ ἐκ τούτου καὶ Ἑλικωνιάδες καὶ Παρνασσίδες ὀνομάσθησαν (ὡς εἶπομεν). Διὰ τοῦτο φαίνεται καὶ ἡ Κόριννα, ἐπειδὴ ἐγεννήθη ὑπὸ τὸν γλυκὺν καὶ μουσαφιλή οὐρανὸν τῆς χώρας ταύτης, καὶ ἀνετράφη ἀναπνεύουσα τὰς ἰλαρὰς πνοὰς τῆς ἀτμοσφαιρας αὐτῆς, ἡ ὁποία ἦτο πλήρης (γεμάτη) ἀπὸ τὰς θελητικαρδίους μελωδίας τῶν ἀγλαοφώνων Μουσῶν, διὰ τοῦτο λέγομεν ἀφιερῶθη εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν λατρίαν τῶν Μουσῶν, καὶ ἐστολίσθη μὲ τὴν παιδείαν καὶ χάριν μουσικὴν καὶ ποιητικὴν, ὥστε δικαίως ὀνομάσθη Λυρικὴ Μοῦσα, δηλ. ἔξοχος καὶ ἐξαιρετος ψάλτρια τῶν ἀγαθῶν καὶ ὠραίων αἰσθημάτων τῆς καρδίας, καὶ εἰς ἄκρον πεπαιδευμένη καὶ σωφὴ ὑμνωδὸς τῶν ἐναρέτων καὶ εὐγενεστάτων πράξεων, τὰς ὁποίας αἱ κόραι καὶ αἱ γυναῖκες πρέπει νὰ πράττωσι διὰ νὰ ἦνε ἄξια τιμῆς καὶ ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης ἀτελευτήτου.

Ἡ πατρίς τῆς Κορίννης εἶχε πρὸς τούτοις τὸ μέγα εὐτύχημα νὰ γεννήσῃ καὶ ἄλλον μέγαν καὶ θαυμαστότατον ποιητὴν, τὸν Πίνδαρον ὀνομαζόμενον, ὁμοίος τοῦ ὁποίου δὲν ἐφάνη ἀκόμη εἰς ἄλλο ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ διὰ νὰ καταλάβωμεν πόση ἦτο ἡ σοφία καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ μεγάλου τούτου τῆς πατρίδος ἡμῶν ποιητοῦ, καὶ πόσον τὸν ἐτίμων ὄλοι καὶ τὸν ἐσέβοντο καὶ μετὰ θάνατον, ἀναφέρομεν τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὅστις ἦτο σχεδὸν 200 ἔτη ὕστερον τοῦ Πινδάρου καὶ ὅταν ὠργίσθη κατὰ τῶν Θηβαίων, ἐπειδὴ ἐπανεστάτησαν κατ' αὐτοῦ, καὶ διώρισε τοὺς στρατιώτας του νὰ κατακάψωσι τὰς Θήβας, τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα τοῦ Πινδάρου, ἐνθυμῆθη ἐκεῖ παρευρισκόμενος τὸν θαυμάσιον τοῦτον ποιη-

τὴν, καὶ ἀπὸ τόσοσ σέβας καὶ ἐνθουσιασμὸν ἐκυριεύθη, ὥστε ἐφώνησε πρὸς τοὺς στρατιώτας του: «στρατιῶται, μὴ καίετε τὴν οἰκίαν τοῦ ποιητοῦ Πινδάρου.»

Τούτου τοῦ ἀμιμήτου ποιητοῦ σύγχρονος ἦτο ἡ θαυμαστὴ Κόριννα, καὶ κατ' ἄλλους μὲν ἐχρημάτισε διδάσκαλος αὐτοῦ καὶ σύμβουλος εἰς τὴν ποιητικὴν κατ' ἄλλους δὲ συμμαθήτρια αὐτοῦ εἰς τὴν σχολὴν τῆς Μύρτιδος, ἡ ὁποία ἦτο καὶ αὐτὴ περίφημος πεπαιδευμένη καὶ ποιήτρια ἐν τῆς Ἀθηδόνος, ἄλλης πόλεως τῆς Βοιωτίας, καὶ εἶχε συστημένην σχολὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐλευθέρως ἐδέχετο ὁμοῦ νέους καὶ νέας, καὶ τοὺς ἐδίδασκε τὴν ποιητικὴν τέχνην, καθὼς εἶδομεν ὅτι ἔκαμνε καὶ ἡ ποιήτρια Σαπφὴ εἰς τὴν Λέσβον.

Μουσικὴν δὲ τότε οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔλεγον ὅχι μόνον τὴν τοῦ ψάλλειν ἄσματα θρησκευτικὰ καὶ ἠρωϊκὰ ἢ ἠθικὰ μὲ φωνὴν μελωδικὴν συνοδευομένην ἀπὸ λύραν ἢ φόρμιγγα ἢ ἄλλο μουσικὸν ὄργανον, ἀλλὰ ἐνόουν καὶ ὅλα τὰ καλὰ μαθήματα, ὅλας τὰς ὠραίας τέχνας, καθὼς τὴν ζωγραφικὴν, τὴν γλυπτικὴν, τὴν ποιητικὴν, τὰ γράμματα ἐν γένει καὶ τὰς ἐπιστήμας, καθὼς τὴν Γεωγραφίαν, τὴν Ἀστρονομίαν, τὴν Γεωμετρίαν, τὴν Ἀριθμητικὴν, τὰ ὁποῖα ὅλα, ὡς εἶπομεν εἰς τὴν μυθολογίαν τῶν Μουσῶν εἰς τὸν Α΄ τόμον, ἐφεύρον αἱ ἐννέα Μοῦσαι, καὶ τὰ ὁποῖα φωτίζουν τὸν νοῦν μας μὲ ὀρθὰς καὶ ἀληθεῖς γνώσεις, καὶ τακτοποιοῦν τὴν θέλησίν μας, καὶ τὴν κάμνουν νὰ ἀγαπᾷ τὸ ἀγαθόν, καὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ καλόν. Ταύτην λοιπὸν τὴν μουσικὴν δηλ. τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα μαθήματα ὡς καὶ τὴν ποίησιν, ἐδίδασκε καὶ ἡ Μῦρτις εἰς τὸ σχολεῖόν της, καὶ αὐτὰ ἐδιδάχθη καὶ ἡ καλὴ Κόριννα μετὰ τοῦ συμμαθητοῦ της Πινδάρου.

Ἐπειδὴ δὲ ἦτο πολὺ εὐφυῆς κατὰ τὸ πνεῦμα, καὶ προικισμένη ὑπὸ τῆς φύσεως μὲ λαμπροτάτην καὶ ζωηροτάτην φαντασίαν, τόσοσ πολλὸ ἐπέδωκεν εἰς ὅλα τὰ μαθήματα καὶ εἰς τὴν ποιητικὴν, μάλιστα τὴν μελοποιεῖαν καὶ λυρικὴν ἄσματουργίαν, δηλ. τὴν ποίησιν ἄσμάτων, τὰ ὁποῖα ἐψάλλε μὲ τὴν λύραν της

ὥστε κατήντησεν ὄχι μόνον τὴν διδασκαλὸν τῆς Μύρτιδα νὰ ὑπερέβῃ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Πίνδαρον, ὅστις ἦτο ὁ ἀνώτατος καὶ μεγαλοφύεστατος ὄλων τῶν Λυρικῶν ποιητῶν, καὶ αὐτοῦ, λέγομεν, νὰ φανῇ ἀνωτέρα. Διότι λέγουσιν ὅτι εἰς πολλὰ μαθήματα τὸν ἐπρογύμναζε καὶ ἐπομένως τὸν ἐδίδασκε διορθόουσα τὰ ποιήματά του, καὶ συμβουλεύουσα αὐτὸν νὰ στολιζῆ τὰ ἔσματατά του μὲ μυθικὰς διηγήσεις τῶν ἠρωϊκῶν χρόνων, καὶ νὰ μεταχειρίζεται μελωδίαν καὶ στιχοιργίαν ἁρμονικὴν, διὰ νὰ ἦνε τὰ ποιήματά του εὐχάριστα εἰς τὴν ἀκοὴν διὰ τὴν χάριν καὶ τὴν καλλονὴν τῆς ἐκφράσεώς των.

Ἐκεῖνος δὲ, λέγουσιν, ὅτι ὑπήκουσεν εἰς τὴν συμβουλὴν τῆς ἀγαθῆς φίλης καὶ συμμαθητρίας του, καὶ ἐποίησεν ὕμνον εἰς τιμὴν τῆς πατρίδος του, εἰς τὸν ὁποῖον ἐσώρευσεν ὄλους τοὺς μύθους τῆς Θηβαϊκῆς μυθολογίας, τὸν ὁποῖον, ὅταν ἡ Κόριννα ἀνέγνωσεν, ἐγέλασε καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὅτι: «ἔπρεπε νὰ σπείρη μὲ τὴν χεῖρα, καὶ ὄχι μὲ ὄλον τὸν θύλακον»: δηλ. νὰ κάμνη μετρίαν χρῆσιν τῶν μύθων, καὶ ὄχι κατάχρησιν, ἣ ὁποία, ἀντὶ νὰ προξενῆ χάριν καὶ εὐμορφίαν εἰς τὰ ποιήματα, τὰ κάμνει ἐνοχλητικὰ καὶ ἀτερπῆ.

Εἶπομεν δὲ ὅτι καὶ τὴν διδασκαλὸν τῆς ὑπερέβῃ διότι ἡ Μύρτις εἶχεν ἀποφασίσει νὰ συναγωνισθῇ μὲ τὸν Πίνδαρον εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας εἰς τὰ ποιήματα καὶ τὰς ᾠδὰς, καὶ δὲν ἐπέτυχε νὰ τὸν νικήσῃ. Τοῦτο εἶχε προβλέψει καὶ ἡ Κόριννα, διότι φαίνεται ἐγνώριζε τὰς δυνάμεις τοῦ Πινδάρου, ὅτι ἦσαν πολὺ ἀνωτέραι τῆς Μύρτιδος, καὶ διὰ τοῦτο εἶπε διὰ τὴν ἀγαπητὴν διδασκαλὸν τῆς τοὺς στίχους τούτους:

Ἐγὼ τὴν λιγυρόφωνον δὲν ἐπαινώ Μυρτίδα,
Διότι μὲ τὸν Πίνδαρον συνέλαβεν ἐλπίδα
οὔσα γυνὴ ν' ἀγωνισθῇ.

Ἐπομένως ὅμως καὶ αὐτὴ ἡ Κόριννα παρεκινήθη ἀπὸ τὴν

καθημέραν ἀξάνομένην δόξαν τοῦ Πινδάρου νὰ ἀγωνισθῇ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ποίησιν, καὶ τότε νὰ ἀποδειχθῇ ἀνωτέρα καὶ τῆς διδασκαλῆς τῆς Μύρτιδος καὶ τοῦ περιφήμου Πινδάρου διότι ἐνίκησεν αὐτὸν εἰς τοὺς μουσικοὺς καὶ ποιητικοὺς ἀγῶνας ὄχι μόνον ἄπαξ, ἀλλὰ μάλιστα πεντάκις. Ἐπειδὴ εἰς τοὺς χρόνους ἐκεῖνους οἱ πρόγονοι ἡμῶν Ἕλληνες ἐσυνήθιζον νὰ στολιζῶσι τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις μὲ ἀγῶνας γυμναστικοὺς, μουσικοὺς, ποιητικοὺς, καὶ ὄλων ἐν γένει τῶν τεχνῶν καὶ τῶν γραμμάτων. ἐγίνοντο δὲ οἱ ἀγῶνες κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον. Κατὰ τὰς ἡμέρας ὅλας, κατὰ τὰς ὁποίας ἐτελεῖτο μία ἑορτὴ εἰς τιμὴν ἐνὸς Θεοῦ ἢ ἐνὸς ἥρωος, συνηθροίζοντο ὄλοι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως, ὅπου ἐγίνετο ἡ ἑορτὴ, καὶ τῶν περιχώρων, καθὼς καὶ ἐξ ἄλλων πέριξ πόλεων τῆς Ἑλλάδος, εἰς εὐρύχωρον πλατεῖαν, ὅπου ἦτο καὶ ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἢ τὸ τέμενος τοῦ ἥρωος, διὰ τὸν ὁποῖον ἐγίνετο ἡ ἑορτὴ τότε ἐνώπιον ὄλων ἐκεῖνων τῶν θεατῶν ἐπαρουσιάζοντο ὅσοι ἀπὸ ἐκάστην πόλιν ἦσαν προητοιμασμένοι μεταξὺ των, καὶ ἐκεῖνου, ὅστις ἐκρίνετο νικητὴς ὑπὸ τῶν παρευρισκομένων ἐκεῖ δικαστῶν, οἱ ὁποῖοι ὀνομάζοντο Ἑλλανοδίκαι, ἐκηρύττετο τὸ ὄνομα ὑπὸ τοῦ κήρυκος· αὐτὸς ἐπευφημεῖτο ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν θεατῶν καὶ ἐστολιζέτο μὲ στέφανον ἐκ κλάδου ἐλαϊκῆς ἢ δάφνης ἢ ἄλλου δένδρου προσδιωρισμένου. Οἱ ἀγῶνες, οἱ ὁποῖοι ἐγίνοντο μὲ τὸ σῶμα, ὀνομάζοντο γυμναστικοὶ ἢ ἀθλητικοὶ καὶ οἱ ἀγωνιζόμενοι εἰς αὐτοὺς γυμνασταὶ ἢ ἀθληταί, ἦσαν δὲ κυρίως πέντε εἰδῶν: Πρῶτον, ἀγῶνες τοῦ ἄλματος δηλ. τοῦ πηδήματος, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπήδων φέροντες ἐπάνω τῆς κεφαλῆς ἢ εἰς τοὺς ὤμους καὶ εἰς τὰς χεῖρας βάρη· ὁ τόπος ὅπου ἔκαμνον τὸ πῆδημα ἦτο χωρισμένος μὲ σακφὴν, καὶ ὀνομάζετο τὰ ἐσκαμμένα ἢ ἐσκαμμένα, δηλ. ὑπερβαίνει τὰ διωρισμένα ὅρια.

Δεύτερον, ἀγῶνες τοῦ δρόμου ἦτοι τοῦ τρεξίματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἔτρεχον ἐπὶ τόπου διωρισμένου, ὅστις ὀνομάζετο σ τ ἄ-

μὴν ἐπισημασμένα ὄρια.

σαντος ἐκεῖ τὸν Πύθωνα ὄφιν. Δικασταὶ τῶν ἀγωνιζομένων ἦσαν οἱ λεγόμενοι Ἀμφικτύονες (1), καὶ οἱ νικηταὶ ἐλάμβανον βραβεῖον στέφανον ἀπὸ δάφνης.

Τὰ Νέμεα ὠνομάσθησαν οὕτω, διότι ἐπανηγυρίζοντο εἰς τὴν Νεμεάν, πόλιν καὶ τόπον σύνδενδρον εἰς τὴν Ἀργολίδα τῆς Πελοποννήσου, κατὰ τριστίαν καὶ εἰς τιμὴν τοῦ Διὸς, τοῦ ὁποίου ἦτο ἐκεῖ ναὸς περίφημος· οἱ νικηταὶ τούτων ἐστεφανοῦντο μὲ σέλινον ἢ μὲ κισσόν. Τέλος τὰ Ἴσθμια ἐτελοῦντο καὶ αὐτὰ κατὰ τρία ἔτη ἐπὶ τοῦ Ἴσθμοῦ τῆς Κορίνθου, διὰ τοῦτο καὶ οὕτως ὠνομάσθησαν. Ἐγίνοντο δὲ εἰς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος θεοῦ, ὡς ἐμυθολόγουν, τῆς θαλάσσης, καὶ οἱ νικηταὶ ἐλάμβανον στέφανον ἐκ πίτυος. Οὗτοι ἦσαν οἱ τέσσαρες μέγιστοι καὶ κοινοὶ ὄλων τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνες, οἱ ὅποιοι ἐχρησίμευον καὶ ὡς ἱεροὶ δεσμοὶ, οἱ ὅποιοι συνέδεον ὅλους τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ τοὺς διετήρουν ἠνωμένους εἰς ἓν ἔθνος. Εἰς τοὺς μεγάλους ἀγῶνας τῶν Ὀλυμπίων εἶχε παρουσιασθῆ ὁ περίφημος ἱστορικὸς Ἡρόδοτος, ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος συνέγραψεν ἱστορίαν, διὰ τοῦτο καὶ πατὴρ τῆς ἱστορίας ἐπωνομάσθη, καὶ ἀνέγνωσε τὸ ἱστορικὸν σύγγραμμά του, εἰς τὸ ὁποῖον ἐξιστόρησε τοὺς ἐνδόξους Μηδικούς πολέμους τῆς πατρίδος μας, καὶ τόσον μεγάλως ἐπληθέθη καὶ ἐφημίσθη, ὥστε τὰ ἐννέα βιβλία τοῦ συγγράμματός του ἐπωνομάσθησαν μὲ τὸ ὄνομα μιᾶς Μούσης. Ὅτε δὲ τὰ ἀνεγίνωσκε, παρευρέθη, λέγουσιν, ἐκεῖ καὶ ὁ μέγας Θουκυδίδης, νέος τότε πολὺ, ὅστις ἀκούων τὸν Ἡρόδο-

(1) Ἀμφικτύονες ἐλέγοντο οἱ ἀντιπρόσωποι ὄλων τῶν Ἑλληνικῶν πολιτειῶν, οἱ ὅποιοι ἐστέλλοντο ἀπ' αὐτὰς, καὶ συνεχρότουσιν εἰς τοὺς εἰς τοὺς Δελφοὺς καὶ εἰς τὰς Θερμοπύλας τὸ περίφημον Ἀμφικτυονικὸν Συνέδριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐσκέπτοντο περὶ τῶν θρησκευτικῶν καὶ τῶν πολεμικῶν καὶ ἄλλων ὑποθέσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἐπωνομάζοντο δὲ οἱ δύο οὗτοι ἀντιπρόσωποι ὁ μὲν εἰς Ἱερομνήμων, ὁ δὲ ἕτερος Πολυαγόρας.

τὸν ἀναγινώσκοντα τὰς ἱστορίας του, ἐδάκρυσεν ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησιν τῆς καρδίας του· καὶ τοῦτο ἰδὼν ὁ Ἡρόδοτος ἐστράφη πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Θουκυδίδου Ὀλορον ἐνομαζόμενον, καὶ τῷ εἶπεν. «Ὀλορε, ὁ υἱός σου ἐργᾶ (δηλ. ἐπιθυμεῖ πολὺ) πρὸς τὰς Μούσας». Καὶ ἀληθῶς τὸ εἶχε προφητεῦσαι, διότι ἔπειτα ὁ Θουκυδίδης ἔγεινεν ἀνώτερος πολὺ καὶ τοῦ Ἡροδότου κατὰ τὴν συγγραφὴν τῆς ἱστορίας καὶ καθ' ὅλην τὴν παιδείαν, τὴν ὁποίαν ἐλάβεν ἀπὸ τὰς Μούσας.

Λοιπὸν καὶ ἡ καλὴ Κόριννα, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ εὐχαριστήσωμεν ἐνταῦθα, διότι μᾶς ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ διδαχθῶμεν καὶ περὶ τῶν ἀγῶνων, τοὺς ὁποίους ἐώρταζον οἱ πρόγονοί μας, καὶ ἔνεκεν αὐτῶν ἐγυμνάζοντο εἰς τὴν βίωσιν τοῦ σώματος καὶ εἰς τὴν ἀνδρείαν καὶ εἰς ἄλλας ἀρετὰς τῆς ψυχῆς, ἡ καλὴ, λέγομεν, Κόριννα εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας ποιητικούς καὶ μουσικούς ἠγωνίσθη μετὰ τοῦ ἐξόχου ποιητοῦ τῶν Θηβῶν, καὶ τὸν ἐνίκησε πεντάκις. Εἰς ἓνα δὲ τῶν ἀγῶνων τούτων, ὅστις ἐτελεῖτο, φαίνεται, εἰς τὰς Θήβας κατὰ τὸν μῆνα Θαρρηλιῶνα δηλ. τὸν καθ' ἡμᾶς Μάϊον εἰς τιμὴν καὶ ἐγκωμίας τῶν καλλονῶν καὶ χαρίτων Ἰώως τοῦ ἕαρος, ἢ εἰς τιμὴν Ἰώως τῆς ψευδοθεᾶς Ἀφροδίτης, τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἐλάτρευον ὄχι μόνον ὡς θεὰν τοῦ σωματικοῦ κάλλους καὶ τὴν ὠνομάζον Ἀφροδίτην γήϊνην, ἀλλ' ὡς θεὰν καὶ τῆς ὀραϊότητος τῆς ψυχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμπνέει ἐνθουσιασμὸν πρὸς τὰ μέγала καὶ εὐγενῆ ἔργα, καὶ εἰς τὰ ἔργα τῆς ἠθικῆς ἀγάπης, καὶ τὴν ὠνομάζον Οὐρανίαν Ἀφροδίτην. Πρὶν ὅμως διηγηθῶμεν τὸν νικηφόρον ἐκεῖνον ἀγῶνα τῆς μουσοσέπτου Κορίνθης, πρέπει πρῶτον νὰ θαυμάσωμεν τὴν ἡρωϊκὴν ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν ἐλάβεν ὥστε ν' ἀνταγωνισθῆ πρὸς ἄνδρα, ὅστις ἦτο μὲν νεώτερος αὐτῆς, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ἡ δόξα διὰ τὴν ποιητικὴν ἀξίαν ἤρχιζε νὰ ἦνε μεγίστη, καὶ ἡ φήμη πανελληνίας, δηλ. εἰς τὰ στόματα ὄλων τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ δηλολογήσωμεν ὅτι ἡ Ταναγραία ποιήτρια ἠσθάνετο τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ πνεύματός της καὶ

τὴν ἔξοχον εἰς τὰ ποιητικὰ καὶ τὰ μουσικὰ ἱκανότητά της· διὰ τοῦτο εὐτόλμως καὶ θαρρᾶλώς κατέβη εἰς τὸ στάδιον τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀγῶνος, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ἠξιώθη νὰ νικήσῃ καὶ λάβῃ τὸν στέφανον.

Πόσον δὲ ἀξιοκατάκριτοι ἤμεθα ἡμεῖς αἱ νέαι Ἑλληνίδες, αἱ ὁποῖαι ἀντὶ νὰ συναγωνιζώμεθα πρὸς ἀλλήλας, ποῖα νὰ ὑπερβῇ τὴν ἄλλην εἰς τὴν παιδείαν καὶ εἰς τὰς καλὰς τέχνας καὶ εἰς τὰ ἔργα τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἐξ ἐναντίας, καὶ διὰ τὴν δυστυχίαν καὶ ἀδοξίαν καὶ ἡμῶν τῶν ἰδίων, καὶ ὄλου τοῦ ἔθνους μας, καταγινομένη με ἀνόητον ἀμιλλαν πῶς νὰ φανῶμεν ἢ μία ἀνωτέρα τῆς ἄλλης εἰς τὴν πρόσκαιρον ὠραιότητα τοῦ προσώπου, τὴν ὁποῖαν καὶ ἡ ἀσθένεια καὶ ὁ χρόνος μακραίνει καὶ ἀφανίζει, καὶ εἰς τοὺς καλλωπισμοὺς τοὺς ματαίους τοῦ σώματος, καὶ εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ τοὺς παραλόγους συρμούς τῶν ἐνδυμάτων, χωρὶς διόλου νὰ συλλογισθῶμεν τὸν θεῖον τοῦ Κυρίου μας λόγον, ὁ ὁποῖος λέγει: «ἴδετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, ὅτι οὔτε ὑφαίνουσιν οὔτε νήθουσι καὶ ὅμως οὔτε ὁ βασιλεὺς Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ ἐνεδύθη ποτε ὡς ἐν τούτων». Καὶ μᾶς διδάσκει ὅτι ὁ μόνος ἀληθὴς στολισμὸς εἶνε εἰς ἡμᾶς αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ ψυχικὰ προτερήματα, τὰ ὁποῖα ἔρχονται ἀπὸ τὸν Θεόν, ὡς τὸ χρῶμα καὶ ἡ εὐωδία τῶν ἀνθῶν ἀπ' ἐκείνου ἔρχονται, καὶ ὄχι τὰ πολυτελῆ φορέματα καὶ οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ τοῦ σώματος· ἀλλ' ἡμεῖς πόσον ματαιόφρονες καὶ μωραὶ εἴμεθα κατὰ τοῦτο! Ἐὰν ἡ Κόρινθα ἐκείνη ἦτο τοιαύτη, καὶ εἰς τοιαῦτα ὡς ἡμεῖς ληρήματα κατεγίνετο, ἤθελεν ὑπάρχει μέχρι τοῦδε τὸ ὄνομά της μετὰ δύο περίπου χιλιάδας ἐτῶν ἀφότου ἔζη, καὶ ἤθελεν ἀξιωθῆ καὶ ζῶσα νὰ ἔχη τόσῃν δόξαν καὶ φήμην πλησίον τῶν συμπολιτῶν της καὶ ὄλων τῶν συγχρόνων της Ἑλλήνων, καὶ μετὰ θάνατον ὕστερον ἀπὸ τοσαῦτα ἔτη ἤθελεν ἀπολαμβάνει τόσῃν ὑπόληψιν καὶ θαυμασμόν καὶ παρ' ἡμῶν τῶν ἀπογόνων της καὶ παρὰ πάντων τῶν πεπολιτισμέ-

νων λαῶν τῆς γῆς; — Ὅχι βέβαια, ὄχι! Ἄλλ' ἐξ ἐναντίας ἐκείνη ἐνῶ ἦτο κόρη ὠραιότατη πασῶν τῶν κορῶν καὶ τῶν γυναικῶν τῆς πατρίδος της, ὡς βεβαιοῦσιν οἱ ἱστορικοὶ, διότι εἶχε τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς ὑπόξανθον καὶ τὴν χροῖαν τοῦ προσώπου λευκοτάτην, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μέλανας σπινθηροβόλους ἀπὸ τὴν χάριν καὶ τὴν εὐφυΐαν τοῦ πνεύματος, καὶ τὰ χεῖλη ῥοδόχροα ἀποστάζοντα μελιειδῆ χάριν, καὶ τὴν φωνὴν μελωδικωτάτην καὶ ἀηδόνειον, καὶ τὸ σῶμα χαριέστατον καὶ ἀρμονικώτατον, οὐδεμίαν ὅμως προσοχὴν ἔδιδεν εἰς τὰς καλλονας ταύτας καὶ τὰ θέλητρα τοῦ σώματός της, ἀλλ' ἦτο ὅλως διόλου ἀφιερωμένη εἰς τὴν ἰσράν λαοεπίαν τῶν Μουσῶν καὶ τῶν ἠθικῶν χαρίτων, δηλ. κατεγίνετο μόνον εἰς τὸ πῶς νὰ στολίσῃ τὸ εὐφύεστατον πνευμά της διὰ τῶν καλῶν καὶ χρησίμων μαθημάτων, καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἦθος της διὰ τῶν εὐγενεστέρων ἀρετῶν, αἱ ὁποῖαι ἠύξανον τὴν χάριν καὶ τὴν ὠραιότητα τοῦ προσώπου της, καὶ ἠκτινοβόλουν εἰς τοὺς μέλανας καὶ γλυκυτάτους ὀφθαλμούς της.

Τοῦτο φανερόναι καὶ καλλιφώνως ποιητῆς τῆς νέας Ἑλλάδος, ὅστις ἐποίησε πρὸ 20 ἐτῶν ἐν Ἀθήναις ὠραιότατον ποίημα, ἐπιγραφόμενον «Κόρινθα καὶ Πίνδαρος», εἰς τὸν ὁποῖον παριστάνει τὸν ποιητικὸν διαγωνισμόν τοῦ Θεβαίου ἀοιδοῦ μετὰ τῆς Ταναγραίας ποιητρίδος κατὰ τὴν τελετὴν τοῦ ἀγῶνος, τὸν ὁποῖον εἵπομεν ἀνωτέρω, καὶ λέγει με πολλὴν ἐπιτυχίαν καὶ γλυκύτητα περὶ αὐτῆς τοὺς γλαφυρωτάτους τοῦτους στίχους, τοὺς ὁποῖους ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρωμεν ἐδῶ, διὰ νὰ περιγράψωμεν τὸν νικηφόρον τῆς Κορίνθης ἐκείνον ἀγῶνα μετὰ τοῦ Θεσπεσίου Πινδαροῦ:

Ἄπ' τῆν Τανάγρα μ' ἀργυρῆ λύρα χρυσῆ στὸ χεῖρ

Ἦλθε γλυκῶφρωνη, ξανθῆ, ἢ ὁμορφονιά Κορίνθα.

Ἡλίου ἀκτινοβολῆ ἦταν τὰ μαῦρα μάτια

Τριαντάφυλλο τὸ ἀχειλί της, κρίνα τὸ πρόσωπό της.

(Χρηστομ. Κορασιακῆ. Τόμ. Β').

Ἄντίμαχος τραγουδιστὴς τῆς μαυρομάτας νέας
 Ἦτον τῆς Θήβας νεῖδς βλαστὸς, Πίνδαρος τ' ὄνομά του.
 Ἦτον τῆς νεῖδς παιδιώτερος, εἶχε μεγάλο πνεῦμα,
 Ἄλλ' ἀπὸ χάρι κι' ὁμορφιὰ γυμνὸ τὸ πρόσωπό του.
 Σὰν ἐκαθίσαν στὰ θρονιά οἱ τρεῖς ποῦ θὰ τοὺς κρίνουν,
 Ἔδωσαν τοῦ παληκαριοῦ νὰ πρωτοτραγουδίση.
 Μὲ χτυποκάρδι ἀρχίνησε ὁ νέος τὸ τραγοῦδι.

Οἱ νέοι συνομίληκες τῆς γειτονιάς ἢ νέαις,
 Θάρρος, ψυχὴ τοῦ Ἰδανου νὰ πάρη τὸ στεφάνι,
 Ἡ λύρα του συντρόφευε τὸν ἦχον τῆς φωνῆς του.

Ἐπειτα λέγει διὰ τὴν καλὴν Κόρινναν ὅτι ἤρχισε νὰ ψάλλῃ
 μὲ τὴν μαγευτικὴν φωνὴν τῆς τὸν ἠρωϊκὸν θάνατόν τῆς Ἀλική-
 στιδος, ἧτις ὡς γνωρίζομεν ἐκ τῆς βιογραφίας τῆς προσέφερε
 τὸν ἑαυτὸν τῆς εἰς τὸν θάνατον, διὰ νὰ σώσῃ τὸν ἀγαπητὸν
 σύζυγόν τῆς:

Πίνδαρος σὰν ἀπόσωσε καὶ εἶπε τὸ τραγοῦδι
 Ἡ λύρ' ἀκούσθηκ' ἡ χρυσῆ τῆς εὐμορφῆς Κορίννας·
 Τὸ χεῖλι τὸ γλυκόφωνο ἀρχίνησε νὰ λέγῃ.

Ἐπειτα ἀφοῦ ἔψαλλον καὶ οἱ δύο, λέγει ὁ χαριτόβρυτος ποι-
 ητής:

Χαρὰ κυριεύει τὸν λαὸν κι' ἀπὸ τὰ δυὸ τραγοῦδι
 Καὶ τῆς Κορίννης ὁμοιᾶζε θὰ πέσῃ τὸ στεφάνι.
 Ἄλλ' οἱ κριτὰδες καὶ οἱ τρεῖς χαρὰ νὰ δώσουν νέα
 Εἶπαν, ὅτ' εἶν' ἀμφιβολιά· κι' ἄλλα νὰ ποῦν τραγοῦδι.
 Ὁ Πίνδαρος ἀρχίνησε . . . . .

Μετὰ τὴν θαυμασίαν δὲ ᾠδὴν του εἰς τὴν ὁποίαν ἔψαλλε

μελωδικώτατα τὸν ἠρωϊκὸν τοῦ Κόδρου βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν
 θάνατον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος, τὴν ἢ Κόριννα ἀπε-
 κρίθη καὶ αὐτὴ μὲ νέον τραγοῦδιον, τὸ ὁποῖον ἤρχισε κατ' αὐ-
 τὸν τὸν τρόπον ἀποτεινομένη εἰς τὸν Πίνδαρον, ἵνα ἀκούσῃ

Νέος τῆς Θήβας, φαίνεται, κ' ἄλλον ψαλλὸν δὲν ξεύρεις,
 Παρὰ τὰ ἐπαινέματα νὰ λὲς τῶν Ἀθηναίων . . .

Καὶ ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸ ᾠδαίον ἄσμα τῆς, εἰς τὸ ὁποῖον ἔψα-
 ψαλλε τὴν φιλίαν τῆς ψευδοθεᾶς Ἀφροδίτης μὲ τὸν Ἀγχισην
 βασιλόπαιδα τῆς Τρωάδος, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐγεννήθη ὁ Αἰνείας, ὁ
 ὁποῖος μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τρωάδος μόνος ἐσώθη ἐκ τῶν συμ-
 πολιτῶν του, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ὅπου ἐγενεῖν ἀρχηγὸς
 τοῦ ἔθνους τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐσύστησε καὶ τὸ βασίλειον τῆς
 Ῥώμης· ἀφοῦ ἔψαλλε ταῦτα, καθὼς λέγει ὁ ἐβρφεύστατος ποιη-
 τῆς, πάλιν ὁ Πίνδαρος ἔψαλλε μὲ πολλὴν ἐνθουσιασμὸν κατ' ἐγ-
 κωμίας τὴν ἀνδρείαν τῶν Σπαρτιατῶν καὶ Ἀθηναίων Ἀλέγων
 τὰ ᾠδαία ταῦτα ἄσματα:

Ὅσο τὸν ἥλιον βλέπουμε Σπαρτιατὰι κι' Ἀθηναῖοι, ἔφαρξεν
 Ἐχθρὸς ποτὲ δὲν θ' ἀξιώθῃ ἀλλόφυλος ἢ ἰντόπιος,
 Νὰ σύρῃ μὲ τὴν ἄλυσσον φυλὴν τὴν Ἑλληνίδα,

Ἡρωϊκὴν τρέφουν ψυχὴ σ' ἀνδρειωμένα στήθη.

Ἐπειτα δὲ πάλιν ἔψαλλεν ἡ Κόριννα καὶ τελευτᾶτον ὁ Πίν-
 δαρος τότε οἱ δικασταὶ ἀπεράσισον, καὶ ὡς ψάλλει ὁ ποιητής
 μας, ἔδωκαν τὸν στέφανόν εἰς τὴν περιεκάλλῃ Κόρινναν:

Ὁ μερινὸς ὁ δικαστῆς ἔμιλει κι' ἀποφασίζει,
 Οἱ ἐπαινῶ τῆς εὐμορφίας θεῖμα τραγοῦδι ἦτον.

Εἶπε τὰ εὐμορφότερά τραγοῦδι ἡ Κόριννα.
 Τὸ κάλλος τοῦ προσώπου τῆς καὶ στήν θεᾶν εἶν' ὁμνός.

Μοιάζει κ' ἡ εὐμορφὴ ψυχὴ τὴν χάριν τοῦ προσώπου
 Ὁ Πίνδαρος ἄς διδαχθῆ καλλίτερα τραγοῦδία
 Γιὰ νὰ ζητᾷ τὰ στέφανα σταῖς ἑορταῖς ταῖς θεαῖς.
 Εἶπανε καὶ τῆς φόρεσαν τῆς νίκης τὸ βραβεῖο
 Ὁ Πίνδαρος μουρμούριζε . . . . .
 Ὡς εἶδε στὰ ξανθὰ μαλλιά πλεμένο τὸ στεφάνι.

Τὸν Πίνδαρον ὁμως, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν ποιητὴν μας, καὶ κα-
 θὼς ἀληθῶς ἦτο, εἶχε καρδίαν ἀθηναϊκὴν, ἐνῶ ἦτο Θηβαῖος.

Μίσησαν τὸ τραγοῦδι τοῦ οἱ προεστοὶ τῆς Θήβας,
 Τὸν ψάλτην κατεδίκασαν δραγμαῖς χιλιάδες δύο·
 Οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς πλήρωσαν, τοῦ στήνουν κ' ἀνδριάντα.

Ἐπειδὴ ὁμως ἡ μουσόπνευστος Κόριννα ἐνίκησεν, ὡς λέγουσι,
 τὸν Πίνδαρον, ἄχι μόνον εἰς τὴν τελετὴν ἐνὸς ἀγῶνος, ἀλλὰ
 πέντε ἀγῶνων καὶ πεντάκις ἔλαβε τὸν ἐνδοξὸν τῆς νίκης στέ-
 φανον, διὰ τοῦτο ἄς ἀναφέρωμεν καὶ ἄλλον ἀγῶνα ἢ καὶ τὸν
 αὐτὸν ἴσως τὸν ὑμνηθέντα ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ποιητοῦ μὲ τό-
 σιν γλαφυρότητα καὶ χάριν, περὶ τοῦ ὁποίου εἶνε γεγραμμένα
 τὰ ἐπόμενα:

« Ἡ ἱστορία παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς τὴν Κόρινναν, ἀγωνιζομέ-
 νην ἐν ἀγῶνι τινί, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα δὲν ἀναφέρει. Φαίνεται,
 ὁμως ὅτι ὁ ἀγὼν ἐκεῖνος ἦσαν τὰ Ἡράκλεια, τὰ ὁποῖα ἐτε-
 λοῦντο ἐν Θήβαις εἰς τιμὴν τοῦ Ἡρακλέους μεγάλου ἥρωος τῶν
 ἠρωϊκῶν χρόνων καὶ υἱοῦ τῆς Ἀλκμήνης καὶ τοῦ Ἀμφιτρώου
 βασιλέως τῶν Θηβῶν. Ἐν ὠρισμένη λοιπὸν ἡμέρᾳ, ἐν μέσῳ πυ-
 κνῆς ὀμηγύρεως ἀκροατῶν, συναθροισθέντων εἰς τὴν πανήγυριν
 ἐξ ὅλων τῶν πέριξ Βοιωτικῶν πόλεων, καὶ ἐνώπιον ἐξόχων δι-
 καστῶν, οἵτινες ἐμελλον νὰ κρίνωσι τοὺς ἀγωνιστὰς τῶν ποιη-
 τικῶν ἐκείνων ἀγῶνων, ἐπαρουσιάσθη ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀνὴρ τις σο-
 βαρὸς, ὅστις ἐκ τοῦ βήματος καὶ τῆς στάσεώς του, προσέτι δὲ

ἐκ τοῦ ὑψιπετοῦς βλέμματός του ἐδείκνυσεν ὅτι ἦτο ὁ ἔξοχος λυ-
 ρικὸς ποιητὴς Πίνδαρος, ἔχων τὸ σπινθηροδόλον ὄμμα τοῦ προσ-
 ηλωμένον εἰς τὸν ἀγλὸν στέφανον, τὸν ἠτοιμασμένον διὰ τοὺς
 νικητὰς· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπαρουσιάσθη νέα τις γυνὴ, συσπλομένη
 καὶ αἰδουμένη (ἐντροπυμένη) καὶ ἔχουσα κάτω πρὸς τὴν γῆν
 τοὺς ὀφθαλμοὺς νεύοντας· αὕτη ἦτο ἡ Κόριννα ἡ γενναία ἀντα-
 γωνίστρια τοῦ Πινδάρου. Ἐδόθη λοιπὸν τὸ σύνθημα ὑπὸ τῶν
 δικαστῶν, δηλ. τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως, καὶ πρῶτος ὁ Πίν-
 δαρος ἤρχισε νὰ ᾄδῃ (ψάλλῃ). Οἱ ἀκροαταὶ ἐθαύμασαν τὸ ὕψος,
 τὴν ἁρμονίαν, καὶ τὴν μελωδίαν τοῦ Θηβαίου ψάλτου. Ἡ Κό-
 ριννα ὁμως ἐν ὄσῳ αὐτὸς ἐπροχώρει, τόσον ἐλάμβανεν ἐκείνη
 θάρρος, τόσον κατ' ὀλίγον ἀνύψωνε τὴν κεφαλὴν τῆς· καὶ ἐπὶ
 στιγμὴν στρέφουσά πως τὸ νεῦμά της πρὸς τὸν Ἐλικῶνα καὶ
 διὰ τῆς καρδίας της ἀοράτως συνενουμένη μετὰ τῶν Μουσῶν
 ἐλάμβανεν ἐνθουσιώδεις τῆς ποιήσεως ἐμπνεύσεις ὑπὸ τῆς Μού-
 σης Πολυμνίας, τῆς θεᾶς τῶν λυρικῶν ὕμνων καὶ ᾠδῶν, ἡ ὁποία
 καὶ ὑπέσχετο εἰς τὴν ἀγαπητὴν αὐτῆς λάτριδα τὴν ἐπιτυχίαν
 τοῦ ποητοῦ στεφάνου.

Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Πίνδαρος ἀπετελείωσε τὰς ᾠδὰς του, ἐ-
 προσκαλέσθη καὶ ἡ Κόριννα νὰ μελωδήσῃ. ἤρχισεν ἡ καλὴ
 μουσουργός. Τότε πᾶς τόνος τῆς φωνῆς τῆς, πᾶσα λέξις αὐτῆς
 συμπαρέσυρεν εἰς τὴν πτῆσιν τῆς ζωηροτάτης φαντασίας τῆς
 τὸ πνεῦμα τῶν ἀκροατῶν, οἵτινες ἐνθουσιῶντες μετεβάλλοντο
 εἰς ἄντα ἄλλα. Ἡ Κόριννα ἐκυρίευσεν τὴν ψυχὴν αὐτῶν· ἐνῶ δὲ
 οἱ ἀκροαταὶ ἐθαύμαζον, καὶ οἱ δικασταὶ προποτιμάζοντο νὰ θέ-
 σωσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς τὸν στέφανον, ὁ Πίνδαρος ἐταράττε-
 το, ὠργίζετο, καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του κατηρᾶτο τὴν
 ὀλονὸν προσελκύουσαν εἰς ἑαυτὴν τὸν στέφανον διὰ τῶν θαυμα-
 σιῶν ᾠδῶν τῆς, ὡς διὰ βελόνης μαγνητικῆς· καὶ ὁ στέφανος δὲ
 αὐτός, τὸ ἄψυχον ἐκεῖνο πρᾶγμα, ὡς νὰ ἐνεψυχόνετο ὑπὸ τῆς
 γλυκύτητος καὶ ζωηρότητος τῶν ᾠδῶν τῆς Κορίννης, ὡς νὰ ἐ-

κινεῖτο, καὶ νὰ ἐσπευθεὶ ν' ἀσπασθῆ τὸ περιχαρὲς καὶ μουσό-
στεπτον μέλι πόντης, τὸ ὁποῖον περιέκλειε τοιοῦτον πνεῦμα.

Τὸ ἀκρατήριον λοιπὸν ἦτο εἰς τὸ ἑπακρον συγκεκμημένον
ἐκ τῆς πνευματικῆς ἐκείνης ἡθονῆς, καὶ ἡ Κόρινθα ἐν μέσῳ ζω-
ηροτάτων ἀνευρημῆσεων τῶν ἀκρατῶν, ἐστειλώσε τὴν ὠδὴν
της με εὐστροφίαν καὶ χάρινο ἀμίμητον. Ἐνίκησε τὸν Πίνδαρον
καὶ ἔλαβε τὸ περίποθτον βραβεῖον τῆς νίκης ἐν Πύθιοις.

Ἦτο δὲ τὸ βραβεῖον αὐτοῦ ἡ στέφανος, ὡς εἶπομεν ἀνω-
τέρω, ἐκ δάφνης, ἡ ὁποία, ἐπειδὴ εἶνε ἀμάραντος καὶ ἀειθαλῆς,
ἐσήμανε τὴν ἀειθαλῆ καὶ αἰώνιον δόξαν, τὴν ὁποίαν ἐμελλε νὰ
ἔχη ὁ μουσόπνευστος νικητὴς ἢ ὁ μουσόστεπτος νικητρία, ἡ ἦτο
ἀπλῆ ταινία· καθὼς ἀναφέρει ἱστορικὸς Ἕλληνας, ὁ Παιουανίας, εἰς
τὴν ἱστορίαν τῆς Βοιωτίας, ὅτι ἦλθεν αὐτὸς εἰς Τανάγραν ἐν τῷ
Γυμνασίῳ (δηλ. ἐν τόπῳ ὅπου ἐγυμνάζοντο οἱ ἀγωνισταί), καὶ
εἶδεν ἀνηρτημένην εἰκόνα τῆς ποιητρίας Κορίννης, φορούσας εἰς
τὴν κεφαλὴν ταινίαν ἕνεκα τῆς νίκης, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐνίκησεν
εἰς ἄσμα τὸν Πίνδαρον ἐν Θῆβαις.

Ὅποιον δὲ καὶ ἂν ἦτο τὸ βραβεῖον, οἱ πρόγονοι ἡμῶν Ἕλ-
ληνες δὲν παρετήρουν τὴν ὕλην αὐτοῦ καὶ τὴν ποιότητα, ἀλλὰ
τὴν δόξαν τῆς νικητρίας ἢ τοῦ νικητοῦ, τὴν ὁποίαν ἐσήμαινεν ὁ
στέφανος· διὰ τοῦτο καὶ κατ' ἀρχὰς ἔδιδον εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἢ
τοὺς σωματικούς ἢ τοὺς πνευματικούς, εἰς τοὺς νικῶντας στέ-
φανον ἀργυροῦν ἢ χρυσοῦν, ἔπειτα ὅμως τὸν μετέβαλον εἰς στέ-
φανον ἐκ κλάδων δάφνης ἢ ἐλαίας ἢ ἄλλου φυτοῦ, ὡς εἶπομεν.
Ἐκ τούτου καὶ ἡμεῖς ἄς λάθωμεν τὸ ὠραῖον παράδειγμα, καὶ
ἄς μὴ δίδωμεν τὴν ἀξίαν καὶ τιμὴν εἰς τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον
λαμβάνομεν ὡς βραβεῖον τῆς ἐπιμελείας καὶ προόδου ἡμῶν εἰς
τὰ γράμματα καὶ εἰς τὴν ἐνάρετον διαγωγὴν, ἀλλ' ἄς δίδωμεν
τὴν τιμὴν καὶ ἀξίαν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὰ ἄλλα προτερή-
ματα, διὰ τὰ ὅποια λαμβάνομεν τὸ βραβεῖον, καὶ ἄς ζητῶμεν
νὰ ἀποκτήσωμεν τοῦτο διὰ τὰ προτερήματα, καὶ ὄχι ταῦτα
διὰ τὰ βραβεῖον· τότε ἀδιάφορον θὰ ᾔηεν εἰς ἡμᾶς ὅτι δήποτε

εἶνε τὸ βραβεῖον χρυσοδεμένον λ. γ. βιβλίον ἢ ἄδειον, ἀρκεῖ
νὰ σημαίη τὰς ἀρετὰς μας διὰ τὰς ὁποίας τὸ λαμβάνομεν. Εἰς
πᾶσαν δηλ. περίστασιν νὰ προτιμῶμεν τὴν δόξαν τῆς ἀρετῆς·
ἀπὸ τὴν λάμπριν τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν ἀδαμάντων, καὶ ν' ἀγω-
νιζώμεθα ἀδιακόπως εἰς τὴν ἀπόκτησιν αὐτῆς κατὰ τὸ παρά-
δειγμα τῆς καλῆς Κορίννης, ἡ ὁποία διὰ νὰ λάβῃ τὸν ἀπλού-
στατον στέφανον τῆς δάφνης, ἢ τὴν ἀπλὴν ταινίαν, ἦτις ἦτο
σημεῖον τῆς ὑπεροχῆς τοῦ πνεύματός της καὶ τῶν ἐξόχων ἀ-
ρετῶν της, ὑπεβλήθη εἰς τόσους μεγάλους ἀγῶνας πεντάκις,
καὶ ἐτόλμησε νὰ συνερισθῆ με τὸν περιφημότερον ποιητὴν,
τὸν Πίνδαρον, καὶ ὅμως ἐπέτυχεν νὰ νικήσῃ αὐτόν.

Ὁ Πίνδαρος τότε διὰ νὰ παρηγορήσῃ τὴν λύπην καὶ ἀγα-
νάκτησιν του καὶ νὰ δικαιολογηθῆ ὅτι ἐνίκηθη, ἤρχισε νὰ κοι-
νολογῆ, ὡς λέγουσιν οἱ ἱστορικοὶ, ὅτι «ἐνίκηθη διότι οἱ ἀκραταὶ
ἦσαν ἀμαθεῖς», καὶ διὰ τοῦτο ἔκρινεν ἀνωτέραν καὶ καλλιτέ-
ραν αὐτοῦ τὴν Κόρινναν, τὴν ὁποίαν ἕνεκα τῆς ὀργῆς του ὕ-
βριζε με ὕβρεις ἀσχημοτάτας καὶ ὅλως διόλου ἀπρεπεῖς εἰς
τὴν γλῶσσάν του. Ἄλλος ἱστορικὸς ἀναφέρει ὅτι ἡ Κόρινθα φαί-
νεται πῶς ἐνίκησε τὸν Πίνδαρον, διότι ἦτο ἡ ὠραιότητι τότε
κατὰ τὴν μορφήν ὅλων τῶν γυναικῶν, καθὼς συμπεραίνεται
τοῦτο ἐκ τῆς εἰκόνας της, ἡ ὁποία, ὡς εἶπομεν, ἦτο ἀνηρτη-
μένη εἰς τὸ Γυμνάσιον τῶν Θηβῶν. Δυνάμεθα νὰ παρατηρή-
σωμεν ὅτι ταῦτα εἶνε προφάσεις, διὰ νὰ τροποποιηθῆ ἡ ἡττα
τοῦ Πίνδαρου, καὶ νὰ μὴ φηνῆ ὅτι ἡ ἀληθὴς αἰτία τῶν νικῶν
τῆς Κορίννης ἦτο ἡ ὑπεροχὴ τοῦ πνεύματός της καὶ τῆς ποιη-
τικῆς ἀξίας· ἐὰν ταῦτο δὲν ἦτο ἀληθές, ὁ Πίνδαρος δὲν ἤθελε
ἀποφασίσαι πεντάκις νὰ καταβῆ εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐὰν δηλ. ἔβλε-
πεν ὅτι ἡ Κόρινθα ἔπαξ καὶ δις καὶ τρίς τὸν ἐνίκησεν ἕνεκα
τῆς ἀμαθείας τῶν ἀκρατῶν ἢ τῆς περισσοτέρως εὐφυίας της
καὶ τῆς ἰκανότητός της εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην· διὰ τοῦτο
καὶ ἐκεῖνος ἐλπίζων ἀπὸ τὸν ἕνα ἀγῶνα εἰς τὸν ἄλλον νὰ

φανῆ καλλίτερος καὶ ἰκανώτερος, ἐπαρβουσίαζετο νὰ ἀνταγωνισθῆ μὲ αὐτήν.

Ἐντοσούτω ἐν καὶ δὲν ἐσώθησαν τὰ ὠραιότατα ἄσματα τῆς Κορίννης, διὰ τὰ ὁποῖα ἀπέκτησε τοὺς πέντε ἐκείνους ἐνδόξους στεφάνους, ἀπὸ τὰ ποιήματα ὅμως τοῦ Πινδάρου, τὰ ὁποῖα σώζονται, καὶ εἶνε ἀληθῶς θαυμαστότατα καὶ ἐξάίσια, συμπεραίνωμεν πόσον τελειότερα καὶ μεγαλοπρεπέστερα ἢ ἦσαν ἐκείνης τὰ ποιήματα, ὥστε δι' αὐτῶν ἐδοξάσθη περισσότερον τοῦ Πινδάρου, καὶ ἀφῆρσεν ἀπ' αὐτοῦ τοὺς πέντε στεφάνους τῆς τιμῆς.

Ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει μέχρι τίνος χρόνου ἐξῆσεν ἡ Κόριννα Ἄναφέρει ὅμως ὅτι ἔγραψε πέντε βιβλία ἐκ ποιημάτων διαφόρων, τὰ ὁποῖα δηλ. ἐψάλλε συνοδευομένη ἀπὸ τὴν μελωδίαν τῆς λύρας τῆς, καὶ εἰς τὰ περισσότερα αὐτῶν ἐξύμνει καὶ ἐγκωμιάζε τὰς ἡρώδας τῆς πατρίδος τῆς Βοιωτίας. Δυστυχῶς ὅμως ὀλίγιστα μόνον τεμάχια ἐσώθησαν ἐκ τῶν τόσων πολλῶν ποιημάτων τῆς, τὰ ὁποῖα ὁμοιάζουν διὰ τὴν ὠραιότητά των μὲ κομμάτια (τμήματα) πολυτίμων λίθων, τὰ ὁποῖα ξυμναι ἀπὸ τὴν κατασκευὴν βασιλικῶν διαδήματος, τὸ ὅποιον κατέστρεψεν ὁ χρόνος. Τοιαῦτα εἶνε καὶ τὰ τεμάχια τῶν ποιημάτων τῆς Κορίννης, ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ τὴν λαμπρότητα τῶν νοημάτων καὶ μᾶς κάμνουν νὰ συμπεραίνωμεν ὁποῖα λαμπρὰ καὶ θαυμαστά ἦσαν ὁλόκληρὰ ἐκεῖνα τὰ ἀπολεσθέντα ποιήματά τῆς.

Ἀπὸ τῶν ὀλίγων τούτων τεμαχίων καταλαμβάνουσιν οἱ πεπαιδευμένοι ὁποῖα ἦτο ἡ ποιητικὴ ἰκανότης καὶ εὐφυΐα τῆς ἐνδόξου ταύτης Ἑλληνίδος ποιητρίας, καὶ ὁπόση παιδεία καὶ ἀρετὴ ἐστόλιζε καὶ ἐλάμπρυνε τὸ ἦθος καὶ τὸ πνεῦμά τῆς διὰ τοῦτο καὶ οἱ συμπολιταὶ αὐτῆς Ταναγραῖοι, πρὸς ἐνδειξιν τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν πρὸς τὴν μεγάλην ταύτην συμπολιτιδῶν, ἦτις ὄχι μόνον εἰς τὴν πατρίδα τῆς Ταναγραν, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἐπροξένησε τιμὴν καὶ δόξαν ἀίδιον, ἀνήγειραν λαμπρὸν μνημεῖον,

τὸ ὁποῖον ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἔμενε καὶ ἐμαρτύρει τὴν ἀρετὴν τῶν Ταναγραίων, καὶ τῆς Κορίννης τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ εὐκλειαν. Ὅμοίως καὶ εἰκόνα αὐτῆς λαμπρὰν εἶχον, ὡς εἶπομεν, ἀνηρτημένην εἰς τὸ Γυμνάσιον, εἰς τὴν ὁποῖαν παριστάνετο ἡ Κόριννα, στεφανουμένη μὲ ταινίαν διὰ τὰς νίκας τῆς πρὸς τὸν Πίνδαρον.

ΠΟΙΗΜΑΤΙΟΝ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΝ.

Τὴν Κόρινναν αἱ Χάριτες εἶχον καταστολίσει
Μ' ἐξαιρετον τοῦ σώματος χάριν καὶ καλλονὴν,
Τὰ χεῖλη εἶχον μὲ χοιρῶν τοῦ βόδου χρωματίσει,
Καὶ ἀηδόνος ἔδωκαν μέλος εἰς τὴν φωνὴν,
Ἦτις ἀπὸ τὸ εὐμουσον ἐξήρχετ' αὐτῆς στόμα.
Ἐρριπτε δ' ἀκτινοβολὰς τὸ μαῦρον αὐτῆς ὄμμα.
Ἡ Κόριννα δὲν ἔδιδε πλὴν προσοχὴν κάμμιαν
Στοῦ σώματος τὴν καλλονὴν, στὴν τόσην εὐμορφίαν.
Τὸ πνεῦμά τῆς εἰς τῶν Μουσῶν εἶχε τὸν Ἑλικῶνα
Προσηλωμένον ἀτενῶς, καὶ μόνον τὸν ἀνθῶνα
Τῆς ἀρετῆς ἐλάτρευε καὶ τῆς κλεινῆς παιδείας,
Κι' ἐζήτει μετὰ φλογεράς μόνον περιπαθείας
Τὸ ἦθος καὶ τὸ πνεῦμά τῆς μὲ τῶν Μουσῶν τὰ κάλλη
Τ' ἀμάραντα κ' ἀειθαλῆ λαμπρῶς νὰ περιβάλῃ.
Καὶ δι' αὐτὸ αἱ φίλαι τῆς αἱ Μοῦσαι τὴν καλὴν
Πεντάκις ἐστεφάνωσαν ἐκείνης κεφαλήν.
ὦ! εἶθε κι' ἡμεῖς νὰ γείνωμεν μιμητριά ἐκείνης
Τῆς Μουσοστέπτου, ἀδελφαι, καὶ θαυμαστῆς Κορίννης.

Η ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΑ ΘΕΑΝΩ.

Εἰς τὴν βιογραφίαν τῆς ποιητρίας Σαπφῶς εἶδομεν ὅτι οἱ πρόγονοι ἡμῶν Ἕλληνες, οἵτινες διηροῦντο εἰς Δωριεῖς, Ἴωνας καὶ Αἰολεῖς, καὶ κατόικον εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννησον ἐστειλαν ἀποικίας δηλ. μέρος ἐξ αὐτῶν πρὸς ἀνατολὰς ἦτοι εἰς τὰ παράλια τὰ δυτικὰ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, καὶ ἔκτισαν πολλὰς λαμπρὰς καὶ περιφήμους πόλεις, ὡς εἶπομεν. Ὁμοίως λοιπὸν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τοὺς ἱστορικοὺς, οἱ Ἕλληνες ἐκ διαφόρων πόλεων, καθὼς Χαλκιδεῖς ἐκ τῆς Χαλκίδος πόλεως τῆς Εὐβοίας, Κυμαῖοι ἐκ τῆς Κύμης ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, Μεγαρεῖς ἐκ τῆς Μεγαρίδος, Κορίνθιοι ἐκ τῆς Κορίνθου, Τροιζήνιοι ἐκ τῆς Τροιζήνης, πόλεως τῆς Ἀργολίδος εἰς τὴν Πελοπόννησον, Σπαρτιᾶται ἐκ τῆς Σπάρτης, Λοκροὶ κάτοικοι τῆς Λοκίδος ἐπαρχίας τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, Ῥόδιοι ἐκ τῆς νήσου Ῥόδου, καὶ Κρήτες ἐκ τῆς Κρήτης, ἦλθον πρὸς Δυσμὰς εἰς τὴν νήσον Σικελίαν καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν, μεσημβρινὴν χώραν τῆς Εὐρώπης, χωριζομένην ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, καὶ εἰς αὐτὰς τὰς χώρας ἔκτισαν πολλὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο εἰς ὀλίγον διάστημα πολὺ ὀνομασταὶ καὶ ἐπίσημοι. Διότι οἱ πρόγονοι ἡμῶν εἶχον πνεῦμα πολὺ μεγαλοφυῆς, δραστήριον καὶ ὀξύνουν, καὶ ὅπου ἤρχοντο καὶ κατόικον διέδιδον τὰ ἦθη καὶ ἔθιμά των, καθὼς καὶ τὴν παιδείαν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν θεησκευίαν καὶ τὰ πολιτεύματά των, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἔκαμναν καὶ τοὺς πρὶν κατοίκους τῶν τόπων ἐκείνων νὰ ἐξευγενίζωνται, καὶ νὰ προοδεύωσιν ἔχι μόνον εἰς τὰ ὕλικά τῆς ζωῆς ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἠθικά, εἰς τὰς γνώσεις δηλ. καὶ τὰς ἐναρέτους πράξεις.

Αἱ πόλεις, τὰς ὁποίας ἔκτισαν εἰς τὰ δυτικὰ μέρη, ἦσαν αὐταὶ ἡ Κύμη εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου ἡ Νάξος εἰς τὴν Σικελίαν ὁμοίως ἐπὶ τῆς ἰδίας νήσου ἡ Μεσσήνη, ἡ Κατάνη, οἱ Λεοντῖνοι, αἱ Ἀκραι, αἱ Κασμέναι, ἡ Κα-

μαρίνα, ἡ Ὑθλα, ἡ Σελινοῦς, αἱ Μύλαι, ἡ Ἰμέρα. Ἐπομένως εἰς τὸ μεσημβρινὸν τῆς Ἰταλίας μέρος ἦσαν ἡ Σύβαρις, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἐγένοντο περίφημοι διὰ τὴν τρυφήν τῶν ζῶντων, ἡ Ποσειδωνία, τὸ Ῥήγιον, ἡ Κρότων, ἡ Καταυλωνία, ὁ Τάρας, τὸ Μεταπόντιον· διὰ τοῦτο καὶ τὸ μεσημβρινὸν τοῦτο μέρος τῆς Ἰταλίας διὰ τὰς πολλὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας του ὀνομάσθη Μεγάλῃ Ἑλλάδι. Ἐπὶ τῆς νήσου Σικελίας ἦσαν προσέτι ἡ Γέλα, κτισθεῖσα ἀπὸ τοὺς Ῥόδιους καὶ Κρήτας, καὶ ὁ Ἀκράγας, καὶ ἡ μεγίστη παρῶν καὶ ἐσχυροτάτη πόλις αἱ Συρακοῦσαι, ἥτις ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ πρωτεύουσα πόλις τῆς Σικελίας.

Εἰς ὅλας λοιπὸν ταύτας τὰς πόλεις οἱ πρόγονοι ἡμῶν Ἕλληνες, ὅσοι ἦλθον καὶ κατόκησαν, προώδευσαν πολὺ εἰς τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ γράμματα καὶ εἰς ὅλα τὰ ὕλικά ἀγαθὰ τῆς ζωῆς, ὡς εἶδομεν ὅτι ἐπραξάν καὶ ὅσοι ἦλθον εἰς τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου εἶδομεν ὅτι ἐγεννήθησαν οἱ μεγαλείτεροι φιλόσοφοι καὶ ποιηταὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἡμῶν ἔθνους. Καὶ ὄχι μόνον αὐτοὶ προώδευσαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀλλὰ καὶ τοὺς προτέρους κατοίκους τῶν τόπων ἐκείνων ἐξελλήνισαν, τοὺς ἔκαμναν δηλονότι λάβωσι τὰ Ἑλληνικὰ ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὥστε καὶ μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὴν Σικελίαν καὶ τὴν κάτω Ἰταλίαν πολλὰ χωρία ἔχουσιν Ἑλληνικὰς ὀνομασίας.

Καθὼς λοιπὸν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις τῆς μικρᾶς Ἀσίας, εἶδομεν ὅτι ἐφάνησαν μεταξὺ τῶν περιφήμων φιλοσόφων καὶ ποιητῶν καὶ τόσαι περίφημοι Ἑλληνίδες πεπαιδευμέναι καὶ ἔξοχοι ποιητρίαι, καθὼς ἡ Σαπφῶ καὶ ἡ Ἥρινον, τὰς ὁποίας ἐβιογραφῆσάμεν, καὶ ἄλλαι μαθήτριάς τούτων καὶ μιμήτριάς, ὁμοίως καὶ εἰς τὰς πόλεις ταύτας τῆς μεγάλης Ἑλλάδος μάλιστα κατὰ τοὺς ἰδίους ἐκείνους ἱστορικοὺς χρόνους δηλ. περὶ τὰ 600—500 π. Χ. ἐφάνησαν γυναῖκες Ἑλληνίδες σοφαὶ καὶ ἐπίσημοι διὰ τὴν παιδείαν, τῶν ὁποίων μάλιστα ὑπερέχει ἡ Θεανῶ, τῆς ὁποίας θὰ ἴδωμεν τὴν βιογραφίαν

μετὰ τῶν πεπαιδευμένων θυγατέρων καὶ μαθητριῶν καὶ φίλων τῆς.

Ἡ περίφημος αὐτὴ διὰ τὴν σοφίαν τῆς Ἑλληνίς ἦτο Κροτωνιάτις, δηλ. ἐκ τῆς πόλεως Κρότωνος, ἢ κατ' ἄλλους Μεταποντία, δηλ. ἐκ τοῦ Μεταποντίου, ἢ Θουρία ἐκ τῶν Θουριῶν, ἧτις ἦτο πόλις τῆς κάτω Ἰταλίας, ἢ πρὶν ὀνομαζομένη Σύβαρις, ἀποικία τῶν Ἀθηναίων. Ἦτο δὲ ἡ Θεανὼ θυγάτηρ Πυθώνακτος, ἢ Δεώφρονος, ἢ Βροντίνου τοῦ Κροτωνιάτου, καὶ σύζυγος τοῦ μεγάλου φιλοσόφου Πυθαγόρα, καὶ ἠκμαζε κατὰ τὸ 529 π. Χ. Διὰ τοῦτο ἡ Θεανὼ ἐπωνομάσθη καὶ Πυθαγορεία, διότι ἦτο καὶ μαθήτρια τοῦ Πυθαγόρα, καὶ ἠκολούθησε τὴν φιλοσοφίαν ἐκείνου, ἀφοῦ ἔγεινε μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν σχολὴν αὐτοῦ διδάσκαλος.

Ὁ Πυθαγόρας ἦτο ἐκ τῆς νήσου Σάμου, ἧτις κεῖται, ὡς εἶδομεν, ἀντικρὺ τῶν παραλίων τῆς Ἰωνίας, καὶ ἦτο ἀποικία τῶν Ἰώνων. Αὐτὸς ἦτο μέγας φιλόσοφος δηλ. πολὺ φιλομαθὴς καὶ φιλέμουσος, καὶ διὰ τοῦτο πολὺ σοφὸς καὶ πολυμαθὴς, διότι εἶχεν ἐφεύρει μὲ τὸν νοῦν του πολλὰς ἀληθείας, καὶ εἰς τὴν καρδίαν του εἶχε πολλὰς ἀρετὰς, μάλιστα τὴν δικαιοσύνην, τὴν φιλάνθρωπίαν, τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐσέβειαν. Ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ ἡ πατρίς του Σάμος εἶχε τὸν περίφημον τύραννον Πολυκράτην, περὶ τοῦ ὁποῦ εἶπομεν εἰς τὴν βιογραφίαν τῆς Ἡρίνης, ὁ Πυθαγόρας δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὰς τυραννικὰς πράξεις τοῦ Πολυκράτους, οὕτε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του ἀπ' αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε καὶ ἔφυγεν ἐκ τῆς Σάμου, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Ἰταλίαν εἰς τὴν πόλιν Κρότωνα ἔτυχεν εὐμενοῦς ὑποδοχῆς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων αὐτῆς, οἵτινες ἦσαν Δωριεῖς καὶ Ἀχαιοί.

Ἐκεῖ λοιπὸν συνέστησε τὴν σχολὴν αὐτοῦ, Πυθαγορείον ὀνομασθεῖσαν, εἰς τὴν ὁποίαν συνέρρευσε πλῆθος νέων, ὅχι μόνον Κροτωνιατῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Ἰταλίας. Ἡ δὲ διδασκαλία τοῦ Πυθαγόρα τόσον πολὺ κήδο-

κλήθησε καὶ ἐπηρέθη, ὥστε ὁ Πυθαγόρας μετὰ τῶν μαθητῶν του, οἵτινες ὀνομάζοντο Πυθαγορείοι, κατεστάθησαν ἀρκετὸν χρόνον καὶ ἀριστοὶ διοικηταὶ καὶ κυβερνήται τῆς πόλεως των καὶ ἄλλων πόλεων, αἱ ὁποῖαι ἔγειναν ἕνεκα τούτου πολὺ εὐδαιμόνες καὶ ἐπίσημοι. Ἐνεκα λοιπὸν τῆς τόσης μεγάλης φήμης, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ σχολὴ τοῦ Πυθαγόρα, καὶ ἕνεκα τῆς μεγάλης ὠφελείας, τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Πυθαγόρα ἐπροξένει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν του, διότι τοὺς ἐστόλιζε μὲ πολλὰς γνώσεις ὠφελίμους καὶ μὲ πολλὰς ἀξιολόγους ἀρετὰς, παρεκινήθησαν καὶ πολλοὶ νέοι, καὶ Κροτωνιάτιδες, καὶ ἐξ ἄλλων πόλεων νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Πυθαγορείον Σχολὴν του, καὶ νὰ διδαχθῶσι τὰς σοφὰς διδασκαλίας τοῦ Πυθαγόρα, διὰ νὰ φωτίσωσι τὸ πνεῦμά των μὲ ὀρθὰς καὶ χρησίμους γνώσεις, καὶ νὰ στολίσωσι τὸ ἦθος των μὲ ὠραίας ἀρετὰς, αἱ ὁποῖαι εἶνε πολὺ ἀναγκαῖαι εἰς τὰς νεανίδας καὶ εἰς τὰς γυναῖκας ἐν γένει, διὰ νὰ ἦνε ἀληθῶς ἄξια τιμῆς καὶ ἀγάπης, καὶ διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ διοικῶσι καλῶς τὴν οἰκίαν των, καὶ νὰ ἀνατρέφωσιν ὀρθῶς τὰ τέκνα των, καὶ νὰ προξενῶσι τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν χαρὰν εἰς τὸν σύζυγόν των καὶ εἰς τοὺς γονεῖς των καὶ εἰς ὅλην τὴν οἰκογένειάν των.

Ἐκ τῶν μαθητριῶν ἐκείνων τῆς Πυθαγορείου σχολῆς ἀναφέρονται εἰς τὴν ἱστορίαν αὐταὶ ἡ Περικτιόνη, ἡ Φίντυς, ἡ Εὐβούλη, ἡ Νικοστράτη, ἡ Καλλιστὼ καὶ ἡ Θεανὼ, ἡ ὁποία εἶνε ἡ ἐπισημοτάτη πασῶν, καθὼς βλέπομεν εἰς τὴν βιογραφίαν αὐτῆς. Αὐτὴ ἦτο προικισμένη ἐκ φύσεως μὲ ἐξαίρετον μεγαλοφυΐαν καὶ πολὺ ἰσχυρὰν φιλομάθειαν, ἕνεκα τῆς ὁποίας καταγινομένη ἐπιμελέστατα εἰς τὰ μαθήματα καὶ μὲ ζῆλον ἐγκάρδιον κατεστάθη ἡ ἀρίστη τῶν μαθητριῶν τοῦ Πυθαγόρα, καὶ ἡ πλέον ἀγαπητὴ εἰς αὐτὸν διὰ τὰς θαυμαστάς προόδους καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς μαθητείας τῆς. Ἀλλὰ τὸ πλέον ἀξιόλογον εἰς τὴν Θεανὼ ἦτο καὶ ὅτι ἐστόλιζετο ὑπὸ τῶν λαμπροτέρων ἀρετῶν δηλ. ὑπὸ τῆς σωφροσύνης καὶ σεμνότητος, καὶ

μετριοφροσύνης, αἱ ὁποῖαι ἐπροξένουν εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ πνεύματος τῆς λάμπει πλέον μεγαλοπρεπῆ, καὶ εἰς τὴν καλλονὴν τοῦ προσώπου ἔδιδον τὴν γλυκυτάτην ἐκείνην χάριν, τὴν ὁποῖαν μόνῃ ἡ ἀρετὴ τῆς ψυχῆς χύνει εἰς τὴν ὄψιν καὶ εἰς τὰ ὄμματα τῆς κόρης. Ἦτο λοιπὸν καὶ πεπαιδευμένη καὶ ἐνάρετος· καὶ τοιαῦται πρέπει νὰ ᾔηνε αἱ κόραι καὶ αἱ γυναῖκες ἐν γένει· οὐδεμίαν δὲ προσοχὴν ἔδιδεν εἰς τὴν ὠραιότητα τοῦ σώματος καὶ εἰς τὴν λευκότητα τῶν βραχιόνων τῆς, ὡς εἶδομεν ὅτι ἔκαμε καὶ ἡ ποιήτρια Κόρινθα.

Διὰ τοῦτο καὶ ὅτε εἰς ξένος εἶδεν αὐτὴν, καὶ ἐτόλμησε νὰ θαυμάσῃ τὴν λευκότητα τοῦ βραχιόνος τῆς καὶ μετέκληξεν νὰ τῇ εἴπῃ· «τί ὠραιος βραχίων!» ἡ Θεανὼ αὐστηρῶς τὸν ἐπέπληξε, καὶ τῷ ἔδειξεν ὅτι εἶνε πολὺ ἄθλιος ἄνθρωπος, διότι ἐκτιμᾷ καὶ θαυμάζει τὴν ὕλικὴν καλλονὴν, καὶ δὲν ἦτο ἱκανὸς νὰ ἴδῃ καὶ νὰ θαυμάσῃ τὴν καλλονὴν τοῦ ἄλλου τῆς, τὴν ὁποῖαν ἐπροξένει ἡ σωφροσύνη καὶ αἱ ἄλλαι αὐτῆς ἀρεταί.

Ἐνταῦθα ἐνθυμούμεθα τὸν ἐνάρετον καὶ συνετὸν τῆς ἡρώιδος Πηνελόπης σύζυγον, ὁ ὁποῖος ὅτε ἀπήνησεν εἰς τὸν ποταμὸν παίζουσαν τὴν Νausικλῆαν ἐστάθη ἐνώπιον αὐτῆς μετὰ θαυμασμοῦ καὶ σεβασμοῦ καὶ τῇ εἶπε· «κυριεύομαι ἀπὸ σεβας βλέπων τὴν χάριν, τὴν ὁποῖαν χύνουν ἐπὶ τοῦ προσώπου σου αἱ ἀρεταί τῆς ψυχῆς σου· καὶ παρατηροῦμεν πάσῃ ἡ διαφορὰ τοῦ ἀθλίου ἐκείνου ἀνθρώπου, ὅστις ἐθαύμασε τὸ σωματικὸν κάλλος τῆς Θεανούς, ἀπὸ τοῦ μεγαλόφρονος καὶ μεγαλοφύχου ἥρωος Ὀδυσσεύος, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε τί προτέρημα τῆς γυναικὸς πρέπει νὰ ζητῇ καὶ διὰ ποῖον προτέρημα νὰ τὴν θαυμάζῃ! Εὐχόμεθα δὲ νὰ τὸν μιμῶνται καὶ πάντες οἱ ἄνδρες, καὶ ὄχι νὰ μιμῶνται τὸν ἄθλιον θαυμαστὴν τῆς Θεανούς, καὶ νὰ ἐκτιμῶσι τὴν σωματικὴν καλλονὴν τῶν κορῶν καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ οὕτω νὰ προξενῶσιν εἰς αὐτὰς ἔνθα τούτου μεγίστην ζημίαν, καὶ καταστροφὴν εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτῶν.

Διὰ τοῦτο καὶ τὴν θαυμαστὴν διὰ τὰς ἀρετάς τῆς Θεανὼ ἐπήνεσε, πολὺ μετὰ ἐξ περιόπου αἰῶνας εἰς θεῖος πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἅγιος Κλήμης· ὁ Ἀλεξάνδρου εἰς μίαν συμβουλευτικὴν πρὸς τὰς Χριστιανὰς Ἑλληνίδας ὁμιλίαν τοῦ, εἰπὼν πρὸς αὐτὰς νὰ λάβωσι παράδειγμα τῆς διαγωγῆς αὐτῶν τὴν σώφρονα ταύτην καὶ συνετὴν Θεανὼ, καὶ ὅταν τύχῃ νὰ θαυμάζονται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν διὰ τὴν σωματικὴν τῶν ὠραιότητα νὰ μὴν εὐχαριστῶνται μήτε νὰ ὑπερηφανεύωνται, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας νὰ ὀργίζονται κατ' αὐτῶν, καὶ νὰ τοὺς ἐπιπλήττωσιν, ὡς ἔπραξεν ἡ μεγαλόφρων ἐκείνη Θεανὼ.

Ἐπειδὴ λοιπὸν αὕτη ἦτο ἐστολισμένη μετὰ τὴν μεγάλην παιδείαν καὶ συγχρόνως μετὰ τὰς ἀξιολόγους ἀρετάς, διὰ τοῦτο ἀφοῦ ἐξῆλθε τῆς σχολῆς τοῦ Πυθαγόρου τελειώσασα εὐδοκίμως πάντα τὰ μαθήματα, καὶ λαβοῦσα τὸ ἀριστεῖον τῆς προόδου, ἤξιώθη νὰ γείνη σύζυγος τοῦ μεγάλου ἐκείνου φιλοσόφου, ὁ ὁποῖος διὰ τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ τὴν σωφροσύνην καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς τῆς ἐπροτίμησεν αὐτὴν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην. Ἀφοῦ δὲ ἔγεινεν ἡ Θεανὼ οἰκοδέσποινα καὶ ἡ σύζυγος τοιοῦτου μεγάλου καὶ περιφήμου ἀνδρὸς δὲν ἔπαυσε πάλιν νὰ καταγινηται εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ εἰς τὰ γράμματα· ἀλλὰ καὶ συνδιδάσκαλος τοῦ Πυθαγόρου ἔγεινεν εἰς τὴν σχολὴν, δηλ. μετ' αὐτοῦ ἐδίδασκε τοὺς μαθητὰς, οἵτινες δὲν ἦσαν παιδάκια, ἀλλ' οἱ πλείστοι ἄνδρες καὶ νέοι μεγάλης ἡλικίας. Ἐνεκα ὅμως τῆς ἀρετῆς ἅμα καὶ τῆς σοφίας τῆς ἐπέσυρε τὸ σεβας καὶ τὴν ἀγάπην αὐτῶν, οἵτινες ἐφέροντο πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς τὸν ἴδιον Πυθαγόραν.

Διὰ τοῦτο καὶ τὰ τέκνα τῆς, τὰ ὁποῖα ἦσαν πέντε, δύο ἄρρενα Τηλαύγης καὶ Μνήσαρχος ὀνομαζόμενα, καὶ τρία θήλεα Μυῖα, Ἀριγνώτη καὶ Δαμῶ ἀνέθρεψε μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς τελευταίας θυγατρὸς τῆς Δαμοῦς, ἥτις τόσον ἦτο πεπαιδευμένη καὶ ἐνάρετος, ὥστε πρώτη ἔγραψεν ἐξηγήσεις καὶ σχόλια (σημειώσεις) εἰς τὰ ποιήματα τοῦ

Ὁμήρου, καὶ εἰς δημόσιον σχολεῖον ἐδίδασκε τὴν φιλοσοφίαν. Πρὸς τούτοις ἡ Δαμῶ αὕτη φαίνεται ὅτι διὰ τὴν παιδείαν καὶ φρόνησιν τῆς ἡγαπᾶτο πολὺ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς Πυθαγόρου. Διότι, ὡς ἀναφέρει ἄλλος μαθητὴς αὐτοῦ, ὁ Λύσις ὀνομαζόμενος, εἰς αὐτὴν ὁ Πυθαγόρας ἀποθνήσκων ἀφῆκε τὰ συγγράμματα του, καὶ τῇ ἐσύστησε νὰ μὴ τὰ παραδώσῃ εἰς κανένα ἔξω τῆς οἰκίας. Ἡ δὲ Δαμῶ τόσον ἐγνώριζε νὰ τιμᾷ τὰ σοφὰ ἐκεῖνα συγγράμματα τοῦ πατρὸς τῆς, καὶ τόσον ἐσέβητο τὴν τελευταίαν διαταγὴν αὐτοῦ, καθὼς βέβαια θὰ ἐσέβητο καὶ ὅλας τὰς ἄλλας πάντοτε συμβουλὰς του, ὥστε, ὅτε συνέβη εἰς αὐτὴν πενία καὶ ἐνδεΐα, ἐπροτίμησε μᾶλλον νὰ δυστυχήσῃ παρὰ νὰ πωλήσῃ τὰ συγγράμματα τοῦ πατρὸς τῆς, καὶ νὰ παραβῇ τὴν διαταγὴν ἐκείνου. Διότι ἐνόμιζε ταύτην πολὺ τιμιωτέραν ἀπὸ τὸν χρυσὸν, καὶ τὰ συγγράμματά του πολυτιμώτερα καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς τῆς.

Μετὰ ταῦτα ἡ Θεανῶ, ἀποθανόντος τοῦ Πυθαγόρου, δὲν ἀπεμακρύνθη τῆς σχολῆς, ἀλλὰ μετὰ τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων τῆς ἐξηκολούθει νὰ τὴν συντηρῇ καὶ νὰ τὴν διευθύγῃ ἡ ἰδία, ἐκ τοῦ ὁποῦ καταδεικνύεται πόσον ἦτο σοφὴ καὶ πεπαιδευμένη καὶ πόσον ἀξιοσέβαστος εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς Πυθαγορείου ἐκείνης Σχολῆς. Πρὸς τούτοις ἐκ τούτου ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Πυθαγόρας καὶ οἱ ἀπαῖδοι αὐτοῦ ἀπέδιδον τὴν πρέπουσαν ἀξίαν εἰς τὰς γυναῖκας, καὶ ἐφρόνουν ὅτι αὐταὶ διὰ νὰ ἐκπληρῶσιν ἐπιτυχῶς τὰ μεγάλα καθήκοντά των, τὰ ὅποια εἶνε τὸ νὰ κυβερνώσι καλῶς τὴν οἰκίαν των καὶ νὰ ἀνατρέφωσι τὰ τέκνα των εἰς τὸ ἀγαθόν, πρέπει νὰ λαμβάνωσι μέρος τῆς ὑψηλοτέρας ἐκπαιδεύσεως τῶν ἀνδρῶν, καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς φιλοσοφίας. Διότι πρέπει καὶ τὸν Θεὸν νὰ λατρεύωσιν ὀρθῶς κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς θρησκείας, καὶ εἰς τοὺς γονεῖς νὰ πείθωνται, καὶ τὴν πατρίδα νὰ ἀγαπῶσι, καὶ κατὰ τὰ φρονήματα καὶ τὰς ἰδέας νὰ συμφωνῶσι μετὰ τῶν συζύγων των, ὅταν ἦνε πεπαιδευμένοι ταῦτα δὲ πάντα τὰ προ-

τερήματα δὲν ἦνε δυνατόν νὰ ἔχωσιν αἱ γυναῖκες μὲ ἀρκετὴν ἐντέλειαν, ἐὰν δὲν ἔχωσιν ἀρκετὰ μεγάλην παιδείαν, καὶ ἐὰν δὲν ἐγυμνάσθησαν νὰ στολιζόνται μὲ τοὺς ἀλθεῖς στολισμοὺς τῶν ἀρετῶν, καὶ ὅχι μὲ τὰ μάταια καὶ ἀνόητα στολισματα τῶν πολυτελῶν φορεμάτων καὶ κοσμημάτων.

Ἡ Θεανῶ ὡς καὶ αἱ ἄλλαι συμμαθήτριαι καὶ φίλαι τῆς, ἡ Περικτιόνη καὶ ἡ Φίντυς, συνέγραψαν ἀρκετὰ συγγράμματα ἐκ τῶν ὁποίων ἐσώθησαν ὀλίγα τεμάχια, ὡς εἶδομεν ὅτι συνέβη καὶ εἰς τὴν Κόρινθον, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ὀλίγων καταλαμβάνομεν πόσον αἱ Ἑλληνίδες αὐταὶ ἦσαν σοφαὶ καὶ ἐνάρετοι. Τῆς Θεανῶς τὰ σωθέντα συγγράμματα εἶνε τρεῖς ἐπιστολαί, τὰς ὁποίας ἔπεμψε πρὸς φίλας τῆς, συμβουλευούσα αὐτάς πῶς πρέπει νὰ ἀνατρέφωσι τὰ τέκνα των, πῶς νὰ φέρωνται πρὸς τὸν σύζυγόν των καὶ πῶς νὰ μεταχειρίζονται τὰς ὑπηρετίας των. Καὶ τὴν μὲν μίαν ἐπιστολὴν ἔχει γεγραμμένην πρὸς τὴν φίλην τῆς ἢ καὶ μαθήτριάν τῆς Ἰσῶς, Εὐβούλην ὀνομαζομένην, εἰς τὴν ὁποίαν γράφει ταῦτα :

Θεανῶ Εὐβούλη χαίρειν.

Περὶ ἀνατροφῆς τέκνων.

«Ἀκούω ὅτι ἀνατρέφεις τὰ παιδιά σου μὲ τρυφερότητα δηλ. μαλθακότητα. Τῆς δὲ ἀγαθῆς μητρὸς ἴδιον εἶνε ὅχι νὰ ἐπιμελῆται τὰ παιδιά τῆς ἀποβλέπουσα πρὸς τὴν ἡδονήν, ἀλλὰ νὰ τὰ ἀνατρέφῃ ἀποβλέπουσα πρὸς τὴν σωφροσύνην. Βλέπε λοιπὸν μήπως κάμης ἔργον μητρὸς, ἥτις κολακεύει, καὶ ὅχι μητρὸς ἥτις ἀγαπᾷ τὰ τέκνα τῆς· διότι τὰ παιδιά ἀνατρεφόμενα μὲ μαλθακότητα γίνονται ἀκόλαστα δηλ. κακοήθη. Διότι τί πράγμα γλυκύτερον εἰς τοὺς παῖδας ἀπὸ τὴν συνήθη ἡδονήν; ὥστε, ὦ φίλη, πρέπει ἢ ἀνατροφή τῶν παιδῶν νὰ μὴ ἔχῃ διαφορὰν. Διαφορὰ δὲ τῆς φύσεως εἶνε ὅταν οἱ παῖδες γείνωσι φιλήδονοι μὲν κατὰ τὰς ψυχὰς, ἡδυπαθεῖς δὲ κατὰ τὰ σώματα καὶ κατὰ

(Χρηστομ. Κορρασιακή. Τόμ. Β').

μὲν τὰ σώματα φυγόπονοι, κατὰ δὲ τὰς ψυχὰς τρυφηλότεροι. Πρέπει δὲ νὰ γυμνάσῃς τὰ ἀνατρεφόμενα παιδιά πρὸς τὰ φοβερὰ· καὶ ἂν χρειασθῇ νὰ λυπηθῶσιν ἢ νὰ κοπιᾶσσι, νὰ μὴ φοβῶνται ταῦτα, διὰ νὰ μὴ κυριευθῶσιν ὑπὸ τούτων, δηλ. ὑπὸ τῆς λύπης καὶ ὑπὸ τοῦ κόπου, καὶ γείνωσιν ἀκράττητα μὲν πρὸς τὰς ἡδονάς, δηλ. πολὺ φιλήδονα, ἐκνηρὰ δὲ πρὸς τοὺς κόπους, δηλ. φυγόπονα· ἀλλὰ νὰ προτιμῶσι τὰ καλὰ, καὶ νὰ ἀπέχωσι μὲν ἀπὸ τὰ κακὰ, νὰ ἐμμένωσι δὲ εἰς τὰ καλὰ.

»Οὐτε πρέπει νὰ κάμνης τὰ παιδιά νὰ συνηθίζωσιν εἰς τὴν πλησμονὴν ὡς πρὸς τὰ φαγητὰ· οὔτε εἰς τὴν πολυτέλειαν, οὔτε εἰς τὴν ἀναισχυνητίαν ὡς πρὸς τὰ παιγνίδια τῶν· οὔτε νὰ τὰ ἀφίνης πᾶν ὅ,τι τύχη νὰ λέγωσι, καὶ πᾶν ὅ,τι τύχη νὰ πράττωσι. Πρὸς τούτοις δὲν πρέπει νὰ φοβῆσαι, ὅταν κλαίῃ τὸ παιδίον, καὶ νὰ τὸ κολακεύῃ· μήτε νὰ φιλοτιμῆσαι νὰ τὸ κάμνης νὰ γελᾷ· μήτε νὰ γελᾷς, ὅταν κτυπᾷ τὸ φαγητόν του, ἢ σὲ κακολογῇ. Μήτε τὸ μὲν θέρος νὰ προξενῆς εἰς αὐτὸ ψύχος τεχνητόν, δηλ. (μὲ τὰ ριπίδια καὶ μὲ τὰ παγωτὰ, καθὼς κάμνομεν τὴν σήμερον), τὸν δὲ χειμῶνα θερμότητα τεχνητὴν (μὲ τὰς γούνας καὶ μὲ τὰ βαρέα ἐνδύματα)· καὶ οὕτω νὰ προξενῆς εἰς αὐτὸ πολλὴν τρυφερότητα· διότι ἀπὸ ὅλα ταῦτα στεροῦνται οἱ πτωχοὶ παῖδες, διὰ τοῦτο καὶ εὐκολώτερον ἀνατρέφονται, καὶ μεγαλόνουσιν ὁμοίως, καὶ εἰς πολὺ καλλιτέραν κατάστασιν εὐρίσκονται ἀπὸ τὰ πλούσια.

»Σὺ ὁμοῦς ἀνατρέφεις τὰ τέκνα σου ὡς ἀπογόνους τοῦ Σαρδαναπάλου (1), καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀδυνατίζεις τὴν φύσιν τῶν ἀρρέων. Διότι τί νὰ κάμη τις ἐν παιδίον, τὸ ὁποῖον, ἂν δὲν φάγη κατὰ τὸ θέλημά του, κλαίει; καὶ ὅταν τρώγῃ, ζητεῖ τὰ τερπνὰ φαγητὰ; καὶ ὅταν ἦνε γούσων ἀδυνατεῖ νὰ τὸν ὑποφέρῃ; Καὶ ὅταν ἦνε ψύχος, πίπτει κάτω; Καὶ ὅταν τὸ ἐπιπλήττη τις, ἐναντιόνηται; καὶ ὅταν δὲν τοῦ κάμνη τις τὰ εὐχάριστα, λυπεῖται; καὶ πάντοτε διάγει ἀτάκτως; Γινώριζε δὲ καθὼς, ὦ φίλη, ὅτι

(1) Τίς ἦτο ὁ Σαρδανάπαλος διηγείται ἡ οὐδασκάλισσα.

ὅσα παιδιά ζῶσι τρυφηλῶς, ὅταν γείνωσιν ἄνδρες, γίνονται ἀνδράποδα τῶν ἡδονῶν, δηλ. κυριεύονται ἀπὸ τὰς κακὰς εὐχαριστήσεις· διὰ τοῦτο νὰ ἀπομακρύνῃς ἀπ' αὐτὰ τὰς τοιαύτας ἡδονάς· καὶ τὴν τροφήν των νὰ κάμνης αὐστηρὰν, καὶ ὄχι τρυφηλὴν· καὶ νὰ ἀφίνης τὰ παιδιά νὰ ὑποφέρωσι καὶ πείναν καὶ δίψαν· ἔτι δὲ καὶ ψύχος καὶ θερμότητα, καὶ αἰδῶ ἀπὸ μέρους τῶν ὁμηλικῶν ἢ τῶν ἐπιστατῶν των (δηλ. νὰ ἐντρέπωνται αὐτούς).

»Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅταν ἀνατρέφονται τὰ παιδιά, γίνονται καὶ γενναῖα κατὰ τὴν ψυχὴν. Ἐπειδὴ, φίλη μου, οἱ κόποι εἶνε εἰς τὰ παιδιά ὡσάν προετοιμασίαι βαφῆς διὰ τὴν μετὰ ταῦτα τελείαν ἀρετὴν των· καὶ ὅταν ἱκανῶς ἐμβαφῶσιν εἰς τοὺς πόνους τούτους, φέρουσιν ἔπειτα οἰκειότερον τὸ χρῶμα τῆς ἀρετῆς. Πρόσεχε λοιπὸν, φίλη, μήπως, καθὼς αἰ κακῶς καλλιεργούμεναι ἄμπελοι γίνονται ἐλλιπεῖς εἰς τὸν καρπὸν, οὕτω καὶ οἱ παῖδες ἕξαιτίας τῆς τρυφῆς γενῶσιν ἔπειτα κακίας καὶ ἐλαττώματα.»

Τὴν ἄλλην ἔγραψε πρὸς ἄλλην φίλην τῆς Νικοστράτην ὀνομαζομένην, ἣτις ἐδυστύχει φαίνεται καὶ ἐλυπεῖτο πολὺ διὰ τὰς ἀταξίας καὶ τὴν κακὴν ζωὴν τοῦ συζύγου τῆς· καὶ ἡ Θεανὼ τὴν συμβουλεύει μὲ πολλὴν σοφίαν καὶ σύνεσιν νὰ ὑποφέρῃ τὰς παρεκτροπὰς του μὲ σταθερότητα καὶ ὑπομονὴν, διότι μὲ τὸν τοιοῦτον τρόπον τῆς περισσότερον θὰ τὸν ἐφελεύσῃ καὶ θὰ τὸν κάμη νὰ ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν. Ὅμοίως τὴν τρίτην ἐπιστολὴν ἔχει γεγραμμένην πρὸς τὴν Καλλιστῶ, καὶ ταύτην φαίνεται φίλην τῆς, καὶ τὴν συνιστᾷ περὶ τῆς συμπεριφορᾶς τῆς πρὸς τὰς ὑπερτροφίας ταῦτα:

Θεανὼ Καλλιστοῖ.

Περὶ προστασίας θεραπειῶν.

«Εἰς ὑμᾶς τὰς νεωτέρας εἶνε δεδομένον παρὰ τοῦ νόμου νὰ ἐξουσιάζητε τοὺς ὑπηρέτας, ἅμα νυμφευθῆτε· ἡ δὲ διδασκαλία

περὶ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας πρέπει νὰ γίνηται παρ' ἡμῶν τῶν πρεσβυτέρων. Διότι καλὸν εἶναι νὰ μακθάνητε πρότερον τὰ ὅσα ἀγνοεῖτε, καὶ τὴν συμβουλὴν τῶν πρεσβυτέρων νὰ νομίζητε οἰκειοτάτην· διότι μὲ τὰς συμβουλὰς ταύτας πρέπει νὰ τρέφηται ἡ νέα ψυχὴ τῶν παρθένων. Πρώτη λοιπὸν ἐξουσία ἐν τῷ οἴκῳ εἰς τὰς γυναῖκας εἶνε ἡ ἐξουσία τῶν ὑπηρετριῶν καὶ ὑπηρετῶν.

»Εἶνε δὲ μέγιστον πρᾶγμα, ὦ φίλη, νὰ ἀποκαταστήσης τοὺς ὑπηρετάς τοιούτους, ὥστε νὰ σὲ ἀγαπῶσι· καὶ αὕτη ἡ ἀγάπη τῶν ὑπηρετῶν δὲν ἀγοράζεται ὁμοῦ μὲ τὰ σώματά των (1), ἀλλὰ τὴν κάμνουσιν ὕστερον οἱ φρόνιμοι κύριοι. Λίτια τῆς ἀγάπης ταύτης εἶνε ἡ δικαία μεταχειρίσις τῶν ὑπηρετῶν, ὥστε οὔτε διὰ τοὺς κόπους νὰ ἀσθενῶσιν, οὔτε διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων ν' ἀδυνατοῦσι· διότι καὶ αὐτοὶ εἶνε φυσικὰ ἄνθρωποι. »Μερικαὶ ὅμως κυραὶ νομίζουσι κέρδος πολὺ ἀνωφελὲς νὰ κακομεταχειρίζωνται τὰς θεραπαίνας, ἥτοι τὰς ὑπηρετρίδας· καὶ τὰς βαρύνουσι μὲν μὲ πολλὰ ἔργα, ὀλιγοστεύουσι δὲ τὰ ἀναγκαῖα τῆς τροφῆς καὶ τῆς ἐνδυμασίας· καὶ ἔπειτα διὰ κέρδος ἐνόησεν ἔβολοῦ ἄξιον ζημιόνονται μεγάλως, διότι ἀπολαμβάνουσι τὴν ἐχθραν τῶν ὑπηρετῶν καὶ τὴν κακὴν διάθεσιν κατ' αὐτῶν. Σὺ ὅμως ἔχε πάντοτε ἔτοιμον τὸ μέτρον τοῦ φαγητοῦ ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπηρετῶν ἀναλόγως τοῦ καθημερινοῦ πόνου. Καὶ ἀναφορικῶς μὲν τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς πράττε ταῦτα. Ὡς πρὸς τὰς ἀταξίας δὲ τῶν ὑπηρετριῶν πρέπει νὰ πράττης τὸ πρέπον εἰς σὲ, ὅχι τὸ συμφέρον εἰς ἐκεῖνας· διότι πρέπει νὰ τιμᾷς τὰς θεραπαίνας κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Καὶ διότι ὅταν μὲν φέρουσαι μὲ σκληρότητα, τὰς κάμνεις νὰ μὴ σὲ ἀγαπῶσιν, ὅταν δὲ δεικνύης ὅτι μισεῖς τὰς κακίας των, τότε ἀρέσκεις εἰς τὴν ψυχὴν των.

»Ἐὰν δὲ ἡ ὑπερβολὴ τῆς κακίας τῶν ὑπηρετῶν ἦνε ἀνίκητος, ἀπόβαλε αὐτάς· διότι σὲ εἶναι ἄχρηστοι· Πρῶτον ὅμως νὰ με-

ταχειρίζουσαι φρονίμους λόγους, διὰ νὰ γνωρίσης τὴν ἀληθῆ ἀμαρτίαν, ὥστε νὰ κάμης καὶ τὴν τιμωρίαν δικαίως. Πρέπει δὲ ἡ κυρία νὰ διδῆ συγγνώμην εἰς τοὺς ὑπηρετάς διὰ σφάλματά τινὰ ἀζήμια. Τοιουτοτρόπως φυλάττει τὴν πρέπουσαν εἰς αὐτὴν συμπεριφορὰν. Διότι, ὦ φίλη, μερικαὶ κυραὶ ἀπὸ σκληρότητα μαστίζουσι τὰ σώματα τῶν θεραπεινῶν γινόμεναι θηριώδεις ἀπὸ ζήλιαν ἢ ἀπὸ θυμὸν· καὶ με τὰς μαστιγώσεις ταύτας ὡσὰν νὰ γράφωσι ἐπὶ τοῦ σώματος τῶν θεραπεινῶν ὑπομνήματα τῆς ὑπερβολικῆς των πικρίας. Διότι ἄλλαι μὲν ἐκ τῶν θεραπεινῶν μὲ τὸν καιρὸν ταλαιπωρούμεναι ἠφανίσθησαν· ἄλλαι ἐσώθησαν διὰ τῆς φυγῆς· μερικαὶ ἠτύχησαν, καὶ οὕτως ἔπαυσαν νὰ ζῶσιν. Εἰς τὸ ἐξῆς δὲ ἡ κυρία μείνασα μόνη ὀδύρεται διὰ τὴν ἀνοησίαν καὶ σκληρότητά της, καὶ ματαίως μετανοεῖ. Σὺ ὅμως, ὦ φίλη, νὰ μιμῆσαι τὰ μουσικὰ ὄργανα, τὰ ὅποια ὅταν ἦνε χαλαρὰ, δηλ. ἀτέντωτα, ἤχουσι περισσότερον, ὅταν δὲ πολὺ τεντόνωνται, ἐκρήγνυνται δηλ. σπῶσι· τὸ ἴδιον γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν θεραπεινῶν· ἡ μὲν πολλὴ μαλακότης τῆς κυρίας θλάπτει τὴν πειθαρχίαν τῶν ὑπηρετριῶν, ἡ δὲ πολλὴ σκληρότης καταστρέφει τὸ πᾶν· καὶ ἐπὶ τούτου πρέπει ἡ κυρία νὰ σκέπτηται· «Ὅν γένει εἰς πᾶσαν περίστασιν τὸ μέτριον εἶνε ἄριστον».

Καὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῆς Περικτιόνης εἴπομεν ὅτι ἔμειναν μόνον τεμάχια, τὰ ὅποια εἶνε δύο, τὸ ἐν ἐξ' ἐνὸς συγγράμματός της ἐπιγραφομένου περὶ σοφίας, καὶ τὸ ἄλλο ἐξ ἄλλου περὶ ἀρμονίας γυναικός· τὸ πρῶτον πόσον ἦτο σοφὸν, ἀποδεικνύεται ἐκ τούτου ὅτι μετὰ πολλὰ ἔτη ὁ μέγας φιλόσοφος Ἀριστοτέλης ὁ διδάσκαλος τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τὸ εἶχεν ὑπ' ὄψιν του, καὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ πολλὰς γνώσεις καὶ ιδέας. Διὰ τοῦ ἄλλου συγγράμματός της, εἰς τὸ ὅποιον διδάσκει τὴν ἀρμονίαν τῆς γυναικός δηλ. τὴν ἐνάρετον ζωὴν της, συνιστᾷ μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς σέβας, καὶ περιγράφει πόσον μέγα ἀμάρτημα εἶνε ἡ ἔλλειψις τοῦ πρὸς αὐτοὺς σεβασμοῦ. Καὶ ἰδοὺ τί λέγει :

(1) Λέγει τοῦτο, διότι οἱ ὑπηρεταὶ τότε ἦσαν ἀγοραστοί.

« Ὅποια κόρη ἢ γυνὴ περιφρονεῖ τοὺς γονεῖς τῆς καὶ ἔχει κακὰς ἰδέας εἰς τὸν νοῦν τῆς, αὕτη κάμνει μεγάλην ἁμαρτίαν ἐνώπιον τῶν Θεῶν, οἵτινες καὶ ζῶσαν καὶ ἀποθανοῦσαν ὀκτὴν τιμωρήσωσι, διότι γράφουσι τὰ ἁμαρτήματα τῆς ταῦτα πρὸς τοῦτοῖς αὕτη μισεῖται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰς τὸν Ἄδην θέλει καταταχθῆ μετὰ τῶν ἀσεβῶν αἰωνίως τιμωρουμένη ὑπὸ τῶν κάτω Θεῶν, οἵτινες διωρίσθησαν ἔφοροι τούτων τῶν πραγμάτων » Ἄς συλλογισθῶμεν λοιπὸν πόσον ἡμεῖς ἁμαρτάνομεν, ὅταν κάμνιαν φορὰν φερόμεθα κακῶς καὶ ἀπειθῶς εἰς τοὺς γονεῖς μας, διότι διετάχθημεν νὰ τιμῶμεν καὶ νὰ σεβώμεθα αὐτοὺς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος τῶν ἀνθρώπων. « Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς » παραγγέλλει εἰς ἡμᾶς ἡ πέμπτη ἐντολὴ τοῦ Κυρίου. Καὶ πόσον δὲ ἀξιώτιμος ἦτο ἡ Περικτιόνη, ἡ ὁποία χωρὶς νὰ ἦνε χριστιανὴ ἐνόησε μὲ μόνον τὸ λογικόν τῆς τὴν μεγάλην ταύτην καὶ θείαν ἀλήθειαν ὅτι δηλ. τὰ τέκνα χρεωστοῦσι νὰ σέβωνται τοὺς γονεῖς των.

Πρὸς τοῦτοῖς ἡ Περικτιόνη διδάσκει εἰς τὸ σύγγραμμά τῆς ἐκεῖνο, ὅτι ἡ κυριωτάτη ἀρετὴ τῶν γυναικῶν εἶνε ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ μετριοφροσύνη, καὶ ὅχι ἡ μεγαλοπρέπεια διὰ τὰ πολυτελῆ κοσμήματα, καὶ λέγει ταῦτα: « ἡ γυνὴ δὲν πρέπει νὰ περιβάλλῃ τὸ σῶμά τῆς μὲ χρυσίον καὶ λίθους πολυτίμους τῶν Ἰνδιῶν ἢ ἄλλης χώρας, οὐδὲ νὰ πλέκῃ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς τῆς μὲ πολυτεχνίαν, οὔτε νὰ ἀλείφῃται μὲ μῦρα τῆς Ἀραβίας, οὔτε νὰ χρίῃ τὸ πρόσωπον διὰ νὰ τὸ κάμῃ λευκὸν ἢ ἐρυθρὸν, οὔτε νὰ βάφῃ τὰς δερμὶς τῆς καὶ τὰς βλεφαρίδας τῆς, καὶ τὴν λευκὴν κόμην τῆς, οὔτε νὰ λούηται συχνά· διότι ὁποία κάμνει ταῦτα ζητεῖ νὰ τὴν βλέπωσι καὶ νὰ τὴν ἀρέσωσιν οἱ ἀνόητοι καὶ κακαῖοι· ἐπειδὴ οἱ εὐγενεῖς καὶ καλῶς ἀνατετραμμένοι εὐχαριστοῦνται νὰ βλέπωσι τὴν καλλονὴν τὴν προερχομένην ἀπὸ τὴν φρόνησιν τῆς γυναικὸς ».

Καὶ ἐνταῦθα δὲ πρέπει νὰ θαυμάσωμεν τὴν σοφὴν Περικτιόνην, ἡ ὁποία ἐνῶ ἦτο εἰδωλολάτριάς δηλ. ἐλάτρευε τοὺς ψευδεῖς θεοὺς τῆς μυθολογίας, ἐφρόνει ὅμως τόσον ὀρθῶς περὶ τοῦ ἀληθινοῦ στολισμοῦ τῆς γυναικὸς· καὶ νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὡς χριστιαναὶ ἡμεῖς τὴν ἱερὰν παραγγελίαν τοῦ Κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Παύλου, ὁ ὁποῖος μᾶς συμβουλεῖ ταῦτα: « Ὁμοίως καὶ αἱ γυναῖκες νὰ ἐνδύσθε μὲ ἐνδυμασίαν σεμνὴν, καὶ νὰ σολίζετε τὸν ἑαυτὸν σας μὲ αἰδῶ καὶ σωφροσύνην, καὶ ὅχι μὲ πλέγματα τῆς κόμης ἢ μὲ χρυσίον ἢ μὲ μαργαρίτας, ἢ μὲ ἐνδύματα πολυτελῆ, ἀλλὰ, ὡς πρέπει εἰς τὰς θεοσεβεῖς γυναῖκας, μὲ ἔργα ἀγαθὰ (1). »

Ταύτην τὴν θείαν παραγγελίαν τοῦ θεοπνεύστου ἡμῶν Ἀποστόλου πρέπει νὰ ἔχωμεν ἐγγραγμένην εἰς τὴν καρδίαν μας, καὶ νὰ φρονῶμεν ὅτι τότε εἰμεθα ἀληθῶς ἐστολισμένοι καὶ ὠραῖαι, ὅταν καταγινώμεθα εἰς ἔργα ἀγαθὰ καὶ μόνα ἀρέσκοντα εἰς τὸν Θεόν, καθὼς ὅταν ἐνδύωμεν γυμνοὺς, φροντίζομεν διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀπόρων ἀσθενῶν καὶ πασχόντων, δίδομεν τροφὴν εἰς τοὺς πεινῶντας πτωχοὺς, καὶ ἐξοδεύομεν διὰ τὴν σύστασιν καὶ τὴν συντήρησιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, τῶν σχολείων δηλ. παντὸς εἶδους. ἐνῶ ὅταν κάμνωμεν κατ' ἄλλοι τρόπον, ὅταν δηλ. συλλογίζομεθα μόνον τί νὰ φάγωμεν, καὶ τί νὰ πῖωμεν, καὶ πῶς τερπνότερον νὰ διασκεδάσωμεν, καὶ διὰ τίνων ἐνδυμάτων νὰ στολίσωμεν τὸ σῶμά μας καθ' ἡμέραν νέων καὶ πολυτελεστέρων, τότε μᾶλλον ἀσχημοὶ καὶ γελοῖοι εἰς τοὺς φρονίμους ἀνθρώπους φαινόμεθα, καὶ τὸ μεγαλείτερον κακὸν ὅτι παροργίζομεν τὸν Θεὸν ἐναντίον ἡμῶν, διότι βλέπει ὅτι δὲν ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον μας.

(1) « Ὁμοίως καὶ τὰς γυναῖκας εἰς καταστολὴν κῆσιμῃ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς· μὴ ἐν πλέγμασιν, ἢ χρυσῶν ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῶν πολυτελεῖ. Ἄλλ' (ὅ) πρέπει γυναῖκιν ἐπαγγελιομέναις θεοτέλειαν) δι' ἔργων ἀγαθῶν. (Παῦλ. πρὸς Τιμ. Α'). »

Ὅμοιως δὲ καὶ ἡ ἄλλη φίλη τῆς Θεανούς ἡ σοφὴ Φίντις ἔγραψε πολλὰ καὶ ὠφέλιμα βιβλία, ἀλλὰ μόνον ἔμεινεν ἐν τεμάχιον ἐξ ἑνὸς συγγράμματος, εἰς τὸ ὅποιον διδάσκει περὶ σωφροσύνης γυναικός· λέγει δὲ ταῦτα: « Ἐν γένει ἡ γυνὴ πρέπει νὰ ᾖ ἀγαθὴ καὶ κοσμίᾳ· χωρὶς δὲ ἀρετῆν δὲν ἔμπορεῖ νὰ γείνη τοιαύτη . . . Ἀρετὴ δὲ γυναικὸς εἶνε μάλιστα ἡ σωφροσύνη. Διότι διὰ μέσου ταύτης τῆς ἀρετῆς θὰ δυναθῆ νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ τιμᾷ τὸν ἴδιον ἄνδρα της. Πολλοὶ νομίζουσιν ὅτι δὲν ἀρμόζει εἰς τὴν γυναῖκα νὰ φιλοσοφῆ (δηλ. νὰ ἀποκτᾷ πολλὰς γνώσεις καὶ ὑψηλὰς), καθὼς δὲν ἀρμόζει, λέγουσι, νὰ ἱππεύῃ καὶ νὰ δημηγορῆ· ἐγὼ ὅμως νομίζω ὅτι τινὰ μὲν ἔργα εἶνε ἴδια τοῦ ἀνδρός, ἄλλα δὲ τῆς γυναικός· ἄλλα δὲ εἶνε κοινὰ καὶ τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναικός· καὶ ἄλλα πάλιν μᾶλλον τοῦ ἀνδρός ἢ τῆς γυναικός, καὶ ἄλλα μᾶλλον τῆς γυναικός ἢ τοῦ ἀνδρός. Καὶ ἴδια μὲν ἔργα τοῦ ἀνδρός εἶναι τὸ νὰ στρατηγῆ, τὸ νὰ διοικῆ τὴν πόλιν, καὶ νὰ δημηγορῆ· ἴδια δὲ τῆς γυναικός τὸ νὰ μένῃ ἐντὸς τῆς οἰκίας, νὰ κάμνῃ τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας, καὶ νὰ περιμένῃ καὶ νὰ περιποιῆται τὸν ἄνδρα (εἴτε πατέρα εἴτε ἀδελφόν, εἴτε υἱόν, εἴτε σύζυγον). Κοινὰ δὲ ἔργα καὶ εἰς τοὺς δύο εἶνε τὸ νὰ ἔχωσιν ἀνδρείαν, δικαιοσύνην καὶ φρόνησιν. Διότι καὶ οἱ δύο πρέπει νὰ ἔχωσι τὰς ἀρετὰς τοῦ σώματος, καθὼς καὶ τὰς ἀρετὰς τῆς ψυχῆς. Καὶ καθὼς καὶ εἰς τοὺς δύο εἶνε ὠφέλιμον νὰ ὑγιαίνωσι κατὰ τὸ σῶμα, ὁμοίως εἶνε ὠφέλιμον νὰ ὑγιαίνωσι καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν. Καὶ ἀρετὰ μὲν τοῦ σώματος εἶνε ὑγεία, δύναμις, εὐαίσθησις καὶ κάλλος· ἀρετὰ δὲ ψυχῆς ἀνδρεία, φρόνησις καὶ σωφροσύνη, ἧτις μάλιστα ἀρμόζει εἰς τὴν γυναῖκα ».

« Διὰ τοῦτο πρέπει, ὅταν ἡ γυνὴ ᾖ σώφρων, νὰ γνωρίζῃ ὅτι εἰς ταῦτα δεικνύεται ἡ σωφροσύνη καὶ πᾶσα ἡ ἀρετὴ της, δηλ. εἰς τὴν τιμιότητα καὶ χρηστοθήθειάν της, εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν της, εἰς τὴν καταφρόνησιν τῶν στολισμῶν τοῦ σώματος, καὶ εἰς τὴν ἀληθῆ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέθειάν της. »

« Περὶ τῶν σωματικῶν στολισμῶν μοὶ φαίνεται ὅτι ἡ γυνὴ πρέπει νὰ ᾖ τοιαύτη: Νὰ ᾖ λευχείμων δηλ. λευκοσνεδυμένη, ἀπλοῖκῃ εἰς τὸ ἔνδυμα, καὶ ὀλιγοδάπανος. Θὰ ᾖ δὲ τοιαύτη, ὅταν δὲν μεταχειρίζεται ἔνδυματα διαφανῆ καὶ διαπαίικτα, μήτε μεταξωτὰ, ἀλλὰ μέτρια καὶ λευκοχρώματα. Διότι τοιοῦτοτρόπως θέλει ἀποφύγει τὸν περίεργον τοῦ σώματος στολισμὸν, καὶ τὴν μαλθακότητα καὶ τὸν καλλωπισμὸν καὶ δὲν θὰ προξενήσῃ εἰς τὰς ἄλλας γυναῖκας μοχθηρὸν φθόνον. Δὲν πρέπει πρὸς τούτοις νὰ στολιζέται μὲ κοσμήματα χρυσᾶ καὶ σμαράγδινα· διότι τοῦτο φανερόναι αὐτὴν πρὸς τὰς πτωχὰς γυναῖκας πολυχρήματον καὶ ὑπερήφανον. Διότι πρέπει εἰς τὴν καλῶς διοικουμένην πόλιν ἢ εὐνομουμένην νὰ ὑπάρχῃ δι' ὅλους τοὺς πολίτας ἰσότης καὶ ἰσονομία. Διὰ τοῦτο πρέπει καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ τοιαῦτα κοσμήματα τεχνίτας ν' ἀποβάλλωσι.

« Πρὸς τούτοις ἡ γυνὴ δὲν πρέπει νὰ χρωματίζῃ τὸ πρόσωπόν της, διὰ νὰ γίνηται φαιδρὸν ἢ λαμπρὸν, μὲ χρῶμα πρόσθετον καὶ ξένον, ἀλλὰ τὸ ἴδιον χρῶμα τοῦ σώματος νὰ ἀπολούῃ μὲ καθαρὸν μόνον ὕδωρ· νὰ στολιζέτῃ δὲ μᾶλλον τὸν ἑαυτὸν της μὲ αἰσχύνην· διότι τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸν σύζυγόν της καὶ τὸν ἑαυτὸν της θὰ ἀποδείξῃ ἐντιμὸν. Πρὸς τούτοις διὰ τὰς τελετὰς τῶν θυσιῶν πρὸς τὸν ἀρχηγὸν Θεὸν, πρέπει νὰ ἐξέρχεται ἡ γυνὴ ἐκ τῆς οἰκίας καὶ νὰ κάμνῃ προσευχὰς ὑπὲρ τῆς πόλεως καὶ τοῦ ἀνδρός της καὶ ὅλου τοῦ οἴκου της. Πρὸς τούτοις μήτε λίαν πρῶτ' πρέπει νὰ ἐξέρχεται ἐκ τῆς οἰκίας της, διὰ νὰ ἴδῃ τι ἢ διὰ νὰ ἀγοράσῃ τι, μήτε ἐσπέρας, ἀλλὰ κατὰ τὴν μεσημβρίαν ὀδηγουμένη ἀπὸ μίαν ἢ δύο σεμνὰς ὑπηρετρίδας· καὶ τὰς θυσίας δὲ πρὸς τοὺς Θεοὺς νὰ κάμνῃ λιτὰς καὶ κατὰ δύναμιν. Ἐν τοσοῦτῳ ἡ οἰκοδέσποινα καὶ ἀρχηγὸς τῆς οἰκίας πρέπει νὰ ᾖ σώφρων καὶ ἀκατηγόρητος. »

Ἀπὸ τὰ συγγράμματα ταῦτα τῶν φίλων ἢ συμμαθητριῶν τῆς σοφῆς Θεανούς καταλαμβάνομεν πόσον καὶ αὐταὶ ᾖσαν ὁμοίως μὲ ἐκείνην σοφαὶ καὶ πεπαιδευμέναι καὶ ἐνάρετοι. Ἐπο-

μένως βλέπομεν ὅτι αἱ γυναῖκες, ὅταν λαμβάνωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν τελείαν παιδείαν, καθὼς ἐγένετο εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ Πυθαγόρα, αποκτῶσι καὶ φρονήματα γενναῖα καὶ πολὺ ὄρθα, καὶ αἰσθήματα πολὺ ἐνάρετα καὶ τίμια, καὶ ἀποφεύγουσι τὰς μωρίας καὶ ματαιοδοξίας, εἰς τὰς ὁποίας συνήθως ὑποπίπτουσι, καὶ διὰ τὰς ὁποίας γίνονται γελοῖαι εἰς τοὺς φρονίμους ἐκ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἀνάξια νὰ ἐκπληρώσωσι τὰ ὑψηλὰ καὶ μεγάλα καθήκοντά των, τὰ ὁποῖα εἶνε νὰ ἀναθρέψωσιν ὀρθῶς τὰ τέκνα των καὶ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος καὶ τῆς θρησκείας.

Ἡ Θεανὼ, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, μείνασα χήρα ἐζηκούθει νὰ διευθύνῃ τὴν σχολὴν τοῦ Πυθαγόρα. Καὶ μέχρι μὲν τίνος χρόνου ἔζησε καὶ πότε ἀπέθανε, δὲν ἀναφέρει ἡ ἱστορία, φυλάττει ὁμως εἰς τὰς σελίδας τῆς τοῦ ὀνόματός της περικυκλωμένου ἀπὸ δόξαν καὶ εὐκλείαν ἀθάνατον.

ΠΟΙΗΜΑΤΙΟΝ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΝ.

Τὴν Θεανὼ καὶ τὰς λοιπὰς σεμνὰς Πυθαγορείους
 Ἄς ἔχωμεν παράδειγμα, ὦ ἀδελφαί, καὶ ἡμεῖς,
 Μακρὰν ἄς ἀποβάλλωμεν καλλωπισμούς ἀθλίους,
 Καὶ εἰς τὴν ὁδὸν ἄς βαίνωμεν τῆς ἀληθοῦς τιμῆς.
 Μαθήτρι' ἐν ᾧ εἴμεθ', ἄς ἡμεῖθ' ὡς ἐκείνη,
 Φιλομαθεῖς, φιλότιμοι, σεμναί, ἐπιμελεῖς.
 Τότε ἡ χάρις τῶν Μουσῶν θὰ μᾶς καταλαμπρύνῃ,
 Καὶ ὁ ἀντηχοῦν στὰ στήθη μας οἱ φθόγγ' οἱ ἐμμελεῖς
 Τῆς ἀρετῆς, καὶ θέλητρα ἡ ὄψις ἡμῶν τότε
 Θὰ ἀποκτήσῃ ἀληθῆ. Καὶ τῆς Σχολῆς ὁπότε
 Ἐξέλθωμεν, τὴν Θεανὼ πάλιν ἄς μιμηθῶμεν,
 Μὴ διὰ κόσμων θέλωμεν ἄλλων νὰ στολισθῶμεν,
 Ἀλλὰ διὰ τῶν ἀρετῶν, ὡς ἔπραττεν ἐκείνη.

Σεμνότης, φιλομάθεια, αἰδώς καὶ σωφροσύνη
 Καὶ εὐσέβεια, τὰ προσφιλῆ νὰ ᾔην, κοσμήματά μας,
 Αὐταὶ νὰ διαλάμπωσιν εἰς τὰ φρονήματά μας.
 Αὐταὶ νὰ ᾔην τῶν ψυχῶν ἡμῶν αἱ βασιλίδες,
 Ἀφοῦ μάλιστα εἴμεθα Χριστιαν' Ἑλληνίδες.

ΤΕΛΕΣΙΑΔΑ.

Ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας ἢ τῆς μεγάλης ὡς εἶπομεν Ἑλλάδος, ὅπου εἶδομεν τὰς τόσας Ἑλληνικὰς ἀποικίας, τὰς ὁποίας οἱ πρόγονοι ἡμῶν Ἑλληνες ἐσύστησαν εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς νήσου Σικελίας, καὶ διέδωκαν ἐνωρὶς εἰς τοὺς λαοὺς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης τὰ ἀγαθὰ τῆς σοφίας των, ὡς γίνεται φανερὸν εἰς τὴν βιογραφίαν τῆς ἐναρέτου καὶ πεπαιδευμένης Πυθαγορείας Θεανοῦς, ἐπιστρέφομεν πάλιν ὑπὸ τὸν γλυκύφωτον οὐρανὸν τῆς ὠραίας ἡμῶν πατρίδος, τῆς κυρίως Ἑλλάδος, διὰ νὰ μελετήσωμεν τὰς βιογραφίας τῶν λοιπῶν ἐναρέτων καὶ πεπαιδευμένων Ἑλληνίδων προγόνων μας, ὅσαι διέπρεψαν καθ' ὅλην τὴν σειρὰν τῶν ἱστορικῶν χρόνων μέχρι τῶν πρώτων αἰῶνων τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Καὶ πρῶτον ἐρχόμεθα εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη ἡ περίφημος ποιήτρια, καὶ ἄμα θαυμαστὴ ἡρώς τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς Ἑλλάδος, ἡ Τελεσίλλα, τὴν ὁποίαν ἐνταῦθα θὰ βιογραφήσωμεν. Πρὶν ὁμως ἀρχίσωμεν τὴν βιογραφίαν ταύτης, καλὸν εἶνε νὰ γνωρίσωμεν πρῶτον τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς Πελοποννήσου, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν Δωριέων, οἵτινες ἐκατοίκουν αὐτὴν μετὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους, ἤτοι μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, καὶ τὴν ἀνατροφὴν, τὴν ὁποίαν ἐδίδον οἱ Δωριεῖς εἰς τὰς θυγατέρας των. Καὶ διὰ τοῦτο αἱ γυναῖκες τῆς φυλῆς ταύτης τῶν Δωριέων διεκρίθησαν μετὰ τῶν

ἄλλων Ἑλληνίδων κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς Ἑλλάδος, ὡς αἱ πλέον θαυμασταὶ διὰ τὴν φιλοπατρίαν των καὶ τὰς ἄλλας οἰκογενειακὰς καὶ πολιτικὰς των ἀρετάς.

Ἀναχωροῦσαι λοιπὸν ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ μέρους τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἦτο ἡ Κρότων, ἡ πατρίς τῆς φιλοσόφου Θεανούς, διὰ τὴν ἔλθωμεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, διευθυνόμεθα πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς μεσημβρίαν, διαπλέομεν τὸ Ἰόνιον λεγόμενον πέλαγος, καὶ φθάνομεν εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἡ ὁποία εἶνε χερσονήσος πρὸς τὰ μεσημβρινὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, συνδεομένη μετ' αὐτῆς διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, καὶ χωριζομένη ἀπ' αὐτῆς πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, καὶ πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ. Καθ' ἑλλην μὲν τὴν δυτικὴν αὐτῆς παραλίαν ἡ Πελοπόννησος βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους, τὸ ὁποῖον σχηματίζει εἰς αὐτὴν δύο κόλπους τὸν Κορινθιακὸν καὶ τὸν Κυπαρισσιακόν, κατὰ δὲ τὴν μεσημβρινὴν βρέχεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἡ ὁποία σχηματίζει δύο ἄλλους κόλπους τὸν Μεσσηνιακὸν καὶ τὸν Λακωνικόν, καὶ καθ' ἑλλην τὴν ἀνατολικὴν βρέχεται ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τὸ ὁποῖον σχηματίζει ὁμοίως εἰς αὐτὴν δύο ἄλλους κόλπους τὸν Ἀργολικὸν μεσημβρινότερον καὶ τὸν Σαρωνικὸν βορειότερον.

Ἐξ ἀρχῆς ἡ Πελοπόννησος, καθὼς καὶ τῶρα, διηρεῖτο εἰς πέντε τμήματα ἢ ἐπαρχίας, αἱ ὁποῖαι εἶνε αὗται: Εἰς τὸ μέσον ἡ Ἀρκαδία, εἰς τὴν ὁποῖαν ὄρη εἶνε: ἡ Κυλλήνη, τὸ Ἐρύμανθον, καὶ τὸ Δύκαιον ποταμοί, ὁ Ἀλφειὸς, ὁ Λάδων, καὶ ὁ Ἐρύμανθος, καὶ ἡ λίμνη Στυμφαλὶς· καὶ πόλεις αἱ σημαντικώτεραι: ἡ Μαντίνεια, ἡ Τέγαια, καὶ ἡ Μεγαλόπολις. Πρὸς μεσημβρίαν τῆς Ἀρκαδίας κεῖται ἡ Λακωνία, εἰς τὴν ὁποῖαν εἶνε τὸ ὄρος Ταυγέτον, τὸ ὁποῖον προχωρεῖ μέχρι τῆς Μεσογείου θαλάσσης, καὶ σχηματίζει τὸ περίφημον ἀκρωτήριο Ταίναρον πρὸς ἀνατολὰς, καὶ ἀντικρὺ τούτου πρὸς δυσμὰς τὸ ἄλλο ἐπίσης ὀνομαστὸν ἀκρωτήριο Μαλέαν ὀνομαζόμενον.

Πόλεις δὲ τῆς Λακωνίας εἶνε ἡ Σπάρτη, ἡ πρωτεύουσα ὅλης τῆς Πελοποννήσου κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς ἐκείνους χρόνους, πλησίον τῆς ὁποίας ῥέει καὶ ὁ περίφημος ποταμὸς τῆς Λακωνίας Εὐρώτας, ἄλλαι πόλεις εἶνε αἱ Ἀμύκλαι κλ. Πρὸς δυσμὰς τῆς Λακωνίας χωριζομένη ἀπ' αὐτῆς διὰ τοῦ ὄρους Ταυγέτου εἶνε ἡ Μεσσηνία, τῆς ὁποίας ὄρος εἶνε ἡ Ἰθώμη καὶ ποταμοὶ ὁ Νέδων καὶ ὁ Πάμισος, καὶ πόλεις ἡ Μεσσήνη, ἡ Ἰθώμη ἥτις ἦτο φρούριον ἐπὶ τοῦ ὀμωνύμου ὄρους, ἡ Μεθώνη καὶ ἡ Πύλος εἰς τὸ δυτικὸν παράλιον ἀντικρὺ ταύτης εἶνε τὸ νησίδιον Σφακτηρία, ἡ ὁποία κατεστάθη εἰς τοὺς νεωτέρους ἡμῶν χρόνους πολὺ περίφημος ὀνομαζομένη Ναβαρίνος, διότι εἰς τὸν λιμένα αὐτῆς ἐκάη ὁ Τουρκικὸς στόλος τὸ 1827 ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, Γάλλων καὶ Ῥώσων.

Πρὸς βορρᾶν τῆς Μεσσηνίας ἐκτείνεται ἡ Ἠλις καὶ ἡ Ἀχαΐα, τῶν ὁποίων ποταμοὶ εἶνε ὁ Πηνειὸς ὁ Ἀλφειὸς καὶ ἡ Νέδα, καὶ ὄρος ἡ Σκόλις· πόλεις δὲ εἰς μὲν τὴν Ἠλίδα ἡ Ἡλις, ἡ Κυλλήνη καὶ ἡ Πίσσα, πλησίον τῆς ὁποίας ἦτο ἡ περίφημος πεδιάς τῆς Ὀλυμπίας, ὅπου ἦτο ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός, καὶ ἐτελοῦντο καὶ οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, ὡς εἴπομεν εἰς τὴν βιογραφίαν τῆς Κορίνθου. Εἰς δὲ τὴν Ἀχαΐαν ἦσαν αἱ Πάτραι, ἡ Δύμη, ἡ Ἐλίνα καὶ ἄλλαι. Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἀχαΐας κεῖται τέλος ἡ Κορινθία καὶ ἡ Ἀργολίς, εἰς τὰς ὁποίας ὄρη εἶνε τὸ Παρθένιον καὶ τὸ Ἀραχναῖον, καὶ ποταμοί, ὁ Ἐλίσσων, ὁ Ἀσωπός, καὶ ὁ Ἰναχος. Πόλεις δὲ, ἡ Σικυῶν καὶ ἡ Φλιοῦς εἰς τὴν Σικυωνίαν, καὶ ἡ περίφημος Κόρινθος εἰς τὴν Κορινθίαν, εἰς δὲ τὴν Ἀργολίδα τὸ ὀνομαστὸν Ἄργος, αἱ Μυκῆναι, ἡ Ναυπλία, ἡ Ἐπίδαυρος, ἡ Τροιζήνη καὶ ἡ Ἐρμιόνη.

Ἀντικρὺ τῆς Ἀργολίδος πρὸς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον κεῖνται αἱ νῆσοι: Τιπάρηνος (Σπέτσαι), καὶ Ἰθῶρα, καὶ αἱ δύο περίφημοι εἰς τοὺς νεωτέρους ἡμῶν χρόνους διὰ τὰ πλοιά των, μετὰ τὰ ὁποῖα ἐβοήθησαν πολὺ, ἢ μᾶλλον τὸ πᾶν κατώρθωσαν

οἱ γενναῖοι κάτοικοί των εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν κατὰ τὸ 1821 μ. Χ.

Οἱ κάτοικοι τῶν περισσοτέρων χωρῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ μάλιστα τῆς Μεσσηνίας, Λακωνίας καὶ Ἀργολίδος ἦσαν Δωριεῖς. Οὗτοι εἶχον ἤθη καὶ ἔθιμα διάφορα ἀπὸ τὰ τῶν Ἰώνων. ἦσαν πολλοὶ ἀπλοὶ κατὰ τὴν διαίταν, καὶ σχεδὸν ἀγροῖκοι, προσέτι ἦσαν ἀνδρείοι, φιλελεύθεροι καὶ φιλοπάτριδες, καὶ περισσότερο ἀγάπων νὰ καταγίνωνται εἰς τὰ ἔργα τοῦ πολέμου, εἰς τὴν θήραν (κυνήγιον) καὶ τὰς ἄλλας πολεμικὰς ἀσκήσεις, παρὰ εἰς τὰ ἰλαρὰ καὶ γλυκὰ ἔργα τῆς εἰρήνης, δηλ. εἰς τὰ γράμματα, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, αἱ ὁποῖαι φωτίζουν τὸν νοῦν καὶ ἐξευγενίζουν τὴν καρδίαν, καὶ κάμνουσι τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων πεπολιτισμένην καὶ εὐχάριστον. Καὶ εἰς τὰς ὁποίας μάλιστα κατεγίνοντο οἱ Ἴωνες, καὶ ἰδίως οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν πόλεων τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ὡς εἶδμεν εἰς τὰς βιογραφίας τῆς Σαπρούς καὶ τῆς Ἡρίνας. Εἶχον ὁμοίως οἱ Δωριεῖς τὸ προτέρημα ὅτι ἔδιδον εἰς τὰς γυναῖκας περισσοτέραν τιμὴν καὶ ἀξίαν, καὶ ἀνέτρεφον τὰς θυγατέρας των μὲ τὴν ἰδίαν ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν, τὴν ὁποίαν ἔδιδον καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς των.

Ἡ ἀνατροφή δὲ μὲ τὴν ὁποίαν ἀνέτρεφον τὰ παιδιά καὶ τὰ ἄρρενα καὶ τὰ θήλας, εἰς τὴν Σπάρτην μάλιστα, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ περιφήμου τῆς Σπάρτης νομοθέτου Λυκούργου, ἦτο πολὺ αὐστηρὰ καὶ σκληρὰ. Πρῶτον, ἅμα ἐγεννᾶτο τὸ παιδίον, τὸ ἐπλυνον μὲ οἶνον, καὶ ὄχι μὲ ὕδωρ· διότι ἐὰν ἦτο ἀδύνατον, ἀμέσως ἀπέθνησκον, ἐὰν δὲ ἦτο εὐρωστον καὶ ὑγιὲς, ἀντεῖχεν εἰς τὴν δριμύτητα τοῦ οἴνου, καὶ τότε τὸ ἐλάμβανον μὲ εὐχαρίστησιν, καὶ τὸ ἀνέτρεφον. Ἐπειτα τὸ ἔθετον γυμνὸν ἐπάνω εἰς τὴν ἀσπίδα, μάλιστα ἐὰν ἦτο ἄρρεν, καὶ περίξ αὐτοῦ ἔθετον πολλὰ ὄπλα, ἐπομένως τὸ περιέφερον εἰς ὅλην τὴν οἰκίαν καὶ ἐφώναζον « ἦ τὰ ν ἦ ἐπὶ τὰ ν, » δηλ. ὅταν μεγαλώσῃ, νὰ γείνης ἀνδρείος, καὶ εἰς τοὺς πολέμους ὑπὲρ

τῆς πατρίδος ἢ νὰ νικᾷς πάντοτε τοὺς ἐχθρούς, καὶ νὰ φέρῃς τὴν ἀσπίδα σου νικητῆς, ἢ ν' ἀποθνήσκῃς γενναίως μαχόμενος, καὶ οἱ συμπολεμισταὶ σου νὰ σὲ φέρωσιν ἐπάνω ταύτης τῆς ἀσπίδος, (1) χωρὶς νὰ τὴν χάσῃς. Πρὸς τούτοις ἅμα ἐγεννᾶτο τὸ παιδίον ἄρρεν ἢ θῆλυ, τὸ ἐλάμβανον καὶ τὸ ἔφερον εἰς τοὺς ἄρχοντας ἢ τοὺς γέροντας λεγομένους τῆς πόλεως, οἱ ὁποῖοι τὸ ἐξήταζον, καὶ ἂν μὲν τὸ εὕρισκον ἀριμελὲς (δηλ. ἔχον τὰ μέλη του σῶα), καὶ εὐρωστον, τὸ ἔδιδον εἰς τοὺς γονεῖς του νὰ τὸ ἀναθρέψωσιν· ἂν δὲ δὲν τὸ εὕρισκον τοιοῦτον, ἀμέσως τὸ ἀπέβαλλον καὶ τὸ ἔρριπτον εἰς ἓν βάρανθρον τοῦ ὄρους Ταυγέτου, ὀνομαζόμενον Ἀποθέτας.

Ὅμοίως ἔλουον τὰ παιδιά εἰς τὸ ψυχρὸν ὕδωρ τοῦ Εὐρώτα ποταμοῦ. Τὰ ἐσυνήθιζον νὰ περιπατῶσι γυμνόποδα, καὶ μὲ τὸ αὐτὸ ἔνδυμα καὶ κατὰ τὸ θέρος καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα· νὰ τρώγωσιν ὀλίγην καὶ λιτὴν τροφήν· νὰ κοιμῶνται εἰς στρώμα πολὺ σκληρὸν καὶ τὴν νύκτα νὰ πηγαίνωσιν, ὅπου ἦτο ἀνάγκη, σκοτεινά, δηλ. χωρὶς νὰ ἔχωσι μετ' αὐτῶν φῶς.

Μέχρις ἐπτὰ ἐτῶν τὰ ἀνέτρεφον εἰς τὴν οἰκίαν οἱ γονεῖς κατὰ τοῦτον τὸν σκληρὸν τρόπον. Ἐπειτα τὰ παρέδιδον εἰς τὴν πολιτείαν, δηλ. εἰς τοὺς ἄρχοντας, οἱ ὁποῖοι τὰ ἀνέτρεφον εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα μὲ ἔτι περισσοτέραν σκληρότητα καὶ μὲ διαφόρους αὐστηρὰς γυμνάσεις. Μία τῶν γυμνάσεων τούτων ἦτο νὰ μαστιγώνωσι τὰ παιδιά γυμνὰ ἅπαξ τοῦ ἔτους· ἐνῶ ἔτρεχον περίξ τοῦ βωμοῦ τῆς Ὀρθίας λεγομένης Ἀρτέμιδος, καὶ ὅσα μὲν ἀπέθνησκον ἐκ τῶν μαστιγώσεων, τὰ ἔθαπτον μετὰ πομπῆς καὶ παρατάξεως, ὅσα δὲ μέχρι τέλους ἀντεῖχον, τὰ ἔστεφάνωναν ὡς νικητὰς καὶ τὰ ἐπευφήμιζον. Ὅμοίως τὰ ἐγύ-

(1) Ἀσπίς ἦτο εἶδος ὄπλου στρογγύλου κατεσκευασμένη ἀπὸ δέρμα καὶ πλάκας μεταλλίνας κεκοσμημένας μὲ διάφορα σχήματα πτηνῶν καὶ ζώων. αὕτη ἦτο προσφυλακτικὸν ὄπλον, ἢ ὡς ἔλεγον ἀμυντικόν, διότι τὴν ἐκράτει ὁ στρατιώτης ἐμπροσθέν του καὶ ἐπροφυλάσσετο ἀπὸ τὰ βέλη τῶν ἐχθρῶν.

50
12
100

10

μναζον νὰ τρέχωσι, νὰ παλαίωσι, νὰ ξίπτωσι τὸ τόξον, τὸν δίσκον καὶ τὸ ἀκόντιον, καὶ νὰ σχηματίζωσι πλαστὰς μάχας, εἰς τὰς ὁποίας ἐγυμνάζοντο νὰ μεταχειρίζωνται πᾶν εἶδος ὄπλου μὲ μεγάλην βίωμην καὶ εὐχέρειαν.

Συνεκρότουσιν δὲ καὶ τρία εἶδη χορῶν κατὰ τὰς τρεῖς ἡλικίας, τῶν γερόντων, τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν νέων, καὶ οἱ μὲν γέροντες χορεύοντες ἔψαλλον :

Ἡμεῖς ἄλλοτε ἤμεθα ἀνδρεῖοι νεανία.

Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ ἀκμάζοντες ἀπεκρίνοντο χορεύοντες :

Ἡμεῖς εἴμεθα τώρα· ἂν θέλῃς, ἔλα δοκίμασέ μας.

Καὶ ὁ χορὸς τῶν παιδῶν τελευταῖον ἔψαλλεν :

Ἡμεῖς δὲ θεὸν νὰ γείνωμεν πολὺ πλέον ἀνδρεῖοι.

Κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον ἀνέτρεφον καὶ τὰς κόρας, δηλ. τὰς ἐγυμνάζον εἰς τὴν σκληραγωγίαν, καὶ εἰς ὅλα τὰ γυμναστικά ἔργα, τὰ ὁποία ἔκαμναν δημοσίως ἐνώπιον τῶν ἀνδρῶν ἡμίγυμνοι, δηλ. ἔτρεχον εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ δρόμου, ἐπάλαιον, ἔριπτον τὸν δίσκον καὶ τὸ τόξον, ἐχόρευον μετὰ τῶν νέων τοὺς συνήθεις πολεμικοὺς χοροὺς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν δύο, ὁ εἰς ἐγένετο μὲ κίνημα τῶν ποδῶν σοβαρὸν καὶ σεμνόν, καὶ ὠνομάζετο ὕρμος, καὶ ὁ ἄλλος μὲ βήματα ταχύτερα καὶ ζωηρότερα καὶ ὠνομάζετο Πυρρίχη. Εἰς τὰ γυμνάσματα ταῦτα τῶν κορῶν παρευρίσκοντο καὶ ἄνδρες νέοι καὶ γέροντες· καὶ μόνον οἱ μὴ νυμφευθέντες ἄνδρες ἐμποδίζοντο νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὸ θέαμα τοῦτο τῶν κορασιακῶν γυμνασμάτων πρὸς τιμωρίαν τῶν καὶ καταφρόνησιν.

Μὲ τοιαύτην λοιπὸν σκληρὰν καὶ αὐστηρὰν ἀνατροφὴν ἀνέτρεφον πρὸ πάντων οἱ Σπαρτιάται, καὶ ἀναλόγως καὶ τῶν ἄλλων τῆς Πελοποννήσου πόλεων οἱ Δωριεῖς, καὶ τὰ Θήλα καὶ τὰ Ἄρρενα τέκνα τῶν· καὶ ὁ σκοπὸς τῶν ἦτο νὰ καταστήσωσι τοὺς μὲν νέους καὶ τοὺς ἄνδρας ἀνδρείους καὶ γενναίους πολίτας καὶ ἀφωσιωμένους εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος τῶν, τὰς δὲ νέας καὶ τὰς γυναῖκας νὰ καταστήσωσιν ἰσχυρὰς καὶ βωμα-

λέας καὶ υγιεῖς, ἱκανὰς νὰ γεννώσι τέκνα εὐρωστα καὶ υγιᾶ, καὶ ἐστολισμένας μὲ τὰς ὠραίας ἀρετὰς τῆς φιλοπατρίας, τῆς ἀληθοῦς φιλοτιμίας, καὶ ὄχι προσηλωμένας μόνον εἰς τὸν ἀνόητον στολισμὸν τοῦ σώματος καὶ εἰς τὴν τρυφήν καὶ εἰς τὴν εὐζωίαν.

Διὰ τοῦτο αἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης ὡς καὶ τοῦ Ἄργους καὶ τῶν ἄλλων Δωρικῶν πόλεων ἦσαν κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς τότε χρόνους τῆς Ἑλλάδος αἱ πλέον ἐνάρετοι καὶ ἀξιοσέβαστοι ὄλων τῶν Ἑλληνίδων, καὶ αἱ μᾶλλον ἀφωσιωμένοι εἰς τὰ συμφέροντα καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος, καὶ ὄχι εἰς πράγματα μάταια καὶ ταπεινά, ὡς αἱ λοιπαὶ γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐλάβαν ὁμοίαν ἀνατροφὴν. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἀποφθέγματα τῶν Σπαρτιατίδων γυναικῶν εἶνε θαυμαστά εἰς τὴν ἱστορίαν· καὶ ἀπὸ ταῦτα διακρίνωμεν πόσον ὑψηλὰ καὶ γενναῖα φρονήματα εἶχον, καὶ πόσον ἐνεκα τῶν ἀρετῶν τῶν συνήργησαν καὶ αὐταὶ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος τῶν.

Διότι πρέπει καλῶς νὰ γνωρίζωμεν ὅτι· διὰ νὰ εὐτυχήσῃ καὶ νὰ δοξασθῇ μία χώρα, εἶνε ἀνάγκη ὄχι μόνον οἱ ἄνδρες τῆς χώρας ἐκεῖνης νὰ ἦνε ἀνδρεῖοι, γενναῖοι, φιλοπατρίδες, εὐσεβεῖς πρὸς τὰ θεῖα, καὶ μεγαλόψυχοι, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες νὰ ἦνε τοιαῦται. Διὰ νὰ γείνωσι δὲ αἱ γυναῖκες τοιαῦται πρέπει ν' ἀνατρέφωσιν ἀνδρικότερον, ὡς αἱ Σπαρτιατίδες καὶ αἱ Ἀργεῖαι καὶ νὰ ἐκπαιδεύωνται ἠθικῶς καὶ διανοητικῶς μὲ ἀνωτέραν καὶ τελειτέραν παιδείαν.

Ἴδου ἀποφθέγματά τινά τῶν Σπαρτιατίδων ἀπὸ τὰ ὁποῖα καταλαμβάνομεν, ὁποῖαν ἀνατροφὴν γενναίαν ἐλάμβανον, καὶ πόσον ὑπὸ τῶν ἀρετῶν τῆς φιλοπατρίας καὶ σωφροσύνης κατεστολιζόντο. Αἱ Σπαρτιάτιδες ἐν γένει ἐκαυχῶντο ὅτι «μὲν αἱ ἐγγένων ἀνδραεῖ» τὸ ὁποῖον ἐσήμαινεν ὅτι μόναι ἐγνωρίζον τοιοῦτοτρόπως ν' ἀνατρέφωσι τὰ τέκνα τῶν, ὥστε νὰ γίνωνται ἐπομένως ἄνδρες γενναῖοι καὶ φιλοπατρίδες, καὶ ἐν γένει ἐνάρετοι. Γυνὴ ἐκ τῆς Ἰωνίας ἐπαρου-

(Χρηστομ. Κορασιακῆ. Τόμ. Β').

σιάσθη εἰς τὴν Σπαρτιάτιδα Ἀργιλεωνίδα τὴν σύζυγον τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Ἀγίδος, καὶ ἐδείκνυεν εἰς αὐτὴν μεθ' ὑπερφημίας τὰ πολυτελῆ ἐνδύματά της, καὶ ἐζήτει νὰ τῆς δείξῃ καὶ ἡ Ἀργιλεωνίς τὰ ἰδικά της, αὐτὴ τῇ εἶπε νὰ περιμείνῃ ὀλίγον ἕως νὰ ἔλθωσι τὰ τέκνα της ἐκ τοῦ Σχολείου. Ἀφοῦ ἤλθον οἱ υἱοὶ της, ἔφερον αὐτοὺς ἐνώπιον τῆς Ἰωνικῆς ἐκείνης ὑπερφημοῦς γυναίκος, καὶ δεικνύουσα τοὺς υἱούς της οἱ ὅποιοι ἦσαν παλὺ εὐτακτοὶ καὶ σεμνοὶ τῇ εἶπεν: « Ἰδοὺ οἱ ἰδικοὶ μου στολισμοί. »

Διὰ τοῦτου τοῦ συνετοῦ λόγου ἐφανερώωνεν ἡ ἀγαθὴ Σπαρτιάτις ὅτι ἡ φρόνιμος γυνὴ πρέπει ν' ἀφιερώνηται εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων της.— Ὁμοίως ἄλλη Σπαρτιάτις δίδουσα τὴν ἀσπίδα εἰς τὸν υἱὸν της διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν ὑπὲρ πατρίδος πόλεμον ἔλεγεν εἰς αὐτὸν « ἦ τὰ ν' ἢ ἐπὶ τὰ ν, » ἢ νὰ φέρῃς αὐτὴν νικητὴς ἀπὸ τὸν πόλεμον, ἢ νὰ σὲ φέρωσιν ἐπ' αὐτῆς φονευμένοι χωρὶς νὰ τὴν χάσῃς. ἦτο δὲ πολὺ αἰσχρὸν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας νὰ φανῶσι πληγωμένοι κατὰ τὸν πόλεμον εἰς τὴν ῥάχην καὶ ὄχι εἰς τὰ ἔμπροσθεν· ἐπειδὴ τοῦτο ἐσήμαινεν ὅτι φεύγοντες ἐπληρώθησαν, καὶ ὄχι ἐν ᾧ ἐμάχοντο ἀνδρείως.— Ἄλλη ὁμοίως Σπαρτιάτις μαθοῦσα ὅτι ὁ υἱὸς της πέθανεν εἰς τὴν μάχην εἶπε χωρὶς ποσῶς νὰ ταραχθῇ: διὰ τοῦτο τὸν ἐγέννησα εἰς τὸν κόσμον.— Ἄλλη ἐπειδὴ ὁ υἱὸς της εἶχε χαλωθῆ εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ἐλυπεῖτο διὰ τοῦτο εἶπεν εἰς αὐτόν: « Ἐχεθὰ ῥῥο, ὦ τέκνον, διότι εἰς ἕκαστον βῆμα σου θὰ ἐνθυμηθῆσαι τὴν ἀρετὴν σου.— Καὶ πολλὰ δὲ ἄλλα ἀναφέρει ἡ Ἱστορία τοιαῦτα θαυμαστά λόγια τῶν Σπαρτιατίδων, τὰ ὅποια φανερόνουςι πόσον ἦσαν ἐνάρετοι καὶ φιλοπάτριδες. Ἄς ἔλθωμεν δὲ τῶρα εἰς τὴν βιογραφίαν τῆς ἡρωικῆς Τελεσίλλης, διὰ τὴν ὁποίαν εἵπομεν ὅλα ταῦτα.

Ἡ Τελεσίλλα ἦτο Ἀργεῖα δηλ. ἐγεννήθη εἰς τὸ Ἄργος ὀνομαστὴν καὶ ἐπίσημον πόλιν τῆς Ἀργολίδος, ὡς εἶδομεν,

κατὰ τὸ τέλος τῆς 6ης ἑκατονταετηρίδος π. Χ. δηλ. περὶ τὰ 525, ὅτε ἡ δύναμις τοῦ Ἄργους ἤρχισε νὰ παρακμάζῃ, καὶ ἡ Σπάρτη νὰ λαμβάνῃ ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου τὰ πρωτεῖα. Κατήγετο δὲ ἡ Τελεσίλλα ἀπὸ περιφανῆ οἰκογένειαν τοῦ Ἄργους. Ἀνετράφη μὲ τὴν ἀνατροφὴν τὴν σπουδαίαν καὶ ἀρρενωπὴν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀνετρέφοντο, ὡς εἵπομεν, αἱ γυναῖκες τῶν Δωριέων, διὰ νὰ γίνωνται γενναῖαι κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ ῥωμαλέαι κατὰ τὸ σῶμα, καὶ ἐπομένως νὰ γεννῶσι καὶ τέκνα εἰς τὴν πατρίδα εὐρωστα καὶ ἀνδρεία, καὶ ἀληθῶς ἀφωσιωμένα εἰς τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς πατρίδος. Τοιαύτην λοιπὸν ἀνατροφὴν εἶχε λάβει καὶ ἡ Τελεσίλλα, διὰ τοῦτο ἀποκατέστη γυνὴ τόσο ἀξιόλογος καὶ θαυμαστὴ διὰ τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς της.

Καὶ δὲν εἶχε μὲν ἐξ ἀρχῆς παιδείαν μεγάλην καὶ ὑψηλὴν, ὡς ἡ Σαπφώ, καὶ ἡ Ἥρινα, καὶ ἡ Κόριννα, καὶ ἡ Θεανώ, τὰς ὁποίας ἐβιογραφήσαμεν. Διότι οἱ Δωριεῖς ἔδιδον εἰς τὰ τέκνα των καὶ τὰ ἄρρενα καὶ τὰ θήλεα, μόνον ἀνατροφὴν ἐπιμελημένην καὶ ἐνάρετον, καὶ ἐφρόντιζον πολὺ νὰ τὰ γυμνάζωσιν ἀπὸ μικροτάτης ἡλικίας εἰς τὴν εὐσέβειαν, εἰς τὴν σωφροσύνην, εἰς τὴν δικαιοσύνην, εἰς τὴν λιτότητα, καὶ εἰς τὴν θερμὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος, πρὸς τοῦτοις τὰ ἐγύμναζον πολὺ κατὰ τὸ σῶμα, διὰ νὰ γίνωνται σωματικῶς ῥωμαλέα, καὶ δυνατὰ, γράμματα ὅμως τὰ ἐδίδασκον ὀλίγα, δηλ. μόνον ἀνάγνωσιν, γραφὴν, ἀριθμητικὴν, καὶ ἐκ τῶν ποιημάτων τὰ ἐδίδασκον μόνον τὰ ἠρωϊκά, καὶ ὅσα ἐξάπτωσι τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὰς ἄλλας πολεμικὰς ἀρετάς. Καὶ ἡ Τελεσίλλα λοιπὸν διὰ τοῦτο ἦτο μὲν ἐστολισμένη μὲ ὅλα τὰ γενναῖα καὶ εὐγενῆ αἰσθημάτων, τὰ ὅποια καὶ τὴν ἀνέδειξαν θαυμαστὴν ἠρωίδα, δὲν ἦτο ὅμως καὶ πεπαιδευμένη ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐστεφανωμένη μὲ τὰ ἀγλαὰ ἄνθη τῶν Μουσῶν ἀπὸ τὸν καλλιανθῆ Ἑλικῶνα.

Ἀποκατεστάθη ὅμως ἐπισημοτάτη ποιήτρια ἐκ τοῦ ἐξῆς

περιστατικού : Συνέβη εἰς αὐτὴν νὰ πάσχη ἀδυναμίαν σωματικὴν, εἴτε διότι εἶχε κρᾶσιν τοῦ σώματος νοσηματικὴν, εἴτε διότι εἶχε προσβληθῆ ἀπὸ ἀσθένειαν, καὶ ἐκ τούτου κατήντησε νὰ περιπέσῃ εἰς μελαγχολίαν μὴ δυναμένη διὰ διαφόρων ἰατρικῶν μέσων ν' ἀνακτήσῃ τὴν υγείαν της καὶ τὴν σωματικὴν τῆς εὐρωστίαν καὶ στερεότητα. Τότε ἀπελπισθεῖσα ἐκ τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης τῶν ἀνθρώπων, κατέφυγεν ὡς εὐσεβὴς εἰς τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν. Ἐπεμψε λοιπὸν εἰς τὸ περίφημον, ὡς εἶδομεν εἰς τὰς βιογραφίας τοῦ ἁ. τόμου, μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ ἠρώτησε περὶ τῆς υγείας της, διὰ ποίου τρόπου ἠδύνατο νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ, καὶ νὰ θεραπευθῆ ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὴν καχεξίαν τὴν ὁποίαν ὑπέφερον.

Αὕτη ἡ πράξις τῆς Τελεσίλλης ἦτο πολὺ συνετὴ, καὶ δεικνύει πόσον ἦτο ἐκείνη θεοσεβὴς, καὶ ἀξία νὰ τὴν μιμώμεθα ὡς πρὸς τὴν εὐσεβείαν καὶ τὴν φρόνησιν. Διότι βεβαίως ὅταν πάσχωμεν, ὡς λογικοὶ μὲν ἄνθρωποι χρεωστοῦμεν νὰ μεταχειριζώμεθα ὅλα τὰ μέσα τῆς ἰατρικῆς, τὰ ὁποῖα ὁ Πάνσοφος Θεὸς ἐχορήγησεν εἰς τὴν φύσιν, ὥστε δι' αὐτῶν ὁ νοῦς, μὲ τὸν ὁποῖον μᾶς ἐστόλισε, νὰ εὐρίσκῃ τὰ θεραπευτικὰ τῶν ἀσθενειῶν τοῦ σώματος φάρμακα· ἀφοῦ ὅμως τελειώσωμεν ὅλα ταῦτα, ἐπικαλούμενοι πάντοτε τὸν Θεὸν νὰ μᾶς φωτίξῃ καὶ νὰ μᾶς ὁδηγῆ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν συμφερόντων· τότε αἰσθανόμεθα τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν, καὶ πρέπει νὰ ἀποτεινώμεθα εἰς τὴν Σοφίαν καὶ τὴν Παντοδυναμίαν τοῦ Ἰψίστου, καὶ νὰ παρακαλώμεν νὰ εὐδοκήσῃ ἢ φιλανθρωπίσῃ καὶ χάρις Του νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ ἀθεράπευτον πάθος, τὸ ὁποῖον πάσχει τὸ ὑλικὸν καὶ θνητὸν σῶμά μας.

Τοῦτο λοιπὸν καὶ ἡ Τελεσίλλα ἔπραξε κατὰ τὴν μυθολογικὴν θρησκείαν, τὴν ὁποίαν ἐπρέσβευε. Τὸ δὲ μαντεῖον ἢ ἡ Πυθία ἢ ἡ ἱέρεια τοῦ Ἀπόλλωνος τῇ ἀπεκρίθη, ὅτι τὸ μόνον μέσον τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ μεταχειρισθῆ διὰ νὰ βελτιώσῃ τὴν ἀσθενικὴν καὶ καχεκτικὴν κατάστασιν τοῦ σώματός της εἶνε ν' ἀφιε-

ρωθῆ εἰς τὴν λατρείαν τῶν Μουσῶν, δηλ. νὰ ἐντρυφαλιθῆ εἰς τὴν μουσικὴν, εἰς τὴν ποίησιν, εἰς τὰ γράμματα ἐν γένει. Ἡ Τελεσίλλα ὡς εὐσεβὴς καὶ πιστὴ εἰς τὰς διαταγὰς τῶν θεῶν, ὑπῆκουσεν εὐθὺς εἰς τὴν ἀπόκρισιν τοῦ μαντείου, καὶ μὲ ὄλην τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν της ἐπέδωκε εἰς τὴν τερψικάρδιον καλλιέργειαν τοῦ Ἑλικῶνος, ἥτοι, ἤρχισεν εὐθὺς μὲ ἄκραν ἐπιμέλειαν καὶ φιλομάθειαν τὴν σπουδὴν τῶν γραμμάτων, καὶ μάλιστα ἐνησχολήθη εἰς τὴν μουσικὴν καὶ εἰς τὴν ποίησιν. Ἐντὸς ὀλίγου δὲ ὄχι μόνον ἠλευθερώθη ἐντελῶς ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν καὶ καχεξίαν τοῦ σώματος, τὴν ὁποίαν ὑπέφερον, ἀλλὰ καὶ κατεστάθη περίφημος διὰ τὴν παιδείαν καὶ ἀρετὴν, καὶ θαυμαστὴ διὰ τὴν λυρικὴν μάλιστα ποίησιν.

Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ τούτου τῆς Τελεσίλλης μανθάνομεν ὅτι, ὅταν ἀφίνωμεν τὸ πνεῦμα μας εἰς ἀργίαν, ἥτοι, δὲν τὸ ἐνασχολῶμεν εἰς τὴν μελέτην καλῶν καὶ ὠφελίμων βιβλίων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁ νοῦς μας ἀποκτᾷ πολλὰς γνώσεις ἀληθεῖς καὶ χρήσιμους εἰς τὸν βίον ἡμῶν, καὶ δὲν γυμνάζομεν εἰς ἐργασίας ἀγαθὰς καὶ ἐναετοὺς, τότε καὶ τὸ σῶμα ἡμῶν βλάπτεται καὶ ζημιώνεται, διότι περιπίπτει εἰς μελαγχολίαν, καὶ εἰς νευρικὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀρρώστιαν. Ἐν ᾧ εἰς ἐναντίας, ὅταν καλλιερῶ ἐν τῷ πνεύμα ἡμῶν φρονίμως καὶ ἐποφελῶς, καὶ εἰς μὲν τὸν νοῦν μας διαχύνωμεν τὸ φῶς τὸ προερχόμενον διὰ τῶν γραμμάτων ἐκ τῶν διαφόρων ἀληθειῶν καὶ ὀρθῶν γνώσεων, τὴν δὲ καρδίαν στολιζόμεν διὰ τῶν ἀμαράντων ἀνθῶν, τῶν φουρένων εἰς τὸν ἀειθελῆ λειμῶνα τῶν Μουσῶν, ἥτοι διὰ τῶν ὠραίων καὶ ἐρασιμῶν ἀρετῶν, τότε καὶ τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἐνδυναμύεται καὶ ζωογονεῖται ἀπὸ τὸ γλυκύτατον φῶς τῆς παιδείας, καὶ ἀποκτᾷ ἀληθινὴ ζωὴν καὶ ὑδαίμονίαν, καὶ τὸ σῶμα ἐνταυτῷ ἔχει εὐεξίαν καὶ δύναμιν, καὶ γίνεται ὁλονὲν ἱκανὸν εἰς τὸ νὰ ἐνεργῆ, καὶ νὰ ζῆ μὲ εὐδαιμονίαν καὶ εὐθυμίαν πάντοτε.

Τοῦτο λοιπὸν συνέβη καὶ εἰς τὴν συνετὴν καὶ φρόνιμον Τελε-

σιλαν· ἅμα αὕτη ἀφιερῶθη εἰς τὴν λατρείαν τῶν Μουσῶν, ἧτοι ἤρχισε νὰ καταγίνηται εἰς τὰ γράμματα καὶ μάλιστα εἰς τὴν ποίησιν, εὐθὺς ἀποκατεστάθη ὑγιεστάτη κατὰ τὸ σῶμα καὶ πολὺ εὐρωστος, διότι ὁ μὲν νοῦς της ἐφωτίσθη ἀπὸ τὸ φῶς τῶσων ὀρθῶν καὶ ἀληθῶν γνώσεων, αἱ ὁποῖαι εἶνε ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος ἡμῶν· ἡ δὲ καρδιά της ἐστολίσθη ἀπὸ τὰς περικαλλεῖς ἀρετάς, αἱ ὁποῖαι ἀντανακλῶνται καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος, καὶ τὸ κάμνουν νὰ ἔχη χάριν καὶ εὐμορφίαν ἀνεκδιήγητον. Ἀφοῦ δὲ ἔγεινε τοιαύτη ἡ Τελέσιλλα ἀνεδείχθη θαυμαστὴ ὄχι μόνον διὰ λόγων, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων, ὄχι μόνον εἰς τὴν ποίησιν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλην τὴν διαγωγὴν της· διότι ἔπραττε πράξεις, εἰς τὰς ὁποίας ἔλαμπον αἱ ὠραῖαι ἀρεταὶ τῆς φιλοπατρίας, τῆς φιλελευθερίας, τῆς μεγαλοψυχίας, τῆς δικαιοσύνης, τῆς γενναιότητος, τῆς ἀνδρείας, τῆς εὐσεβείας, αἱ ὁποῖαι στολίζουσι τὴν καρδίαν μας, ὅταν ἀποκτησῶμεν παιδείαν ἀληθινὴν καὶ βεβαίαν.

Τοιοτρόπως ἡ Τελέσιλλα γενομένη ποιήτρια περίφημος καὶ ὀνομαστὴ, ἔγραψε πολλὰ ἀξιόλογα ποιήματα, τὰ ὁποῖα ἔψαλλεν εἰς τοὺς χοροὺς τῶν συνομηλικῶν της παρθένων, συνοδουμένη συγχρόνως καὶ ὑπὸ τῆς λύρας της. Καὶ ἐνέπνεεν εἰς τὰς καρδίας τῶν συμπατριωτῶν της θερμὴν καὶ ἐνθουσιώδη πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀγάπην, καὶ ἐν γένει διήγειρεν εἰς αὐτὰς τὸν εὐγενῆ καὶ γενναῖον ζῆλον πρὸς πάντα τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἔργα, καὶ ἐγέμιζε τὸν νοῦν των ἀπὸ προνήματα μεγάλα, καὶ ἀληθῶς ὑψηλὰ καὶ θεοσεβῆ.

Δυστυχῶς ὁμως τὰ ὠραῖα ἐκεῖνα καὶ τόσο διδασκτικὰ ποιήματά της ἀπωλέσθησαν (ἐχάθησαν), ὡς καὶ τῶν προηγουμένων ἐξόχων ποιητριῶν, καὶ μόνον ἐσώθησαν σίχτοι ἐκ ποιήματος, διὰ τοῦ ὁποίου φαίνεται ἐδίδασκεν εἰς τὰς κόρας πόσῃ σωφροσύνην καὶ κοσμιότητα πρέπει νὰ ἔχωτιν ἀπέναντι τῶν ἀνδρῶν. Διότι εἰς τοὺς στίχους τούτους λέγει· «ὦ κόραι, καὶ ἡ Ἄρτεμις φεύγουσα τὸν Ἄλφειον ἔδειξε τοιαύτην ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην

ἐναντίον τῶν πονηρῶν κατ' αὐτῆς σχεδίων του.» Ἐπειδὴ κατὰ τὴν μυθολογίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἡ Ἄρτεμις ἦτο θεὰ τῆς σωφροσύνης καὶ ἀρετῆς τῶν γυναικῶν καὶ μετὰ τῶν συντρόφων της παρθένων, νυμφῶν ὀνομαζομένων, ἐζῆ ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη, μάλιστα εἰς τὸ Ταύγετον τῆς Λακωνίας καὶ εἰς τὸν Ἐρύμανθον τῆς Ἀρκαδίας, καὶ κατεγίνετο εἰς τὸ κυνήγιον. Ὁ δὲ Ἄλφειός θεὸς καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν μυθολογίαν, υἱὸς τοῦ Ὁκεανοῦ καὶ τῆς νύμφης Τηθύος, κατεδίωκεν αὐτὴν διὰ νὰ τὴν προσβάλλῃ, ἐπειδὴ τὴν ἐφθόνει διὰ τὴν τόσῃ ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην της. Ἐνῷ λοιπὸν ἡ Ἄρτεμις μετὰ τῶν νυμφῶν της ἔκαμνε παννυχίδα, ἧτοι ὀλοφυκτιᾷ διὰ μίαν ἑορτὴν, αὐτὸς ἐτόλμησε τὴν νύκτα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο διὰ νὰ ὑβρίσῃ τὴν Ἄρτεμιν καὶ τὰς νύμφας της. Ἡ Ἄρτεμις ὅμως εἶχε προβλέψει ὅτι αὐτὸς τὴν ἐπεδουλεύετο, καὶ διὰ νὰ μὴ τὴν γνωρίσῃ, ἤλειψε τὸ πρόσωπόν της καὶ τὸ τῶν νυμφῶν της, καὶ οὕτω δῖεφυγε τὸν κακόβουλον ἐκεῖνον.

Ἐπομένως ἡ Τελέσιλλα ἔδειξεν εἰς τὸ ἐξῆς περιστατικὸν τῆς πατρίδος της ὅτι ἐκ τῆς λατρείας τῶν Μουσῶν δὲν ἔγεινε μόνον ἐξοχος ποιήτρια, ἀλλὰ καὶ ἐξοχος ἡρώς, δηλ. διὰ τῆς ψυχικῆς της ἀνδρείας καὶ γενναιότητος καὶ σωματικῆς βώμης ἠδυνήθη νὰ σώσῃ τὴν πατρίδα ἀπὸ μέγιστον κίνδυνον. Ἴδού τὸ περιστατικόν· Οἱ Σπαρτιᾶται εἶχον κινήσει πόλεμον κατὰ τῶν Ἀργείων, καὶ ὁ Κλεομένης μετὰ τοῦ Δημαράτου τοῦ ἐτέρου βασιλέως τῆς Σπάρτης ὤρμησε κατὰ τοῦ Ἀργου, τὸ ὅποιον πρὸς ὑπεράσπισίν του εἶχε μόνον τοὺς ἰδίους του στρατιώτας. Ὁ Κλεομένης λοιπὸν ἀφοῦ ἐνίκησεν εἰς πολλὰς μάχας τοὺς Ἀργεῖους, καὶ ἐφόρευε πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, ἤρχετο ὡς νικητὴς φοβερός καὶ ὑπερήφανος εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἀργου, ἐντὸς τῆς ὁποίας δὲν ὑπῆρχον πλέον στρατιῶται· διότι ὁ στρατὸς ὅλος ἦτο ἐξω τῆς πόλεως καὶ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ εἶχεν ἀπολεσθῆ εἰς τὰς μάχας. Μόνον γυναῖκες, παῖδιά καὶ γέροντες ἔμειναν φύλακες τῆς δυστυχοῦς πόλεως. Ὅστε ἡ ἄλωσις αὐτῆς ὑπὸ τῶν φοβε-

ρῶν Σπαρτιατῶν ἦτο βεβαιότητα, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐμελλον νὰ ἀκολουθήσωσιν ὅλα τὰ δεινὰ, ὅσα συνέβαινον, ὅταν μία πόλις ἐκυριεύετο ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, δηλ. κατεστρέφετο ἢ ἐλευθερία τῆς πολιτείας, οἱ πολῖται ἐγίνοντο δούλοι, ὑπέφερον πολλὰς ἀτιμίας καὶ ὕβρεις, καὶ ἔχανον πάντα τὰ ὑπάρχοντά των, τὰ ὅποια ἐλάμβαναν ὡς λάφυρα οἱ νικηταί.

Εἰς τὸν φοβερὸν τοῦτον κίνδυνον τοῦ Ἄργους αἱ γυναῖκες αὐτοῦ, μάλιστα αἱ νεώτεραι ἐκυριεύθησαν ἀπὸ ὀρμῆν καὶ ἀνδρείαν ἐνθουσιώδη διὰ νὰ ἀποκρούσωσι τοὺς ἐχθρούς, καὶ νὰ σώσωσι τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα των. Ἀρχηγὸς τῶν γενναίων ἐκείνων νέων γυναικῶν καὶ παρθένων ἦτο ἡ μουσόπνευστος Τελέσιλλα, ἡ ὁποία κυριευομένη ἀπὸ ἠρωϊκὴν φιλοπατριάν ὠδήγησεν αὐτὰς εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὠραιότατον ἐκείνον ἀγῶνα. Αὐτὴ συνήθροισεν ὅσα ὄπλα ἔμειναν εἰς τὰς οἰκίας καὶ εἰς τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν, δι' αὐτῶν ἐξωπλίσθη ἡ ἰδία, ἐξώπλισε καὶ τὰς νεώτερας καὶ πλέον ῥωμαλέας τῶν γυναικῶν καὶ τὰς κατέταξεν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῶν τειχῶν. Ὁ Κλεομένης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐθαύμαζαν βλέποντες τὸ παράδοξον ἐκεῖνο ἐκ γυναικῶν στρατεύμα τριγύρω τῶν τειχῶν τοῦ Ἄργους. Καὶ ἄλλοι μὲν λέγουσιν ὅτι οἱ ὑπερήφανοι Σπαρτιαῖται ἅμα εἶδον τοῦτο, ἐπέστρεψαν εὐθύς εἰς τὰ ὀπίσω, διότι δὲν ἔκριναν ἀρμόζον νὰ πολεμῶσι μὲ γυναῖκας, τὰς ὁποίας δὲν ἦτο εἰς αὐτοὺς ἐνδοξον νὰ νικήσωσι, καὶ νὰ νικηθῶσιν ὑπ' αὐτῶν μέγα ὄνειδος. Ἄλλοι ὅμως λέγουσιν ὅτι ἡ Τελέσιλλα καὶ αἱ μετ' αὐτῆς γενναῖαι στρατιώτιδες ἀπέκρουσαν τὸν Κλεομένην μετὰ τῶν στρατιωτῶν του, καὶ τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν φρονεύσασαι καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν.

Ὁ δὲ ἕτερος βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν ὁ Δημάρατος εὗρεν εὐκαιρίαν, ἐν ᾗ ἐπολέμει ἡ Τελέσιλλα τὸν Κλεομένην, καὶ εἰσηλθεν εἰς τὴν πόλιν κυριεύσας τὸ κυριώτερον αὐτῆς μέρος τὸ λεγόμενον Παμφυλιακόν. Καὶ τοῦτον ὅμως εὐθύς ἡ Τελέσιλλα ἐξέβαλε κακῶς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ οὕτως ἐνδόξως καὶ νικη-

φόρως ἔσωσε τὴν πατρίδα τῆς ἀπὸ τὸν φοβερὸν ἐκείνον κίνδυνον, τὸν ὁποῖον, ὡς ἔλεγον, ἡ Πυθία εἶχε προείπει, δώσασα εἰς τοὺς Ἄργεῖους τὸν ἐπόμενον χρησμόν, ὅστις καὶ ἐξεπληρώθη ὑπὸ τῶν Ἄργείων γυναικῶν.

Ὅταν γυνὴ τὸν ἄνδρα τῆς χώρας τῆς ἐξώση (1)
νικήσασα, καὶ δόξαν εἰς τοὺς Ἄργεῖους δώσῃ,
Πολλὰ Ἄργεῖαι τότε θὰ καταξοχισθῶσι.

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἀφοῦ ἡ πατρίς ἐσώθη, οἱ γέροντες Ἄργεῖοι τὰς μὲν γυναῖκας, ὅσαι ἔπεσαν ἠρωϊκῶς εἰς τὴν μάχην, ἔθαψαν μὲ τιμὰς δημοσίας, καὶ ὡς ἤρμοζεν εἰς τὴν ἀρετὴν των, εἰς δὲ τὰς σωθείσας ἔδωκαν ὡς ἐνθύμησιν αἰώνιον τῆς ἀνδρείας καὶ φιλοπατρίας των νὰ τελῶσιν ἐορτὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔψαλλον τὸν ἐνυάλιον ὕμνον, ἥτοι τὸν πολεμικόν, καὶ αἱ μὲν γυναῖκες ἐνεδύοντο ἀνδρικά φερέματα, οἱ δὲ ἄνδρες γυναικεῖα

Ἰδιαιτέραν ὅμως τιμὴν ἀπέδωκαν οἱ Ἄργεῖοι εἰς τὴν ἠρωῖδα Τελέσιλλαν ἡ ὁποία ἦτο ἡ πρώτη αἰτία τῆς σωτηρίας των. Ἐστῆσαν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀφροδίτης μεγαλοπρεπὲς αὐτῆς ἄγαλμα, εἰς τὸ ὁποῖον τὴν παρίστανον γυναῖκα ὠραιότατην, ἔχουσαν πλησίον τῆς ἐβριμένα τὰ βιβλία, δηλ. τὰ σημεῖα ταῦτα τῆς λατρείας τῶν Μουσῶν, καὶ κρατοῦσαν εἰς τὰς χεῖρας τῆς περικεφαλαίαν πολεμικὴν, τὴν ὁποίαν ὕψονεν ἐπάνω διὰ νὰ τὴν θέσῃ εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον οἱ Ἄργεῖοι ἔστησαν εἰς τιμὴν τῆς ἐνδόξου Τελεσίλλης ὁμοιάζει τὴν ὠραίαν εἰκόνα, εἰς τὴν ὁποίαν νέος ποιητῆς τῆς Ἑλλάδος ὁ μακαρίτης Σουτῆζος ἐζωγράφησε τὴν ὠραίαν ἠρωῖδα τῆς νέας μας Ἑλλάδος, τὴν περίφημον Ὑδραῖαν Βουβουλίαν, μὲ τὴν ὁποίαν πολὺ ὁμοιάζει ἡ Ἄργεῖα Τελέσιλλα. Ἴδου οἱ ὠραῖοι διὰ τὴν Βουβουλίαν στίχοι :

ἦτο ὠραία
Εἶχε τὰ βήματα στιβαρά.

(1) Ἐκδιώξῃ, ἐκβάλη.

Καὶ ὡς ἡ Ἄρτεμις κολοσαία
Ἐπεριπάτει καὶ φοβερά.
Μεγάλα εἶχεν ὄμματα Ἦρας
Καὶ βλέμμα σπείρον γοργούς σπινθηράς.
Τὸ χρυσοκέντητον ἐνδυμά της
Ζώνη συνέσφιγγεν ἀργυρά.
Καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὰ πλευρά της
Σπάθη ἐκρέματο ἠχηρά.

Τοιαύτῃ τῷ ὄντι παριστάνετο καὶ ἡ ἡρώϊς Τελέσιλλα, εἰς τὸ ὡραῖον ἄγαλμα, τὸ ὁποῖον οἱ συμπολιταὶ της ἔστησαν πρὸς τιμὴν της αἰώνιον. Καὶ ἡμεῖς δὲ αἱ ἀπόγονοι αὐτῆς Ἑλληνίδες, θαυμάζουσαι τὰς ἀρετὰς της ἅς ψάλλωμεν πρὸς αὐτὴν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τὸ ἐπόμενον ποιημάτων :

ΠΟΙΗΜΑΤΙΟΝ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΝ.

Πηγὴ ἀγάπης, φιλοστοργίας,
Εἰρήνης θείας καὶ ἁρμονίας
Εἶν' ἡ καρδιά τῆς γυναικός·
Διὸ τὰς Μούσας ὅταν λατρεύσῃ,
καὶ μὲ τὸ θεῖόν των νάμ' ἀρδεύσῃ
τὰ μύχιά της, μαγευτικὸς
γίνεται κῆπος Ἑλικωνίων
ἀνθῶν ὡραίων, καὶ ἑναρμονίων
Χαρίτων Ὁρόνος βασιλικός.

Ἄλλ' ὅταν κίνδυνος ἀπειλήσῃ
Πατρίδα φίλην, καὶ ἔχθρος τολμήσῃ
τέκνα καὶ σύζυγον προσφιλῆ
νὰ θανατώσῃ, τότε ἀνδρείαν

καὶ ἡρωϊκότητα ἐξαισίαν
Παρθένος κόρη, μήτηρ, γυνή,
Ἐμπνέει ὄλη, καὶ ἐνθουσιώδης
ὄρμα, καὶ ὡς λέαινα μανιώδης
Εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν φοβερόν·
Ἐχθρούς πατρίδος κατατροπώνει,
Σύζυγον, τέκνα ἐλευθερόνει,
Θῦμα προσφέρουσα ἱερόν

Τ' ἄθρόν της σώμα· Τοιαύτη νέα
Ἐστολισμένη μ' ἄνθη ὡραία
τοῦ Ἑλικῶνος, καὶ ἡ θαυμαστή
ἦτο Τελέσιλλ' Ἑλληνίς κόρη,
στὸ μέτωπόν της στέμμα ἐφόρει.
Εἰς τὸ ὁποῖον πασ' ἀρετῆ
Ἦκτινοβόλει φιλοπατρίαν
Εἶχε πυρώδη εἰς τὴν καρδίαν.
Καὶ ἐδείχθη ἐξοχος ἡρώϊς.

Ἄδελφαί, ταύτην ἅς μιμηθῶμεν
Μὲ Μουσῶν ἄνθη ἅς κοσμηθῶμεν,
Καὶ ὑπὲρ πατρίδος ἅς μὴ φεισθῶμεν
νὰ στερηθῶμεν καὶ τῆς ζωῆς !

Πρὸς τούτοις πρέπει νὰ γνωρίζομεν ὅτι ἡ ἡρωϊκὴ αὕτη ποιήτρια Τελέσιλλα, ὡς καὶ αἱ τρεῖς προηγουμένως βιογραφηθεῖσαι μεγάλαι Ἑλληνίδες ποιήτριαι Σαπφῶ, Ἥρινα καὶ Κόριννα εἰσὶν αἱ ἐπισημότεραι τῶν 9 Ἑλληνίδων ποιητριῶν, αἵτινες διέτρεψαν κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς τότε χρόνους, καὶ περὶ τῶν ὁποίων εἶνε γεγραμμένος τὸ ἐξῆς ὡραῖον ἐπίγραμμα, ἐκ τοῦ ὁποῖου φαίνεται, ὅτι οἱ Ἕλληνες θαυμάζοντες αὐτάς, τὰς ὠνόμαζον ἐννέα ἐπιγεῖους Μούσας.

Ἰδοὺ τὸ ἐπίγραμμα :

Τὰς θεογλώσσους (1) ἔθρεψεν ὁ Ἑλικῶν γυναῖκας
 Μὲ ὕμνους εἰς τὰ εὐσκίον τῆς Πιερίδος ὄρος.
 Τὴν Πράξιλλαν καὶ τὴν Μοιρῶν καὶ τὴν κλεινὴν Ἀνύτην
 Καὶ τὴν Σαπφῶν τὸν στολισμὸν τῶν γυναικῶν ἐκείνην,
 Ἡρινναν, καὶ Τελέσιλλαν τὴν τόσον δοξασμένην.
 Καὶ σέ, ἦτις, ὦ Κόριννα, ἔμελψες τὴν ἀσπίδα
 Τῆς Ἀθηναῖς, τὴν εὐφρονον Μύρτιν καὶ τὴν Νοσσίδα·
 Πάσας ἐργάτιδας ὠδῶν καὶ ἔργων ἀθανάτων.
 Ἐννέα μὲν ὁ οὐρανὸς ἐγέννησε τὰς Μούσας.
 Ἐννέα κ' ἡ γῆ ἔτεκεν αὐτὰς γυναῖκας οὔσας.

ΜΙΚΚΑ ΚΑΙ ΜΕΓΙΣΤΩ.

Εἶς τὴν ἀνωτέρω βιογραφίαν τῆς ἡρώιδος Τελεσίλλης εἶδομεν τὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας διηρεῖτο ἡ Χερσόνησος τῆς Πελοποννήσου. Ἐνταῦθα βιογραφοῦσαι τὰς δύο ταύτας ἐναρέτους καὶ μεγαλόφρονας Ἑλληνίδας τὴν Μίκκαν καὶ τὴν Μεγιστῶν δὲν ἀναχωροῦμεν ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ μεταβαίνομεν ἀπὸ τῆς Ἀργολίδος, τῆς πατρίδος τῆς Τελεσίλλης, εἰς τὴν Ἠλείαν χώραν, ὡς εἶδομεν, καὶ αὐτὴν τῆς Πελοποννήσου πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς Ἀργολίδος κειμένην. Πόλις ἐπίσημος τῆς Ἠλείας ἦτο, ὡς εἶπομεν, ἡ Ἥλις καθὼς καὶ ἡ Πύσα πλησίον τῆς ὁποίας ἦτο ἡ περίφημος πεδιάς τῆς Ὀλυμπίας, ὅπου ἐτελοῦντο οἱ περιώνυμοι Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες. Εἰς ταύτην τὴν πόλιν τῆς Ἠλίδος διέπρεψαν ἡ Μίκα καὶ ἡ Μεγιστῶν, αὐτοῦ γεννηθεῖσαι κατὰ τὸν 4ον. αἰῶνα π. Χ, δηλ. ὀλίγον μεταγενέστεραι τῆς Τε-

(1) Θεόγλωσσοι ὀμιλοῦσαι μὲ θεϊκὴν εὐγλωττίαν.

λεσίλλης καὶ δεῖξασαι καὶ αὐταὶ φιλοπατρίαν καὶ γενναιοφροσύνην, ὅποιαν εἶδομεν εἰς ἐκείνην.

Ἡ Μίκα ἦτο θυγάτηρ Ἠλείου τινος ὀνομαζομένου Φιλοδήμου. ὅστις φαίνεται ἦτο πολίτης φιλόπατρις καὶ τίμιος, διότι εἶχε δώσει τοιαύτην σώφρονα καὶ ἐνάρετον ἀνατροφὴν εἰς τὴν θυγατέρα του Μίκκαν. Ἀπὸ τῆς ἠθικῆς διαγωγῆς τῶν τέκνων, ὅταν ἦνε ἀγαθὰ, διακρίνομεν τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν γονέων· διότι εἶνε ἀδύνατον γονεὺς ἀγαθοὶ καὶ συνετοί, καὶ γνωρίζοντες πῶς πρέπει ν' ἀναθρέψωσι τὰ τέκνα των, νὰ ἔχωσι τέκνα ἄτακτα καὶ κακοήθη· καθὼς καὶ τὸ ἐναντίον: ἀπὸ τὸν κάρπὸν γνωρίζεται τὸ δένδρον, λέγει ἡ παροιμία. Καὶ ὁ πατὴρ λοιπὸν καθὼς βέβαια καὶ ἡ μήτηρ τῆς Μίκκας φαίνεται ἐξ αὐτῆς, ὅτι ἦσαν ἄνθρωποι συνετοὶ καὶ ἐνάρετοι, διότι εἶχον θυγατέρα τοιαύτην.

Ἦτο δὲ ἡ Μίκα κόρη ὠραιότατη μὲν κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ πολὺ φρόνιμος κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ ἀληθῶς φιλότιμος καὶ φιλόπατρις· ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἐξῆς περιστατικοῦ· τὸ ὁποῖον μόνον ἀρκεῖ νὰ φανερώσῃ λαμπρότατα, ὅτι ὅλος ὁ μέτριος τῆς ἡλικίας ἐκείνης τῆς νεανικῆς, ὅτε ἀπέθανε, βίος τῆς ἦτο σειρὰ χρηστοῦθειας καὶ σεμνότητος καὶ φιλοπατρίας.

Κόρη ἡ ὁποία θυσιάζει τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας τῆς ὑπὲρ τῆς τιμῆς καὶ τῆς πατρίδος, φαίνεται ὅτι ἔχει ἐξ ἀρχῆς φρονήματα γενναῖα καὶ μεγαλόψυχα, καὶ ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς τῆς διήλθεν ἐμπνεομένη ἀπὸ τὴν ἱερὰν πνοὴν τῆς ἀρετῆς, καὶ μὲ τὰ γλυκύτατα αὐτῆς νάματα τρέφουσα ὀλογὸν τὴν γενναίαν καρδίαν τῆς. Ἐξ ἐναντίας κόρη ἀφωσιωμένη εἰς τὴν εὐζωίαν καὶ τὴν ἡδυπάθειαν, καὶ εἰς τοὺς καλλωπισμοὺς τοῦ σώματος, καὶ ἦτις, ἐὰν τύχῃ περίστασις ἢ ταῦτα ν' ἀπολέσῃ ἢ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῆς πατρίδος, προτιμᾷ τὸ δεύτερον διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὰ πρῶτα, ἡ τοιαύτη κόρη ἔχει αἰσθήματα καὶ φρονήματα πολὺ ταπεινὰ καὶ εὐτελεῖ, εἶνε μοχθηρὰ καὶ διεφθαρμένη καὶ ἀξία πάσης ἀποστροφῆς καὶ καταφρονήσεως, ὡς ἦνε καὶ ὠ-

ραιοτάτη κατὰ τὸ σῶμα, καὶ καταγομένη ἀπὸ γονέων πλουσιωτάτων καὶ εὐγενῶν

Ἴδου λοιπὸν τὸ περιστατικόν, ὅπερ συνέβη εἰς τὴν ἐνάρετον Μίκκαν: Ἀριστότιμος ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως Δημηράτου, τὸν ὀπίον, ὡς εἶδομεν, ἢ ἡρώϊς Τελέσιλλα ἐξέβαλε τῆς πατρίδος τῆς ἐκίνησε πόλεμον κατὰ τῆς Ἡλίδος, βοηθούμενος ὑπὸ βαρβάρων στρατιωτῶν τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀντιγόνου, καὶ ἐκυρίευσεν αὐτὴν κατασταθεὶς τύραννος τῶν Ἡλείων. Ἦτο δὲ καὶ ἄνθρωπος φύσει θηριώδης, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος σκληρῶς καὶ ἀπανθρώπως ἐφέρετο πρὸς τοὺς Ἡλείους καὶ τὰ πάνδενα ἔπραττε πρὸς αὐτοὺς, καὶ τοὺς βαρβάρους στρατιώτας του παρέβλεπε νὰ πράττωσι πολλὰ ὑβριστικά καὶ σκληρὰ ἔργα.

Τότε εἰς τῶν ἀρχηγῶν τῶν βαρβάρων ἐκείνων Λεύκιος ὀνομαζόμενος, ἄνθρωπος ἀυθάδης καὶ κακοήθης εἶδε τὴν καλὴν Μίκκαν, καὶ ἠθέλησε νὰ τὴν λάβῃ σύζυγον. Ἐπεμψε λοιπὸν καὶ ἐζήτησε τὴν κόρην, καὶ ἠπειλεῖ καὶ αὐτὴν καὶ τὸν πατέρα τῆς, ἂν δὲν τὴν δώσῃ, Οἱ γονεῖς φοβηθέντες διὰ τὴν ζωὴν μᾶλλον τῆς θυγατρὸς τῶν ἢ τὴν ἑαυτῶν, διότι ἐγνώριζον τὴν ἀγριότητα καὶ μοχθηρίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, παρεκάλουν τὴν θυγατέρα νὰ δεχθῇ τὴν πρότασιν του. Ἡ κόρη ὅμως, ἐπειδὴ ἦτο γενναία καὶ μεγαλόφρων, καὶ ἀληθῶς φιλόπατρις, ἐνηγαλίσθη τὸν πατέρα τῆς, καὶ τὸν παρεκάλει καὶ τὸν καθικέτευε, μᾶλλον νὰ τὴν ἰδῇ ἀποθνήσκουσαν, παρὰ νὰ τὴν δώσῃ εἰς ἄνθρωπον ἔχθρὸν τῆς φιλάτης πατρίδος, καὶ τόσον σκληρὸν καὶ βάρβαρον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀπεσταλμένος ἐβράδυνε νὰ ἐπιστρέψῃ, ὁ Λεύκιος ἐνόησε τὸ πρᾶγμα, καὶ μανιώδης ἐκ τῆς ὀργῆς, ἔτρεξεν ὁ ἴδιος εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Μίκκας, ὅπου εὗρεν αὐτὴν ἔχουσαν τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ γόνατα τοῦ πατρὸς καὶ τὴν προσέταττε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, καὶ ἐπειδὴ ἐκείνη δὲν ὑπήκουε, διέρρηξε τὰ ἐνδύματά τῆς, καὶ τὴν ἐμαστίγωνε γυμνὴν ἄλλ' ἢ γενναία Μίκκα ὑπέμενε τοὺς πόνους τῆς μαστιγώσεως μετὰ σιωπῆς καὶ καρτερίας.

Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ τῆς μετὰ δακρύων καὶ ὀλοφυρμῶν παρεκάλουν τὸν τύραννον, καὶ μὴ εἰσακουόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἐτράπησαν εἰς ἐπίκλησιν θεῶν καὶ ἀνθρώπων διὰ νὰ τοὺς σώσωσιν ἀπὸ τὰ δεινὰ ἐκεῖνα.

Ἄλλ' ὁ σκληρὸς καὶ βάρβαρος ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἔτι μᾶλλον ἐξεμάνη ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, καὶ ὥρμησε μετὰ τὸ ζῆφος εἰς τὰς χεῖρας γυμνὸν νὰ σφάξῃ τὴν κόρην, ἐνῶ ἦτο ἐρριμμένη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρὸς τῆς, καὶ εἶχε τὸ πρόσωπον κεκρυμμένον εἰς τοὺς πατρικοὺς κόλπους του, διὰ νὰ μὴ βλέπῃ τὴν φοβερὰν ἐκείνην καὶ μανιώδη τίγριν. Τέλος ὑπέμεινε ἡ γενναία κόρη καρτερικώτατα τὴν σφαγὴν καὶ οὕτως ἐπροτίμησε τὸν ἐνδοξὸν θάνατον, παρὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς τιμῆς τῆς πατρίδος, τὴν ὀπίαν ἠθελε προσβάλλει δεινῶς, ἂν ἐδέχετο νὰ γείνη σύζυγος τοῦ ἀγρίου τυράννου τῆς. Τοιαύτη λοιπὸν κόρη μεγαλόφρων καὶ φιλόπατρις ἦτο ἡ Μίκκα. Ὁ θηριώδης ὅμως ἐκεῖνος Ἀριστότιμος, ἀντὶ νὰ παροργισθῇ κατὰ τοῦ ἀγρίου στρατιωτικοῦ τοῦ Λευκίου, καὶ νὰ τὸν τιμωρήσῃ, καὶ θαυμάζων τὴν ἡρωϊκὴν ἀρετὴν τῆς Μίκκας, νὰ φανῇ ἡμερώτερος πρὸς τοὺς συμπολίτας τῆς, ἐξ ἐναντίας ἔγεινεν ἀγριώτερος καὶ δεινότερος τύραννος, καὶ πολλοὺς μὲν Ἡλείους ἐφόνευε, πολὺ δὲ περισσοτέρους ἐξώριζε καὶ ἐφυγάδευε.

Τότε 800 τῶν φυγάδων ἐκείνων κατέφυγον εἰς τὴν Αἰτωλίαν χώραν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος πρὸς βορρᾶν τῆς Ἡλείας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, καὶ ἐκεῖθεν ἐπεμψαν πρέσβεις καὶ παρεκάλουν τὸν τύραννον νὰ στείλῃ πρὸς αὐτοὺς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ νήπια τέκνα τῶν. Ὁ πανούργος Ἀριστότιμος ἐδέχθη τὴν πρότασιν τῶν δυστυχῶν ἐκείνων φυγάδων, καὶ διεκήρυξεν εἰς τὴν πόλιν, ὅσα γυναῖκες θέλωσι νὰ ὑπάγωσι πρὸς τοὺς ἀνδρας τῶν εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ὅτι ἔχουσι εἰς τοῦτο τὴν ἄδειαν, καὶ νὰ λάβωσι μετ' αὐτῶν ὅσα θέλωσιν ἐκ τῶν γυναικείων πραγμάτων τῶν. Ἀφοῦ ὅμως ἐνόησεν ὅτι ἅπασαι ἐδέχθησαν μετ' εὐχαριστήσεως τὸ κήρυγμά του, προσέ-

ταξεν δλαι ὁμοῦ ἀθροαί εἰς διωρισμένην ἡμέραν ν' ἀναχωρήσωσι, καὶ αὐτὸς θὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτὰς πᾶσαν τὴν ἀσφάλειαν.

Ὅτε λοιπὸν ἐφθασεν ἡ διωρισμένη ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεως, πᾶσαι αἱ δυστυχεῖς ἐκείναι γυναῖκες, ὑπὲρ τὰς ἑξακοσίας τὸν ἀριθμὸν, συνηθροίζοντο εἰς τὰς πύλας τῆς πόλεως, φέρουσαι μεθ' ἑαυτῶν τὰ πολυτιμότερα πράγματα τῶν καὶ τὰ τέκνα τῶν, ἄλλα μὲν βαστάζουσαι εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν, ἄλλα δὲ ἔχουσαι ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν, καὶ περιέμενον ἐκεῖ ἀλλήλας διὰ ν' ἀναχωρήσωσιν ἀθροαί. Ἀλλὰ πόσον σκληρῶς εἶχον ἀπατηθῆ ὑπὸ τῆς πανουργίας καὶ τῆς κακοβουλίας τοῦ τυράννου ἐκείνου, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ προῖδωσι! Αἰφνηδῶς, ἐν ᾧ ἦσαν ἐκεῖ συνηθροισμένοι ἐφάνησαν ἐρχόμενοι κατ' αὐτῶν πολλοὶ ἄνθρωποι τοῦ Ἀριστοτίμου φωνάζοντες μακρόθεν πρὸς αὐτὰς νὰ μένωσιν ἐκεῖ. Ἀφοῦ δὲ ἐπλησίασαν, τὰς προσέταξαν νὰ ἐπιστρέψωσιν ὀπίσω εἰς τὰς οἰκίας τῶν, καὶ μετὰ βίας καὶ ἀγριότητος τὰς ἐδίωκαν ὡς πρόβατα φωνάζοντες ὑβριστικῶς καὶ κτυπῶντες αὐτὰς διὰ τῶν μαστιγῶν, καὶ μὴ ἀφίνοντες αὐτὰς οὔτε τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα εἶχον μετ' αὐτῶν φορτωμένα νὰ ὀδηγήσωσιν, οὔτε τὰς ἀμάξας, οὔτε νὰ βοηθήσωσι τὰ παιδιά τῶν, τὰ ὁποῖα ἐπιπτον ἀπὸ τῶν ἀμαξῶν κάτω καὶ ἐφρονεύοντο· ἀλλ' αὐτὰς μὲν οὕτω βιαίως καὶ ἀγρίως ἔφερον καὶ κατέκλεισαν εἰς τὸ δεσμωτήριον, τὰ δὲ χρήματα καὶ τὰ πολυτίμα πράγματα, τὰ ὁποῖα εἶχον μετ' αὐτῶν ἐκόμισαν εἰς τὸν τυράννον Ἀριστότιμον.

Τότε οἱ Ἡλείοι ἠγανάκτησαν ὑπερβολικῶς διὰ τὴν δολίαν ἐκείνην καὶ ἀπάνθρωπον πράξιν τοῦ Ἀριστοτίμου, καὶ αἱ ἱερίσσαι τοῦ Διόνυσου (ψευδοῦς θεοῦ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων), αἱ ὁποῖαι ὠνομάζοντο Ἐκκαίδεκα, ἤτοι δεκαεξί, ἔλαβον κατὰ τὴν τότε συνήθειαν, εἰς χεῖρας ἰκετηρίας καὶ στέμματα (στεφάνους) ἀπὸ τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ τῶν, καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς τὸν Ἀριστότιμον ἰκετεύουσαι καὶ παρακαλοῦσαι αὐτόν ἢ δὲ ἰκετηρία ἦτο κλάδος ἐλαίας ἢ δάφνης,

τὸν ὁποῖον ἐκράτουν οἱ ἰκετεύοντες δηλ. οἱ παρακαλοῦντες· καὶ τὰ στέμματα ἦτο ταινία ἐξ ἐρίου (μαλλίου), διὰ τῆς ὁποίας ἐστεφάνωναν τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα ἐμελλον νὰ θυσιάσωσι, καὶ τὴν ὁποίαν ἐτύλισσον καὶ εἰς τὸν κλάδον τῆς ἐλαίας ἢ τῆς δάφνης, δηλ. εἰς τὴν ἰκετηρίαν, ἡ ὁποία τότε ὠνομάζετο καὶ Εἰρεσιώνη. Ταύτην τὴν Εἰρεσιώνην ἐκράτουν εἰς χεῖρας καὶ οἱ ἐπαῖται (ζητιάνοι), καὶ ἔψαλλον καὶ τὸ τραγῳδῖον τὸ λεγόμενον τῆς Εἰρεσιώνης. Ἀλλ' ὁ ἀσεβὴς καὶ σκληρὸς Ἀριστότιμος, ἅμα εἶδε τὰς ἱερίσας ταύτας καὶ ἐνόησεν ὅτι ἦλθον νὰ τὸν παρακαλέσωσιν ὑπὲρ τῶν φυλακισμένων γυναικῶν, ὡφρῖσθη δεινῶς κατὰ τῶν δορυφόρων του, οἱ ὁποῖοι τὰς ἀφῆκαν νὰ πλησιάσωσι καὶ τοὺς ἔλαμεν ἄλλας μὲν νὰ ὠθῶσιν (σπρώχωσιν) ἀσεβῶς, ἄλλας δὲ νὰ κτυπῶσι διὰ τῶν ράβδων των, καὶ νὰ τὰς διώξωσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς· καὶ δὲν ἠρέσθη εἰς τὴν τόσον ἀσεβῆ ταύτην ὕβριν κατὰ τῶν ἱερείων, ἀλλὰ χρηματικὴν ποιήν ἐπέβαλεν εἰς ἐκάστην.

Τότε οἱ ἐν Αἰτωλίᾳ φυγάδες Ἡλείοι μαθόντες τὰς σκληρὰς ταύτας πράξεις τοῦ Ἀριστοτίμου πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν καὶ πρὸς τὰς ἱερίσας τῆς πόλεως τῶν, ἔλαβον τὴν βοήθειαν τῶν Αἰτωλῶν, καὶ ἦλθον εἰς τὴν Ἡλείαν τοποθετηθέντες εἰς ἓν μέρος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἠδύναντο ἐπιτυχῶς νὰ πολεμῶσι τὸν τυράννον. Ἐκεῖ δὲ ἐδέχοντο καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐκ τῶν συμπολιτῶν τῶν, οἱ ὁποῖοι ἐφυγον κρυφίως, καὶ οὕτως ἐκεῖ ἐπληθύνοντο, καὶ ἠπέλουν νὰ καταστρέψωσι τὸν Ἀριστότιμον. Τοῦτο αὐτὰς φοβηθεῖς εἰσῆλθεν εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἧπου εἶχε φυλακισμένας τὰς γυναῖκας τῶν φυγάδων, καὶ τὰς προσέταξε νὰ γράψωσι πρὸς τοὺς ἄνδρας τῶν ν' ἀναχωρήσωσιν ἐκ τῆς χώρας, ἧπου ἦσαν τοποθετημένοι, καὶ τὸν ἐπολιόρκουν, καὶ ἐνταυτῷ τὰς ἐφοβέριζεν ὅτι ἐὰν δὲν ἐκτελέσωσι παρευθὺς τὸ πρόσταγμα του, θὰ κατασφάξῃ αὐτὰς, καὶ πρὶν αὐτῶν τὰ παιδιά τῶν.

Εἰς τὴν φοβερὰν ταύτην περίστασιν τί ἐπραξάν αἱ γυναῖκες ἐκείναι γυναῖκες; Ἐδειξαν εἰς τὸν ἀπάνθρωπον ἐκεῖνον τυράννον
(Χρηστομ. Κοράσιακή. Τόμ. Β').

νον ὅτι ἡγάπων ἰσχυρότερον τὴν πατρίδα παρὰ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀνδρας των, ὅτι εἰς τὴν καρδίαν των εἶχε μεγαλείτερον τόπον ἢ φιλοπατρία, παρὰ ἢ φιλοστοργία καὶ ἢ φιλανδρία, καὶ ὅτι ἐπρωτίμων νὰ θανατωθῶσι καὶ αὐταὶ καὶ τὰ φίλτατα τέκνα των, παρὰ νὰ προδώσωσι τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος καὶ τῶν συζύγων των. Τί ἐπραξαν λοιπόν; οὔτε κἀν ν' ἀποκριθῶσιν ἔκριναν ἄξιον εἰς τὸν τύραννον, στεκόμενον πολλὸν χρόνον, καὶ προστάττοντα εἰς αὐτὰς νὰ λέγωσιν, ἀλλὰ παρετήρησαν ἀλλήλας μετὰ σιωπῆς, καὶ διεβεβαίοναν ὅτι οὔτε φοβοῦνται οὔτε ἐκπλήττονται ἀπὸ τὰς ἀπειλὰς του. Μεταξὺ ὅμως τῶν ἄλλων ἔδειξε τὴν μεγαλειτέραν ἀνδρείαν, καὶ θαυμασιωτέραν μεγαλοπροσύναν ἡ Μεγιστώ, ἡ ἀληθῶς μεγίστη καὶ ἔσχατος γυνή. ✕

Αὕτη ἦτο ὁμοίως Ἡλεία, σύζυγος τοῦ Τιμολέοντος καὶ ἕνεκα τῆς ἐπισημότητος τοῦ ἀνδρός της, καὶ τῆς ἰδίας ἀρετῆς της εἶχε μεγάλην ἡγεμονικὴν ἀξίαν. Ἐνῶ λοιπόν ὁ τύραννος Ἀριστότιμος ἠπέλει αὐτὰς, καὶ τὰς προσέταττε ν' ἀποκριθῶσιν, ἡ γενναία Μεγιστώ τὰς ἐμπόδιζε, καὶ αὐτὴ, ἐνῶ ἐκάθητο, χωρὶς ποσῶς νὰ κρίνῃ ἄξιον νὰ σκωθῆ, ἀπετάθη πρὸς τὸν τύραννον, καὶ γενναιοψύχως καὶ ἀνδρείοτατα τῷ εἶπεν. «Ἐὰν μὲν ἦσο ἄνθρωπος φρόνιμος, δὲν ἤθελες ὁμιλεῖ πρὸς τὰς γυναῖκας περὶ τῶν ἀνδρῶν των, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους, οἵτινες εἶνε κύριοι ἡμῶν, ἤθελες πέμπει τὰς προτάσεις σου, καὶ ἤθελες προσπαθῆσαι νὰ τοὺς καταπέσις διὰ λόγων καλλιτέρων καὶ δικαιωτέρων, παρὰ διὰ τῶν λόγων τῶν ἀπατηλῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἠπάτησας ἡμᾶς. Ἐὰν ὅμως πάλιν ἀπηλιπίσθης νὰ καταπέσις ἐκείνους, καὶ ἐπιχειρῆς δι' ἡμῶν νὰ κατορθώσης τοὺς σκοπούς σου, μὴτε ἡμᾶς ἔλπιζε πάλιν ὅτι θὰ ἐξαπατήσης, μὴτε ἐκείνοι νόμιζε ὅτι εἶνε τόσοι κακόφρονες, ὥστε λυπούμενοι παιδιάρια καὶ γυναῖκας, νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος· διότι γινώριζε ὅτι εἰς αὐτοὺς δὲν εἶναι τόσο μὲγα δυστύχημα νὰ χάσωσιν ἡμᾶς, ὅσον μὲγα εὐτύχημα εἶνε νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν πόλιν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν σου σκληρότητα καὶ ὕβριν.»

Οἱ ἄφροβοι καὶ γενναῖοι οὗτοι λόγοι τῆς ἠρωϊκῆς Μεγιστῶς τόσον παρώργισαν τὸν Ἀριστότιμον, ὥστε μὴ ὑποφέρων αὐτὸς διέταξε νὰ φέρωσιν ἐνώπιόν του τὸ μονογενὲς παιδίον της, καὶ νὰ τὸ φονεύσωσι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ὑπηρεταὶ τὸ ἐζήτουν καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ τὸ εὔρωσι, διότι ἦτο μεταξὺ τῶν ἄλλων παιδίων, καὶ ἐπαιζεν ἡ γενναία μήτηρ ἰσηκῶθη καὶ τὸ ἐφώνασεν ὀνομαστὶ λέγουσα: «Ἐλθε, παιδίον μου, πρὶν νὰ ἀρχίσῃς νὰ αἰσθάνεσαι, νὰ ἐλευθερωθῆς ἀπὸ τὰς πικρὰς τυραννίας, διότι λιπυρότερον εἶναι εἰς ἐμὲ νὰ σε ἴδω δαῦλον παρ' ἀξίαν παρὰ ἀποθνήσκοντα.»

Ἐκ τῶν λόγων τούτων, τοὺς ὁποίους ἡ μεγαλόψυχος Μεγιστώ ἐπρόφερε μετὰ τόσο μητρικῶν μεγαλείου καὶ μεγαλόφρονος φιλοπατρίας, ὁ Ἀριστότιμος ἔτι πλέον ἐξεμάνη καὶ ὤρμησεν ἐπ' αὐτῆς μὲ γυμνὴν τὴν μάχαιραν διὰ νὰ τὴν ἀποσφαξῆ· ἀλλ' εἰς τῶν πρώτων ὑπασπιστῶν του Κύλων ὀνομαζόμενος, ὅστις ἐφαίνετο μὲν πιστὸς εἰς αὐτόν, ἀλλὰ τὸν ἐμίσει, ἀντεστάθη, διότι ἐθαύμασε βέβαια τὴν ἠρωϊκὴν ἀρετὴν τῆς Μεγιστῶς, καὶ παρακαλῶν τὸν Ἀριστότιμον, τὸν ἀπέτρεψε λέγων εἰς αὐτόν, ὅτι εἶνε ἀγενὲς καὶ ἀνανδρον, καὶ ὅχι ἴδιον ἀνδρὸς ἡγεμόνος, νὰ φονεύσῃ τοιοῦτοτρόπως τὴν γυναῖκα ἐκείνην. Μόλις δὲ ὁ Ἀριστότιμος ἐνόησε τὸ ἄταπον τῆς πράξεώς του, καὶ ἐμποδισθεὶς ἀπ' αὐτῆς, ἀνεχώρησε.

Ἄλλ' εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους οἱ πρόγονοι ἡμῶν Ἕλληνες, ἐπειδὴ ἐλάτρευαν, ὡς εἶδομεν, ψευδεῖς θεοὺς, ὡς ἐκ τούτου ἐπίστευον ὅτι οἱ ψευδεῖς ἐκεῖνοι θεοὶ ἐφανερώνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ θέλημά των καὶ τὰ μέλλοντα, διὰ τῶν χρησμῶν, διὰ τῶν ὀνείρων, διὰ τῶν θουσιῶν τῶν ζώων, διὰ τῶν κεραυνῶν, διὰ τῶν ἀστραπῶν, διὰ τῆς πτήσεως τῶν πτηνῶν, καὶ δι' ἄλλων φαινομένων εἰς τὸν οὐρανόν. Ταῦτα δὲ πάντα ἡμεῖς οἱ νέοι Ἕλληνες ὡς Χριστιανοὶ, διόλου δὲν δοξάζομεν· διότι γνωρίζομεν καὶ πιστεύομεν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μόνον

διὰ τοῦ Εὐαγγελίου του ἐφάνερωσεν εἰς ἡμᾶς τὸ ἅγιον θέλημα αὐτοῦ καὶ τοῦ οὐρανόυ Πατρὸς τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ.

Ἐν τοιοῦτον λοιπὸν σημεῖον συνέβη τότε καὶ εἰς τὸν Ἀριστοτίμω τὸ ἐξῆς: ἦτο ἤδη μεσημβρία, καὶ αὐτὸς ὡς τυράννος ἢ μάλλον ὡς ἄνθρωπος χαῦνος καὶ μαλθακὸς ἀνεπαύετο ἀκόμη ἐπὶ τῆς κλίνης. Ἐνῶ δὲ οἱ ὑπηρέται παρεσκευάζον τὴν τράπεζάν του ἐφάνη αὐτὸς περιπετόμενος ὑπεράνω τῆς οἰκίας, ἔπειτα ὡς ἔχων πρόνοιαν καὶ στοχασμὸν ἀφῆκεν ἀρκετὰ μέγαλον λίθον εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς οἰκίας, ὅπου ἦτο τὸ δωμάτιον τοῦ Ἀριστοτίμου. Καὶ ἐπειδὴ ἔγεινεν ἄνωθεν τῆς στέγης μέγας κρότος, καὶ οἱ ἐξώθεν ἰδόντες ἐξέβαλον μεγάλην κραυγὴν κατετρόμαζεν ὁ Ἀριστοτίμω, καὶ μαθὼν τὸ συμβῆν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κακὸν σημεῖον, ἠγέρθη εὐθύς, καὶ ἔστειλε καὶ προσεκάλεσε μάντιν, διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ σημεῖον ἐκεῖνο.

Ὁ μάντις ἐλθὼν, διὰ νὰ τὸν παρηγορήσῃ εἶπεν ὅτι τὸ σημεῖον ἦτο παρὰ τοῦ μεγάλου Διὸς, ὅστις ἐδείκνυε μὲ τοῦτο ὅτι τοὺς ἐβοήθει καὶ τὸν ἐξήγειρεν ἐκ τοῦ ὕπνου. Εἰς τοὺς ἄλλους ὁμοῦς πολίτας εἶπεν ὁ μάντις ὅτι ὅσον οὔπω ἢ ἐκ θεοῦ τιμωρία θὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ τυράννου. Τότε εἰς ἐκ τῶν Ἡλείων, Ἑλλάνικω ὀνομαζόμενος, ὅστις εἶχε πρὸ ὀλίγου σχηματίσει συνωμοσίαν κατὰ τοῦ τυράννου, ἔλαβε θάρρος, καὶ ἐστοχάσθη κατὰλληλον τὸν καιρὸν νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ τυράννου. Συγχρόνως δὲ ὁ Ἑλλάνικω εἶδε τὴν νύκτα εἰς τὸν ὕπνον του ἕνα τῶν τεθνεώτων υἱῶν του, ὅτι ἐπαρουσιάσθη εἰς αὐτὸν καὶ τῷ ἔλεγε: Τί ἐπαθες, ὦ πάτερ καὶ κοιμᾶσαι, αὔριον πρέπει νὰ ἦσαι στρατηγὸς τῆς πόλεως.»

Ἐκ τῆς ὀνείρου τούτου ὁ Ἑλλάνικω ἔλαβε περισσότερον θάρρος καὶ παρεκίνησε τοὺς ἄλλους συνωμώτας ν' ἀρχίσωσι τὸ ἔργον των. Πρὸς τούτοις καὶ ὁ Ἀριστοτίμω ἔμαθεν ὅτι οἱ ἐξόριστοι Ἡλείω ἔχοντες βοηθὸν τὸν Κρατερὸν στρατηγὸν τῶν Αἰτωλῶν ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν μὲ πολλὴν στρα-

τὸν, καὶ ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν. Ἡ φοβερὰ αὕτη εἰδήσις τὸν κατετρόμαξε, καὶ τόσον ἔχασε τὸ θάρρος του, ὥστε ἄνευ δορυφόρων ἦλθεν εἰς τὴν ἀγορὰν συνοδευόμενος ὑπὸ μόνου τοῦ Κύλωνος. Ἄμα λοιπὸν ὁ Ἑλλάνικω εἶδε τὸν καιρὸν κατὰλληλον, ὕψωσε τὰς χεῖράς του, καὶ μὲ λαμπρὰν φωνὴν ἐφώνησε: «τί ἀργοπορεῖτε (τί μέλλετε): ἄνδρες ἀγαθοὶ, καλὸν εἶνε τὸ θέαμα ἐν μέσῳ τῆς πόλεως ν' ἀγωνισθῶμεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος.» Τότε πρῶτος ὁ Κύλων ἔσυρε τὸ ξίφος καὶ ἐκτύπησέ τινα τῶν ἀκολουθῶν τοῦ Ἀριστοτίμου. Ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ, αὐτὸς ἐπρόφθασε καὶ κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Διὸς. Διότι εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ ναοὶ ἦσαν ἄσυλα (καταφύγια), ἱερὰ καὶ ἀπαραθιάστα, καὶ ὅστις κατέφυγεν εἰς αὐτὰ, ὅσον κακοῦργος καὶ ἂν ἦτο, δὲν ἦτο συγχωρημένον νὰ ὀρμήσωσιν ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ νὰ τὸν φονεύωσι.

Ἄλλ' οἱ Ἡλείω τότε ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ μίσους τὸ ὁποῖον εἶχον κατὰ τοῦ τυράννου, ἐλησμόνησαν τὴν ἱερὰν συνθήειαν, καὶ ὤρμησαν μανιῶδεις καὶ ἀπέκτειναν τὸν Ἀριστοτίμω ἐντὸς τοῦ ναοῦ· καὶ σύραντες τὸ σῶμά του εἰς τὴν ἀγορὰν προσεκάλουν τοὺς πολίτας εἰς ἐλευθερίαν. Εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην αἱ γυναῖκες ἐπρόλαβαν, διότι ἔτρεξαν ἐκ τῶν οἰκιῶν μετὰ χαρᾶς καὶ κραυγῆν καὶ περικυκλώσασαι τοὺς ἄνδρας, ἐστεφάνωναν αὐτοὺς ὡς νικητὰς, καὶ ἐλευθερωτὰς τῆς πατρίδος. Ἄλλ' ὅμως ὁ λαὸς τῶν Ἡλείων δὲν ἠρέσθη εἰς τὴν ἐκδίκησιν ταύτην κατὰ τοῦ τυράννου, ἀλλ' ὤρμησε καὶ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ διὰ νὰ καταστρέψῃ καὶ τὴν δυστυχῆ οἰκογένειάν του. Καὶ ἡ μὲν γυνὴ τοῦ Ἀριστοτίμου ἰδοῦσα τὴν ἀπάνθρωπον ταύτην ὀργὴν τοῦ λαοῦ, διὰ νὰ μὴ πέσῃ εἰς τὰς χεῖράς του, ἐκλείσθη εἰς τὸν θάλαμόν της, καὶ ἐκρεμάσθη ἢ ταλαίπωρος! Ἐμειναν δὲ μόναι αἱ δύο θυγατέρες του, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ὠραιόταται κόραι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας των. Ταύτας συνέλαβεν ὁ λαὸς, καὶ τὰς ἔσυρεν ἐκτὸς τῆς οἰκίας διὰ νὰ τὰς θανατώσῃ ἀφοῦ πρῶτον ἤθελε τὰς δείρῃ ἀσπλάγγως καὶ τὰς καθυβρίσει.

Ἄλλὰ κατ' εὐτυχίαν πληροφορηθεῖσα ταῦτα ἡ γενναϊόφρων Μεγιστὴ ἐσπευσε μετ' ἄλλων γυναικῶν εἰς τὸν τόπον τῆς φρικτῶδους ἐκείνης σκηνῆς, ἔπου ὁ λαὸς μὲ τόσην ὠμότητα καὶ θηριωδέειαν ἐμελλε νὰ βασανίσῃ ἀδίκως καὶ ἀπρεπῶς τὰς ἀδυνατούς ἐκεῖνας· καὶ ἀθῶαυ κόρας. Καὶ μετὰ μεγάλων φωνῶν ἐπέπληττε τὸν λαὸν λέγουσα, ὅτι ἔπραττεν ἔργα φοβερὰ καὶ ἀνάξια εἰς ἐλευθέρους πολίτας, καὶ ἀρμόζοντα εἰς τυράννους. Καὶ παρεκάλει πάντας νὰ σεβασθῶσι τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀθώτητα τῶν παρθένων, χάριν τῆς πατρίδος, τῆς ὁποίας ἡ τιμὴ προσβάλλεται διὰ τοιούτων ἀνοσιουργημάτων. Τότε εἰς τοὺς γενναίους καὶ εὐγενεῖς λόγους τῆς ἀγαθῆς Μεγιστοῦς ἐντράπησαν πολλοὶ, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ μὴν ὑβρίσωσι τὰς παρθένας, ἀλλὰ νὰ τὰς ἀφήσωσι ν' ἀποθάνωσι μόναι των. Ἐφερον λοιπὸν αὐτὰς ἐντὸς τῆς οἰκίας, καὶ τὰς προσέταττον ν' ἀποθνήσκωσιν εὐθύς· ὁποία σκληρὰ καὶ ἀπάνθρωπος προσταγή! Ἄλλὰ δυστυχῶς οἱ πρόγονοι ἡμῶν τότε καὶ πάντες οἱ ἀρχαῖοι λαοί, ἐπειδὴ δὲν ἦσαν ἡμερώμενοι ἀπὸ τὸ ἅγιον φῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἦσαν πολὺ σκληροὶ καὶ ἀπάνθρωποι πρὸς τοὺς ὁμοίους των ἐν καιρῷ πολέμου, ἢ ἐπαναστάσεων! Αἱ παρθένοι εἰς τὴν δεινὴν ἐκείνην περίστασιν δὲν ἐδειλίασαν πρὸς τὸν φοβερὸν ἐνώπιόν των θάνατον, ἀλλ' ἔδειξαν ἡρωϊκὴν γενναιοφροσύνην, καὶ θαυμαστὴν εὐγένειαν ψυχῆς. Ἡ πρεσβυτέρα αὐτῶν, Μυρῶ ὀνομαζομένη, ἔλυσε τὴν ζώνην της καὶ ποιήσασα βρόχον (θηλειάν) τὴν ἔβαλεν εἰς τὸν λαιμὸν της, καὶ κατασπαζομένη τὴν ἀδελφὴν της, τὴν παρεκάλει νὰ προσέγῃ εἰς ὅ,τι αὐτὴ θὰ πράξῃ διὰ νὰ τὸ πράξῃ καὶ ἐκείνη λέγουσα· «ὅτι πρέπει καὶ αἱ δύο μας ὅχι ταπεινῶς οὔτε ἀνάξιος ἡμῶν νὰ τελειώσωμεν τὴν ζωὴν.» Ἐπειδὴ δὲ ἡ νεώτερα τὴν παρεκάλει νὰ ἀφήσῃ αὐτὴν πρῶτην ν' ἀποθάνῃ, καὶ ἐζήτηε αὐτὴ νὰ λάβῃ τὴν ζώνην, ἡ Μυρῶ εἶπε· «Ναὶ ἀδελφὴ, ποτὲ ἄλλοτε δὲν με παρεκάλησες ἄλλο πρᾶγμα καὶ σὲ ἠρνήθην. Λάβε λοιπὸν καὶ ταύτην τὴν χάριν. Ἐγὼ θὰ ὑποφέρω σκληρότερον τοῦ θανάτου νὰ σὲ ἴδω, φιλτά-

τη, πρότερον ἐμοῦ ν' ἀποθνήσκῃ.» Ταῦτα εἰπούσα ἡ γενναία Μυρῶ ὠδήγησε τὴν ἀδελφὴν της πῶς νὰ βάλῃ περὶ τὸν τράχηλον τὸν βρόχον· ἀφοῦ δὲ ἠσθάνθη ὅτι ἡ ἀδελφὴ της ἐτελεύτησε, τὴν κατεβίβασε καὶ τὴν κατεκάλυψεν. Ἐπομένως αὐτὴ παρεκάλει τὴν Μεγιστὴν, ἥτις παρευρίσμετο εἰς τὴν φρικτὴν ἐκείνην σκηνὴν, νὰ τὴν ἐπιμεληθῇ ὅταν ἀποθάνῃ, καὶ νὰ μὴν τὴν ἀφήσῃ νὰ πέσῃ ἀπρεπῶς, καὶ ἐναντίον τῆς παρθενικῆς σεμνότητος.

Ταύτην βέβαια τὴν σάφρονα παραγγελίαν τῆς γενναίας καὶ συνετῆς Μυροῦς ἐξεπλήρωσεν ἡ Μεγιστὴ, κάνεις ὅμως ἐκ τῶν παρόντων ἐκεῖ Ἡλείων δὲν ἔμεινεν ὅστις ὄσον σκληρὸς καὶ μισοτύραννος καὶ ἂν ἦτο, δὲν ἔκλαυσε καὶ δὲν ἔλυ πῆθη διὰ τὴν εὐγένειαν τῶν παρθένων.

ΠΟΙΗΜΑΤΙΟΝ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΝ.

Τὴν δόξαν τῆς πατρίδος της ἡ Μίκα προτιμῶσα,
Καὶ τῆς ζωῆς της τὴν τιμὴν γενναίως ἐκτιμῶσα,
τὸν θάνατον προὔτιμησε,
Τὸν εὐγενῆ καὶ ἐνδοξον ὑπὲρ ἐλευθερίας.
Τὸν τύραννον δ' ἡ Μεγιστὴ μετὰ ἀταραξίας
ἀνδρείως ἐπετίμησε!

Διὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς προσφιλοῦς πατρίδος
Τὸν θάνατον τοῦ τέκνου της μὲ σπλάγγχν ἡρωϊδος
παρεῖδε! καὶ ὁ ἀπάνθρωπος
Τύραννος ἐκ τῆς τόσης της ἀνδρείας ἐθαμβώθη!
Δὲν ἔχασε τὸ τέκνον της, καὶ αὐτὴ ἐστεφανώθη
μὲ δόξαν. Ἡ φιλόανθρωπος

Καρδία τῆς τὰ τέκνα του ἔσωσε τῆς αἰσχύνῃς.
 Ἄθωαι κέρ' ἐπλήρωσαν μετὰ αἰδημοσύνης
 και καρτερίας ὑψηλῆς
 Τὰς ἀμαρτίας τοῦ πατρὸς μετὰ τὸ ἀγνόν των αἶμα !
 Κι' ἡμεῖς τοιοῦτων ἀρετῶν ἀκτινοβόλον στέμμα
 ἄς θῶμεν ἐπὶ κεφαλῆς.
 Κι' εἰς περιστάσεις δυσχερεῖς θάνατον προτιμῶσαι !
 Ὑπὲρ πατρίδος και τιμῆς σεμνῶς ἐνθουσιῶσαι !

ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ.

(510—480 π. Χ.

ἌΦΟΥ εἶδομεν ἐν τῇ Ἀργολίδι τῆς Πελοποννήσου και ἐν τῇ Ἡλίδι τὰς ἐνδοξοτέρας ἐναρέτους γυναῖκας, ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν πρὸς μεσημβρίαν τῆς Ἰωνίας εἰς τὴν Δωρίδα ἢ τὴν χώραν τῶν Δωρικῶν ἀποικιῶν, διὰ νὰ βιογραφήσωμεν κατὰ τάξιν χρονολογικὴν μίαν ἐκεῖ ἐκλάμψασαν περίφημον γυναῖκα, τὴν Ἀρτεμισίαν. Εἰς τὴν βιογραφίαν τῆς ποιητρίας Σαφροῦς εἶπομεν ὅτι οἱ Δωριεῖς Ἕλληνες ἀναχωρήσαντες μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἤλθον εἰς τὸ νότιον παράλιον τῆς μικρᾶς Ἀσίας και εἰς τὰς νήσους Ρόδον και Κῶν και ἔκτισαν ἐξ πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν τὴν λεγομένην Δωρικὴν Ἐξάπολιν, και ὡς σημεῖον τῆς ὁμονοίας και ἐνώσεως των ἐτέλουν κοινὴν ἑορτὴν εἰς τὸν ἐπιχώριον θεὸν των Ἀπόλλωνα.

Ἡ Ἀρτεμισία λοιπὸν ἦτο Ἕλληνίς καταγομένη ἐκ τῶν Δωρικῶν τούτων ἀποικιῶν και ὄχι μόνον διὰ τὰς ἀρετάς της μᾶς ἐνδιαφέρει νὰ γνωρίσωμεν τὰ τῆς βιογραφίας της, ἀλλὰ μάλιστα διότι τὸ ἐπισημότερον μέρος τῆς ἱστορίας της συνδέεται μετὰ τὴν ἐνδοξοτέραν ἐποχὴν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας

δηλ. μετὰ τὴν περίφημον ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν. Ἐγεννήθη ἡ ἔξοχος αὕτη γυνὴ ἐν τῇ πόλει Ἀλικαρνασσῷ (1) ἀποικία τῶν Δωριέων ἀντικρὺ τῆς νήσου Ρόδου. Εἰς αὐτὴν ἐγεννήθη και ὁ ἱστορικὸς Ἡρόδοτος ὁ συγγραφεὺς τὴν ἱστορίαν τῶν Περσικῶν ἢ Μηδικῶν πολέμων. Ἦτο θυγάτηρ ἐπισήμου τινὸς Ἀλικαρνασσέως ὀνομαζομένου Λυγδάμιος, και μητρὸς ἐκ τῆς νήσου Κρήτης καταγομένης, και ἐγεννήθη, ὡς φαίνεται, περὶ τὰ τέλη τῆς 5ης. ἑκατονταετηρίδος π. χ. περὶ τὰ 540, διότι ἐπὶ τῶν Περσικῶν πολέμων ἦτο εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας της.

Ὡς ἐκ τῆς ἐπισημότητος φαίνεται τῆς καταγωγῆς της, ἢ μᾶλλον ἔνεκα τῶν σωματικῶν και ψυχικῶν της προτερημάτων, και μάλιστα τῆς φρονήσεως και τῆς σωφροσύνης τοῦ ἤθους της ἔγεινε σύζυγος τοῦ Μυσώλου τοῦ βασιλέως τῆς Ἀλικαρνασσῷ, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁποῖου ἀνεδείχθη μάλιστα πόσον ἦτο ἀξία νὰ ἦνε βασίλισσα διὰ τὰς ἀρετάς της και τὴν ἀνδρικὴν της φρόνησιν.

Διότι ἀποθανόντος τοῦ συζύγου της, ἐπειδὴ ὁ υἱὸς της και διάδοχος τοῦ θρόνου ἦτο ἀνῆλιξ, ἔγεινε αὐτὴ ἐπίτροπος τοῦ υἱοῦ της εἰς τὴν βασιλείαν, και ἔλαβε τὴν κυβέρνησιν τοῦ βασιλείου τῆς Ἀλικαρνασσῷ, τὸ ὁποῖον ἐκυβέρνησε μετὰ θαυμαστῆς φρονήσεως και γενναιότητος, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐξῆς περιστατικῶν, ἐκ τῶν ὁποῖων, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἡ ἱστορία της συνδέεται μετὰ τὴν ἐπισημότεραν ἐποχὴν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας. Κατὰ τὸ 480 π. Χ. ὡς εἶπομεν και εἰς τὴν βιογραφίαν τῆς Ἡρόνης ὁ Ξέρξης ὁ υἱὸς τοῦ Δαρείου βασιλεῦς τῶν Περσῶν ἐξεστράτευσε μετὰ πολυάριθμον στρατὸν περσικὸν και στόλον 1300 πολεμικῶν πλοίων κατὰ τῆς Ἑλλάδος. τότε και ὕλαι αἱ εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν Ἑλλ. ἀποικίαι, ἐπειδὴ ἦσαν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Περσῶν, ἠναγκάσθησαν ὑπὸ τοῦ Ξέρξου νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν βοήθειαν, ἢ πλοῖα, ἢ στρατὸν τῆς ξηρᾶς. διὰ

(1) Τώρα ὀνομάζεται Βουδρούμι.

τοῦτο καὶ ἡ Ἀρτεμισία ἠναγκάσθη νὰ συμμεθέξῃ εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην συνοδεύσασα μετὰ πάντε πλοίων ἀρίστων τὸν Ξέρξην κατὰ τῶν ὁμογενῶν αὐτῆς Ἑλλήνων. Διὰ τοῦτο ἐκθέτομεν ἐνταῦθα τὴν σειρὰν τῶν Περσικῶν τούτων πολέμων διὰ νὰ ἴδωμεν καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα τῆς Ἀρτεμισίας.

Κατὰ τὸ 505 π. χ. ἦτο βασιλεὺς τῆς Περσίας ὁ Δαρεῖος υἱὸς τοῦ Ὑστάσπου λεγόμενος, ὅστις ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις καὶ νήσους τῆς μικρᾶς Ἀσίας εἶχεν ὑποτάξει εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, καὶ ἐφέρετο πρὸς αὐτὰς μὲ πολλὴν τυραννικὸν τρόπον, διορίζων μάλιστα τυράννους εἰς ἐκάστην πόλιν καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἰδίων Ἑλλήνων. Εἰς τὴν Μίλητον εἶχε τύραννον διωρισμένον τὸν Ἀρισταγόραν, ὅστις κατ' ἀρχάς, ὡς καὶ πάντες οἱ ἄλλοι τύραννοι τῶν ἄλλων πόλεων, ἐφέρετο πρὸς τὸν Δαρεῖον μὲ πολλὴν ταπεινώσιν καὶ κολακείαν. Ἐπειτα ὅμως δυσηρεστήθη κατ' αὐτοῦ καὶ ἐκίνησε τὸν λαὸν τῆς πατρίδος του εἰς ἀποστασίαν διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Περσῶν. Καὶ διὰ νὰ προσελκύσῃ τὸν λαὸν εἰς τὸ κίνημα τοῦτο, παρητήθη αὐτὸς δημοσίως ἀπο τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν, καὶ τοὺς τυράννους τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων, ὅσοι εὐρέθησαν τότε εἰς τὴν Μίλητον, ἔδεδε καὶ τοὺς ἀπέστειλεν εἰς τὰς πόλεις τῶν δεσμίους.

Τότε ὁ Ἀρισταγόρας διὰ νὰ λάβῃ καὶ βοήθειαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἐκίνησε καὶ ἦλθε πρῶτον εἰς τὴν Σπάρτην τῆς Πελοποννήσου, φέρων μετ' αὐτοῦ πολλὰ χρήματα, καὶ χάρτην γεωγραφικὸν ἐπὶ χαλκίνης πλακῆς, (ὁ ὁποῖος ἦτο ὁ πρῶτος χάρτης, τὸν ὁποῖον ἔκαμαν οἱ ἄνθρωποι). Τότε βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ἦτο ὁ Κλεομένης, εἰς τὸν ὁποῖον ἦλθεν ὁ Ἀρισταγόρας, καὶ τὸν παρεκίνησε νὰ δώτῃ βοήθειαν εἰς τοὺς Μιλησίους κατὰ τῶν Περσῶν. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Κλεομένης ἀκούσας τὴν μεγάλην ἀπόστασιν τῆς Περσίας ἀπὸ τῆς θηλάσης δὲν κατεπέθετο. Ὁ Ἀρισταγόρας ἤρχισε νὰ τῷ προσφέρῃ πολλὰ χρήματα νομίζων ὅτι μὲ αὐτὰ ἤθελε τὸν κταπεῖσθαι. Ἀλλὰ τότε εὐρίσκειτο ἐντὸς τοῦ

δωματίου καὶ τὸ δικταετὸς καράσιον τοῦ ~~Κλεομένη~~ τὸ ὁποῖον ἐφώνασε πρὸς τὸν πατέρα του: «Πάτερ, ὁ ξένος θὰ σὲ διαφθείρῃ, ἀν δὲν ἀναχωρήσῃς.»

Ἀμέσως τότε ὁ Κλεομένης ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου, καὶ ὁ Ἀρισταγόρας ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ. Μενέση δ' εὐθὺς εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου εὗρε τὴν συνδρομὴν, τὴν ὁποίαν ἐζήτηει.

Διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἠτοίμασαν εὐθὺς στόλον, καὶ τὸν ἐπεμψαν εἰς τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ἐκεῖ ἀπεβιβάσθησαν οἱ στρατιῶται καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῶν Μιλησίων καὶ Ἐφesiῶν ἐπροχώρησαν μέχρι τῶν Σάρδεων, ἧτις ἦτο ἡ πρωτεύουσα τῆς Λυδίας ἐπαρχίας μεσογείου τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἦτο καὶ αὐτὴ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Περσῶν. Καὶ κατ' ἀρχάς μὲν τὴν ἐκυρίευσαν ἀνευ ἀντιστάσεως τῶν κατοίκων, ἀλλ' ἔπειτα κατὰ λάθος εἰς στρατιώτη; Ἀθηναῖος ἔβαλε πῦρ εἰς μίαν οἰκίαν, καὶ ἐπειδὴ αἱ οἰκίαι ἦσαν ξύλινοι καὶ καλαμοσκεπάσοι, ταχέως διεδόθησαν αἱ φλόγες, καὶ ὅλη ἡ πόλις ἔγεινε παρανάλωμα δηλ. ἠφανίσθη ὑπὸ τοῦ πυρός. Τότε οἱ κάτοικοι ὠργίσθησαν καὶ ἀπεδίωξαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ὅλους τοὺς μετ' αὐτῶν ἐλθόντας, οἱ ὁποῖοι ἠναγκάσθησαν διὰ νυκτὸς νὰ φύγωσι. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀνεχώρησαν εἰς τὴν πατρίδα, οἱ δὲ Ἴωνες ἐτιμωρήθησαν ὑπὸ τῶν Περσῶν μὲ σκληροτέραν δουλείαν ἕνεκα τῆς ἀποστασίας τῶν.

Ὁ Δαρεῖος ὅμως ὠργίσθη ἔκτοτε μεγάλως κατὰ τῶν Ἀθηναίων, διότι ἐβοήθησαν τοὺς Ἴωνας καὶ ἐπυρπόλησαν καὶ τὰς Σάρδεας, καὶ ἀπεφάσισε νὰ πέμψῃ στρατὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὅλης διὰ νὰ κυριεύσῃ καὶ ὑποτάξῃ αὐτήν.

Πρὶν ὅμως διατάξῃ τὴν ἐκστρατείαν ἐπεμψε πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα κήρυκας, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Περσῶν, διὰ νὰ ζητήσωσιν ἐν ὀνόματι αὐτῶν παρὰ τῶν Ἑλλήνων γῆν καὶ ὕδωρ, δηλ. νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸν βασιλέα τῆς Περσίας κύριον τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. Καὶ πολλοὶ μὲν Ἑλληνικαὶ πόλεις ἐδέχθησαν εὐμενῶς τοὺς κήρυκας. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως καὶ οἱ Σπαρτιῶται τοὺς ἀπεδίωξαν μετὰ πολλῆς ὀργῆς καὶ μάλι-

στα οἱ πρῶτοι τοὺς ἐρριψαν εἰς φρέαρ, λέγοντες νὰ λάβωσιν ἐκεῖθεν γῆν καὶ ὕδωρ. >

- Τότε ὁ Δαρεῖος μαθὼν ταῦτα ἠτοίμασεν εὐθὺς μέγαν στόλον καὶ στρατὸν, διώρισεν δύο στρατηγοὺς Δάτιν καὶ Ἀρταφέρνην ὀνομαζομένους καὶ τοὺς διέταξε νὰ πλεύσωσι κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ τὴν ὑποτάξωσιν. Μετ' αὐτῶν δὲ ἠκολούθησε καὶ ὁ Ἰππίας, ὅστις ἦτο τύραννος τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐξορισθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων τὸ 510 π. Χ. εἶχε καταφύγει εἰς τὴν ἀλλήν τῆς Περσίας. Οὗτος μάλιστα περικίνησε περισσότερον τὸν Δαρεῖον εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἐλπίζων ν' ἀποκατασταθῆ πάλιν εἰς τὸν θρόνον του. Καὶ πρῶτον μὲν οἱ Πέρσαι ἤλθον μετὰ τῶν πλοίων των εἰς τὴν νῆσον Εὐβοίαν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐκυρίευσαν αἰχμαλωτίσαντες πάντας τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως Ἐρετρίας, διότι καὶ αὐτοὶ ἦσαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν πυρπόλησιν τῶν Σάρδεων.

Ἐπειτα παρακινούμενοι καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰππίου εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος. Ἐκεῖ ὅμως ἔστειλαν κατ' αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι στράτευμα 10 χιλιάδας, ἐν ᾧ τὸ Περσικὸν ἦτο περὶ τὰς 200,000, ἔχοντες βοηθοὺς μόνον 1000 Πλαταιεῖς ἐκ τῶν πολιτῶν δηλ. τῶν Πλαταιῶν πόλεως τῆς Βοιωτίας. Στρατηγοὺς δὲ εἶχον 10. ὧν ὁ ἐπισημότετος ἦτο ὁ περίφημος Μιλτιάδης, ὅστις διὰ τῆς ἰκανότητος καὶ στρατηγικῆς ἐμπειρίας κατώρθωσε νὰ νικηθῶσι τόσον πολυάριθμοι Πέρσαι ὑπὸ τῶν ὀλίγων ἐκείνων Ἀθηναίων, καὶ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Περσίαν μὲ πολλὴν καταισχύνην καὶ ἀδοξίαν, ἀφήσαντες εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν μεγίστην καὶ ἀθάνατον δόξαν καὶ τιμὴν τῆς ἐν Μαραθῶνι νικηφόρου μάχης. Οὗτος ἐτελείωσεν ὁ πρῶτος Περσικὸς πόλεμος γενόμενος τὸ 490 π. Χ.

Ὁ Δαρεῖος ὅμως ἀγανακτήσας πολὺ διὰ τὴν ἀποτυχίαν ἐκείνην, ἤρχησε νὰ ἐτοιμάζῃ καὶ ἄλλην κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείαν, ἀλλ' ἀπέθανεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐτοιμασιῶν του, καὶ

ἀφῆκε διάδοχόν του τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ξέρξην. Οὗτος ἐξηκολούθησε τὰς ἐτοιμασίας τοῦ πατρὸς του, καὶ ἀφοῦ ἐπὶ τρία ἔτη συνήθροισε μέγαν στρατὸν 3 ἑκατομμυρίων ἀνδρῶν, ὡς λέγουσι, καὶ στόλον ἐκ 1200 καὶ ἐπέκεινα πλοίων, ἐκίνησε κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἔχων αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀπειραρίθμου τούτου στρατοῦ, καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ μεγάλου ἐπίσης πλήθους γυναικῶν, μαγεύρων, θαλαμηπόλων καὶ ἄλλων ὑπηρετῶν, ὥστε ὄλος ὁ πληθυσμὸς τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ὠδήγει ὁ Ξέρξης κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἀνέβαιναν εἰς πέντε σχεδὸν ἑκατομμύρια, ἐν ᾧ ἡ Ἑλλὰς πᾶσα εἶχε μόλις 4 ἑκατομμύρια κατοίκων.

Ὅταν ὁ μέγας οὗτος στρατὸς ἐφθασεν εἰς τὸ Ἀσιατικὸν παράλιον τοῦ Ἑλλησπόντου, εἶχε στηθῆ ἐκεῖ γέφυρα, διὰ τῆς ὁποίας ἐπέρασεν εἰς τὴν ἀντικρὺ παραλίαν τῆς Εὐρώπης εἰς διάστημα ἐπτὰ ὀλοκλήρων ἡμερῶν. Τόσον δὲ ὁ Ξέρξης ἦτο ματαιόφρων, ὑπερήφανος καὶ σκληρὸς, ὥστε, ἐπειδὴ ἡ τρικυμία εἶχε διαλύσει τὴν γέφυραν ἅμα τὴν εἶχον κατασκευάσει, ἐκεῖνος διέταξε ν' ἀποκεφαλίσωσι τοὺς ἐπιστατήσαντας εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς, καὶ ἐπεμψεν ἀνθρώπους νὰ μαστιγώσωσι τὸν Ἑλλησπόντον διὰ τὴν ἀυθάδειάν του, νὰ ρίψωσι δὲ καὶ χρυσᾶ δεσμὰ εἰς αὐτὸν, καὶ νὰ τῷ εἴπωσιν, ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ τὸν περάσῃ ἐκουσίως αὐτοῦ ἢ ἀκουσίως, δηλ. θέλει ἢ δὲν θέλει. Ἐπομένως διέταξε καὶ κατασκευάσαν ἐκ δευτέρου τὴν γέφυραν.

Ἀφοῦ λοιπὸν οὗτος ἐπέρασεν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐπροχώρησε κατὰ τῆς Ἑλλάδος διαβαίνων τὴν Θράκην, Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμόνιοι, Κορίνθιοι, Μεγαρεῖς, Σικυώνιοι, Τροιζήνιοι, Ἐπιδαύριοι, Λίγυνηται, Χαλκιδεῖς, Ἐρετριεῖς, Νάξιοι, Κύθιοι, Κεῖοι, Σερίφιοι, Μήλιοι, Σίφνιοι, Ἀμβρακιῶται, Λευκάδιοι καὶ ἄλλοι τινὲς ἀπεφάσισαν γενναίως ν' ἀντισταθῶσι, καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης νὰ πολεμήσωσι τὸν βάρβαρον καὶ νὰ σώσωσι καὶ τὴν πατρίδα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν πρῶτον ὁ Ξέρξης ἀπήντησεν εἰς τὸ

στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν τὸν ἀνδρεῖον ἐκείνον Λεωνίδα, τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης μετὰ 300 μόνον Σπαρτιατῶν, περιμένοντα ν' ἀγωνισθῆ κατὰ τοῦ ἀπείρου Περσικοῦ στρατοῦ καὶ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ διαβῆ, καὶ νὰ καταβῆ ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐκεῖ συνεκροτήθη ἡ περιφημος ἐν Θερμοπύλαις μάχη, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Λεωνίδας, ἀποῦ ἠγωνίσθη γενναίωτατα, ἔπεσεν ἐνδόξως μετὰ τῶν 300 συμπατριωτῶν του, εἰς τιμὴν τῶν ὁποίων, ὡς εἶδομεν ἐν τῇ βιογραφίᾳ, τῆς Ἡρόκλειου ἐποιήθη τὸ ὄρατον ἐκεῖνο ἐπίγραμμα.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς μάχης ταύτης ἔγεινε καὶ ναυμαχία μεταξὺ τοῦ στόλου τῶν Περσῶν καὶ τοῦ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ Ἄρτεμισιον ἀκρωτήριον τῆς Εὐβοίας ἀντικρὺ σχεδὸν τῶν Θερμοπυλῶν. Ὁ στόλος τῶν Ἑλλήνων συνέκειτο ἀπὸ 180 πλοῖα καὶ εἶχον ἀρχηγὸς τὸν μέγαν Θεμιστοκλέα, καὶ τὸν Σπαρτιάτην Εὐριπιάδην, ἐνίκησαν ὅμως τὸν Περσικὸν καὶ ἐκυρίευσαν καὶ 30 αὐτῶν πλοῖα. Μετὰ ταῦτα ὁ Ξέρξης ἀποῦ διέβη τὰς Θερμοπύλας ἐπροχώρησε διὰ τῆς Φωκίδος καὶ Βοιωτίας εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὅπου εἰσέβαλεν εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας ὅμως εὗρεν ἐρήμους· διότι κατὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ Θεμιστοκλέους οἱ Ἀθηναῖοι τὰς μὲν οἰκογενεῖας τῶν εἶχον πέμψει εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ εἰς τὴν Τροιζήνα, αὐτοὶ δὲ πάντες εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια εἶχον καταπλευσεὶ ἀπὸ τὸ Ἄρτεμισιον καὶ ἐστάθμευσαν εἰς τὴν πέριξ τῆς Σαλαμίνας θάλασσαν· ὀλίγοι μόνον γέροντες εἶχον μείνει εἰς τὴν ἀκρόπολιν νομίσαντες ὅτι ἤθελον προφυλαχθῆ ὑπὸ ξύλινον τεῖχος τὸ ὁποῖον ἐκεῖ διὰ ξύλων καὶ θυρῶν κατεσκευάσαν, κατὰ τὸν χρησμόν (1). Ἐκεῖ

(1) Διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἀποῦ ἀπεράσισαν νὰ ἀγωνισθῶσι κατὰ τῶν Περσῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς ὅλης πατρίδος, ἔστειλαν πρῶτον κατὰ τὴν τότε συνθήειαν καὶ ἠρώτησαν τὴν Πυθίαν τῶν Δελφῶν, ἥτις ἀπάντησεν ὅτι ὁ Ζεὺς χάριν τῆς προτάσεως τῶν Ἀθηναίων Ἀθηναῖς, θά σῶσῃ μόνον τὸ ξύλινον τεῖχος, καὶ ἡ θεὸς Σαλαμίς θ' ἀπολέσῃ παιδία γυναικῶν. Ἄμα ἔλαβον

λοιπὸν ἔφθασε καὶ ὁ ἐχθρικός στόλος καὶ συνεκροτήθη ἡ ἐνδοξοτάτη πασῶν ναυμαχία, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνίκηθη μὲν καὶ κατεστράφη ὀλοτελῶς ὁ στόλος τοῦ Ξέρξου, εὐδοκίμησε δὲ μεγάλως ἡ Ἄρτεμισία δεῖξασα εἰς δύο περιστάσεις μεγάλην φρόνησιν καὶ ἡρωϊκὴν ἀνδρίαν.

Πρῶτον ὅτε ὁ Ξέρξης μὲ τὸν μέγαν στρατὸν ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ ξηρᾶς, καὶ ὁ στόλος του διὰ τοῦ στενοῦ τῆς Εὐρίπου κατέπλευσε καὶ ἤραξεν εἰς τὴ Φάληρον, τὸν πρὸς ἀνατολὰς λιμένα τῶν Ἀθηναίων, τότε ὁ Ξέρξης, κατέβη ἐκεῖ θέλων νὰ ἐρωτήσῃ τοὺς ἐπιπλέοντας ἐὰν εἶχον τὴν γνώμην νὰ ναυμαχήσωσιν ἐκεῖ ἢ ὄχι. Ἔστησαν λοιπὸν λαμπρὸν θρόνον εἰς τὸν ὁποῖον ἐκάθησεν ὁ Ξέρξης, καὶ πέριξ αὐτοῦ ἐκάθησαν κατὰ τάξιν πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν Ἑθνῶν, τὰ ὅποια τὸν ἠκολούθουν, ὡς καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πλοίων. Ἐπειτα ἔστειλε πρὸς ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν τὸν Μαρδόνιον, ὅστις ἦτον ἐξάδελφός του καὶ πρῶτος στρατηγός, καὶ ἠρώτα νὰ μάθῃ τὴν γνώμην ἐκάστου. Καὶ πάντες μὲν οἱ ἄλλοι ἐξέφερον τὴν γνώμην συμφώνως νὰ κάμωσι ναυμαχίαν, διότι ἐγνώριζον ὅτι τοῦτο ἐπεθύμει καὶ ὁ Ξέρξης. Ἦ Ἄρτεμισία ὅμως εἶπε τὰ ἐπόμενα :

«Σὲ παρακαλῶ, Μαρδόνιε, νὰ εἴπῃς πρὸς τὸν βασιλέα ὅτι
 » ἐγὼ λέγω ταῦτα : ἐπειδὴ κατὰ τὰς ναυμαχίας τὰς γενομέ-
 » νας παρὰ τὸ Ἄρτεμισιον τῆς Εὐβοίας δὲν ἐφάνη ἀνανδρος,
 » οὔτε ἐλάχιστα κατορθώματα ἐπέδειξα, διὰ ταῦτα εἶνε δί-
 » καιον νὰ ἀποδείξω τὴν γνώμην μου, τί δηλ. φρονῶ ὡφελι-
 » μώτατον εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν. Λέγω λοιπὸν πρὸς

τὸν χρησμόν τοῦτον, τινὲς μὲν ἐκ τῶν γερόντων τὸν ἐξήγγισαν κατὰ λέξιν καὶ ἔλεγον ὅτι ἡ Ἀκρόπολις εἶχεν ἄλλοτε ἀκάνθινον φραγμὸν καὶ αὐτὸν ἐνδείκνυτο ὁ Θεός, διὰ τοῦτο κατέφυγον ἐκεῖ. Ὁ μέγας ὅμως Θεμιστοκλῆς εἶπεν ὅτι ὁ χρησμός ἐνδείκνυτο ξύλινον τεῖχος τὰ πλοῖα, εἰς τὰ ὅποια νὰ ἐπιβῶσι καὶ νὰ πολεμήσωσι τὸν ἐχθρὸν, καὶ ὅτι τὴν Σαλαμίνα ἀνόμασεν ὁ Θεός θειαν διότι εἰς αὐτὴν πλησίον ἐμελλόν νὰ καταστραφῶσιν οἱ ἐχθροί.

» τὸν βασιλέα : Λυποῦ τὰ πλοῖά σου, ὦ βασιλεῦ, καὶ μὴ κά-
 » μνης ναυμαχίαν· διότι οὗτοι οἱ ἄνδρες εἶνε Ἕλληνες. Ἐπειτα
 » τί χρειάζεσαι νὰ κινδυνεύης πάλιν εἰς ναυμαχίας; δὲν ἔχεις
 » εἰς τὴν ἐξουσίαν σου τὰς Ἀθήνας, διὰ τὰς ὁποίας ὤρμησες
 » εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, δὲν ἔχεις καὶ ὅλην τὴν Ἑλλάδα;
 » καὶ κἀνεῖς δὲν σοὶ ἐναντιώνεται· καὶ ὅσοι δὲ ἀντεστάθησαν,
 » ἐχάθησαν ὡς ἔπρεπε νὰ χαθῶσι. Πῶς δὲ ἐγὼ φρονῶ ὅτι τὰ
 » πράγματα τῶν ἐχθρῶν θ' ἀποβῶσι, θὰ σοὶ εἶπω. Ἐάν μὲν
 » δὲν βιασθῆς νὰ κάμῃς ναυμαχίαν, ἀλλὰ κρατῆς ἐδῶ πλησίον
 » τῆς ξηρᾶς τὰ πλοῖα, καὶ περιμένης ἢ καὶ προχω-
 » ρῆς εἰς τὴν Πελοπόννησον, εὐκόλως, ὦ δέσποτα, θέλουσι κα-
 » τορθῶθῃ τὰ σχέδιά σου, διὰ τὰ ὁποῖα ἤλθες εἰς τὴν Ἑλλά-
 » δα. Διότι οἱ Ἕλληνες δὲν δύνανται πολὺν χρόνον νὰ ἀντέ-
 » χωσιν, ἀλλὰ θὰ διασκορπισθῶσι καὶ θὰ ἀναχωρήσωσιν εἰς
 » τὰς πόλεις τῶν. Διότι οὔτε σίτον ἔχουσιν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ
 » ὡς ἐγὼ μανθάνω· οὔτε, εἶνε ἐπόμενον, ἐάν ὀδηγήσῃς τὸν πε-
 » ζικὸν στρατὸν εἰς τὴν Πελοπόννησον, νὰ ἡσυχάζωσιν οἱ ἔλ-
 » θόντες ἐκεῖθεν· οὐδὲ θὰ φροντίσωσι νὰ ναυμαχῶσιν ὑπὲρ τῶν
 » Ἀθηναίων. Ἐάν ὁμως βιασθῆς νὰ ναυμαχήσῃς, τότε φοβοῦ-
 » μαι μήπως ὁ ναυτικὸς στρατὸς βλαφθῇ, καὶ βλάβη προσέτι
 » καὶ τὸν πεζικόν. Πρὸς τούτοις, ὦ βασιλεῦ, βάλε καὶ τοῦτο
 » εἰς τὸν νοῦν σου, ὅτι εἰς τοὺς χρηστοὺς κυρίους, κακοὶ δούλοι
 » συνήθως γίνονται, εἰς δὲ τοὺς κακοὺς, χρηστοί. Εἰς σὲ δέ,
 » ὅστις εἶσαι ἄριστος παρὰ πάντας τοὺς ἄνδρας, κακοὶ δούλοι
 » εἶνε ὅσοι λέγονται ὅτι σὲ ἀκολουθοῦσιν ὡς σύμμαχοι. δηλ.
 » οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Πάμφιλοι, οἱ
 » ὅποιοι οὐδόλως ὠφελοῦσι.»

Ἐταῦτα εἶπεν ἡ Ἀρτεμισία κατὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην, ἐκ τῶν ὁποίων φαίνεται πόσον φρόνιμος καὶ γενναία ἦτο. Καὶ ὁ Ξέρξης δὲ, ἅμα ὁ Μαρδόκιος, ἔφερε πρὸς αὐτὸν τὰς γνώμας πάντων, πολὺ εὐχαριστήθη διὰ τὴν γνώμην τῆς Ἀρτεμισίας. καὶ ἐνθ' καὶ πρὶν τὴν ἐνόμιζε συνετὴν καὶ φρόνιμον, τότε πολὺ

περισσότερον τὴν ἐπήνεσε καὶ τὴν ἐθαύμασε. Διέταξεν ὁμως κατὰ τὴν γνώμην τῶν περισσοτέρων νὰ γείνη ἡ ναυμαχία εἰς τὴν ὁποίαν κατενικήθη καὶ κατεστράφη ὅλος ὁ στόλος τοῦ Ξέρ-
 ξου, καὶ αὐτὸς ἠναγκάσθη κατησχυμμένος καὶ διὰ πλοιαρίου ἀλιευτικοῦ νὰ περάσῃ πάλιν τὸν Ἑλλησπόντον καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Περσίαν.

Ἐπομένως ἡ Ἀρτεμισία εἰδείξε τὴν ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν τῆς καὶ εἰς τὸ δικάστημα τῆς περιφήμου ἐκείνης ναυμαχίας. Διότι ἐνθ' ἡ ναυμαχία ἦτο εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς τοῦ πλοῖον τῆς Ἀρτε-
 μισίας ἐδιώκετο ἀπὸ πλοῖον ἀθηναϊκόν· αὐτὴ δὲ μὴ βλέπουσα ἄλλην ἐλπίδα σωτηρίας, διότι ἔμπροσθέν τῆς ἦσαν ἄλλαι τρι-
 ῆρεις (πλοῖα) φιλικὰ, ὤρμησεν ἐπάνω μίας τῶν περσικῶν τριη-
 ρῶν, καὶ τὴν ἐθύθισεν. Ὁ δὲ τριήραρχος τῆς Ἀττικῆς τριη-
 ρους νομίσας ὅτι ἡ τριήρης ἐκείνη τῆς Ἀρτεμισίας ἦτο Ἑλλη-
 νική, ἢ ὅτι ἤλθεν ἀτόμος ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ βοηθεῖ τοὺς
 Ἕλληνας ἔπαυσε νὰ τὴν καταδιώκῃ. Τότε ὁ Ξέρξης βλέπων
 τοῦτο ἠρώτησε τίνος ἦτο ἡ τριήρης ἢ καταθύθισσα τὴν ἄλλην·
 τίς δὲ τῶν πλησίων του ἰσταμένων εἶπε « Βλέπεις, δέσποτα,
 τὴν Ἀρτεμισίαν πόσον γενναίως ἀγωνίζεται, καὶ τριήρη ἐχθρι-
 κὴν κατεθύθισε; » Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπερώτησεν ἐν ἀλήθως τὸ
 ἔργον τοῦτο ἦτο τῆς Ἀρτεμισίας· καὶ ἀφοῦ τὸν διεβεβαίωσαν
 ὅτι ἀληθῶς ἦτο ἡ Ἀρτεμισία, ἥτις ἐπραξε τὸ κατορθῶμα ἐκεῖ-
 νο, ἐφώνησεν ὁ Ξέρξης « οἱ μὲν ἄνδρες ἐγένεον γυναῖκες, αἱ δὲ
 γυναῖκες ἄνδρες » (1).

Τοιαύτην λοιπὸν φρόνησιν καὶ ἠρωϊκὴν ἀνδρείαν εἰδείξεν ἡ βα-
 σίλις αὐτὴ εἰς τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν· καθὼς καὶ εἰς τὰς
 παρὰ τὴν Εὐβοίαν γενομένας ναυμαχίας· διὰ τοῦτο ὁ Ξέρξης
 ἔκτοτε ἐτι μάλλον ἐτίμα διὰ τῆς εὐνοίας τοῦ αὐτῆν, καὶ ἐδίδο
 περισσοτέραν προσοχὴν εἰς τὰς γνώμας καὶ τὰς συμβουλὰς τῆς.
 Εἶχε δὲ τότε μετ' αὐτῆς εἰς τὴν ἐκστρατείαν πέντε πλοῖα, τὰ
 ὁποῖα ἦσαν ἄριστα τῶν πλοίων τοῦ περσικοῦ στόλου μετὰ τὰ

(1) «Οἱ μὲν ἄνδρες γέγονασι μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες.»
 (Χρηστομ. Κορασιακῆ. Τόμ. Β').

πλοῖα τῶν Φοινίκων, οἵτινες ἦσαν οἱ περισσότεροὶ τότε ναυτικοί. Ἦτο δὲ ἡγεμονὶς τῶν Ἀλικαρνασσέων, Κώων, Νισυρίων, καὶ Καλυδνίων. Καὶ πόσον ὁ Ξέρξης ἐτίμα αὐτὴν φαίνεται καὶ ἐκ τούτου Μετὰ τὴν τελείαν ἐκείνην ἐπιτυχίαν τῆς ναυμαχίας ἐν Σαλαμῖνι καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ Περσικοῦ στόλου, ὁ Μαρδόνιος παρεκίνει τὸν Ξέρξην νὰ λάβῃ μετ' αὐτοῦ τὸ περισσότερο μέρος τοῦ ἐναπολειφθέντος στρατοῦ καὶ ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν Περσίαν, ν' ἀφήσῃ δ' αὐτὸν μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ 300 χιλ. στρατιωτῶν διὰ νὰ τὴν ὑποδουλώσῃ. Ὁ Ξέρξης κῆχριστήθη εἰς τὴν συμβουλήν ταύτην, ἀπεφάσισεν ὅμως νὰ ἐξετάσῃ τὴν γνώμην καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν καὶ ἡγεμόνων τοῦ στρατοῦ, τοὺς ὁποίους προσεκάλεσεν εἰς συμβούλιον καὶ τὴν Ἀρτεμισίαν μετ' αὐτῶν, διότι αὐτὴ καὶ πρότερον εἶχε δώσει ἀρίστην συμβουλήν, περὶ τῶν πρακτέων. Διὰ τοῦτο ἅμα ἦλθεν αὐτῇ, ὁ Ξέρξης προσέταξε πάντας τοὺς ἄλλους νὰ παραμερίσωσι καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ταῦτα διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν γνώμην τῆς: «Ὁ Μαρδόνιος μὲ συνεβούλευσεν ἢ νὰ μείνω καὶ προσπαθῶ νὰ κυριεύσω τὴν Πελοπόννησον, ἢ ν' ἀφήσω αὐτὸν μετὰ 300 χιλ. ἀνδρῶν διὰ νὰ κυριεύσῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ ν' ἀναχωρήσῃ μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ. Σὺ λοιπὸν, ἐπειδὴ καὶ περὶ τῆς γενομένης ναυμαχίας μὲ εἶχες συμβουλευέσει καλῶς, τώρα συμβούλευσέ με τί εἶνε συμφερότερον νὰ κάμω.» /

Ἡ Ἀρτεμισία τότε ἀπεκρίθη: «Βασιλεῦ, εἶνε μὲν δύσκολον νὰ συμβουλευέσω τὰ ἀριστα καὶ νὰ τὰ ἐπιτύχω, εἰς τὴν παρούσαν ὅμως περίστασιν στοχάζομαι συμφέρον σὺ μὲν ὁ ἴδιος ν' ἀναχωρήσῃς εἰς τὸ κράτος σου, ν' ἀφήσῃς δὲ τὸν Μαρδόνιον, ἐὰν θέλῃ καὶ δέχεται τοῦτο, διὰ νὰ κατακτήσῃ τὴν Ἑλλάδα. Διότι ἐὰν μὲν αὐτὸς ἐπιτύχῃ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐπιθυμῇ, ἢ δόξα τοῦ ἔργου τούτου θὰ ἦγε ἰδική σου, διότι τὸ ἔπραξεν ὁ δοῦλός σου. ἐὰν δὲ ἀποτύχῃ τότε δὲν θὰ γείνη κάμμία συμφορὰ εἰς τὸν οἶκόν σου διότι ὅταν σὺ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ οἶκός σου σωθῶσι, δύνασαι πολλοὺς πολέμους μετὰ ταῦτα

νὰ κάμῃς κατὰ τῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ τοὺς ἐκδικηθῆς. Πρὸς τοῦτοισι ἐὰν ὁ Μαρδόνιος νικηθῇ δὲν θὰ γείνη κανεὶς λόγος, οὐδὲ οἱ Ἕλληνες θὰ καυχηθῶσιν ὅτι ἐνίκησαν, ἐὰν νικήσωσι ἓνα δοῦλόν σου. Ἔνεκα λοιπὸν τούτων συμφέροι ν' ἀναχωρήσῃς ἀφ' οὗ μάλιστα ἐπυρόλησας τὰς Ἀθήνας.» Ταῦτα εἶπεν ἡ συνετὴ βασίλισ. Ὁ δὲ Ξέρξης κῆχριστήθη πολὺ διὰ τὴν συμβουλήν, τῆς, διότι εἶπεν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καὶ ἐκαίνοσιν ἐπεθύμει, διότι καὶ ἂν πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτὸν νὰ μένῃ δὲν ἤθελε τὸ κάμει· τόσον εἶχε φοβηθῆ τοὺς Ἕλληνας.

Διὰ τοῦτο ἐπαινέσας τὴν Ἀρτεμισίαν καὶ ἀποφασίσας κατὰ τὴν συμβουλήν τῆς ν' ἀναχωρήσῃ, ἐνεπιστεῦθη εἰς αὐτὴν τοὺς μετ' αὐτοῦ παῖδάς του, καὶ τὴν ἀπέστειλε νὰ τοὺς φέρῃ διὰ τῶν πλοίων τῆς πρὸ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἔφεσον. Ἐκ πάντων τούτων τῶν εἰρημένων ἀποδεικνύεται πόσον γενναία, μεγαλόψυχος καὶ συνετὴ ἦτον ἡ Ἕλληνίς αὕτη. Καὶ εἶνε πολὺ ἀξιέπαινος καὶ θαυμαστή διότι ἐνῶ ἦτο ἠναγκασμένη νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν βάρβαρον τῆς πατρίδος τῆς κύριον, αὕτη ὅμως δὲν ἔχασε τὴν γενναϊότητα καὶ μεγαλοψυχίαν τῆς, ἀλλ' ὠμίλει πάντοτε πρὸς αὐτὸν μετὰ παρρησίας καὶ ἐλευθεροφροσύνης ἀξίως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καταγωγὴν τῆς, καὶ ἀφόβως ἔλεγε πάντοτε τὴν ἀλήθειαν.

Δυστυχῶς εἰς τὴν ἱστορίαν δὲν μᾶς διεσώθησαν τὰ περὶ τῆς μετὰ ταῦτα ζωῆς τῆς γεγονότα, καὶ τὰ περὶ τοῦ θανάτου τῆς. Μόνον ἀναφέρει ἡ ἱστορία, ὅτι ἡ γενναία αὕτη καὶ φρόνιμος βασίλισ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἐκ τῆς ἐκστρατείας ἐκείνης ἐκυρίευσεν καὶ τὴν νῆσον Πάτμον καὶ τὴν ὑπέταξεν εἰς τὸ κράτος τῆς. Δὲν πρέπει ὅμως ν' ἀμφιβάλωμεν, ὅτι αὕτη ἦτις κατὰ τὴν νεότητά τῆς εἶχε τόσον φρόνησιν καὶ σύνεσιν καὶ γενναιοψυχίαν, θὰ ἐφύλαττε τὰς ἀρετὰς ταύτας καὶ ἀφοῦ περισσότερον ἐπροχώρησεν εἰς τὴν ἡλικίαν, καὶ μέχρι δηλ. τέλους τῆς ζωῆς τῆς· ὥστε καὶ τὸ λε-

γόμενον ὑπό τινος ἱστορικοῦ ὅτι ἔνεκα ἀποτυχίας τινος ἔπεσαν ἀπὸ τὸν βράχον τῆς Λευκάδος (1) εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγη, ἢ ἦνε ὄλωσ' διόλου ψευδές, ἢ τὸ ἔπραξεν ἄλλη τις Ἀρτεμισία ὄχι τὸσον φρόνιμος καὶ γενναία, ὅση ἦτο αὕτη. Διότι ὑπῆρξαν καὶ ἄλλαι φέρουσαι τὸ ὄνομα τοῦτο, καθὼς καὶ ἡ Ἀρτεμισία ἡ σύζυγος τοῦ Μουσώλου βασιλέως ὁμοίως τῆς Καρίας, ἢ ὅποια ἦτο πολὺ μεταγενεστέρα τῆς Ἀρτεμισίας ταύτης· διότι ἔζη εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου δηλ. τὸ 335 π. Χ. αὕτη ἐφημίσθη μόνον διὰ τὴν ἰσχυρὰν ἀγάπην τὴν ὅποιαν εἶχε πρὸς τὸν σύζυγόν της· διότι ἀφοῦ ἀπέθανεν οὗτος, αὕτη διὰ νὰ παρηγορήσῃ φαίνεται τὴν μεγάλην λύπην της κατεσκεύασε μεγαλοπρεπέστατον τάφον εἰς τιμὴν του, ὀνομασθέντα Μουσώλειον, ὃς ὅποιος διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν πολυτέλειαν κατετάχθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰς τὰ 7. θαύματα τοῦ κόσμου. Ἐξ ἐκείνου δὲ τοῦ μνημείου καὶ ὅλοι οἱ μεγαλοπρεπεῖς τάφοι ἐνομαζόνται Μουσώλεια.

ΠΟΙΗΜΑΤΙΟΝ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΝ.

Τὸν Ἑρξιν βάρβαρον βασιλέα,
Μὲ τὰ φρονήματα τὰ γενναῖα
Μὲ τὴν ἀνδρείαν της καὶ εὐψυχίαν
Καὶ τὴν μεγάλην της παρησίαν
Ἐκαμεν ἡ Ἀρτεμισία
νὰ τὴν θαυμάσῃ, καὶ νὰ τῇ δώσῃ
Εἰς τὰ συμβούλια τὰ πρωτεῖα,
Κι' εἰς τιμὴν ἄκραν νὰ τὴν ὑψώσῃ.

(1) Ἀπὸ τὸν βράχον τοῦτον, ὅστις εἶνε εἰς τὴν νῆσον Λευκάδα λέγουσιν ὅτι ἔπεσε καὶ ἡ εἰρημένη μεγάλη ποιήτρια Σαπφώ, τὸ ὅποσον εἶνε ἀπίθανόν.

Ὡς Ἑλληνίδες καὶ ἡμεῖς ἐπαίνοιν,
τιμῆς καὶ δόξης ἐὰν ποθῶμεν,
ὦ ἀδελφαί μου, ν' ἀξιοθῶμεν
παρὰ ἀνθρώπων πολιτισμένων
καὶ ἀπολιτευτῶν, τὰς ἀρετάς
Ἐκείνης πρόπει νὰ μιμηθῶμεν
καὶ μὲ ἐκείνας νὰ κοσμηθῶμεν,
τὰς περιφήμους καὶ θαυμάστους.

Φρόνησις, πίστις, καὶ εὐβουλία
Εἶνε στολίσματα, φίλαι, θεῖα.

ΤΙΜΟΚΛΕΙΑ.

Ἀπὸ τῆς Μικρῆς Ἀσίας, ὅπου εἶνε ἡ Ἀλικαρνασσός, ἢ πατρὶς τῆς περιδόξου βασιλίσσης Ἀρτεμισίας, τῆς ὅποιας εἶδομεν τὴν ἀνωτέρω βιογραφίαν, ἐπιστρέφομεν πάλιν εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Βοιωτίαν, καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὰς περιφήμους Θήβας, τὰς ὅποιας εἶδομεν εἰς τὴν βιογραφίαν τῆς ποιητρίας Κορίννης διὰ νὰ βιογραφήσωμεν καὶ ἄλλην αὐτοῦ ἀκμάσασαν ἐνάρετον Ἑλληνίδα, τὴν θαυμαστὴν Τιμοκλείαν. Ἡ Ἑλληνὶς αὕτη εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ ἦνε συμπατριώτις τῆς Μουσοπνεύστου Κορίννης, τοῦ ὑφιλλίου Πινδάρου, καὶ τῶν ἐξόχων ἐκείνων καὶ γενναιοτάτων στρατηγῶν Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδα, ἦτο δηλ. Θηβαία καὶ ἀνεδείχθη ἀξία τοιαύτης πατρίδος, ἢ ὅποια ἐγέννησε τοιαῦτα ἐπίσημα καὶ θαυμαστά διὰ τὰς ἀρετάς τῶν τέκνα.

Περὶ τῶν γονέων τῆς Τιμοκλείας ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρεται ὅμως ὅτι κατήγετο ἀπὸ γένος λαμπρὸν καὶ ἐπίσημον· διότι ἀδελφὸς αὐτῆς ἦτο ὁ περίφημος Θεαγένης, ἀρχηγὸς τῆς

Θηβαίων ἄριστος, καὶ ὅμοιος κατὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ φιλοπα-
τρίαν μὲ τὸν Ἐπαμινώνδαν καὶ Πελοπίδαν, οἱ ἴδιοι ἤμα-
ζαν εἰς τὰς Θήβας ὀλίγα ἔτη πρὸ αὐτοῦ, καθὼς καὶ μὲ ἄλ-
λους ἀρίστους ἄνδρας Θηβαίους συγχρόνους μὲ αὐτὸν καὶ προ-
γενεστέρους. Ἡ Τιμόκλεια φαίνεται ὅτι ἐγεννήθη κατὰ τὸ
340 π. Χ. διότι εἰς τὸν καιρὸν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου τοῦ
θαυμαστοῦ ἐκείνου βασιλέως τῆς Μακεδονίας καὶ ὅλης τῆς
Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος ἤμαζε κατὰ τὸ 336—322, ἦτο καὶ
αὕτη εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας καὶ δόξης τῆς. Ὁ ἀδελφὸς
αὐτῆς Θεαγένης ἤρριστευσε εἰς τὴν περίφημον ἐν Χειρωνείᾳ τῆς
Βοιωτίας καὶ ἄμα θλιβεράν μάχην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ Φι-
λίππου βασιλέως τῆς Μακεδονίας καὶ πατρὸς τοῦ μεγάλου
Ἀλεξάνδρου, καὶ ἔπεσεν ἐν αὐτῇ ἐνδόξως ὑπὲρ τῆς πατρίδος
ἀγωνιζόμενος.

Διότι, ὡς διαλαμβάνει ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία, 200 περίπου
ἔτη μετὰ τοὺς Μηδικούς πολέμους, περὶ τῶν ὁποίων εἶπομεν
εἰς τὰς προηγουμένας βιογραφίας, οἱ πρόγονοι ἡμῶν Ἕλληνες,
Ἀθηναῖοι, Θηβαῖοι, Σπαρτιάται καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶχον ἀπο-
λέσει τὰς παλαιὰς ἐκείνας θαυμαστάς καὶ ἡρωϊκὰς ἀρετάς των,
ἔνεκα τῆς πολυτελείας καὶ τῆς ἡδυπαθείας καὶ τῆς διχονοίας
πρὸς ἀλλήλους καὶ μάλιστα ἔνεκα τοῦ φοβεροῦ ἐμφυλίου (1)
πολέμου τοῦ λεγομένου Πελοποννησιακοῦ, ὅστις ἔγινε μετὰ
Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων ἀπὸ τοῦ 431—404, καὶ κατέ-
στρεψε τὰς Ἀθήνας καὶ πάσας σχεδὸν τὰς Ἑλλ. πολιτείας
διὰ τοῦτο ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρχισαν νὰ ἐκπίπτωσιν ἀπὸ τὸ
μεγαλεῖον καὶ τὴν τόσῃ δυνάμει των, καὶ νὰ πλησιάζωσι νὰ
κυριευθῶσιν ἀπὸ ξένης βασιλείας, καὶ νὰ χάσωσι τὴν ἐλευθε-
ριάν των. Τοιοῦτος ἀξίος καὶ ἰσχυρὸς βασιλεὺς ἐφάνη ἐπὶ τέ-

Ἐμφύλιος πόλεμος λέγεται ὁ γινόμενος μετὰ τῶν πόλεων καὶ
ἐν τῷ αὐτῷ ἔθνει, καθὼς ἦτο αὗτος ὁ μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ
ἐν ὅλῃ μετὰ τῶν πολιτῶν τοῦ αὐτοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ὁ τοιοῦ-
τος εἶνε ὁ χειρότερος ἐκ τῶν πόλεμων.

λους ὁ Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ἦτις ἦτο χώρα
Ἑλληνικὴ πρὸς βορρᾶν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος κειμένη. Οὗτος
λοιπὸν βλέπων τοὺς Ἕλληνας καθ' ἡμέραν πλεον ἀδυνάτους
γενομένους ἐκυρίευσεν μίαν πρὸς μίαν τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις, καὶ
διενεστο νὰ γείνη κύριος ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Μόνοι οἱ Ἀθη-
ναῖοι ὀλίγον πως ἀντεστέκοντο κατ' αὐτοῦ ἐνθυμούμενοι τὴν
παλαιὰν φιλοπατρίαν καὶ δόξαν, μάλιστα δ' ἔνεκα τοῦ περι-
φήμου ῥήτορος Δημοσθένους ὅστις τοὺς ἐνεθάρρυνεν ὁλον ἐν κατὰ
τοῦ Φιλίππου καὶ τοὺς παρεκίνησε νὰ τὸν πολεμῶσι διὰ νὰ
σώσωσι αὐτοὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ὅλης πατρίδος, ὡς καὶ ἄλ-
λοτε ἐπὶ τοῦ Ξέρξου. Ἐνῶ λοιπὸν ὁ Φίλιππος εἶχε κυριεύσει
ὅλην τὴν Φωκίδα καὶ κατέβη εἰς τὴν Βοιωτίαν τὸ 338 π. Χ.
ὁ Δημοσθένης παρεκίνησε τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς Θηβαίους καὶ
ἄλλους Ἕλληνας, καὶ συνεκρότησαν ἀρκετὸν στράτευμα, τὸ
ὁποῖον ἔπεμψαν κατ' αὐτοῦ νὰ τὸν πολεμήσῃ, καὶ νὰ τὸν ἐμπο-
δίσῃ τοῦ νὰ κατορθώτῃ τοὺς σκοπούς του.

Ἐκεῖ λοιπὸν ἐν τῇ Χειρωνείᾳ πόλει τῆς Βοιωτίας συνεκρο-
τήθη ἡ μάχη, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνίκησεν ὁ Φίλιππος τοὺς Ἀθη-
ναίους καὶ πάντας τοὺς ἄλλους μετ' αὐτῶν, καὶ ἐγένετο κύριος
ἔκτοτε ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Τότε ἐν τῇ δυστυχεῖ ἐκείνῃ μάχῃ
ὁ Θεαγένης ἀδελφὸς τῆς Τιμοκλείας ἔδειξε θαυμαστὴν γεν-
ναιοψυχίαν καὶ φιλοπατρίαν· διότι ἐνῶ πάντες κατετροπώθησαν
αὐτὸς ἐνίκησε τοὺς πρὸς τὸ μέρος ἀντιτεταγμένους Μακεδόνας,
καὶ ἐδίωκεν αὐτοὺς, καὶ ὅτε τις ἐφώνησε πρὸς αὐτὸν «Μέχρι
τινος διώξεις;» Μέχρι Μακεδονίας,» ἀπεκρίθη ὁ Θεαγένης·
ἀλλ' ὅμως ἐφρονεῦθη ὑπὸ τῶν νικηφόρων ἐχθρῶν.

Καὶ ἡ Τιμόκλεια ὅθεν ἐκ τοῦ ἐξῆς περιστατικοῦ φαίνεται ὅτι
ἦτο πολὺ ἀξία ἀδελφὴ τριούτου γενναίου καὶ ἐνδόξου ἀνδρός·
διότι ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φιλίππου τὸ 306 π. Χ. ἔλαβε
τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, αἱ Θῆβαι κα-
θὼς καὶ αἱ ἄλλαι Ἑλληνικαὶ πόλεις ἐπανάστησαν διὰ νὰ ἀ-
νακτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν των. Ὁ Μέγας ὅμως Ἀλέξανδρος

ἐπῆλθεν εὐθύς κατ' αὐτῶν καὶ τὰς ἐκυρίευσεν, μολονότι οἱ Θηβαῖοι ἐπολέμησαν μὲ μεγάλην ἀνδρείαν· ἀλλ' ἐπὶ τέλους πάντες κατεκόπησαν καὶ αἱ οἰκοδομαὶ τῆς πόλεως κατεδαφίσθησαν, καὶ μόνη ἡ οἰκία τοῦ ποιητοῦ Πινδάρου, ὡς εἶδομεν εἰς τὴν βιογραφίαν τῆς ποιητρίας Κορίννης, ἐσώθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἐγὼ λοιπὸν συνέβαινε τὸ μέγα τοῦτο δυστύχημα εἰς τὰς Θήβας, καὶ ἐκ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἄλλοι ὄρμων εἰς ἄλλας οἰκίας καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλας, εἰσηλθε καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Τιμοκλείας εἰς ἀρχηγὸς Θρακικοῦ τάγματος, δηλ. στρατιωτῶν ἐκ τῆς Θράκης, ὅστις ἦτον ἀνθρώπος σκληρὸς, ἄγριος, αὐθάδης καὶ ἀνόητος· καὶ ἦτο μὲν δοκῶντος τοῦ βασιλέως, δηλ. καὶ αὐτὸς ὠνομάζετο Ἀλεξάνδρος, εἰς κἀνὲν ὅμως προτέρημα ἐκείνου δὲν ἦτο ὅμοιος.

Οὗτος λοιπὸν ὁ σκληρὸς καὶ αὐθάδης στρατηγός, χωρὶς νὰ σεβασθῆ οὔτε τὸ γένος, οὔτε τὴν ἀρετὴν τῆς Τιμοκλείας, ἤρχισεν ἀμέσως νὰ τὴν ἀπειλῆ καὶ νὰ τὴν ὑβρίζῃ, καὶ νὰ ζητῆ ἀπ' αὐτῆς χρυσὸν καὶ ἀργυρὸν νὰ δεῖξῃ εἰς αὐτοὺς, ὅπου εἶχε κρυμμένον, διὰ νὰ τὸν λάβῃ καὶ νὰ χορτάσῃ τὴν ἄγριαν ἀπληστίαν του.

Εἰς τὴν φοβερὰν ταύτην περίστασιν ἡ Τιμόκλεια εἰδείξε θαυμαστὴν φρόνησιν καὶ εὐφύιαν, διότι εὐθύς εἶπεν εἰς αὐτόν· Εἶθε νὰ ἀπέθνησκον καὶ ἐγὼ πρὶν ταύτης τῆς νυκτός, ἢ νὰ ζῶ, ἐπειδὴ ὅμως τὰ πράγματα ἐγείναν οὕτω, καὶ βλέπω ὅτι σὺ ἔχεις τὴν ἐξουσίαν νὰ με κάμῃς ὅ,τι θέλεις· σοὶ λέγω ὅτι ἐγὼ εἶχον πολλὰ κοσμήματα χρυσᾶ, καὶ σκευὴ ἀργυρᾶ, ἀκόμη καὶ νομισματὰ εἶχον χρυσᾶ, τὰ ὅποια ὄλα, ὅτε ἡ πόλις ἐκυριεύετο ὑφ' ὑμῶν, συνήθροισα καὶ διέταξα τὰς θεραπαινίδας νὰ ρίψωσιν εἰς φρέαρ ξηρὸν τοῦτο δὲν γνωρίζει κανείς. Ἐὰν λοιπὸν σὺ λάβῃς ταῦτα θὰ γείνης εὐτυχής.» Ὁ Μακεδὼν τότε ἀκούσας ταῦτα δὲν ἐπεβίμεινε τὴν ἡμέραν, (διότι ἦτο νόξ), ἀλλ' εὐθύς μετὰ τῆς Τιμοκλείας ἔσπευσε εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦτο τὸ φρέαρ ἐντὸς τοῦ κήπου τῆς οἰκίας διὰ νὰ λάβῃ τὸν θησαυρὸν.

Ἀφοῦ ἐφθασαν ἐκεῖ, ἡ Τιμόκλεια διέταξε καὶ ἐκλείσαν τὴν θύραν τοῦ κήπου διὰ νὰ μὴ τοὺς ἴδῃ δῆθεν κανείς· ὁ δὲ Μακεδὼν κατὰ παρακλήσιν τῆς κατέβη εἰς τὸ φρέαρ, ἅμα δὲ τὸν ἐκατάλαβεν ὅτι ἦτο εἰς τὸ βάθος τοῦ φρέατος, τότε ἀμέσως μετὰ τῶν θεραπαινίδων ἐρρίψεν ἐπ' αὐτοῦ πολλοὺς καὶ μεγάλους λίθους, ἕως οὗ τὸν κατέθαψαν ἐντὸς τοῦ φρέατος.

Τότε οἱ λοιποὶ Μακεδόνες μαθόντες τὸ γενόμενον συνέλαβον τὴν Τιμόκλειαν καὶ τὴν ἤγαγον ἐνώπιον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἀλλ' ἡ Τιμόκλεια δὲν ἐτρόμαξεν ἐκ τοῦ περιστατικοῦ τούτου· διότι ἐκυριεύετο ὑπὸ φλογεράς φιλοπατρίας. Διὰ τοῦτο παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ Ἀλεξάνδρου μετὰ θάρρους καὶ γενναιότητος· ὥστε ἐκείνος ἐθαύμασε τὸ ἀξιοματικὸν καὶ γενναῖον ἦθος τῆς καὶ τὸ ἀξιοπροσπεπὸς βᾶδισμά της. Καὶ πρῶτον μὲν τὴν ἠρώτησε «τίς ἦτο.» Ἐκείνη δὲ ἀπεκρίθη· «Ἐγὼ εἰμὶ ἀδελφὴ τοῦ Θεαγένους, ὅστις ἐν Χαίρωνεα ἦτο στρατηγός καὶ μαχόμενος καθ' ὑμῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων ἔπεσε, διὰ νὰ μὴ πάθωμεν ἡμεῖς τὰ τοιαῦτα δυστυχήματα· ἀφοῦ ὅμως τώρα ἐπάθαμεν ἀνάξια τοῦ γένους ἡμῶν δὲν ἀποφεύγομεν τὸν θάνατον· καὶ ὅσον δι' ἐμέ, ἴσως δὲν εἶνε καλλίτερον νὰ ζήσω καὶ ἄλλην νύκτα, εἰάν σὺ τοῦτο δὲν ἐμποδίσῃς.»

Οἱ λόγοι τῆς οὗτοι ἔκαμαν τοὺς πλέον εὐαισθήτους ἐκ τῶν παρόντων νὰ δακρῦσώσιν. Ὁ Μέγας Ἀλεξάνδρος ὅμως, ὅστις ἦτο πολὺ μεγαλόψυχος καὶ γενναῖος, δὲν ἠσθάνθη οἶκτον πρὸς τὴν ἡρώϊδα ταύτην, ἀλλ' ἐθαύμασε τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν λόγον τῆς, ὅστις πολὺ τοὺς συνεκίνησε, καὶ εὐθύς διέταξε τοὺς στρατηγούς του νὰ προσέχωσιν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ γείνη κάμμία τοιαύτη ὑβρις εἰς οἰκογένειαν τῶν Θηβῶν ἐπίσημον καὶ ἔνδοξον, τὴν δὲ Τιμόκλειαν διέταξε ν' ἀφήσωσιν ἐλευθέραν ὡς καὶ πάντας τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς, καὶ νὰ τιμῶσι καὶ σέβωνται αὐτὴν ἀξίως καὶ τοῦ γένους τῆς καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς.

Τοιαύτη λοιπὸν ἦτο ἡ Τιμόκλεια ἀξία, ὡς εἶπομεν συμπατριώτις τοῦ Πινδάρου καὶ τῆς Κορίννης, τοῦ Ἐπαμινώνδου καὶ

ἀξία ἀδελφῆ τοῦ Θσαγένου· διὸ ψάλλωμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς τι-
μὴν αὐτῆς τὸ ἑξῆς :

ΠΟΙΗΜΑΤΙΟΝ.

Τιμόκλεια, τὴν φρόνησίν σου
καὶ τὰς λοιπὰς σου ἀρετάς,
Εἶχες κοσμήματα ὡραῖα,
Χάριτας εἶχες ἐκλεκτάς.
Αὐτὰς διέκρινεν ὁ γενναῖος,
Ὁ τοῦ Φιλίππου κλεινὸς υἱός,
Κ' εὐθύς σοὶ ἔδωκ' ἐλευθερίαν
Καὶ σὲ ἐτίμησε προσφυῶς.
Ἐνῶ ὁ θάρβαρος στρατηγὸς τοῦ
Ζητῶν κοσμήματα καὶ χρυσὸν
Εὔρε τὸν θάνατον ἐπαξίως
Εἰς ξηροῦ φρέατος τὸν βυθόν.

ὦ! πόσον πόσον εὐτυχησμένοι,
φίλοι, θὰ ἤμεθα καὶ ἡμεῖς,
Ἐὰν ὡς ἄξι' ἀπόγονοί της
ἀξιωθῶμεν καὶ τῆς τιμῆς,
ἧς ἡ Τιμόκλεια ἠξιώθη,
ἀφοῦ στολίσωμεν μ' ἀρετάς
τὸ νοῦν, τὸ ἦθος μας, τὴν καρδίαν,
καὶ ἀγαλλώμεθα δι' αὐτάς.

Β'.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΗΘΙΚΑ

ΗΤΟΙ

ΤΑ ΠΡΟΣ ΜΟΡΦΩΣΙΝ ΤΟΥ ΗΘΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ
ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ.

Ἡθικοῖστορικὰ διηγήματα (1).

ΑΓΑΠΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΗΣΙΟΝ.

Ὁ ΚΥΡΙΟΣ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ τὴν
ἀγάπην πρὸς πάντας τοὺς ὁμοίους μας ἀνθρώπους, εἶπε τὴν
παραβολὴν διηλ. τὸ παράδειγμα τοῦτο: « Ἀνθρωπὸς τις κατέ-
βαινεν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ. εἰς τὴν Ἱεριχώ καὶ περιέπεσεν εἰς
ληστὰς, οἱ ὅποιοι ἀφοῦ τὸν ἐγύμνωσαν καὶ τὸν ἐπλήγωσαν,
τὸν ἀρῆκαν εἰς τὸν δρόμον ἡμιθανῆ καὶ ἀνεχώρησαν. Τότε ἔ-
τυχε νὰ καταβαίνει ἀπὸ τὸν δρόμον ἐκεῖνον ἱερεὺς τις ὁ ὅποιος
εἶδε τὸν πληγωμένον ἐκεῖνον ἄνθρωπον καὶ τὸν ἀφῆκε καὶ ἐπέ-
ρασε· τὸ ἴδιον ἔκαμε καὶ Λευῖτης ἀπ' ἐκεῖ διεθλών. Μετ'
αὐτοὺς κατέβη καὶ τις Σαμαρεῖτης· οὗτος ἰδὼν τὸν πληγωμέ-
νον ἐκεῖνον καὶ ἡμιθανῆ ἄνθρωπον, τὸν εὐσπλαγχνίσθη, καὶ
πλησιάσας εἰς αὐτόν, ἔχυσεν εἰς τὰς πληγὰς τοῦ ἔλαιον καὶ οἶ-
νον καὶ τὰς ἔδεσεν, ἔπειτα τὸν ἐσήκωσε, τὸν ἔθεσεν ἐπάνω τοῦ

(1) Ἰδὲ Α'. τόμον Κορασ. Χρηστομαθείας τὴν ὑποσημ. σελ. 142.

σου του, και τον εφερεν εις πανδοχείον, όπου τον επεριποιήθη.
 Ἀναχωρῶν δὲ ἐκ τοῦ πανδοχείου εἶπε πρὸς τὸν πανδοχέα :
 Περιποιήθητι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, καὶ ὅ,τι ἐξοδεύσης ἐγὼ εἰς
 τὴν ἐπιστροφὴν μου θὰ σοὶ τὸ πληρώσω. Ταῦτα εἶπεν ὁ Κύ-
 ριος ἡμῶν πρὸς ἕνα Νομικόν, ὅστις ἦλθε πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν ἠ-
 ρήτησε λέγων : « Διδάσκαλε τί νὰ κάμω διὰ νὰ κληρονομήσω
 τὴν αἰώνιον ζωὴν ; » ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν : « Ἐὰν κάμης ὅ,τι
 λέγει ὁ νόμος, δηλ. νὰ ἀγαπᾷς Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης
 τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον
 σου ὡς τὸν ἑαυτὸν σου. » — Διὰ τοῦτο ἐπειτα ἀφοῦ εἶπεν ὁ Ἰη-
 σοῦς Χριστὸς, τὴν ἀνωτέρω παραβολὴν ἠρώτησε τὸν νομικόν :
 « Ποῖος λοιπὸν ἀπὸ τούτων τρεῖς νομίζεις ὅτι ὑπῆρξεν ὁ πλησίον
 τοῦ περιπεσόντος εἰς τοὺς ληστάς ; » — Τότε ὁ νομικὸς ἀπε-
 κρίθη : « Ὁ ἐλεήσας Σαμαρείτης. » — Πήγαινε λοιπὸν καὶ σὺ,
 εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ κάμνε ὁμοίως.

2. Ὅτε ὁ Μωϋσῆς εὐρέσκετο ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ λαμβάνων
 τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, ἦτοι τὰς δέκα ἐντολάς, οἱ ὁμογενεῖς τοῦ
 Ἑβραίου ἐνόμισαν ὅτι ἀπέθανε, καὶ παρείνησαν μετὰ πολλῆς
 βίας τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἀαρῶν νὰ κατασκευάσῃ εἰς αὐτοὺς χρυ-
 σοῦν μόσχον διὰ νὰ τὸν λατρεύωσιν ὡς θεόν, καὶ οὕτως ἐλη-
 σμόνησαν τὰς εἰσαγγελίας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τὸν ὅποιον ἐλά-
 τρευαν, καὶ ὁ ὅποιος τοὺς ἐξήγαγεν ἐκ τῆς γῆς Αἰγύπτου, καὶ
 τοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τῆς δουλείας τοῦ Φαραὼ βασιλέως τῶν
 Αἰγυπτίων. Ὁ Ἀαρὼν ἠναγκάσθη νὰ κάμῃ τὸ ζητούμενον
 παρὰ τῶν Ἑβραίων. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄρους
 ὁ Μωϋσῆς, καὶ ἰδὼν τὰ γενόμενα τόσον ἠγανάκτησε κατὰ τῶν
 Ἑβραίων, ὥστε συνέτριψε τὰς πλάκας, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς
 εἶχε χαράξει τὰς ἀγίας του ἐντολάς.

3. Ἐπειτα συνήθρισε πάντας τοὺς Ἑβραίους καὶ εἶπε πρὸς
 αὐτούς : « Ἀδελφοί, ἐπράξατε μεγάλην ἁμαρτίαν ἐνώπιον τοῦ

Θεοῦ, κατασκευάσαντες τὸν μόσχον καὶ λατρεύσαντες αὐτὸν
 ὡς θεόν. θέλω ὅμως πάλιν ὑπάγει νὰ παρακαλέσω τὸν Κύριον
 διὰ νὰ σὰς συγχωρήσῃ. » Καὶ εὐθὺς τότε ἀναβῆς εἰς τὸ ὄρος
 Σινᾶ καὶ προσευχηθεὶς εἰς τὸν Θεόν εἶπε : « Θεὲ τοῦ Ἀβραάμ,
 τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τοῦ Ἰακώβ. ἢ συγχώρησον τὸν λαόν μου, διὰ
 τὴν ἀσέθειάν του, ἢ ἐξάλειψον τὸ ὄνομά μου ἀπὸ τὸ βιβλίον
 τῆς ζωῆς. » Ὁ Κύριος εὐχαριστηθεὶς ἀπὸ τὴν προσευχὴν ταύ-
 την τοῦ Μωϋσέως, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδείκνυε τόσῃν θερμῇ διὰ
 τοὺς ὁμογενεῖς του καὶ τὸν πλησίον του ἀγάπῃν, εἶπε πρὸς αὐ-
 τόν : « Πήγαινε, δὲν θέλω τιμωρῆσαι σὲ τὸν ἄθωον διὰ τοὺς
 ἐνόχους. Ἐξάκολούθησε νὰ ὀδηγήσῃς τὸν λαόν μου εἰς τὴν γῆν
 τῆς ἐπαγγελίας. Ἐν ἡμέρᾳ ἐκδικήσεως θέλω ἰδεῖν, καὶ θέλω
 τιμωρῆσαι τοὺς πράξαντάς τὸ ἁμάρτημα. »

4. Ἀθηναία τις γυνὴ ὀνομαζομένη Λέαινα, ἥτις ἔζη κατὰ
 τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς Ἑλλάδος πρὸ τῶν Μηδικῶν πολέ-
 μων τὸ 495 π. Χ. εἶχε πολλὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς
 καὶ πρὸς τοὺς ὁμοίους της ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἐξῆς περιστατι-
 κοῦ : Αὐτὴ ἐβοήθησε τοὺς δύο κείνους περιφρόνους φίλους Ἀρ-
 μόδιον καὶ Ἀριστογείτονα, τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι ἕνεκα τῆς
 θερμῆς καὶ ἰσχυρᾶς τῶν φιλοπατρίας ἐσχμάτισαν μετ' ἄλλων
 συμπολιτῶν τὴν συνωμοσίαν κατὰ τοῦ Ἰππίου τυράννου τότε
 τῶν Ἀθηναίων, τὸν ὅποιον εἶδομεν εἰς τὴν βιογραφίαν τῆς Ἀρ-
 τεμισίας, διὰ νὰ τὸν θανατώσῃ, καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὰς
 Ἀθήνας. Ἀφοῦ δὲ ἀντὶ τοῦ Ἰππίου ἐράνευσαν τὸν ἀδελφὸν
 τοῦ Ἰππάρχου, καὶ οἱ δύο φίλοι συλληφθέντες θανατώθησαν
 ὑπὸ τοῦ τυράννου, ἀνεκαλύθη ὡς συνένοχος καὶ ἡ Λέαινα, καὶ
 συλληφθεῖσα ἐκομίσθη πρὸς τοῦ τυράννου. Αὐτὸς μετεχειρίσθη
 φοβερῶς βασιάνους διὰ νὰ τὴν ἀναγκάσῃ νὰ φανερώσῃ καὶ τοὺς
 ἄλλους συνωμότες. Ἐκείνη ὅμως, διὰ νὰ μὴ ἀπατηθῇ καὶ εἶπη
 τι, ἐδάγκασε καὶ ἔκοψεν ἡ ἴδια τὴν γλῶσσαν της καὶ τὴν ἔπτυ-
 σεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ τυράννου. Διὰ ταύτην τὴν ἡρωϊκὴν

πράξιν της, καὶ τὴν τόσῃ ὑπὲρ τοῦ πλησίον της ἀγάπῃν οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τιμὴν της ἔκαμαν μίαν λέαιναν μαρμαίρινον χωρὶς γλῶσσαν.

5. Ὁ Ῥωμαῖος στρατηγὸς Πομπήϊος συνήθροισεν ἀπὸ διαφόρους τόπους πολλοὺς καρπούς, δηλ. σίτον, κριθὴν καὶ ἄλλα, διὰ νὰ φέρῃ αὐτοὺς εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου ἦτο μεγάλη σιτοδεία καὶ γενικὴ εἰς τὸν λαὸν πείνα. Ἐνῶ δὲ ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ τόπου, ὅπου εὐρίσκειτο, συνέβη μεγάλη τρικυμία, ὥστε οἱ ναῦται δὲν ἐτόλμων νὰ σύρωσι τὸν ἄγκυραν τοῦ πλοίου των. Ἄλλ' ὁ Πομπήϊος ἀφοβὸς καὶ γνωρίζων ὅτι μετὰ πολλῆς ἀνυπομονησίας τὸν ἐπερίμενον εἰς τὴν Ῥώμην, διέταξε τοὺς ναύτας, ν' ἀναπλεύσωσιν, δηλ. νὰ ἐκπλεύσωσιν ἐκ τοῦ λιμένος εἰς τὸ πέλαγος, καὶ εἶπε μετὰ θαυμαστῆς ὑπὲρ τῶν ὁμοίων του ἀγάπης: «Δὲν εἶναι ἀνάγκη ἐγὼ νὰ ζῶ, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναχωρήσω διὰ νὰ βοηθήσω τὸν λαὸν τῆς Ῥώμης ἀποθνήσκοντα ἀπὸ τὴν πείναν.»

6. Εἰς ἓν πλοῖον Γαλλικόν, ἐνῶ ἔπλεον εἰς μεγάλην θάλασσαν, ἔγεινον ἔλλειψις τελεία ὕδατος καὶ πάντων τῶν ἀναγκίων πρὸς τροφήν. Τότε εἰς τῶν ναυτῶν ἔχων πολλὴν καὶ ἰσχυρὰν ἀγάπην πρὸς τοὺς ὁμοίους του εἶπε πρὸς αὐτούς: «Φίλοι μου, σὰς προσφέρω τὴν ζωὴν μου, διὰ νὰ διαφυλάξω τὴν ἰδικὴν σας ἐπὶ τινὰς ἡμέρας. Ἴσως ἢ γαλήνη μετ' ὀλίγον παύσῃ καὶ δυνηθῆτε νὰ προσεγγίσητε εἰς λιμένα τινὰ, διὰ νὰ λάβητε τροφάς.» Ἡ μεγάλη ἀνάγκη ἔκαμιν αὐτοὺς νὰ δεχθῶσι τὴν πρότασίν του· τὸν ἐθανάτωσαν λοιπόν, ὡς ἐπεθύμει καὶ τὸν ἔτριγον· τὴν νύκτα ἐκείνην ὁ ἄνεμος ἔπνευσεν εὐνοϊκός, καὶ ἔφθασαν εἰς λιμένα τινὰ· ἀλλ' ὁ γενναῖος καὶ φιλόανθρωπος ναύτης ἦτο πλέον φαγωμένος ὑπὸ τῶν συντρόφων του.

7. Ὁ σοφὸς Φενελὼν ἠγάπα ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον τὴν πα-

τρίδα του, ἣτις ἦτο ἡ Γαλλία. Ποτὲ ὁμοῦς δὲν παρεδέχετο διὰ τὰ συμφέροντα αὐτῆς νὰ παραβλέπῃ τὰ συμφέροντα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ἐν γένει τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐσυνείθιζε δὲ νὰ λέγῃ «Ἀγαπῶ περισσότερο τὴν οἰκογένειάν μου παρὰ τὸν ἑαυτόν μου· ἀγαπῶ περισσότερο τὴν πατρίδα μου παρὰ τὴν οἰκογένειάν μου· ἀλλ' ἀγαπῶ ἀκόμη περισσότερο τὸ ἀνθρώπινον γένος παρὰ τὴν πατρίδα μου.»

ΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

ἢ

ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΑ.

1. Ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολεμοῦντο ὑπὸ τῶν Ἡρακλειδῶν καὶ τῶν Δωριέων κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἠρώτησαν, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, καὶ ἡ Πυθία ἔδωκε χρῆσμον, ὅτι ἤθελον νικήσει τοὺς ἐχθροὺς των, ὅταν ὁ βασιλεὺς των ἤθελε θανατωθῆ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. Βασιλεὺς τότε τῶν Ἀθηνῶν ἦτο ὁ Κόδρος. Οἱ δὲ Ἡρακλειδαὶ μαθόντες τὸν χρῆσμον, ἐπρόσεχον πολὺ μὴ τὸν θανατώσωσιν. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος τῶν Ἀθηνῶν ἦτο πολὺ φιλόπατρις· διανοήθη λοιπὸν ἐν μέσον τοῦ νὰ θανατωθῆ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ μετεχειρίσθη πρὸς τοῦτο τοιαύτην ἐπιδειξιότητα, ὅποιαν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι μεταχειρίζονται πρὸς σωτηρίαν τῆς ζωῆς των. Ἐνεδύθη μίαν ἑσπέραν ἐνδύματα ζυλοκόπου, καὶ κρατῶν εἰς χεῖρας πέλεκυν, ἐξῆλθε τῆς πόλεως καὶ διέβη τὸ στρατόπεδον τοῦ ἐχθροῦ. Διὰ νὰ ἐρεθίσῃ λοιπὸν αὐτοὺς προσέβαλεν ἕνα στρατιώτην Δωριέα, τὸν ἐκτύπησε διὰ τῆς ἀξίνης του καὶ τὸν ἐθανάτωσε· τότε εὐθὺς ὤλοι οἱ ἐχθροὶ ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐθανάτωσαν. Τοιοῦτοτρόπως ἐφρονεῦθη ὁ φιλόπατρις Κόδρος καὶ οἱ Ἡρακλειδαὶ μαθόντες τὴν τοιαύτην ἐκπλήρωσιν

τοῦ χρησμοῦ ἐρυγον εὐθύς ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς καὶ ἀφῆκαν τὰς Ἀθήνας ἐλευθέραις, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εἰς τιμὴν τοῦ θαυμαστοῦ Κόδρου κατήργησαν εἰς τὴν πόλιν τὸν βασιλικὸν ἀξίωμα, διότι εἶπον ὅτι δὲν εἶναι κἀνεὶς ἄλλος ἄξιος γὰρ τὸν διαδεχθῆναι εἰς τὸν θρόνον.

2. Ὅταν οἱ Μεσσηνῖοι εἶχον πόλεμον μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τὸ 723 π. Χ. καὶ κατεφείροντο ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τοῦ λιμοῦ ἠρώτησαν καὶ αὐτοὶ τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν ἀπὸ τῆς δεινῆς ἐκείνης θέσεως. Ἡ Πυθία ἀπεκρίθη ὅτι οἱ θεοὶ ἦσαν κατ' αὐτῶν ὠργισμένοι, καὶ πρὸς καταπράυνσιν τῆς ἀργῆς τῶν πρέπει νὰ θυσιάσωσι μίαν κόρην τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. Ἐνῶ λοιπὸν οἱ ἄλλοι ἐκ τοῦ βασιλικοῦ αἵματος ἄρχοντες τῆς Μεσσηνίας ἐφοβοῦντο μὴ πέρη ὁ κληρὸς εἰς τὴν οἰκογένειάν των, παρουσιάσθη ὁ γενναῖος καὶ φιλοπάτρις Ἀριστόδημος συγγενῆς τοῦ βασιλέως, καὶ προσέφερεν θυσίαν πῆν μονογενῆ θυγατέρα του, καὶ οὕτως ἐθύσασθε μετὰ παραδόξου φιλοπατρίας τὴν ἰδιαιτέραν τοῦ εὐζωΐαν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος του.

3. Οἱ Σπαρτιάται εἶχον θανατώσει τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Ξέρξου βασιλέως τῆς Περσίας, τοὺς ὁποίους ὡς εἶδομεν εἰς τὴν βιογραφίαν τῆς Ἀρτεμισίας, ἐπέειλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ ζητήσωσι γῆν καὶ ὕδωρ. Ὁ χρησμός τότε ἀνήγγειλεν εἰς αὐτοὺς ὅτι ἤθελαν συμβῆ εἰς τὴν χώραν των μεγάλα δυστυχήματα πρὸς ἐξίλωσιν τοῦ ἐγκλήματος ἐκείνου. Δύο λοιπὸν γενναῖοι καὶ φιλοπάτριδες Σπαρτιάται Βούλις καὶ Σπερχίας ὀνομαζόμενοι ἀπεφάσισαν νὰ προσφέρωσι τὴν ζωὴν των ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας.

Ἦλθον οὗτοι εἰς τὴν Περσίαν, παρουσιάσθησαν εἰς τὸν Ξέρξην, καὶ τὸν παρεκάλεσαν νὰ τοὺς θανατώσῃ διὰ τὴν ἐκδικηθῆναι τὸν ὄνον τῶν ἀντιπροσώπων του. Ὁ βασιλεὺς, ὅστις δὲν ἦτο

συνειθισμένος εἰς τοιαύτας αὐταπαρνήσεις, ἐθαύμασε, καὶ ἀντὶ νὰ τοὺς θανατώσῃ, τοὺς παρεκάλεσε νὰ μένωσιν εἰς τὴν αὐλήν του. Ἀλλ' οἱ Σπαρτιάται ἀπεκρίθησαν. «Εἶνε δυνατόν νὰ ζήσωμεν ἐκτὸς τῆς πατρίδος μας ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι προσφέρομεν τὴν ζωὴν μας ὑπὲρ αὐτῆς;»

4. Ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς οἱ ἐνδοξοὶ ἐκείνοι στρατηγοὶ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς Μηδικοὺς πολέμους τὸ 490—480 π. Χ. ἦσαν ἐχθροί, ὄχι διὰ συμφέροντα ἰδιαιτέρᾳ των, ἀτομικά, ἀλλὰ διὰ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος, δηλ. διὰ τὰ πολιτικά της πράγματα· διότι ὁ μὲν πρῶτος ἦτο ἀριστοκρατικός, ὁ δὲ ἕτερος δημοκρατικός. Ὅταν ὅμως ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἦλθε κατὰ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ ἀπείρου ἐκείνου στρατοῦ, καὶ ἡ πατρίς ἐκινδύνευε μεγάλως, τότε ὁ Ἀριστείδης, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ ἐξωστραχισμένος δηλ. ἐξόριστος εἰς τὴν νῆσον Αἴγιναν ἕνεκα τοῦ Θεμιστοκλέους, ἦλθε μόνος του πρὸς αὐτόν, καὶ τῷ εἶπεν· «Ἄς ἀφήσωμεν, ὦ Θεμιστοκλῆς, τὴν ἐχθραν ἐδῶ τώρα, καὶ ἄς συνεργασθῶμεν διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος, καὶ ἔπειτα πάλιν ἀναλαμβάνομεν τὴν ἐχθραν μας, ἀφοῦ ἡ πατρίς ἀπαλλαγθῆ τοῦ κινδύνου, καὶ συμεν εἰς τὴν περὶ τῆς ταύτης νὰ στρατηγήσῃ καὶ νὰ διατάτῃς, ἐγὼ δὲ νὰ ὑπακούω καὶ νὰ συμβουλεύω ὅτι δύνωμαι κληθὼν διὰ τὴν πατρίδα.»

5. Κατὰ τὸ 428 π. Χ. συνέβη μέγας λοιμὸς εἰς τὴν Περσίαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη δὲν ἦτο δυνατὴ νὰ φέρῃ τὴν ἐλαχίστην θεραπείαν εἰς τὴν δεινὴν ταύτην ἀσθένειαν. Τότε ἤκμαζεν εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν τὴν Ἑλλάδα, ὁ μέγας Ἱπποκράτης, ὁ πατὴρ τῆς ἱατρικῆς, ὅστις ἦτο ἀπὸ τὴν νῆσον Κῶ, καὶ μέχρι τοῦδε εἶνε θαυμαστός εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Ὁ βασιλεὺς λοιπὸν τῆς Περσίας Ἀρταξέρξης ὁ μακρόχειρ ἐπονομαζόμενος, ἐπεμφε πρὸς αὐτόν ἀπε-

σταλμένους μετὰ γραμμάτων, καὶ τὸν παρεκάλει νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Περσίαν. Τῷ ἐπεμψε πρὸς τοῦτοις πολλὰ δῶρα πολυτιμα, καὶ τῷ ὑπέσχετο πολλὰς ἄλλας μεγάλας ἀμοιβάς καὶ τιμὰς εἰς τὰ ἀνάκτορά του.

Ἄλλ' ὅμως πάντα ταῦτα τὰ λαμπρὰ δῶρα καὶ αἱ ὑποσχέσεις δὲν ἴσχυσαν νὰ καταπείσωσι τὸν Ἴπποκράτην ν' ἀφήσῃ τὴν πατρίδα του εἰς τὴν περίστασιν ἐκείνην καὶ νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας. Ἀπεκρίθη ὅθεν πρὸς τοὺς ἀπεστάλ- μένους, ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην δῶρων καὶ χρημάτων, καὶ ὅτι ὄφειλε νὰ φροντίζη εἰς ταύτην τὴν δεινὴν περίστασιν διὰ τοὺς συμπολίτας καὶ ὁμογενεῖς του. Ὁ Ἀρταξέρξης τότε ὀργισθεὶς ἐπέμψεν ἀνθρώπους εἰς τὴν πατρίδα του Κῶ, καὶ ἐζήτηε παρὰ τῶν Κῶων νὰ παραδώσωσιν εἰς αὐτὸν τὸν Ἴπποκράτην, ἀπειλῶν αὐτοὺς, ὅτι ἂν ἀπειθίσωσι, θὰ καταστρέψῃ τὴν πόλιν των. Οἱ Κῶοι ὅμως δὲν ἦσαν δειλοὶ, ἀλλ' ἀπεκρίθησαν θαρραλέως, ὅτι οὔτε αἱ ἀπειλαὶ τοῦ Δαρσίου καὶ τοῦ Ξέρξου τοὺς ἠνάγκασαν ἄλλοτε νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς ἐκείνους, οὔτε τώρα αἱ ἀπειλαὶ αὐτοῦ θέλουσι τοὺς τρομάξει καὶ τοὺς ἀναγκάσει νὰ παραδώσωσι τὸν ἐξαιρετὸν συμπολίτην των, καὶ ὅτι ἐπίστευον εἰς τὴν θεῖαν Πρόνοιαν.

Ἀκολούθως ὅμως ὁ Ἴπποκράτης ἅμα ἔμαθεν ὅτι ὀλοϊμὸς ἐμάστιζε δεινῶς τὰς Ἀθήνας, ἔτρεξεν ἐκεῖ καὶ ἔμεινεν ἐντὸς τῆς πόλεως μέχρι τῆς λήξεως τοῦ λοιμοῦ. Ἀπιερώθη ὀλόκληρος εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν, καὶ διὰ νὰ ρθάνῃ ἢ βοήθειά του πανταχοῦ, ἔστειλεν εἰς τὰς πόλεις, ὅπου ἦτο ἡ ἀσθένεια, μαθητάς του ὀδηγήσας αὐτοὺς πῶς νὰ θεραπεύωσι τοὺς προσβαλλομένους. Ὁ τόσον λοιπὸν εὐγενὴς ζῆλός του καὶ ἡ τόση φιλοπατρία του ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους εὐγνωμοσύνην ζωηροτάτην. Ἐψήφισαν λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ μνηθῆ (νὰ διδαχθῇ δηλ.) τὰ μεγάλα μυστήρια τῶν Ἐλευσινίων, ὡς ὁ ἥρωὸς Ἡρακλῆς, νὰ στεφανωθῆ διὰ χρυσοῦ στεφάνου, καὶ νὰ ἀναγνώσθῃ τὸ ψήφισμα τοῦτο εἰς τὴν μεγάλην ἐορτὴν τῶν Παναθηναίων. Πρὸς

τούτοις τὸν ἐπαλιταγράφησαν Ἀθηναῖον. Ἐψήφισαν νὰ τρέφεται καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν ἐκ τοῦ Πρυτανείου, ὅπου ἐτρέφοντο οἱ εὐεργέται τῆς πατρίδος, καὶ τὰ τέκνα τῆς Κῶ, ἥτις ἐγέννησε τοιοῦτον μέγαν ἄνδρα, νὰ τρέφονται καὶ νὰ εὐπαιδεύωνται εἰς τὰς Ἀθήνας ὡς νὰ ἦσαν τέκνα Ἀθηναίων πολιτῶν.

6. Εἰς μίαν ἐορτὴν οἱ Θηβαῖοι ἦσαν παραδεδομένοι εἰς χαρούς καὶ εὐωχίας καὶ διασκεδάσεις. Μόνος ὁ Ἐπαμινώδας ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θηβαίων ἐπεριδιάβαζεν εἰς τὴν πόλιν σύγγους δηλ. σκεπτικὸς καὶ μετὰ σιωπῆς. Εἰς τῶν φίλων του τὸν ἠρώτησε: «ἀδιατὶ οὕτως ἔχει;» — Ἐκεῖνος ἀπεκρίθη: «Σκέπτομαι νὰ εὕρω μέσα, διὰ τῶν ὁποίων νὰ δύνασθε νὰ εὐτυχῆτε καὶ νὰ διασκεδάσετε ἀσφῶς καὶ ἀσφαλῶς». — Ἐνῶ λοιπὸν οἱ συμπολίται του ἐλησμόνησαν εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἡδονῶν τὰ μεγαλῆτερα συμφέροντά των, ὁ Ἐπαμινώδας ἐσκέπτετο περὶ αὐτῶν. Ποία γενναιότης! Ποῖος πατριωτισμός! — Τὸν εὐγενῆ τοῦτον ὑπὲρ τῆς πατρίδος ζῆλον διετήρησεν ὁ μέγας ἄνθρωπος μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν τῆς ζωῆς του. Εἰς τὴν περιφημον μάχην τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ Μαντινείας τὸ 362 π. Χ. μετὰ τῶν Θηβαίων καὶ Λακεδαιμονίων, ὁ Ἐπαμινώδας ὢν στρατηγὸς ἐπληρώθη θανάσιμως, καὶ μετεκομίσθη εἰς τὴν σκηνὴν του. Εὐθὺς δὲ δὲν ἠρώτησε περὶ ἄλλου τινός, ἀλλὰ μόνον περὶ τῆς ἀσπίδος του, ἐὰν ἐσώθῃ. Ἀφοῦ τὴν ἔδειξαν εἰς αὐτόν, ἐζήτησε πληροφορίας περὶ τῆς μάχης, καὶ μαθὼν ὅτι οἱ συμπολίται ἐνίκων, ἐφώνησε: «Ἐζῆσα ἀρκετά, αἱ Θῆβαι θριαμβεύουσι» καὶ εὐθὺς διέταξε ν' ἀποσύρωσι τὸ βέλος ἐκ τῆς πληγῆς του, καὶ ἐξέπνευσε.

7. Μετὰ τὴν καταστρεπτικὴν μάχην τῆς Χαίρωνείας τὸ 338 π. Χ. ἥτις ἐγένετο μετὰ τὸν Φιλίππου βασιλέως τῆς Μακεδονίας καὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ καθ' ἣν ὁ Φίλιππος ἐγένετο πλέον κύριος ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἴσοκράτης ὁ πλέον ἀγαθὸς τότε ρήτωρ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τόσον εὐλικρινῶς ἠγάπα

τὴν πατρίδα, ὥστε δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ ζήσῃ μετὰ τὴν δυστυχίαν τῆς ἐκείνης. Ἄρα λοιπὸν ἔλαβε τὴν λυπηρὰν εἰδησιν τῆς νίκης τοῦ Φιλίππου, μὴ γνωρίζων πῶς αὐτὸς θὰ μεταχειρισθῇ ταύτην, καὶ θέλων ν' ἀποθάνῃ, πρὶν νὰ ἴδῃ τὰ δυστυχήματα τῆς δουλείας εἰς τὴν πατρίδα, ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας νησις, καὶ οὕτως ἀπέθανεν ἐκ τῆς ἀσιτίας. Ἦτο δὲ ἑννεηκόντουτῆς, ὅτε τοιοῦτοτρόπως ἐθυσιάσθη ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

8. Οἱ Ῥωμαῖοι ὡς καὶ οἱ Ἕλληνές μετὰ τοὺς Θεοὺς εἶχον ἀγαπητότατον πρᾶγμα τὴν πατρίδα ἧσαν πάντοτε ἐτοιμοὶ νὰ πάθωσι πᾶν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος. Ἀγαθὰ, ἡσυχίαν, δόξαν, φίλους, γονεῖς, τέκνα, ζωὴν ἐθυσίαζον ὑπὲρ αὐτῆς. Ἐχομεν λοιπὸν καὶ αὐτῶν ἄπειρα παραδείγματα: Τινὲς ἀχάριστοι πολῖται τῆς Ῥώμης ἐξώρισαν τὸν μέγαν αὐτῆς στρατηγὸν Κάμιλλον τὸ 396 π. Χ. Οὗτος κατέφυγεν εἰς μίαν πόλιν μικρὰν τῆς Ἰταλίας, παρακαλῶν τοὺς Θεοὺς, ὡς εἶχε κάμει καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀριστείδης, νὰ μὴ λάθωσι ποτε ἀνάγκην αὐτοῦ οἱ συμπολίται του. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἔμαθεν ὅτι ἡ Ῥώμη ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Γάλλων καὶ ἐλεηλαεῖτο. Εὐθὺς λησμονήσας τὴν πρὸς αὐτὸν ὕβριν τῶν συμπολιτῶν του, ἔτρεξε πρὸς βοήθειαν τῆς πασχούσης πατρίδος του. Ἀντετάχθη λοιπὸν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τοὺς ἐπολέμησε γενναϊότατα, καὶ ἔσωσε τὴν πατρίδα του, ἧτις πρὸ ὀλίγου τὸν εἶχε διώξει.

9. Παῦλος Αἰρίλιος στρατηγὸς μέγας τῆς Ῥώμης, ἀφοῦ ἐνίκησε τὸν Περσέα βασιλεῖα τῆς Μακεδονίας, ἠτοιμάζετο νὰ εἰσέλθῃ ἐν θριάμβῳ δηλ. μετὰ πομπῆς, εἰς τὴν Ῥώμην. Ἀλλὰ πρὸ πέντε ἡμερῶν ἔμαθε τὸν θάνατον ἑνὸς τῶν παιδῶν του, καὶ μετὰ ἄλλας ὅ. ἡμέρας ἀπὸ τοῦ θριάμβου του εἶδε τὸν θάνατον ἑτέρου υἱοῦ του. Ὅλος ὁ λαὸς ἐλυπήθη διὰ τὰ δυστυχήματα ταῦτα τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς, ἀλλ' αὐτὸς ἐφαίνετο ἀπάθης καὶ ἔλεγεν εἰς τοὺς λυπούμενους Ῥωμαίους:

«Μετὰ τόσας εὐτυχίας ἔπρεπε νὰ φοβῶμαι μεγάλα τινὰ δυστυχήματα. Χάρις τῷ Θεῷ, ὅτι αὐτὰ ἔπεσαν ἐπὶ τοῦ οἴκου μου καὶ ὄχι ἐπὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν».

10. Εἰς στρατιώτης Ῥωμαῖος ὀνομαζόμενος Πομπόκος, ἀφοῦ ἐπολέμησεν ἡρωϊκῶς εἰς τὸν πόλεμον τῶν Ῥωμαίων κατὰ τοῦ Μιθριδάτου βασιλέως τοῦ Πόντου, ἠχμαλωτίσθη ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐθεραπεύθη ἀπὸ τὰς πληγὰς, ἐκ τῶν ὁποίων ὅλον τὸ σῶμά του ἦτο σκεπασμένον. Μετὰ τοῦτο ὁ Μιθριδάτης τὸν ἠρώτησεν: ἂν ἀντὶ τῶν περιποιήσεων, ἃς ἔλαβε παρ' αὐτοῦ, ἔμενε φίλος του. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἀπεκρίθη: «εἰμὶ φίλος σου, ἂν θέλῃς νὰ ἦσαι φίλος τῶν Ῥωμαίων, ἀλλ' ἂν ἐπιμένῃς νὰ τοὺς μισῆς, δὲν θὰ παύσω νὰ ἦμαι ἄσπονδος (ἀφιλότατος) ἐχθρὸς σου.»

11. Ὅλη ἡ ἱστορία τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγώνος τῶν νέων Ἑλλήνων εἶνε πλήρης παραδειγμάτων θαυμαστῆς φιλοπατρίας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν λ. χ. ὅταν κατὰ τὸ 1826 μ. Χ. οἱ ἐχθροὶ ἐπολιόρχουν τὸ Μεσολόγγιον μετὰ τὴν τρομερὰν ἐκείνην πολιορκίαν, οἱ πολιορκούμενοι ἀποθνήσκοντες σωρηδὸν ἀπὸ τὴν πείναν ἐπολέμου ὅμως ἡρωϊκώτατα: τότε εἰς τῶν ἐνδόξων ἐκείνων πολεμιστῶν ἠμιθανῆς ἀπὸ τὴν πείναν παρουσιάσθη πρὸ τῆς θύρας ταπεινοῦ οἴκου, ὅπου μία γυνὴ ἐμοίραζεν εἰς τὰ τέκνα τῆς τὸ τελευταῖον τεμάχιον ἄρτου ἀμέσως ἀφῆρσε τοῦτο ἀπὸ τὰ λιμώττοντα τέκνα τῆς, καὶ τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν γενναῖον πολεμιστὴν λέγουσα πρὸς αὐτὰ: «Προτιμῶ νὰ ἀποθάνῃτε σεῖς ἀπὸ τὴν πείναν, παρὰ ὁ πολεμιστὴς οὗτος, ὅστις μάχεται διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Πατρίδος.»

ΑΓΑΘΟΗΘΙΑ.

1. Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας καὶ πατὴρ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, πρὶν γεῖνη βασιλεὺς διέτριβεν εἰς τὰς Θήβας, ὡς ἐνέχυρον ἀποσταλὴς ἐκεῖ ὑπὸ τῆς πατρίδος τοῦ. Ἐλαβε τότε πολλὰς περιποιήσεις ὑπὸ τοῦ Ἐπαμινώνδα τοῦ περὶφημοῦ στρατηγοῦ τῶν Θηβαίων, ὅστις καὶ προσέβλεπε τὸ μεγαλύτερον τοῦ Φιλίππου. Πρὸς ἐνδειξιν λοιπὸν τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ ἠθέλησεν ὁ Φίλιππος νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν πολύτιμον δῶρον· ἀλλ' ὁ γενναῖος στρατηγὸς δὲν τὸ ἐδέχθη, καὶ ὁ Φίλιππος μετὰ λύπης εἶπε: «Μέχρι τοῦδε κάνεις δὲν μὲ ἐνίκησε εἰς τὰς ἀγαθοποιίας, σὺ μόνος θέλεις νὰ μὲ στερήσῃς μίαν δόξαν τόσον εἰς ἐμὲ πολύτιμον.»—Ἄλλοτε, ὅτε ἦτο βασιλεὺς, εἶπον εἰς αὐτὸν ὅτι ὁ Νικάνωρ, εἰς τῶν στρατηγῶν του, τὸν κακολογεῖ, ἐκεῖνος ὁμῶς ἀπεκρίθη: «Ὁ Νικάνωρ δὲν εἶνε κακός· τὸν γνωρίζω ὡς ἴδωμεν διατὶ παραπονεῖται κατ' ἐμοῦ.» Ἀμέσως ἠρέυνησε, καὶ ἐπληροφόρηθη ὅτι ὁ Νικάνωρ δὲν ἔλαβε κάμμιαν ἀμοιβὴν διὰ τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὸ κράτος, καὶ ἐκ τούτου εἶχε καταστήσει εἰς ἐσχάτην πτωχίαν. Παρευθὺς τῷ ἔστειλε μεγάλην ποσότητα χρημάτων, καὶ ὁ Νικάνωρ ἤρχισε νὰ τὸν ἐπαινῇ. Τότε εἶπεν ὁ Φίλιππος: «Ἴδού, οἱ βασιλεῖς κάμνουνσι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους νὰ λέγωσι καλὰ ἢ κακὰ περὶ αὐτῶν.»

2. Εἰς μίαν ἐκστράτειαν ἐν καιρῷ χειμῶνος ὁ Μέγας Ἀλεξάνδρος καθήμενος πλησίον τοῦ πυρὸς παρετήρει τὰ στρατεύματα τοῦ διαβαίνοντα στενὴν δίοδον, καὶ μεταξὺ εἶδεν ἕνα γέροντα στρατιώτην ἠμιθανῆ ἐκ τοῦ ψύχους. Ἐβῆθ' ὁ γέροντα πλησίον του, καὶ ἐγερθεὶς τῷ ἔδωκε τὴν θέσιν, ὅπου ἐκάθητο, εἰπὼν εἰς αὐτόν: «Ἐὰν ἦσο Πέρσης θὰ ἔπραττες ἔγκλημα καθοσιώσεως νὰ καθίσῃς ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶσαι Ἕλλην Μακεδῶν, ἔχεις τὴν ἐλευθερίαν ταύτην,»

3. Ὁ Ἀριστομένης ὁ γενναῖος στρατηγὸς τῶν Μεσσηνίων, ὅτε συνελήφθη ἀπὸ τοὺς Κρήτας μισθωτοὺς στρατιώτας τῶν Λακεδαιμονίων, ἐκομίσθη δέσμιος εἰς καλύβην, ὅπου κατῶκει γρατὰ τις μετὰ τῆς θυγατρὸς της. Αὕτη εἶχεν ὀνειρευθῆ τὴν προλαβοῦσαν νύκτα ὅτι ἔσωσε λέοντα ἀπὸ τοὺς ὄνυχας λύκων, καὶ ἅμα εἶδε τὸν Ἀριστομένην κρατούμενον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν δεδεμένον, ἐνόμισεν ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ἐφαρμόζεται τὸ ὄνειρόν της, καὶ ἀπεφάσισε τὴν νύκτα νὰ τὸ πραγματοποιήσῃ. Ἀφοῦ λοιπὸν οἱ Κρήτες ἀπεκοιμήθησαν, ἡ νέα κόρη ἔλυσε τὰ δεσμὰ τοῦ Ἀριστομένου, ὅστις ἀμέσως τοὺς ἐθανάτωσε καὶ ἠλευθερώθη· πρὸς ἀμοιβὴν δὲ τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ ὅποιον τὸν ἔκαμην ἡ κόρη, ἐνύμφευσεν αὐτὴν μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Γόργου.

4. Ὁ δίκαιος καὶ ἅμα ἀγαθοποιὸς Ἀριστείδης ὅταν μετὰ τῶν τῶν πατρίδα εὐεργεσίας ὠφελίμων καὶ ἀξιολόγων, ἐξωστρακίζετο, δηλ. διὰ τοῦ ὀστράκου ἐξωρίζετο, ἀπ' αὐτὴν ἕνεκα τοῦ ἀντιφρονούντος πρὸς αὐτὸν Θεμιστοκλέους πύχτο μετὰ θαυμαστῆς ἀγαθότητος, νὰ μὴ λάβῃ ποτὲ τὴν ἀνάγκην τοῦ ἡ πατρὸς καὶ τὸν προσκαλέσῃ ὀπίσω.»

5. Ὁ Τίτος αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης ἐνῶ ἐσπέραν τινὰ ἐδείπνει μετὰ τῶν φίλων του, ἐνθυμήθη ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν εὐηργέτησε τινὰ ἀνθρώπον, καὶ μετὰ θαθείας λύπης ἐκραύγασεν: «ὦ! φίλοι μου! ἔχασα μίαν ἡμέραν!»

6. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος ὁ εὐσεβὴς ἐπικαλούμενος ὅτε ἀνηγορεύθη Καίσαρ, διεμοίρασε μέγα μέρος τοῦ ἀγαθοῦ του εἰς τοὺς φίλους του. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γυνὴ του οὐσα φιλόργυρος, τὸν ἐπέπληττε διὰ τοῦτο, τῇ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος: « Συλλογίσθητι, ὅτι ἀφότου ἀνέβημεν ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὅτι ἔχομεν δὲν εἶναι ἰδικόν μας.»

7. Κοράσιον πτωχὸν, εὐρέθη εἰς τὴν δρόμον, δι' οὗ διέβαινε

μία βασιλόπαις. Ἐτρεξε πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν παρεκάλεσε τόσον θερμῶς καὶ μετὰ τοιούτων κατανυκτικῶν λόγων, ὥστε ἡ βασιλόπαις συνεταράχθη μέχρι δακρῶν καὶ ἀμέσως διώρισε τὴν ἀκόλουθόν της καὶ τῷ ἔδωκε μεγάλην ποσότητα χρημάτων. Τὸ κοράσιον ὁμῶς ἐφάνη ἀνάξιον τῆς μεγάλης ἐκείνης καὶ βασιλικῆς ἀγαθοποιίας. Διότι ἀντὶ νὰ μεταχειρισθῆ καλῶς, δηλ. νὰ ἐξοδεύσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας του, καὶ εἰς τὸ νὰ μάθῃ τέχνην τινά, ἢ νὰ ἀποκτήσῃ παιδείαν τὰ ἐξώδευσεν εἰς ἀγορὰν φορεμάτων πολυτελῶν καὶ στολισμάτων, καὶ εἰς γλυκύσματα καὶ ἀφύρματα. Μετ' ὀλίγον ἔμεινε πάλιν πτωχὸν ὡς καὶ πρὶν ἐλπίζον ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ πάλιν τὴν ἀγαθοποιίαν τῆς βασιλίσσης ἐκείνης, παρουσιάσθη πάλιν εἰς τὸν ἴδιον δρόμον, ὅπου τὴν εἶχεν ἀπαντήσει. Ἄλλ' ἠπατήθη. Διότι ἡ βασιλὶς ἠγανάκτησεν ὅταν τὸ εἶδεν εἰς τὴν ἴδιαν πάλιν κατάστασιν, ἐνδεδυμένον μὲ ῥάκη, καὶ λιμοκτονοῦν ῥίψασα τότε βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ ὀργῆς καὶ καταφρονήσεως εἶπεν εἰς τὴν μετ' αὐτῆς πορευομένην παιδαγωγόν: «Ἴδου ἡ ἀγαθοποιία μου διέφθειρε τὸ κοράσιον τοῦτο, καὶ ἐπροξένησε νέα ἑλαττώματα καὶ νέαν δυστυχίαν.»—Ἀληθῶς, εἶπεν, ἡ παιδαγωγός, διότι εὐηργέτησες τὴν ἀμέλειαν, καὶ ὄχι τὴν φιλοπονίαν.» Τοῦτο μὲς διδάσκει νὰ μεταχειριζώμεθα καλῶς τὴν ἀγαθοποιίαν, τὴν ὁποίαν λαμβάνομεν παρὰ τῶν ἄλλων.

8. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς παραγγέλλει ν' ἀγαθοποιῶμεν ὄχι μόνον τοὺς φίλους καὶ ἀγαπῶντας ἡμᾶς, ἀλλὰ μάλιστα τοὺς ἐχθροὺς καὶ μισοῦντας ἡμᾶς: «Ἀγαπάτε λέγει, τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ἐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ἡμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων καὶ διωκόντων ὑμᾶς. Ὅπως γενήσθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους».

ΠΟΙΗΜΑΤΑ.

ΜΥΘΟΙ.

ΤΑΨΕ καὶ ΚΟΛΟΙΟΣ.

Τὰ πτηνὰ ἡμέραν μίαν
 Τῆς ἀνοιξέως ὥραϊαν,
 Τὸ καθὲν μ' ἐνδυμασίαν
 Καὶ μὲ μελωδίαν νέαν,
 Ἄπὸ ὄλας τὰς κοιλάδας,
 Τὰ βουνά, τὰς πεδιάδας,
 Στὰ πλατύφυλλα κλαδία

Μῆς πλατάνου βαθυσκίου ἐν ἀγάπῃ καὶ ἁρμονίᾳ
 Συνηθροίσθησαν ἐπάνω, μὲ σκοπὸν νὰ συγκροτήσων
 Συνεδρίασιν σπουδαίαν
 Καὶ συνέλευσιν ὥραϊαν,
 Διὰ νὰ ἀποφασίσουν
 Εἰς τὸ πτηνεῖόν των ἔθνος βασιλέα νὰ συστήσων.

Ἐνῶ γινῶμαι λοιπὸν πάντων τῶν πτηνῶν ἐμελωδοῦντο·
Καὶ μὲ δύναμιν καὶ χάριν συζητήσεις ἐκινουῦντο·

Ὁ ταῶς μὲ τὰ ποικίλα
καὶ πολύχροα πτερά του,
Καὶ μὲ λόγια στωμίλα,

Τὴν πεποιθήσιν του ἔχων μάλιστα ἐν τῇ οὐρᾷ του·

Ἐκριν' ἄξιον μονάρχην,
Βασιλέα, κυριάρχην,
Ἐαυτὸν διὰ τὸ κάλλος,
ὃ δὲν ἔχει ὄρνις ἄλλος,

Στῶν πτηνῶν τὸ μέγα ἔθνος ἤδη νὰ χειροτονῶσι.

Καὶ παγκόσμιον, προσθέτων, τοῦτο δόξαν θὰ τοῖς δώσῃ.

Κατεπίσθησαν τ' ἀθῶα εἰς τοὺς λόγους του πτηνά,

Καὶ νὰ μὴ ζητῶσιν εἶπον βασιλέ' ἄλλον τινά·

Ἄλλ' ἐνῶ εἰς τοῦ ταῶ μας τὴν ὠραίαν κεφαλὴν,

Ἦτοιμάζοντο νὰ θέσωσιν τὴν κορώναν τὴν καλὴν.

Ὁ μαυρόπτερος ἐν μέσῳ κολοῖς παρουσιάσθη,

Καὶ μὲ σύνεσιν τὴν γνώμην τὴν σοφὴν του ἐξεφράσθη,

Λέγων : «ὦ τὰς γενναῖε,

» Ποικιλύπτερε ὠρατε !

» Ἄν, ἐνῶ σὺ βασιλεύῃς, ἀετὸς ὁ πολυμήτης,

» Ὁ δεινὸς ἀγκυλομήτης,

» Κατὰ σοῦ ἀποστατήσῃ,

» Καὶ νὰ μᾶς καταδιώξῃ καρτερῶς ἐπιχειρήσῃ,

» Πῶς βοήθειαν θὰ δώσῃ,

» Σὺ, κί' ἀπὸ τῆς ἀστείου πῶς βρογῆς θὰ μᾶς λυτρώσῃ ;

» Πρέπον νὰ ἡγεμονεύῃ

» Ἀετὸς ὁ καρτερόνυξ, καὶ αὐτὸς νὰ βασιλεύῃ.»

Ὅστις ἄλλων θέλει ν' ἀρχῇ, δὲν ἀρκεῖ νὰ ᾖ ὠραῖος,

Φρόνιμος νὰ ᾖ ἀνάγκη καὶ σοφὸς καὶ βρωμαλέος.

ΣΚΩΛΗΞ καὶ ΑΛΩΠΗΞ.

Ὁ Σκώληξ ὁ συρόμενος στὴν γῆν μὲ τὴν κοιλίαν
Κί' εἰς τὸν πηλὸν κρυπτόμενος ἐξῆλθ' ἡμέραν μίαν,
Καὶ ἀνορθῶν τὴν ἄσχημον ἐκείνην κεφαλὴν του,
Καὶ Σκωληκσιδῶς κινῶν τὴν ἀηδῆ μορφήν του,

Ἐλεγε πρὸς τὰ ζῶα,

Τὰ ἄκακα κί' ἀθῶα :

« Μὲ βλέπετε ; εἴμ' ἰατρὸς φαρμάκων ἐπιστήμων,

» Ἐκ τῶν τυχαίων ὄχι τίς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπισήμων.

» Ὅποιος εἶν' ὁ ἰατρὸς θεῶν τῶν Ὀλυμπίων.

» Παῖων ὁ ἐξοχώτατος, ὅστις αὐτῶν τὸν βίον

» Ἀθάνατον κατέστησεν, αἰώνιον, ἀγήρω·

» Κί' ἐγὼ ἀπὸ ἀσθένειαν τὴν πλέον βρυυτάτην

» Εἴμ' ἱκανὸς τὸν ἀσθενῆ εὐθύς νὰ ἀνεγείρω.

» Καὶ νὰ χαρίσω εἰς αὐτὸν ὑγίαν γλυκυτάτην

» Ἀκόμη καὶ τῆς φύσεως τὰ σφάλματα στὸ σῶμα,

» Γνωρίζω μὲ τὸ ἐξοχὸν παιωνίον μου ὄμμα

» Εὐθύς νὰ διορθώω·

» Καὶ νὰ μεταμορφώω

» Τὸν στραβοπόδην, τὸν χωλὸν, τὸν κακομορφωμένον,

» Εἰς εὐπόδα, ταχύποδα κί' ὄλον χαριτωμένον·

» Φαντάσθητε, ὦ ζῶά μου, λοιπὸν πόσον ἀξίζω.

» Ἀπὸ ζῶῶν ἀθάνατον δύναμαι νὰ χαρίζω·

Αὐτὰ ἡ σκωληκόμορφος ἐλάλησ' ἐξοχότης.

Πάντων τῶν ζῶων θέλουσα νὰ ᾖ ἐπιστημότης.

Ἄλλὰ ἡ τῆς ἀλώπεκος παγούργος εὐφύια

Ἐνέησε στοὺς λόγους του ὀπίσῃ ἀγυρτεία

Ἐκρύπτετο· Καὶ πρὸς αὐτὸν μὲ θάρρος ἀπεκρίθη:

« ὦ σκώληξ ἐξοχώτατε! ἐὰν σοῦ ἐδωρήθη

» Αὐτὴ ἡ ἐπιστήμη

» Ἡ θεία τῆς Ἱατρικῆς, καὶ εἴσαι ἄλλος Παίων,

» Ἐγὼ εἶμαι ἐτοίμη

» Νὰ σοὶ προσφέρω στέφανον, ἐὰν αὐτὸ τ' ὄραϊον

» Μοὶ λύσης τώρα αἰνίγμα: πῶς ἄλλους ἰατροῦν

» Σὺ, καὶ αὐτὰ τὰ φυσικὰ σφάλματα θεραπεύων,

» Εἰς σεαυτὸν ὄντα χολὸν, κί' οἰκτρῶς μὲ τὴν κοιλίαν

« Συρόμενον δὲν ἔδωκες κάμμιαν θεραπείαν; »

Ἡ λύσις τοῦ αἰνίγματος εἶν' ὅτι ὅστις θέλει

» Ἄλλους νὰ συμβουλευῆ,

Καὶ νὰ τοὺς ἐκπαιδεύῃ.

Νὰ ἐπιτύχῃ μέλλει,

» Ἄν ἐκτελῇ πρῶτος αὐτὸς μετὰ φιλοτιμίας

Τὰς συμβουλὰς του, εἰδεμὴ θὰ ὄζῃ ἀγυρτείας!

3.

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ καὶ ΜΕΛΙΣΣΑ.

Ἐκαμάρονε πετῶσα μετὰ χάριτος πολλῆς.

Τῶν πτερύγων τῆς τὰ κάλλη μία νέα χρυσαλλίς.

Καί: «τὴν στίλβουσιν στολὴν μου θεωρήσατε! (Βρώνει).

» Τὴν στολὴν μου, τὴν ὁποίαν εἰς τὸν κόσμον φέρω μόνη.

» Δὲν μὲ λέγετε τίς ἄλλος ἐμπορεῖ νὰ καυχηθῆ;

» Ὅτι δύναται ἀπὸ κάλλος μὲ ἐμὲ νὰ συγκριθῆ;

» Ὅχι, ὄχι το κηρύττω εἰς τὸν κόσμον δὲν εἶν' ἄλλος

» Ἐχὼν ὅσην ἐγὼ ἔχω λάμψιν, χάριτας καὶ κάλλος!»

Μόλις εἶχε σιωπήσει, ὅτε βλέπ' ἀπὸ μακρὰν

Πρὸς αὐτὴν πετῶσαν αἴφνης μίαν Μέλισσαν μικράν.

Καὶ ἰδοὺ σ' αὐτὴν μὲ φρίκην καὶ ἀποστροφὴν φωνάζει:

« ὦ! τί εἶν' αὐτὸ τὸ τέρας, τὸ ὁποῖον πλησιάζει;

» Καὶ μοῦ ἔλεγαν πῶς ἔχει τόσας χάριτας! ἀλλὰ,

» Τώρα βλέπω ὅτι εἶνε ὅλα ψεῦδη παχυλά.

» Καὶ ἡ Μέλισσα δὲν εἶνε παρὰ ἐν ἀχρεῖον τέρας,

» Ποῦ καταμολύνει πάντα, καὶ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἀέρας!»

Ἡ δὲ Μέλισσα εἰς ταῦτα ἀπεκρίθη παρευθὺς.

(Ὅχι ὅπως σὺ ὁπότεν ὑπὸ ἄλλου προσβληθῆς,

» Ἡτοι μὲ φωνὰς καὶ ὕβρεις, ἀλλὰ μὲ φωνὴν γλυκεῖαν):

« Ἐλα, φίλη, νὰ σοῦ δείξω τὴν μικράν μου κατοικίαν.

» Παρατήρησέ την, βλέπεις πόσον εἶνε καθαρὰ;

» Εἰς τὴν τάξιν των βαλμένα εἶνε ὅλα μιὰ χαρὰ.

» Κύτταξε αὐτὰς τὰς θέσεις, φίλη μου, εἰς τὰς ὁποίας

» Ἐχω διὰ τὸν χειμῶνα ἀρκετὰς ζωοτροφίας.

» Ἀπὸ τὰς τροφὰς ἐκείνας ζῶ ἀφθόνως καὶ ἐγὼ,

» Καὶ τροφὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους γλυκυτάτην χορηγῶ.

» Ἴσως εἶνε ἡ μορφή μου ἀποτρόπαιος, ἀλλ' ὅμως.

« Ὅλοι λέγουν ὅτι εἶμαι φίλεργος καὶ οἰκονόμος.

» Ἀλλ' ἐσένα, ἡ ὁποία τόσον μὲ περιφρονεῖς,

» Δὲν σε ἤκουσα ποτὲ μου νὰ σε ἐπαινῆ κάνεις.

» Διὰ τοῦτο ὅσας λέγεις κατ' ἐμοῦ κατηγορίας

» Δὲν τὰς θεωρῶ καθόλου ἀπαντήσεως ἀξίας.

» Μίαν ὅμως νὰ σοὶ δώσω συμβουλὴν ἐπιθυμῶ,

» Τῆς ὁποίας τὴν ἀξίαν καὶ ἀλήθειαν τιμῶ:

» Εἶνε ἄθλιος ἐκεῖνος ὅστις δίδει σημασίαν

» Εἰς τοὺς σώματος τὰ κάλλη καὶ μισεῖ τὴν ἐργασίαν.»

ΛΥΚΟΣ και ΓΡΑΪΣ.

Ἄπο πείναν τυφλωμένοις λύκος περιεπλανᾶτο
Πανταχοῦ ζητῶν τροφήν.

Εἰς αὐλήν ἐμβήκεν οἴκου, ὅθεν γραταὶν ἤκροᾶτο
τυφλὴν ἅμα καὶ κωφὴν.

Λέγουσάν εἰς βρέφος : «Κλαίεις ; ὦ ! μὴ κλαίης καὶ θυ-
(μῶσω.

Κλαῦσε καὶ αὐτὴν τὴν ὥραν εἰς τὸν Δύκον θὰ σὲ δῶσω.
Στοχασθεὶς ὁ Λύκος ὅτι ἀληθῶς ἡ γρατὴ λαλεῖ,
Ἄκονίζων τοὺς ὀδόντας ἐκεῖ ἔμεινε πολὺ.

Ἄλλ' ὡς ἤλθεν ἡ ἐσπέρα φωνὴν ἤκουσε μεγάλην·

Ἐνανούριζεν ἡ γρατὰ τὸ μικρὸ κι' ἐλάλει πάλιν :

« Νάννι, νάννι τὸ μωρὸ μου.

» Νάννι, νάννι τὸ μικρὸ μου.

» Νάννι ! τὰ γλυκὰ σου μάτια σφάλῃσε νὰ κοιμηθῆς·

» Ἄν ὁ Λύκος ἐδῶ ἔλθῃ, νὰ τὸν σφάζωμεν εὐθύς »·

« Νὰ μὲ σφάζωσιν ! (ὁ Λύκος ἔκραξεν) ἄς μακρυνθῶμεν.

» Εἰς τὴν ἑπαυλιν αὐτὴν

» γλῶσσαν ἔχουσι διττήν,

» Ἄλλην τὴν αὐγὴν καὶ ἄλλην τὴν ἐσπέραν· μὴ ἀργῶμεν ! »

Καὶ τῶν αὐλικῶν ἡ γλῶσσα διττὴ κι' ἔχουσά τι νέφος,
Καθὼς ἡ τοῦ γρατῆδιου νανουρίζοντος τὸ βρέφος.

ΚΟΡΑΞ καὶ ΑΛΩΠΗΣ.

Κοράξ εἰς ἄκραν ὑψηλὴν
κλάδου ἐκάθητο ἐλαίας,
μέλαιναν εἶχε τὴν στολήν,
καὶ εἰς τὸ βράμπος εἶχε κρέας.

» Τίς ἔχει τόσῃν καλλονήν,
» Τίς πτέρουγας ποικιλωτέρας ;
» Τί Κρίμ', ἂν εἶχες καὶ φωνήν,
» Θὰ ἦσο τῶν πτηνῶν τὸ τέρας »

Εἰς τὰ χαμόκλαδα κοντὰ
ἀλώπηξ ἴστατο δολία

τοὺς βῶθωνάς αὐτῆς κεντᾶ
τοῦ κρέατος ἡ εὐωδία

« Φωνὴν δὲν ἔχω ; νὰ χαθῆς,
» (ἐντὸς τοῦ εἶπε) θὰ σὲ δείξω!
» Περιμένε νὰ τρελλαθῆς,
» Ἄφου τὸ στόμα μου ἀνοίξω ».

Τρέχει, προφθάνει... περιττὸς

ὁ κόπος, μάτην ἡ σπουδή της!

τί ὕψος ! κι' εἶνε πεπερωτὸς

ὁ εὐτυχῆς ἰδιοκτητῆς

Καὶ πλατὺς φάρυγξ ἀνοίγεις
Δύο τραχέα κ' ῥά ! ἐβγάζει
Καὶ π' ἀφ' ! τὸ κρέας καταλύγῃς,
Καὶ χά π' ἐπὶ πόνηρά τ' ἀρπάζει.

Κατ' ἄλλον τρόπον μελετᾶ

εἰς τὰ νερά της νὰ τὸν φέρῃ·

βλέπει ἐπάνω χαιρετᾶ

καὶ ταῦτα εὐγενῶς προφέρει.

Ἄκομη τρέχ' εἰς τὸ βουνόν
Καὶ ἀφ' αὐῆ ἔχαψε τὸ κρέας,
Γελῶσα λέγει στὰ πτηνόν·
Τὰς λέξεις ταύτας τελευταίας :

« Καλῶς μὰς ὤρισες ἐδῶ

» ἀέρα, φίλτατε νὰ πάρῃς.

» Τρελλαίνομαι ὅταν σ' ἰδῶ !

» Πόση κομψότης, πόση χάρις !

« Μάθε, ὦ φίλτατον πουλί,
» Μάθε, ὦ ἄνθος τῶν κοράκων,
» Πῶς τῶν εὐπίστων ἡ φιλή
» Τρέφει τὸ γένος τῶν κολάκων ! »

B'.

ΩΔΑΙ.

ΠΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΕΠΑΙΔΕΥΜΕΝΗΝ.

Τὸ μέτωπόν σου στέφεται διὰ λαμπρᾶς ταινίας,
 Γύναι! αὐτὴ μ' ἀδάμαντας δὲν εἶνε ποικιλμένη,
 Μὲ τὰ κλεινὰ στολιζέται ῥόδα τῆς Πιερίας·
 Ἐπὶ τὰς Μούσας βέβαια σοὶ εἶνε δωρημένα.

Καὶ δι' αὐτὸ εἰς ὑψηλὰς χώρας τὸν νοῦν σου φέρεις·
 Καὶ τὴν καρδίαν σου πλανᾷς εἰς ῥοδοφύτους κήπους·
 Ἐμπροσθέν σου τὸν ζοφὸν τοῦ χρόνου πέπλον αἶρεις.
 Ὅπου πατεῖς ἀφίνουσα ἀνεξαλείπτους τύπους.

Καὶ ἂν εἰς γῆρας ἔσχατον τοὺς ὀφθαλμούς σου κλείσῃς,
 Ἡ λάμψις τοῦ μετώπου σου, ὦ γύναι, δὲν θὰ ἐβύσῃ·
 Καὶ οἱ νεκροὶ θὰ ἐκπλαγῶσιν ὅσους θὰ ἀπαντήσῃς·
 Κι' οἱ ἔπειτα ἐρχόμενοι σὲ θέλουσι ζητήσῃ!

Η ΑΝΟΙΞΙΣ.

Ἴδὲ πῶς ἕαρος φανέντος
 Χάριτες ῥόδα βρῦουσιν.
 Ἴδὲ πῶς κύμα θαλάσσης
 ἀπαλύνεται γαλήνη. (Ἄνακρέων).

ὦ χειμῶν! τὸ πολίόν σου μέτωπον πῶς ἀγοραίνεις;
 Καὶ ἀνέμους συναθροίζεις περίξ σου πάλιν βαρεῖς;
 Μὴ νὰ ἔρχῃς ἑβαρύνθης καὶ κατ' ἔτος νὰ πηγαίνῃς,
 Καὶ πῶς δύνασαι νὰ μένης πάντοτ' ἄναξ μας θαρρόεις;

Μάτην πλήν, τοῦ γήρατός μας, ὦ γραφεῦ, νὰ μᾶς ἀφήσῃς
 Χρεωστεῖς, καὶ τὰ πρὸς νότον κράτη σου νὰ χαιρετᾷς!
 Ἐδῶ τῶρα κείν' ἡ κόρη, ἣτις φέρει διαχύσεις
 Ζωῆς νέας πάλιν ἦλθεν ἀπὸ χώρας σεβαστάς.

Ἴδε τὴν ἀπὸ τὸν θεῖον οὐρανὸν ὅτι προβαίνει,
 Καὶ τὰς πύλας τοῦ αἵ Ὄραι τῇ ἀνοίγουν μὲ χαράν·
 Μήπως δύνασαι νὰ εἴπῃς ὅτι δὲν εἶνε πλασμένη,
 Στὴν ζωὴν μας ὅπως χέῃ πᾶσαν χάριν ἰλαράν;

Ἴδε ποῖα ὠραιότης καθαρὰ τὴν περιχέει,
 Ὑπὲρ κρίνα, ὑπὲρ ῥόδα ἢ χρυσία τῆς εἶν' λαμπρά.
 Ζέφυρός τις μοσχόβολος χύνετ' ὅταν ἀναπνήνῃ,
 Κι' ἐκ τοῦ χεῖλους τῆς ἡ δρόσος ἀποστάζει γλυκερά!

Καὶ ἡ φύσις ἰδὲ ὅλη, ὡς τὴν εἶδε, συγκινεῖται,
 Τὰς ἀγκάλας τῆς ἀνοίγει ὅπως τὴν ἐγκολπωθῇ,
 Τὴν ἀκμήν, ὅποιαν εἶχον, ὅτ' ἐπλάσθη ἐνθυμεῖται,
 Καὶ πᾶν τέκνον τῆς προστάττει ἤδη ν' ἀνανεωθῇ.

Κι' ἰδ' εὐθύς μὲ τὴν πιστὴν τῆς καλὴν φίλην χελιδόνα,
 Ἦτις καὶ τὰ θέλητρα τῆς πρώτῃ σπεύδει νὰ ὑμνήσῃ,
 Ἄπαλδον φορεῖ ἡ γῆ μας κι' ὀλοπράσινον χιτῶνα,
 Καὶ δὲν εἶνε οὐδ' ἡ πέτρα καθὼς ἦτο πρὶν γυμνή.

Καὶ τὰ δάση, κι' οἱ λειμῶνες ἰδὲ πῶς κατακοσμοῦνται,
 Καὶ τὰ κρίνα πῶς ἀνθοῦσι τῶν πεδίων καὶ ἀγρῶν.

(Χρηστομ. Κορασιακῆ. Τόμ. Β').

Καὶ τὰ δένδρα πῶς μὲ φύλλα καὶ μὲ ἄνθη στεφανοῦνται
Καὶ τὸ ῥόδον πῶς προβαίνει ἐκ τοῦ κάλυκος λαμπρόν.

Καὶ αὐτὴ ἡ τῶν τριτόνων βαθυκύμων κατοικίς,
Τὴν ὅποιαν σὺ ἐξόχως συνταράσσεις, ὦ Χειμών,
Ἴδὲ, πῶς ζητεῖ νὰ γένη τώρα ἤρεμος καὶ λεία,
Αἴτιον δὲν θέλει πλέον νὰ τὴν λέγουν στεναγμῶν!

Καὶ ἰδὲ μὲ ποίαν χάριν ἀνατέλλει καὶ φωτίζει,
Τῆς ἡμέρας ὁ γεννέτης, ὁ Τιτὰν ὁ γηραιός,
Τῶν ἀτμῶν ἰδὲ τὴν χώραν τίς εὐγένεια στολίζει,
Καὶ τὸν διάστρόν του θρόνον πῶς δεικνύει ὁ Θεός.

Στὴν πρωτότυπον ἐκείνην πᾶν ἀκμὴν του πλησιάζει.
ὦ! ἄς ἦτο αὐτ' ἡ θέσις εἰς τὴν γῆν μας σταθερά!
Καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ γέρον ἐν αὐτῇ ἂν δὲν νεάζη,
Τῷ ἐμπνέεται ἐκ ταύτης ὑψηλὴ ὁμῶς χαρά.

Ο ΒΟΜΒΥΞ ἢ Ο ΜΕΤΑΞΟΣΚΩΛΗΞ.

Τὰ πάντα ἐπλάσ' ὁ Θεὸς στὸν ἄνθρωπον κανόνα:
Ἐκεῖ τὸ αἶσχος τῆς μεμπτῆς κακίας σχηματίζει,
Τῆς θεσπεσίας Ἀρετῆς ἐδῶ μᾶς ζωγραφίζει
Ἐπέραστον εἰκόνα.

Ἄλλὰ τὴν πρὸς τὸν ἄνθρωπον εὐχύντης νὰ γνωρίσης
Ὀλόκληρον ἐπιθυμεῖς τὴν προσοχὴν σου τείνει,

ὦ ἄνθρωπε, στὸν βόμβυκα, ὅπου χρυσαὶ αἱ κλίνας,
Κι' ἐκεῖ πᾶν θ' ἀπαντήσης.

Ἀπὸ αὐγὴν γλυκύφωνον στὸν βίον ὁδηγεῖται
Ὁ ἄνθρωπος κι' ἐφήμερος ἐκ τῶν αἰώνων χρόνος
Ὅριζετ' ἐμπροσθεν αὐτοῦ· κι' ἀρκεῖ νὰ ἐκτελήται
σκοπὸς αὐτοῦ ὁ μόνος.

Κι' ἀπὸ τὰ κάλλη τῆς χρυσῆς ἀνοίξεως λαμβάνει
ὁ βόμβυξ ὁ μεταξουργὸς τὴν ἐντομον ὑφὴν του,
νὰ ἐνεργήσῃ τὴν σοφὴν σπουδαίαν ἐντολήν του
δίμηνον φῶς τὸν φθάνει.

Ἴδὲ τον: σκώληξ δύσμορφος τοῦ σπόρου του ἐκβαίνει,
ὡς ἐρπετὸν τὸ σῶμά του κυλίζει εἰς τὸ χῶμα,
Τοιοῦτος ἐκ τῆς ὕλης του κι' ὁ ἄνθρωπος προβαίνει,
κι' ἐκεῖ ἔχει τὸ ἔμμα,

Λεπτὸν ὁ βόμβυξ φύλλωμα τροφὴν ἔχει γλυκεῖαν
Καὶ βλέπεις ὅσον προχωρεῖ τὴν κεφαλὴν δὲν θέλει
νὰ κλίνη, ἀλλ' ὀρθὴν κρατεῖ, κι' εἰς τὸν θνητὸν ἀγγέλλει
διαταγὴν ὅποιαν!

Δὲν λέγει τὴν καρδίαν σου, ἄνθρωπε νὰ ἠδύνης
Μὲ τ' ἀφελῆ τῆς φύσεως, κι' εἰς ταῦτα νὰ ἀρκῆσαι;
Στάς κλίμακας τοῦ οὐρανοῦ τὸν νοῦν ν' ἀπευθύνῃς
Ἰὺς χοῦς δὲν εἶσαι;

Ναί, τοῦτο λέγει εἰς ἡμᾶς· καὶ μετὰ καρτερίας
Ἴδου σπουδάζει τὸν χρυσοῦν οἶκον του νὰ σευιάσῃ,
Τὴν ἐρπουσαν γαστέρα του ἀφοῦ προετοιμάσῃ
ταμίειον χρυσοουργίας.

Καί κτίζει ἐκ τοῦ στόματος λαμπροῦς ἐκβάλλον μίτους,
 Ἀγαπητοῦς εἰς βασιλεῖς κί' εἰς ἱερεῖς ὄσιους,
 Καί εἰς κακοῦς καί μοχθηροῦς μίτους πολυτιμητοῦς
 καί θαυμασμοῦ ἀξίους.

Οὕτω καί τήν καρδίαν του ὁ ἄνθρωπος ἀφείλει
 Τῆς χρυσαυθέμου ἀρετῆς διαίτημα νά πλάσῃ,
 Καί δίοδον ἀγαπητῆν αὐτῆς ἀφού σπρυδάσῃ
 τήν γλῶσσαν καί τὰ χεῖλη

Νά δειξῇ, τοῦς σπινθηράς τῆς τοῦς ἰλαροῦς ἀς χεῖρ,
 Κί' αἱ χεῖρες ἐξ αὐτοῦ λαμπρᾶν οἰκίαν ἀς τελῶσι,
 Ἦν οἱ τοῦ κόσμου ἄνθρωποι κί' οἱ πλεόν φρικαλέοι
 τρομάζουν καί τιμῶσι.

Ἴδου τέλος τὸν βόμβυκα στὸν θαυμαστόν του θρόνον,
 Τί εἶνε; ἔντομον μεμπτόν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρπύζον;
 Τῆς ἀχθηφόρου του ζωῆς τὸν χρόνον διορίζον
 Ἐντὸς λυπῶν καί πόνων;

Ὅχι, ἰδοῦ καλλίπτερος ἀντὶ αὐτοῦ ἐκβαίνει
 Καί ἐρασιμία χρυσαλλίς, ὃν κάλλους ἐξαισίου,
 Ὅν πλάσῃς μοναδικῆς καί ἐπεράστου βίου,
 Κί' αἰθέρας διαβαίνει.

Ἀλλοίωσις παράδοξος· ἀλλ' οὕτω, θνητὲ, μέλλεις
 Κέριξ σου οἶκον εὐπρεπῆ ἀφού οἰκοδομήσῃς
 Τῆς ἀρετῆς, καί ἐξ αὐτοῦ τὰς θείας τῆς ν' ἀγγέλλεις
 Καί σεβαστὰς δωρήσεις,

Ψυχὴν καί σῶμα νά ἴδῃς εἰς θέσιν ἀνωτέραν
 Ὅν νά φανῆς μ' ἀγνόητος καί κάλλους φύσιν τόσων

Ὅστε εἰς κόσμον νά στραφῆς, ὅπου τὰ ὄντα ζῶσιν
 ἀνέσπερον ἡμέραν!

Λοιπὸν τῆς ἐπιγείου μας ζωῆς εἶν' ἱστορία
 Τοῦ καλλιτέχνου βόμβυκος ἡ θαυμασία φύσις.
 Ταύτην, θνητὲ μελέτησον· κί' εἰπέ, ἂν ἀπορήσῃς
 πᾶν ἔπλασε Σοφία.

ΩΔΗ ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ.

Εἰς τοῦς εὐανθεῖς λειμῶνας Εἰς τὰς ἄκρας Ἐλικῶνος
 τῶν ὁμογενῶν Μουσῶν Καί τὰς πλέον ὑψηλάς,
 με καρτερικοῦς ἀγῶνας καί ἐστόλισαν ἀφθόνως
 καί ἰδρωτὰ περισσόν τὰς κλεινάς των κεφαλὰς.

Νά πατήσωμεν τὸν πόδα Διὰ τοῦτο ἡ ψυχὴ μας
 προσπαθοῦμεν, ἐν αὐτοῖς εἶναι χάριτος μεστή·
 ὅπως δρέψωμεν τὰ βόδα ἡ καρδία κ' ἡ φωνὴ μας
 τῆς Παιδείας κί' Ἀρετῆς ἔνθερμος εὐχαριστεῖ

Τῆ σπουδῆς μας πλὴν ὁ χρόνος Τοῦς ἀγαπητοῦς γονεῖς μας,
 εἶν' μικρός, κί' ἀπ' τὰ κλεινὰ τοῦς ἐφόρους τῆς σχολῆς,
 Κράσπεδα τοῦ Ἐλικῶνος; κί' ὄλους ὄσοι, τῆς σπουδῆς μας
 μὲν ἄνθη ταπεινά· εἶν' προστάτ' ἐπιμελεῖς.

Συνηθροίσασμεν Παιδείας· Ἐπειδὴ στῶν Πιερίδων
 κί' ἐκ τῆς τούτων καλλονῆς; μᾶς εἰσάγουν τὸν ναόν,
 ἐνοοῦμεν καί ὁποίας; καί πληρούμεθα ἐλπίδων
 θὰ γευθῶμεν ἡδονῆς, διὰ μέλλον ἀγλαόν.

Ἄν στοῦ Παργασσοῦ γενναίως Καί ἂν σήμερον φανῶμεν
 τὰς βόδοστεφεῖς πλευράς; ἐνδυμέναι ἀφελῶς,
 ἀναβῶμεν, καί δικαίως; σὸ ἐξῆς θὰ κοσμηθῶμεν
 μνήμης τύχωμεν λαμπρᾶς; ἀπ' τὰς Μούσας δαψιλῶς.

Ἀπολαύουσιν ἑκείνοι
πρόγονοί μας οἱ σαπτοί.
ἐπεὶδ' εἶχον πρῶτοι γεῖναι
ἀναβάται θαυμαστοί.

Χρέος εἶναι τῶν Ἑλλήνων
αἱ ἀπόγονοι ἡμεῖς
να λατρεύωμεν τὸ κρίνον
τῆς ἀληθινῆς τιμῆς.

B'

ἝΜΝΟΙ.

A.

Ο ΘΕΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ.

«ὡς ῥοπή ἐκ πλαστίγγων

Ἵλος ὁ κόσμος ἐνώπιόν σου, καὶ ὡς ξανὸς δρόσου
Ἵρθηρινὴ κατελθοῦσα ἐπὶ τὴν γῆν· Ἄγαπῆς γὰρ τὰ
Ἵντα πάντα, καὶ οὐδὲν βδελύσσει ὧν ἐποίησα.»

Ἄγ. Γραφή.

Τὸ πᾶν στὸν μέγαν ὕγλον του ἀνατενίζον φρίττει,
Προσέχον πλὴν εἰς ἑαυτὸ μανθάνει καὶ κηρύττει·
« Δικαιοσύνης ὑψηλῆς εἶμ' ὅλον μέγας θρόνος,
» Καὶ οἶκος ὀραϊότατος Ἵψίστου Ἵγεμόνος.»

Καὶ μὲ χαρὰν μεγίστην
Κραυγάζει πρὸς τὸν Κτίστην·
« Θεέ, Σὺ πάντων προνοεῖς,
» ἂ ἔκτισας, δὲν ἀγνοεῖς.»

Στὴν ἄπειρον ἀψίδα των οἱ οὐρανοὶ τρομάζουν,
Τὰς ἀχανεῖς των πτέρυγας νὰ πείσῃσι διαστάζουν,
Πλὴν στρέφονται πρὸς ἑαυτοὺς, προσέχουν καὶ φανοῦσι·
« Βλέμματα παντοδύναμα τὰς βάσεις μας κρατοῦσι.»

Καὶ μὲ χαρὰν ὑψίστην
« Κραυγάζουν πρὸς τὸν Κτίστην·
» Θεέ! Σὺ πάντων προνοεῖς,
Καὶ κυβερνᾷς καὶ εὐνοεῖς.»

Ἵλιοι μυριόφωτοι, καὶ οἱ κινητοὶ ἀστέρες,
Δι' ὧν οἱ ἀτερμάτιστοι στολίζονται αἰθέρες,
Καὶ τῶν ἀστράτων νεφελῶν τὸ ὕδροφόρον ὄμμα,
Καὶ πᾶν αὐτὸ τὸ ἄψυστον τῆς ἀτμοσφαιρας σῶμα
Στὴν κίνησίν των τρέμουσι.—Προσέχουν καὶ γνωρίζουν
Δάκτυλοι θεῖοι, πανσθενεῖς, τὰ ψάφουν, τὰ ῥυθμίζουν·

Καὶ μὲ χαρὰν μεγίστην
Κραυγάζουν πρὸς τὸν Κτίστην·
« Θεέ! Σὺ εἶ προνοητής,
» Καὶ πάντων ἐπιμελητής.»

Ἵ γῆ μὲ τρόμον εἰς αὐτὸ τὸ πέριξ χάος κύπτει,
Βάσιν δὲν ἔχει θεωρεῖ, νομίζει ὅτι πίπτει.
Πλὴν στρέφεται πρὸς ἑαυτὴν, αἰσθάνεται καὶ κράζει·
« Ποῦς θεῖος εἶν' ἐπάνω μου· τί πλέον μὲ τρομάζει.»

Καὶ μὲ χαρὰν μεγίστην
Κραυγάζει πρὸς τὸν Κτίστην·
» Θεέ! Σὺ πάντων Κυβερνᾷς
» Καὶ πᾶν Σου κτίσμα ἐρευνηῖς.»

Οἱ σιγαλέοι κάτοικοι τῆς ὕδατῶδου σφαιρας,
Καὶ οἵτινες πετεροκοποῦν ὀδίττι τοὺς ἀέρας,
Κι' οἱ κατοικοῦντες εἰς βουνά, καὶ εἰς φάραγγας ἀγροίς,

Κι' ἐντὸς λειμώνων καὶ δασῶν, κι' ἐπάνω γῆς εὐρείας,
 Στὴν ὑπαρξίν των δειλιούν· πλὴν στρέφονται φωνοῦσι·
 « Ἀκτίνες θεῶν ὀφθαλμῶν ἡμᾶς ζωογονοῦσι·

Καὶ μὲ χαρὰν μεγίστην

Κραυγάζουν πρὸς τὸν Κτίστην :

« Θεέ ! ὑπάρχεις φροντιστής,

» Κι' ὄν ἐπλασεῖς προνοητής ! »

Τὰ δένδρα τὰ πυκνόφυλλα κι' ὑψίκομα ἐκεῖνα
 Καὶ τ' ἀπαλὰ καὶ εὐχροα τῆς πεδιάδος κρῖνα
 Στὴν μαρασμόν των φρίττουσι· πλὴν στρέφονται καὶ κρά-
 ζουν :

« Σταγόνες δρόσου θεϊκῆς ἐπάνω μας σταλάζουν. »

Καὶ μὲ χαρὰν ὑψίστην

φωνοῦσι πρὸς τὸν Κτίστην :

« Θεέ ! σὺ πᾶν ζωογονεῖς,

» Κι' οὐδέν σου πλάσμα λησιμονεῖς

Τὸ λογικὸν πλαστούργημα τῆς ὑψηλῆς σοφίας
 Στὰ πέριξ ρίπτει τ' ὄμμα του ἀνάπλεον δειλίας :
 Πλὴν στρέφεται πρὸς ἑαυτὸ, προσέχει, κι' εὐθὺς κράζει :
 Νοῦς ὁ Θεοῦ ὁ πάνσοφος μὲ βλέπει, μὲ βαστάζει. »

Καὶ μὲ χαρὰν μεγίστην

Κραυγάζει πρὸς τὸν Κτίστην :

« Θεέ ! ὑπάρχεις φροντιστής,

» Καὶ πάντων ἐπιμελητής ! »

Πλὴν τὸν ἐνάρετον θνητὸν κακοὶ περικυκλοῦσι.

Τῷ ρίπτουσι τὰ βέλη των, τὸν πλήττου, τὸν λυποῦσι,
 Κι' αὐτὸς φρίττει, ταράττεται· Ἀλλὰ φωνὴ τὸν κράζει·
 « Θάρρει θνητέ, ὁ θεὸς μου βραχίων σὲ βαστάζει. »

Καὶ ἐν χαρᾷ μεγίστη.

Φωνεῖ οὗτος τῷ Κτίστῃ.

» Θεέ ! Ναί, πάντων προνοεῖς,

» Τοὺς ἀγαθοὺς πλὴν εὐνοεῖς. »

B'.

ΥΜΝΟΣ Τῷ ΘΕῶ.

« Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον. »
 (Γαλμάς 9.)

1. Σὺ ὁ χαρίσας τὴν εὐφωμίαν εἰς τοὺς δρυμῶνος τὰ πετεινά,
 Τὴν αὔραν τάξας νὰ μινυρίζῃ, Πῶς τῆς καρδίας μου ἡ φωνή,
 Τὸ γλυκὺ νάμα νὰ κελαρύζῃ δίας,
 Ἐνδον τοῦ βείθου του σιγανά. Ψυχῆς ἀπόρροια οὐρανίας
 Δὲν εἶν' ἀξία νὰ Σε ὑμνή !
2. Σὺ κι' εἰς τὸ στῆθός μου μετὸ
 ζῆν μου Ὡ. Ναί ! ἡ ψυχὴ μου περιλαμ-
 βάνει
 Τὴν μυχιαίαν ἔθου ᾄδῃν· ἔβανει
 Μόν' ἡ πνοή Σου μὲ ἀρμονίαν Τὴν τῶν πλασμάτων Σου καλ-
 Μολπὴν διήγειρεν οὐρανίαν λονήν·
 Ἄπο τῆς λύρας μου τὴν χορδὴν. Θεῖα οὐσία ἀντίτυπόν Σου,
 Καὶ ἀριστούργημα τῶν χειρῶν
 Σου
3. Τί εἶμαι Κύρ' ἐνώπιόν Σου·
 Στιγμὴ ἀόρατος τοῦ παντός· Τοῦ Πλάσου ἤκουσε τὴν φωνήν.
 Ἄτομον εἶμαι τῆς ἀπειρίας·
 Καὶ πρὸ τῆς θείας Σου πανσθενίας· Τῆς κτίσεώς Σου εἶδα τὸ θαῦμα
 Λεπτὸς καὶ κοῦφος κονιορτός· Τοῦ παντός εἶδα τὸ ἀχανές.
 Εἶδα τῶν ὄντων τὴν ποικιλίαν,

- εἶδα τοῦ κόσμου τὴν ἁρμονίαν 11. Σὺ δὲ τανύσας ἐν ἀπειρίᾳ
τῆς ἀπειρίας τὸ ἀφανές. Τὸ χρυσοῦν δέρας τοῦ οὐρανοῦ,
Ὁ τὸν αἰθέρα περιχρυσύνας
7. Εἶδα τὸ κάλλος τῆς πλάσεώς· Καὶ μὲ ἡλίους καταπληθύνους
Σου, τὸν θάλλον τοῦτον τοῦ κυκνοῦ!
Καὶ τῆς σοφίας Σου τὴν ἰσχύν·
Καὶ μετ' ἐκπλήξεως καὶ λα- 12. Ὁ περιβαίνων ἐπὶ ἀνέμων,
τρείας Ὁ ἔχων θρόνον τὸν οὐρανόν,
Ἔμνον τὰ χεῖλη δοξολογίας· Καὶ ὑποπόδιον τὰς νεφέλας,
Ἐψιθύρισαν καὶ εὐχὴν. Καὶ ὡς ἱμάτιον πυρὸς σέλας
περιβαλλόμενος φωτεινόν.
8. Ἀκαταμέτρητ' Ἀρχὴ καὶ 13. Ὁ εἰς τὰ νέφη δεσμῶν τὸ
τέλος, ὕδωρ,
Φῶς χωρὶς δύσιν, χωρὶς σκιάν.
Ὁ ὢν ἀρχήτερα τῶν αἰώνων Τὴν γῆν κρεμάσας ὑπ' οὐρανόν,
Ὁ στιγμὴν ἔχων τὸν ῥοῦν τῶν Ὁ τὰ πελάγη ἐνσπαργανώσας
χρόνων Καὶ τὴν παλιρροίαν χαλινώσας
Καὶ τὸ διάστημα ὀργυιάν. Ἐντὸς ὁρίων παντοτεινῶν.
9. Ὡς πρὸς Σὲ ἕκαστος τῶν 14. Ὁ ἐστεμμένος μὲ στέφος
ἀστέρων δόξης·
Εἶνε ἀδύτου φωτὸς πηγῆ, Τοῦ φωτὸς ἔχων τοὺς θησαυρούς,
Εἶν' οἱ αἰῶνες ἡμέρα μία, Ὁ ἐκπυρσώσας ἐνώπιόν Σου
Καὶ ἡ ἡμέρα σου αἰωνία αὐτοῦ· τοὺς λύχνους τοὺς φω-
Καὶ ἀδιάκοπος ἡ ἀγῆ. τερούς.
10. Ὁνάκατ' ἀληπτον, Ἐνιαῖον, 15. Ἡ πρόσοψίς Σου εἶνε τὸ
Ψυχὴ τῶν ὄντων καὶ νοητῶν φέγγος.
Ὁ νοὺς δὲν δύναται νὰ Σὲ ρθῶσῃ Καὶ μελωδίᾳ ἢ ἀκοῇ,
Ἐγλώσσ' ἀξίως νὰ Σ' ὀνομάσῃ Βλέμμα Σου εἶνε ἡ ὠραιότης,
Δὲν ἔχει ἐκφρασιῶν θνητῶν! Μειδίαιμά Σου ἡ θαλερότης,
Καὶ ἡ πνοή Σου εἶν' ἡ ζωή.

16. Ὑπὲρ τοὺς κόσμους περιπλα- 20. Ἔργον μας εἶνε νὰ Σὲ ὀ-
νάσαι, μῶμεν,
τοὺς διευθύνεις κανονικῶς· Νὰ Σὲ λατρεύωμεν μὲ σιγῆν,
Ἡ κίνησίς Σου εἶν' ἁρμονία Σὺ εἶσαι μόνη ἀρχὴ Σοφίας,
Καὶ τῶν ἡλίων ἡ ἀπειρία Σὺ περιέχεις καὶ τὰς αἰτίας,
Ὁ τοῦ ποδὸς σου κοινορτός. Τῶν ὄντων ὅλων καὶ τὴν πηγῆν.
17. Σὺ καὶ τοὺς Στόλους ἐκ θε- 21. Εἰς τ' ἔδωτά Σου τίς προσ-
μελίων εγγίξει
Καταταράττεις σφοδρῶς τῆς γῆς· Τίς Σ' ὀνομάζει ποτὲ φωνή;
Ὁρη ἐμπρὸς Σου ἐκαλαιούνται, Καὶ ποῖα γλῶσσα νὰ Σ' ἐξηγήσῃ
Κι' ὑποσκαπόμενα ταπεινοῦν- Καὶ ποῖον πνεῦμα νὰ Σ' ἐνόησῃ
ται, Τῆς οἰκουμένης ἐξικανεῖ;
Ἐπὶ τὸ κράτος τῆς Σῆς ὀργῆς.
22. Ὁ νοὺς συγγέετ' ἐκμηδε-
48. Εἰς τοὺς ἀνέμους δίδεις τὴν 48. Εἰς τοὺς ἀνέμους δίδεις τὴν
βίαν, ὡς ῥανὶς ἐνδον ὠκεανοῦ,
τὴν φλόγα δίδεις στὸν κεραυνόν. Ἄτομον εἶνε ἡ ἔκστασις του,
Καὶ τὰ στοιχεῖα τεταραγμένα Κι' ὑπερτάτη ἀντίληψίς του,
Ἄναγνωρίζουν ἠγριωμένα τὸ κέντρον κύκλου πολὺ στε-
τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν. νοῦ.
49. Σὺ ἀναστήνεις, Σὺ κατα- 23. Σὲ χωρὶς παῦσιν πᾶσα ἡ
στρέφεις. κτίσις.
Σὺ ἀπολλύεις, ζωογονεῖς· Πάντα τὰ κτίσματα ἐξυμνοῦν,
τὸ πᾶν ἀνίσως Σὺ καταλύσας, Σὲ οἱ ἀστέρες ὑπερυψοῦσιν.
Καὶ ἂν τὸν κόσμον ἐξαφανίσῃς, Ἄσθη καὶ ὄρη Σὲ εὐλογοῦσι
τίς θὰ ῥωτήσῃ τί Σὺ ποιεῖς; Κι' εἰς τοὺς ἐπαίνους Σου συμ-
φωνοῦν.

Γ'.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΙΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΤΩΝ.

(Ἐπί τῆς Κυριακῆς προσευχῆς ἢ τοῦ «Πάτερ ἡμῶν».)

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ).

Ἐχεις τὸν στύλον σου ἰδρυμένον,
 Καὶ τὸν ναὸν σου στὸ πᾶν κτισμένον·
 Ὅπου τὸ ὄμμα εὐσεβῶς τρέπω,
 Σὲ Κύριέ μου καὶ Πάτερ, βλέπω·
 Τὴν θαυμαστὴν σου καὶ αἰώνιαν,
 Κύριε Παντοδυναμίαν
 Τῆς βοδοχόρου αὐγῆς τὰ κάλλη
 Διακηρύττουν, καὶ ταύτην ψάλλει
 Τὸ πλῆθος τόσων λαμπρῶν ἀστέρων,
 Τὸ μεγαλεῖον τῆς νυκτὸς φέρον·
 Καὶ ζωὴ πᾶσα κείται εἰς Σέ·
 Καὶ ζωὴ πᾶσα φωνεῖ πρὸς Σέ·
 « Πάτερ ἡμῶν
 » Ἐν οὐρανοῖς ὁ ὢν ».

Ὁ ὀφθαλμὸς Σου εὖνους θεᾶται
 Τὸ παντοδύναμόν Σ' ὅ,τι νεῦμα
 Στὴν ζωὴν ἔκαμε νὰ γεννᾶται.
 Καὶ εὐλογίας γλυκείας ρεῦμα
 Χύνει· ὁ ἥλιος μ' εὐκοσμίαν
 Τὴν ὠρισμένην κάμνει πορείαν.
 Κύριε, Κύριε, ἡ καρδία
 Σ' ἀναγνωρίζει καὶ ἀθυμία,
 Ἐξ αὐτῆς φεύγει καὶ φροντίς πᾶσα.
 Κι' ἐνθουσιῶντα τὰ χεῖλη κράζουν,
 Ἐνῶ Πατέρα Σὲ ὀνομάζουν·
 « Ἁγισθῆτω τὸ ὄνομά Σου. »

Σὺ ἡ αἰώνιος ζωὴ εἶσαι,
 Κι' εἰς τοὺς ἀνθρώπους τόσας δωρεῖσαι
 Χάριτας θείας, πλὴν ἀγνωμόνως
 Αὐτοὶ Σοὶ φέρονται. Σοῦ ὁ θρόνος·
 εἶναι μακάριος. Ἡ εἰρήνη
 Τὸν φοινικὰ της ἠδέως πάλλει·
 Χαρᾶς δὲ ἄσμα ἔνθεος ψάλλει
 Ἕμνον τονίζουσ' ἐν εὐφροσύνῃ·
 Ἐκεῖ ἡ θεία Ἐλευθερία·
 Κύριε, Κύρι' ἐν βασιλείᾳ
 Τῇ αἰωνίῳ Σου βασιλεύει
 Δικαιοσύνη κι' Ἰσοτιμία·
 « Ἡ βασιλεία Σ' ἔμιν εὐθέτω. »

Ἄγγελλοι ἔλθετ' ἐκ τοῦ ἁγίου
 Ὑψους ἐκείνου τοῦ οὐρανόυ
 εἰς τὴν πτωχὴν μας γῆν καταβῆτε
 Ἄνθη οὐράνια φορτωθῆτε.
 Στὴν γῆν νὰ σπείρετ' Ἐλευθερίας
 Νὰ γείνη κῆπος ὁ κόσμος θεῖος.
 ὦ! εἰς αἰώνιος Σὺ Σοφία,
 Καὶ ἄπειρὸς Σου ἡ πανσθενία.
 Τὰ πάντα εἶναι ποιήματά Σου,
 εἶναι θαυμάσια κτίσματά Σου.
 εἶναι ὁ δρόμος Σου νῦξ σκοτώδης,
 Καὶ οἱ ἔδοί Σου μυστηριώδεις·
 εἰς ταύτας ἕκαστος νὰ βαδίξῃ
 Ὅφειλε, κι' ὅταν Σὲ προσεγγίξῃ
 Πᾶς ἀγιάζεται· « Γεννηθῆτω
 » τὸ θέλημά Σου ἐπὶ τῆς γῆς
 » Θεέ! ὡς γίνετ' ἐν οὐρανοῖς ».

Δός εἰς τὸν στάχυν νὰ ὠριμάσῃ
 Εἰς τὴν αὐγὴν τοῦ χρυσοῦ ἡλίου.
 Κάμε τὸ φύλλωμα νὰ κρεμάσῃ
 Καρπὸν μὲ λάμπην στιλπνοῦ χρυσίου.
 Ἡ ποιμνὴ βόσκει εἰς τὴν σιγῶσαν
 Κοιλιάδα ὄψιν ἐρυθριῶσαν
 Ἐπὶ τοῦ ὄρου, ἐπὶ λαμβάνει
 Ὁ βότρυς· χάριν ἀπολαμβάνει
 Καὶ εὐθυμίαν κτίσμα Σου πᾶν.
 Κι' ἡμεῖς φωνοῦμεν Σοι μὲ χαρὰν·
 « Τὸν ἐπιούσιον ἡμῖν δός
 « Σήμερον ἄρτον. Σὺ ὁ Θεός.

Σὺ, τὸν ὁποῖον περικυκλοῦσι
 Ἅγια πνεύματα, εἰς τὸν βίον
 Ἡμῶν, ὅν σφάλματα πλημυροῦσι,
 Τεῖνον τὸ βλέμμα σου· στοὺς ἀνθρώπους
 Κλῆρος ὑπάρχει ἡ ἁμαρτία.
 Στὴν εὐνοίαν Σου εἶν' ἀπειρία.
 Τὸ ἔλεός Σου δὲν ἔχει πέρας.
 Δείξον, ὦ Πάτερ, εἰς τὰς ἡμέρας
 Τούτου τοῦ βίου μας τὴν ἀγίαν
 Σοῦ, Θεέ, χάριν καὶ εὐλογίαν.
 « Τὰ ἀφειλήματ' ἄφες ἡμῖν,
 » Ὡς κι' ἡμεῖς δίδομεν τὴν αὐτὴν
 » Στοὺς ἀφειλέτας μας ἀμοιβήν.»

Κύριε, Κύριε! Σὺ ὑπάρχεις,
 Ὁ παντοδύναμος Κύριός μας!
 Καὶ ὁ ὑπέρτατος βοηθός μας!
 Μὴ μᾶς ἀφήσῃς! Ἀνύψωσόν μας
 « Ἀγισθῆτω τὸ ὄνομά Σου.»

Τῆς στενῆς ταύτης εἰρηκτῆς τοῦ βίου
 Τοῦ φθαρτοῦ τούτου καὶ ἐπιγείου·
 Ἄνω τοῦ τάφου ὀδηγήσόν μας.
 Σὺ εἶς' ἐλπίς μας καὶ προσδοκία,
 Καὶ τοῦ φωτός Σου λάμπης ἡ θεία
 Εἶναι ὁ πόθος ἡμῶν ὁ μόνος·
 Ἐν μέσῳ τούτου μας τοῦ ἀγῶνος·
 Κι' ἡ τοῦ προσώπου Σου καλλονὴ
 Εἶν' ἡ ἀγία μας ἠδονή.
 « Μὴ εἰσενέγκῃς εἰς πειρασμὸν
 « ἡμᾶς καὶ ῥύσαι μας τῶν κακῶν.

« Ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν
 » Εἶσαι καὶ ὁ Θεός·
 » Καὶ πάντων ὁ Πατήρ·
 » Καὶ Σοῦ ἡ βασιλεία,
 » Τὸ κράτος καὶ ἡ δόξα
 » Αἰώνιος! Ἀμήν!

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΕΤΧΟΥΣ.

11000ms

Μεταμέλει Ολιμπικέ

α Σ

Σὺ, τὸν
Ἅγια πνε
Ἡρώων, θ
Τείνον
Κλῆρ
Στ
Τ

36

ΣΤΟΧΙ

© METRO

bill

#

Amalie

im waldhause

~~...~~

Q

at 12 in garden - extra 12 1/2 pfg

1/2 pfg

~~...~~

...

4000

4000

5000

4000

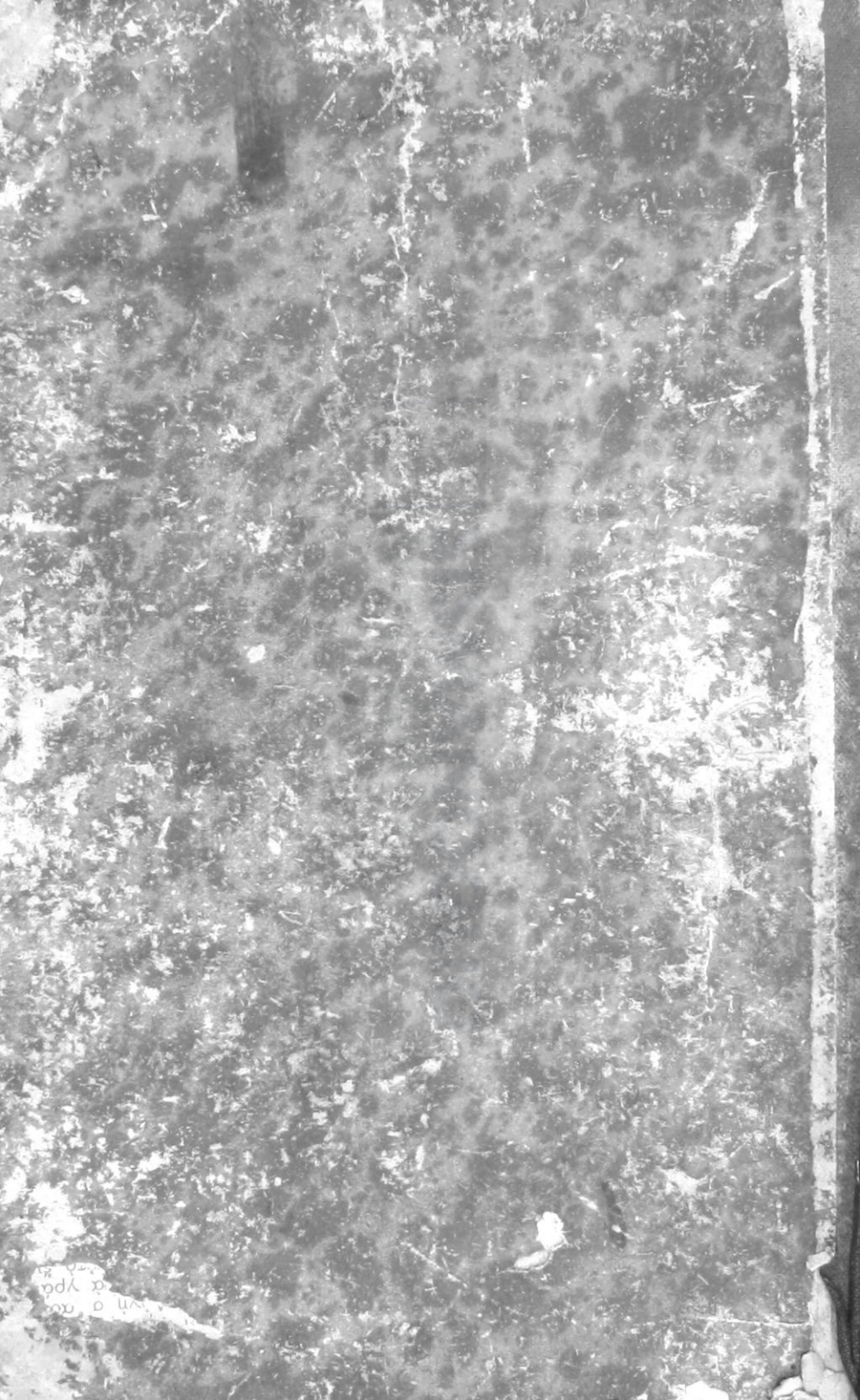
27655

...

...

...

Small, illegible markings or characters, possibly a label or a piece of tape, located in the bottom left corner.